

צורי מעם השם עושה שמים וארץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֹּהַר

הַזֹּהַר הַמְּתַרְגֵּם בְּלִשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ

הַמְּנַקֵּד

עַל חֲמֻשָּׁה הַמְּשִׁי תּוֹרָה

מִהַתְנַא הָאֱלֹקִי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א

פְּרָשַׁת וַיְחִי

תְּרַגְוִם קַל וְנִחְמָד לְמַעַן יִרְוֶיךָ חִלּוּמֵי בּוֹ

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"

בעיה"ק בית שמש תובב"א

אלול תש"ע לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות,

לכל החברים וידידים, ולכל אחד ואחד מישראל,

לקרב הגאולה שלימה בב"א

וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים

לעילוי נשמת

מרת הינדע לאה, מנחם מוניש וחנה בר"ב יצחק אהרון
הרב צבי יצחק, נטע מאיר, מלכה דבורה בר"ב גבריאל הכהן

לקנות הספרים במחיר מסובסד:

אצל חנות הספרים של ר' פנחס ראובן הי"ו

ברחוב השומר 74 בני ברק

או אצל "מפעל הזוהר העולמי"

רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל

טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8

Ramat Beth Shemesh 99093, Israel

Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300

hazohar.com@gmail.com

פְּרֻשֵׁת וַיְחִי יַעֲקֹב

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְגו'.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הֲלֵב רוּאָה בְּנִבּוּאָה,
 בְּמִצְרַיִם, שִׁיְהִיו בְּנָיו בְּכֹמָה גְלִיזוֹת, עַד כָּאֵן, וְעַד
 עֶדֶן שֶׁל קֶזֶן הַמְּשִׁיחַ. וְלֹא הִגִּיעָה לְנִבּוּאָה שֶׁל וַיְחִי
 אֶלֶּא בְּמִצְרַיִם, וְהִיא הִנְבּוּאָה הַמְּעַלָּה מִשְׁהַתְּנַבְּאוֹ
 [שְׁלֹא הִתְנַבְּאוֹ] כְּמוֹתָהּ וְלֹא הִגִּיעָה לְשׁוּם אִישׁ מִבְּנֵי
 הַנְּבִיאִים, אֶלֶּא הוּא וּמִשָּׁה. כְּמִשָּׁה כְּתוּב (שְׁמוֹת ל"ג)
 כִּי לֹא יֵרָאֵנִי הָאָדָם וְחִי. בְּיַעֲקֹב כְּתוּב וַיְחִי יַעֲקֹב.
 וַיְחִי, נִבּוּאָה שִׁירְדָה מִהָאֵסֶפֶק לְרִיָּה [מֵאִירָה] הַמֵּאִירָה.
 רְצָה לוֹמַר, [חֲפִץ הָיָה הָיָה בְּעִינָיו] נִבּוּאָת הַגְּלוּת
 שֶׁתִּקְרָה לְבְּנָיו בְּאֶרֶץ כְּנַעַן וּבְכָל אֶרֶץ
 הַתִּישָׁב בָּהּ, מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה שָׁבוֹר לְבוֹ, שְׁכַתוּב
 כִּי יֵשׁ שָׁבֵר בְּמִצְרַיִם.

וְעַל כֵּן הִגִּיעַ וַיְחִי יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, וְלֹא הָיָה שְׁמִיחַ,
 כִּי בְּאֶרֶץ (דף ריב ע"א) תְּהִיָּא קִשְׁרָם שֶׁל הָעַמִּים,
 סְפִירִים שֶׁל פִּסָּא הַכְּבוֹד, וְלֹא הִגִּיעַ לָהֶם שׁוּם
 אִישׁ, לֹא מִהַעֲלִיזוֹנִים וְלֹא מִן הַתְּחַתּוֹנִים, אֶלֶּא ח"י,

וּסוּד זֶה - כִּי לֹא יֵרְאֵנִי הָאָדָם וַחֲיִי. כִּפְמָה הוּא סוּד
עֲלִיּוֹן בַּפֶּסוּק הַזֶּה, וְאֵנּוּ הַחֲבָרִים תִּמְתְּיִם עֲלֵיהֶם,
עַל וַיְחִי שְׁמוֹזְכִיר עִמּוֹ יַעֲקֹב, הָיָה לוֹ לֹמַר לְפָנָיו
יִשְׂרָאֵל. יִשְׂרָאֵל מִנִּין? שְׂפָתוֹב (יִדְמִיָּה ב) קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל
לְה' רֵאשִׁית וְגו'. (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי
אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, וְכִי לֹא אָמַר
הַכֶּתֹּוב (בְּרֵאשִׁית כה) וַיִּמְכַּר אֶת בְּכֹרְתּוֹ לְיַעֲקֹב?

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָבִיו, בְּזִמְנֵי שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל
אַמְתִּיִּים וְצַדִּיקִים וְעוֹשִׂים זְכוֹת וְלֹא הָיוּ
פוֹחֲדִים יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא יַעֲקֹב לְבָדוֹ. מִשּׁוֹם הַטּוֹבוֹת
שֶׁעָשׂוּ הָיָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם טוֹבוֹת רַבּוֹת זֶה בְּזֶה.

מִשְׁחַטָּאוֹ וְהִגְלוֹ עַל חַטָּאֵיהֶם וְעַל מַעֲשֵׂיהֶם
הָרָעִים, לֹא הָיוּ סוֹבְלִים אוֹתוֹ שְׁלֹא
יִשְׁאָרוּ בְּעוֹלָם כְּאַמֶּת עַל חַטָּאֵיהֶם, וְעַל זֶה בָּאָה
מִדַּת הַרְחָמִים וְהַדִּין לְחוּד, יִשְׂרָאֵל, וְנִתְּנָה אוֹתָם
בְּאֶרֶץ גְּלוּתָם. יָפָה שְׂאֵלָתָ, בְּנֵי, אֲבָל אִישׁ
הַמִּסְתַּכֵּל וַיּוֹדַע אוֹתוֹ, יַעֲקֹב הַמִּתְחַבֵּר עִם וַיְחִי הוּא

קָדֵשׁ, וְעַל סוּד זֶה אֹמְרִים, יַעֲקֹב בָּחַר אֹתוֹ
לְהִיּוֹת סֵפִיר בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (ישעיה נז) וְאֵת דָּבָא וְשִׁפְלֵ
רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב
נְדָבָאִים. לֵב נְדָבָאִים - זֶה יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר,
תַּחַת מַהֲדַרְגָּה יִרְדֶּה עֲלָיו נְבוֹאוֹת וּבְרָכוֹת
בְּמַצְרִים. שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַלֵּב רוֹאֵה, שְׁחִיָּה
יַעֲקֹב בְּמַצְרִים אֵין נְבוֹאוֹתוֹ מְעַלָּה. [שְׁחִיָּאֲרִין שְׁנוּאוֹת]. אֲרִין
גְּדוּלָּה.

בַּא רְאֵה, לֹא זָכָה לְבָרֶךְ אֶת אֶחָד מִבְּנָיו וְלֹא
הִיָּתָה בְּיָדוֹ רוּחַ לְבָרֶךְ אֶלְאֵ בְּמַצְרִים, כְּשֶׁבָרֶךְ
אוֹתָם כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּסוּד, וְסוּד - (בראשית מב) וַיֵּרָא
יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׁבֵר בְּמַצְרִים וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה
תִּתְרָאוּ בַּא רְאֵה שְׁלֹא נִתְּנָה הַנְּבוּאוֹה אֶלְאֵ לְשִׁבּוּרֵי
הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר רְדוּ שָׁמָּה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מִשָּׁם
וּנְתִיחָה וְלֹא נָמוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ, יַעֲקֹב
סֵפִיר, שֶׁהֵיא מִדַּת הַדִּין לְעֵדוֹ. בַּא וְאָמַר,

(שם לב) לא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שָׁרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעַם אַנְשֵׁים וְתוֹכֵל. אֶתָּה מוֹצֵא שְׂיַעֲקֹב רָאָה לְצַדִּיק מִדַּת הַדִּין. וַיִּזְרַח לוֹ הַשְּׁמַשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְסוּד הַדְּבָר - (ירמיה ו) אֹי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּמוּ צְלָלֵי עָרֵב.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, כְּשֶׁהִגְלוּ מִירוּשָׁלַיִם וְהוֹסֵר הַתְּמִיד, וְטַמֵּא הַשּׁוֹנֵא אֶת הַהֵיכָל, בְּזִמְנֵה הַהוּא לֹא סָבְלָה הַמַּלְכוּת אֶת יִשְׂרָאֵל מִשּׁוּם חֲטָאֵיהֶם, אֲלָא יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְשַׁנֵּי צְדָדִים - רַחֲמִים וְדִין.

וְהַמַּלְכָּה שֶׁל לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שָׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר מִתְבָּאֵר בְּסִבְרָא. יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲקֹב - זֶה עֲלִיּוֹן מִזֶּה, וּבִגְלָלָם הָיָה מִטָּה מִטָּה חֲקוּק מְשַׁנֵּי צְדָדִיו מְשַׁמוּ הַקְּדוּשָׁה, אֶחָד רַחֲמִים בְּדִין, וְאֶחָד דִּין בְּדִין.

וְסוּד (במדבר כג) לֹא הִבִּיט אֵינֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל - מְשַׁאֲנוּ בְּגָלוֹת דְּחֻקִּים בֵּין שׁוֹנְאִים, וְהִסְתַּלְּקָה הַמַּלְכָּה מִן הַמַּלְךְ וְהִתְרַחַקָה

מִמֶּנּוּ, הוּא יִשְׁרָה שְׂכִינָתוֹ בִּינֵינוּ וַיִּגְאֹלֵנוּ, וְהַסּוּד
 שָׁל (ישעיה מד) כֹּה אָמַר ה' מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה'
 צְבָאוֹת. וַיְחִי חַי, כֹּה אָמַר ה' הַשָּׁמַיִם כֶּסֶף וְהָאָרֶץ
 הָרוֹם רַגְלִי.

בַּבְּנִין הָעֲלִיּוֹן שְׁתֵּי רַגְלָיִם חַי, לִי גְדוּלָּה י' לְח'
 קַמְנָה, ח' לְתִי"ו, וי' לֹו', ו' לְד', וְהַ מַּה
 שְׂיוּצָא מִהָעֲלִיּוֹן. תַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד מֵאֲכֹן טוֹבָה
 בְּאָרֶץ מִצְרַיִם, תִּינוּ מַה שְּׂכָתוֹב וְנִגְפָה ה' אֶת
 מִצְרַיִם וְגו', שְׁתֵּי חֲלָקוֹת. כִּי טַל אֹרֹת טַלְדָּ -
 מִשּׁוֹם חֲלָקָה אַחַת.

וְלָכֵן מִתְחַלְפִּים פְּאָחַד. ב' הַפְּרוּשׁ עַל הַגְּלוּת, א'
 הַפְּרוּשׁ הָרֵאשׁוֹן. כֹּה רֵאָה מַה שְּׂכָתוֹב, בֵּית
 יַעֲקֹב לָכוּ וְנִלְכָה בְּאוֹר ה', בְּגְלוּת, הָאֹתִיּוֹת
 שְׁנִגְזָר עֲלֵיהֶן עַל חֲטָאֵיהֶם, בְּאֶמֶת בְּדִין הָיוּ.
 בַּתּוֹרָה יֵשׁ תַּקְנָה, וְתַצְאוּ מִחֶמֶר הַטֵּיט, שְׁהֵיֵא
 גְלוּת, וְתִלְכוּ לְאוֹר ה'.

א', רְצוֹנוֹ לֹאמַר בְּאָרֶץ, נִרְאִית בְּאָה בְּגוּרַת סֵפֶר
 הַתּוֹרָה, וְהֵם מִתְחַלְקִים בְּאָרֶץ בְּאָרֶץ אֶתָּה

מוציא בגזרת ספר התורה, ר"ן מתחברים באחד
 גלות. מהי גלות מצרים? ארבע ^(דף ריב ע"ב) מאות שנה
 היה אומר לאברהם שתהיה גלות לבניו במצרים,
 וכשהיית מונה אותם, מאתים ותשעים שנים היו.

בא ראה, וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. רבי
 שמעון פתח ואמר, (ישעיה ו) הנה העלמה הרה
 וילדת בן וקראת שמו עמנואל. הריון ולדה,
 שנתמלאו לגליות ולצרות רבות ועדנים רעים.
 ואף על גב שיהיה עמנו, המלכה מודעזעת
 ומתרחקת מבעלה, תהיה עמנו בגלות, בן מאה
 ועשר היתה החקיקה שנתוספה. ירצה לומר
 שהיה עובר מן הגלות מאה ועשר שנים ומאתים
 ותשעים, ויהיו ארבע מאות שנה. ולא נמנית
 גלותו של יעקב אלא משמת יוסף.

ויחי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים
 ומאת שנה. באן סוד בגלות במנין, תקוני
 הגליות שיהיו הפנים במדת הדין שלש גליות.
 ראשונה של מצרים, שנמשל בשבע שנים. רבי

חָיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר ב) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת
יְרוּשָׁלַם בְּצַבָאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה
לִי וְאֶהְבֵּת עוֹלָם אֶהְבֵּתֶיךָ וְגו'. כָּאן סוּד
הַגְּלוּת, הַתְּקַנָּה שִׁיחֵיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁחַרְרִים
מִגְּלִיּוֹת, וְיִתְרַצֶּה לוֹמַר שִׁיחֵיו הַבְּנִים הַקְּדוֹשִׁים,
שֶׁהִגְלוּ עַל חַטָּאתֵהֶם בְּדִין, שָׁנִים רַבּוֹת יִהְיֶה, (ויקרא
כו) שְׁבַע בְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעְתִּים יִקָּם
קִינֹ, בְּגִלוֹת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהִיא קַמְנָה.

שְׁנִית - גְּלוֹת הַשׁוֹפְטִים שֶׁנִּמְשָׁלָה לְאַרְבָּעִים
שָׁנִים, בְּשֶׁבַע שָׁהֶם רַבִּים מִמֶּנּוּ. שְׁלִישִׁית
- הַגְּלוֹת שֶׁאָנּוּ בָּהֶ, אַרְבָּה, שֶׁנִּמְשָׁלָה לְמֵאָה שָׁנִים,
לְאַרְבָּעִים. וְהִינּוּ שֶׁגָּלָה הָעֶלְיוֹן שֶׁאָמַר (דניאל יב)
וַיִּמְעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּיָן שָׁמַם וְגו'.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, רָאָה
צָרָה זוֹ שֶׁל הַגְּלוּת שֶׁהִיְתָה קוֹרֵאת לְבָנָיו
קָרְבָה עַל נַפְשׁוֹ וְדַחְקָה לָמוֹת, לֹא נִשְׁאַר חַי.
בְּשֶׁהִיָה יוֹרֵד מִדְּרָגוֹת מִשׁוֹם חַטָּאי יִשְׂרָאֵל, לֹא יָרַד

עַמּוּם בְּנִלּוֹת. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם. שָׂאֵם לֹא יֵרֵד עַמּוּם
 בְּנִלּוֹת, יִשְׁאַרוּ בֵּין הָעַמִּים, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ (ישעיה ג)
 מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עֹנֶה. וְאֵין עֹנֶה
 - זֶה יִשְׂרָאֵל. בָּאתִי וְאֵין אִישׁ - זוֹ שְׂכִינָה. הַקְצוֹר
 קִצְרָה יְדֵי מִסְדּוֹת וְאֵם אֵין בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן
 בְּנִעְרָתִי אַחֲרֵיב יָם אָשִׁים נְהָרוֹת מְדָבָר. הַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא נָתַן חֶלֶק לְיִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִשְׁלַט גְדוֹל
 אַחַר עֲלֵיהֶם. יְרֵדוּ לְנִלּוֹת - שְׂכִינָה עִמָּהֶם, וְהוּא
 רְחוּק מִן הַמְּלָכָה.

וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֵתִי הֵן
 בְּעֵינַיִךְ. חָקֵר אֶת בְּנָיו בְּלֵם וְאָמַר לָהֶם:
 צְרוֹת רַבּוֹת, יַעֲזוֹת גְּדוֹלוֹת, אֲנִי רוֹאֶה לְבֹא עַל
 דוֹרוֹתֵיכֶם נִמְצְאוּ רַחֲמִים עֲלֵיוֹנִים.

וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְצֵאת מִכָּל צָרָה, הַשְׁבְּעוּ לִי
 וְתַנּוּ בִּינֵינוּ רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְתַעֲשׂוּ אֶמֶת וְדִין,
 וְתִהְיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם, וְצוּוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שְׂיִלְכוּ
 אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת כְּהָ, תִצְאוּ מִכָּל
 צָרָה שְׂתִבֹּא עֲלֵיכֶם.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (עמוס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפָּט
 אוֹלֵי יַחֲנֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֵרֵי יוֹסֵף.
 וְאִם תַּעֲשׂוּ כֵן, לֹא תִקְבְּרוּ אֶחָד מִן בְּנֵי, אֱלֹא אֶתִי
 תִּשׁוּבוּ לְאֶרְצְכֶם בְּשָׁלוֹם.

וְהוּא שְׁפָתוֹב (בראשית כד) שֵׁים נָא יְרֵךְ תַּחַת יְרֵכִי. מַהוּ
 יְרֵךְ? פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מה) תִּגְדֹר חֲרָבְךָ עַל יְרֵךְ
 גִּבּוֹר הַזֵּרֶךְ וְהַדֶּרֶךְ. חָרַב שָׁיֵשׁ בָּהּ חֶסֶד וְאַמֶּת, שְׁתִּי
 סְפִירוֹת, וְלֹא עוֹזְבִים זֶה אֶת זֶה. וְלִכֵּן אָמַר חֶסֶד
 וְאַמֶּת יִקְדְּמוּ פְּנֵיךָ, (איכה ד) פְּנֵי ה' חִלְקָם. וְאִם יִהְיוּ
 בְּנֵי טוֹבִים וְעוֹשִׂים מַה שֶׁנִּשְׁכָּחוּ, לֹא מֵת אֶחָד
 מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרַיִם, שְׁכָל טוֹב וְטוֹב שֶׁגִּדַּר שֵׁם
 הָאֱלֹהִים עַל אֲנָשִׁים, אֵינּוּ אֱלֹא עַל שְׂיָהוּי טוֹבִים,
 וְאִם לֹא - לֹא, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (מלכים א-ב) לְמַעַן
 יָקִים ה' אֶת דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלַי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ
 בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לִלְכֹּת לְפָנַי בְּאַמֶּת. וְאִם לֹא - לֹא.
 בַּאֲרֵא פָּמָה הוּא עֲדִיף רוּחַ הָאֵב מְרוּחַ הַבֶּן,
 שְׂרוּחַ הָאֵב הוּא רוּחַ הַבֶּן, רוּחַ מְרוּחַ עוֹלָה.
 וְאִם סִינְעָה אֲוִיר אַחֲרַת בְּרוּחַ, לֹא יוֹצֵא שְׁלֵם,

ע"א) שְׁחַרְי הוּא חֶסֶר בְּאִוִיר הַזֶּה, וְהִינּוּ (ירמיה ב) פָּרָא
 לְמַד מְדַבֵּר בְּאִוִית נִפְשָׁה שְׂאֵפָה רוּחַ.

לְמַדְנּוּ, רַב תְּמַנּוּנָא תִזְקֵן הַלֵּךְ לְקַפּוֹטְקִיָּא. נְכַנֵּם
 לְפָנֵיהֶם רַב יִיסָא תִזְקֵן. אָמַר לוֹ, בְּמָה
 עִמְקָתֶם? אִוִי לוֹ אִוִי לְנִפְשׁוֹ אִם נִשְׁלָפָה רוּחַ
 טְמֵאָה שְׂנַמְצָאת עִמּוֹ וְהוֹרִישׁ אוֹתָהּ לְבָנּוּ. וְזֶהוּ
 שְׁחַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין לוֹ חֵלֶק, מִשְׂאִיר לוֹ חֵלֶק
 וּמִשְׂאִיר אוֹתוֹ לְהַשְׁמִד מִן הָעוֹלָם הַבָּא. אָמַר לוֹ,
 מִנֵּין לָךְ זֶה? אָמַר לוֹ, כֶּךָ לְמַדְתִּי, שְׁחִירְשָׁה הָרַעָה
 הַזֶּה יוֹרְשִׁים כָּל בָּנָיו אִם לֹא יִשׁוּבוּ, שְׁחַרְי אֵין דְּבַר
 הָעוֹמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה.

וְאֵנִי כֶּךָ לְמַדְתִּי, שְׁחַרְי רְפוּאָה זֶה נִתְּנּוּ לִי פַעַם
 אַחַת שְׁחֵייתִי רָשׁוּם בְּפָנֵי, וַיּוֹם אֶחָד הָיִיתִי
 הוֹלֵךְ בְּדַרְךְ וּפְנִישְׁתִּי צַדִּיק אֶחָד, וְעַל יָדוֹ עָבַר
 מִמֶּנִּי אוֹתוֹ הָרָשָׁם. אָמַר לוֹ, מַה שְׂמָךְ? אָמַר לוֹ,
 אֶלְעָזֵר, וְקָרָאתִי לוֹ אֶלְעָזֵר אַחֵר. אָמַר לוֹ, בְּרוּךְ
 הַרְחֵמֵן שְׂרָאִיתִי אוֹתְךָ, אֲשֶׁרִי חֵלְקֶךָ בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא.

וַיֹּאמֶר הַשֶּׁבַע לִי וְגו'. רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר,
(ישעיה סב) נִשְׁבַּע ה' בְּיָמֵינוּ וּבְזֵרוּעַ עֲזוֹ.

נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיֻצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל
מִהַגְּלוּת שְׁלָחָם, וְזֶה נִשְׁבַּע לָהֶם שְׂבוּעָה שְׁלֵא יַעֲזֹב
אוֹתָם בְּאֶרֶץ שׁוֹנְאֵיהֶם. וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה
הַשָּׁחַד וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בִּרְכָתָנִי (כראשית)
לכ). מַה זֶה בִּרְכָתָנִי? נָתַן לָהֶם גְּלוּת, וְנִשְׁבַּע לָהֶם
שְׂיֻצִאוּ מִמֶּנָּה.

שְׂנִינּוּ, עֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל
שְׂיִהְיוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד תַּחַת כַּסְאוֹ וַיְהִיו
מְעֵלִים מִכָּל הָעֲלִיזוֹנִים. בְּשִׁבִיל זֶה תִּמְצָא וְא"ו
אַרְבָּה. נִשְׁבַּע הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשָׁלְמוֹת שָׁל
שִׁשָּׁה דוּרוֹת, וּבְשִׁבִיל שִׁשׁ וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל
רֹאשׁ הַמָּטָה. הַשְׁתַּחֲוָה יִשְׂרָאֵל שְׂיִבֵּא הַמְּשִׁיחַ בְּסוּף
הַמִּנְיָן הַזֶּה וְתִשְׁרָה שְׂכִינָה עִמָּם.

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ
חוֹלָה וְגו'. מִשָּׁנָה, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, לֹא בָּא
הַכֶּתוּב לְהַשְׁמִיעֵנוּ מַה שָּׁעָשָׂה, אֶלָּא בָּא הַכֶּתוּב

לְהַבִּיאַ מַה שִׁיְהִיָּה בְּסוֹף הַגְּלוּת כָּל אֱלֹה לְסוֹף
 הַמִּנְיָן שְׁנֵמְנָה. רוּצָה לֹאמַר שְׂיָבֵא הַמָּשִׁיחַ, וַיֹּאמֶר
 לוֹ, אָבִיךָ שְׂבַשְׂמִים מִמֶּהֵר לְקַבֵּל פְּנִיךָ הַצּוֹפוֹת
 לְגַן הַמָּשִׁיחַ. יְהִי רְצוֹן מֵאֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם שְׂיִשָּׂא בְּנֵי
 שְׁהֲרָבוּ בַגְּלוּת וּמִשְׁנַשְׁכָּחוּ בָהֶם, שְׂשַׁכַּח אֹתָם
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַטָּאֵיהֶם בְּאַמֶּת.

בְּשִׁבְא רַבִּי אַבְא, אָמַר, לֹא לְדַרְשָׁה בָּאתִי, חֲשַׁב
 סוּד הַדְּבָר (שם ל) יִסַּף ה' לִי בֵּן אַחֵר, כְּפִי
 שְׁפַרְשָׁנוּ לְעִיל. הֲרִי שְׁמוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּיוֹסֵף, יְה"ו
 יֹאמֶר, הֲרִי אָבִיךָ רַבּוֹן הָעוֹלָם שְׂבֵא לַעֲשׂוֹת טוֹב
 לְבְנָיו שְׂיִצְאוּ מִתְּגָלוּת שְׁלָהֶם, וְאִם אֵינְךָ רוּצָה
 בְּאַמְתָּךְ, הֲרַבּוּעַ יְדו"ד אַחַד יַעֲשֶׂה אֹתְךָ, וַיּוֹדְעִים
 שְׂתִּשׁוּב תִּמְלֶכָה לְמִקּוּמָה.

שְׂאַבּוֹתֵינוּ יְהִי מְרַכְּבוֹת שְׂלִמְעָלָה, וַיַּעַל אֱלֹהִים
 מֵעַל אַבְרָהָם, הָאֲבוֹת שׁוֹקֵי הָעוֹלָם,
 (מיכה ז) תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. שְׂנִינוּ
 שְׂיָבֵא הַמָּשִׁיחַ.

רַבִּי יוֹסֵי פָתַח וְאָמַר, (ובריה יד) וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא
 יוֹדֵעַ לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה וְהָיָה לְעֵת עָרֵב
 יִהְיֶה אֹר. רוֹצֵה לֹאמַר, שְׁנֵי מְקָרִים רָעִים שָׁבְאוּ
 לְבָנָיו לְהִיּוֹת בְּנֵלוֹת בְּאֶרֶץ שׁוֹנְאֵיהֶם, וְלֹא יִסְתַּכַּל
 בָּהֶם כַּמָּה שָׁנִים רַבּוֹת עַל חַטָּאֵיהֶם בְּאַמֶּת, כִּן
 יִזְנַח אוֹתָם בְּאֶרֶץ שׁוֹנְאֵיהֶם, וַיִּשָּׂא בָנָיו שְׂאֲרֵעוֹ
 לָהֶם חֲרָעוֹת הַלָּלוּ, וַיִּנְהַיֵּם לְאֶרֶץ טוֹבָה כְּפִירוֹשׁ
 חֲכָתוֹב.

וְהָיָה שְׁנֵי גְדוּלִים רַבִּים מְעַלִּים הָיוּ דוֹפְקִים תַּחַת
 כִּסֵּא הַכְּבוֹד, שְׂאֵפּוֹטְרוֹפּוֹם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 מִדָּה חֲמִישִׁית, מִשּׁוֹם הָיוּתָם בְּנֵלוֹת כָּל הַזְּמַן הַזֶּה,
 וְקָרָה שִׁישִׁבַח אוֹתָם בְּאֶרֶץ שׁוֹנְאֵיהֶם.

וְהוּא שְׁתֵּי מִדּוֹת בְּשְׁתֵּי חֲלָקוֹת. יִצְאָה אֶחָת
 וּדְבָרָה כְּנֶגֶד רַבּוֹן הָעוֹלָם, וְנָתַן לָהּ רְשׁוֹת
 לְדַבֵּר כָּל מַה שֶׁתִּרְצֶה, וְרֵאתָה בְּיִשְׂרָאֵל מִצַּד אֶחָד
 לְגֹזֵר עַל יִשְׂרָאֵל שִׁיִּצְאוּ מִהַנְּלוֹת בְּזִכּוֹת אֲבוֹתֵיהֶם,
 וּמִצַּד אֶחָד רְצַתָּה לְגֹזֵר עֲלֵיהֶם בְּשִׁבִיל חַטָּאֵיהֶם
 כְּשִׂאֲמָרוּ עֲלֵיהֶם רָעָה גְדוּלָה, חֲרֵי אַרְבַּע מִדּוֹת,

וְלֹא הָיְתָה בָּהֶם מִדָּה חֲמִישִׁית אֶפְסֹרֶפּוֹם שָׁל
 יִשְׂרָאֵל, וְדָבְרוּ כָּל מֵה שְׂרָצוּ. (דף ריג ע"ב)

עַד שֶׁהִגִּיעָה לָּהֶם הַמִּדָּה הַחֲמִישִׁית, וְהָיָה בְּכִסֵּא
 הַכְּבוֹד מִן הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְאָמְרָה עַל פְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מוֹט, וְלֹא הָיוּ פוֹחֲדוֹת שְׁתֵּי מִדּוֹת
 הָרֵאשׁוֹנוֹת לְדַבֵּר לְפָנָיו, בְּזִכּוֹת הַמִּדָּה הַחֲמִישִׁית
 שֶׁנִּמְשָׁלָה לְלִילָה, וַיִּצְאָה לְהַאֲוִיר לָהֶם. וְלִכֵּן פָּתַח,
 וְהָיָה יוֹם אַחֲדָה הוּא יוֹדֵעַ לֵה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה
 וְהָיָה לְעֵת עָרֵב יִהְיֶה אוֹר.

שְׁנֵינֵנו, (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ
 קָרָא לַיְלָה. וְשֵׁם אָמַר וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי
 תְהוֹם. וְקָשָׁה שָׁלוֹ עַל שָׁלוֹ. פֶּא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרַבִּי
 שְׂמֵעוֹן אָבִיו וְאָמַר לוֹ, אָבִי מוֹרִי, מֵה זֶה? אָמַר
 לוֹ, מִבְּרֵאשִׁית עַד ו' הַזֹּרוֹת בָּרָא יְדו"ד אַחֲדָה, רוֹצֵה
 לֹאמַר, ו' שָׁל שָׁמוֹ נָתַן בּוֹ רוּחַ חֲכָמָה. עַד פֶּאן לֹא
 הָיָה יוֹדֵעַ מֵהוּ חֹשֶׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וְנָשַׁק יְדוֹ שָׁל
 אָבִיו.

קָם רַבִּי אַבְא וְשָׂאֵל, מַה זֶה חֲשָׁד? סָבְבוּ הַחֲבֵרִים
 וְלֹא הִגִּיעוּ לְמַה שֶּׁשָּׂאֵל. עָשׂוּ מַעֲשֵׂה, וְהִגִּיעַ
 קוֹל מִלְּפָנַי רַבּוֹן הָעוֹלָם בְּפֶסוּק זֶה, (איו"ב י) אֶרֶץ
 עֲפָתָה וְגו', צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתַפֵּעַ כְּמוֹ אִפְל.
 גִּיהֲנָם מִלְּפָנַי שֶׁנִּכְרָא הָעוֹלָם הָיָה נִגְזוֹ לְרָשָׁעִים.
 אוֹי לְרָשָׁעִים שִׁיחִיו בְּשִׁיעֲשֵׂה הָאֵלֹהִים אֶת אֱלֹהֵי,
 (ישעיה ס) כִּי הִנֵּה תַחֲשָׁד יִכְסֶה אֶרֶץ וְעַרְפָּל לְאֲמִים
 וְעֲלִיף יִזְרַח ה' וּכְבוֹדוֹ עֲלֵיךָ יֵרָאֵה. אֲשֶׁרִי חֶלְקָם
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא בָרָא לָהֶם זֶה.
 (תהלים קמד) אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁכָּבַח לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שֶׁה'
 אֱלֹהִיו.

וַיִּגַּד לְיַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רַבִּי
 יוֹסֵי אָמַר, מִלְּאָךְ הוּא שְׁתִּיָּה עֲתִיד לֹאמַר
 מִזֶּבַע עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁיעֲשׂוֹבוֹ לְקַדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בְּכָל צָרָתָם, בְּשִׁיבָא קִין הַמְּשִׁית. בְּכָל צָרָה שֶׁתִּבָּא
 עֲלֵיהֶם יֹאמְרוּ לַמִּדָּה: בְּנֵיךְ בָּאִים אֵלֶיךָ. וַיִּנְאָלוּ
 הַמְּזוֹכָרִים. אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְרָאוּ בְּנֵי
 תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהֵם כְּמוֹ מְלָאכִים. (איו"ב לח)
 וַיִּרְעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים. הוֹי"ה מָה?

בֵּן רֵאָה, מִנֵּיִן שֶׁקָּרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיַעֲקֹב
 אֵל? אַתָּה בְּעֲלִיּוֹנִים, וְאֲנִי אֶתִּיהָ בְּתַחְתּוֹנִים,

[אֵתָּה תַּתִּיחָה בְּתַחְתּוֹנִים, וְאֲנִי אֶתִּיהָ אֵלֹהִים בְּעֲלִיּוֹנִים]. מַה זֶה אוֹמֵר?

(בראשית י"ז) וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם. הָאֲבוֹת הֵם

מְרַכְּבוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁנֵינוּ (מיכה י"ז) תִּתֵּן

אַמַּת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם. תְּרֵי שְׁתֵּי סְפִירוֹת

בְּשְׁתֵּי מְרַכְּבוֹת גְּדוּלוֹת עֲלִיּוֹנוֹת.

שְׁלִישֵׁי יִצְחָק. מַה זֶה (בראשית לא) וַיֵּשְׁבַע יַעֲקֹב

בְּפֶתַח אָבִיו יִצְחָק. וּמִשׁוֹם פֶּתַח יִצְחָק

שָׁתִּיהָ סְפִירָה, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא כְּפֵאָה

כְּבוֹד, מְרַכְּבָה עֲלִיּוֹנָה, וּסְפִירָה שֶׁל יִצְחָק הִיא

מֵעֲלִיּוֹנִים, מְפַרְשֶׁת יוֹתֵר מִכָּל הַסְּפִירוֹת שֶׁל

הָאֲבוֹת. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב וַיֵּשְׁבַע יַעֲקֹב בְּפֶתַח אָבִיו

יִצְחָק.

רַבִּי אֲבָא פָּתַח וְאָמַר, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר

יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְיָהֶם וַיֵּשְׁבַע יַעֲקֹב

בְּפֶתַח אָבִיו יִצְחָק. מִפְּסוּק זֶה אַתָּה יְכוּל לְדַעַת

זֶה.

וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה. וְסוּד הַכְּתוּב
 (דניאל יב) וּבָעֵת הַהִיא יַעֲמֵד מִיכָאֵל הַשָּׂר
 הַגָּדוֹל הָעֹמֵד עַל בְּנֵי עַמּוּד וְהִיטָה עֵת צָרָה. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה גְבוּרַת יַד מִיכָאֵל הַגָּדוֹל, כְּמוֹ
 שֶׁהָיָה מִשְׁתַּחֲוֶה לָּהּ מִקֶּדֶם לְבֵן. לְמִי הָיָה
 מִשְׁתַּחֲוֶה? מִשְׁתַּחֲוֶה לַמִּטָּה. הִיטָה הַמִּטָּה פְּתוּחָה
 בְּנִיָּה. לְמִילָּה הָיָה מִשְׁתַּחֲוֶה, שֶׁחֲרִי הִיטָה חֲכִיבָה
 עָלָיו.

כִּי חָלַל יְהוּדָה קֹדֶשׁ ה' אֲשֶׁר אָהַב וּבָעַל בַּת אֵל
 גִּבּוֹר (מלאכי ב). כְּשֶׁחֲסִתְּלַק זִיווּ מִמֶּנּוּ עַל
 חַטָּאֵיהֶם, וְלֹא הָיָה לָּהּ לַעֲמֹד לְפָנָיו, וְגִרְשָׁה
 חַמְלָכָה מִן הַמַּלְאָךְ מִשּׁוּם שְׂלֹא יִכָּלֵה לְהַשְׂאִיר אֶת
 בְּנֵיהָ בֵּין הָעַמִּים לְהַרְגֵם אוֹתָם, וְהוּא הָיָה בְּאֶרֶץ
 חֲקוּדוּשָׁה, בְּזֶה שִׁיחִיו עַמִּים נְכָרִים מִן עַמּוֹ. רוֹצֵה
 לוֹמַר, הַכְּנִים שְׂכִינָה בִּינֵיהֶם בְּנִלוֹת וּבְזִמְן שְׂלֹא
 הִיטָה בְּאֶרֶץ, וְהִיא בְּאֶרֶץ הָעַמִּים בְּזִיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 נִשְׁמְרוּ הָעַמִּים שֶׁסְּכִיבוֹתֵיהֶם.

לְמַדְנֵנוּ, אָמַר רַבֵּי יוֹסֵי, שְׁנֵי גְדוּלִים הָיוּ תַּחַת
 בְּסֵא הַכְּבוֹד הַקָּדוֹשׁ, וַתְּרִי שְׁמוֹ אֶחָד
 מֵהֶם הוּא מִטָּה, שְׁהָיָה שׁוֹרָה פְּאוּצָר שֶׁל הַהֵיכָל.
 וַתְּרִי אָנוּ בְּנֵלוֹת, לֹא נִשְׁאַר בֵּינֵינוּ אֵלָּא זֶה שֶׁהוּא
 מִמִּבְעַ שְׁלוֹ, וְהוּא חֲתוּם מִשְׁמוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא.

וְהוּ שְׁכַתוּב (שמות כג) הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מִלְאָךְ לְפָנֶיךָ
 לְשִׁמְרֶךָ וְגו'. לֹא לְדַבֵּר בָּךְ, אֵלָּא פְּעוּלָם הַבֵּא,
 כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ בְּמִקוּמוֹ וְהִיא הַשְּׂמִירָה בְּדַרְךְ, אֲנִי
 הַשְּׂרִיתִי שְׂכִינָה בֵּינֵיכֶם לְשִׁמֹּר אֶתְכֶם בְּנֵלוֹת, וְהִיא
 שְׂמִירָה אֶתְכֶם עַד ^(דף ריד ע"א) שְׁתֵּבִיא אֶתְכֶם לְאֶרְצְכֶם
 כְּמוֹ שֶׁהֵייתֶם מִקֶּדֶם לָזֶה. אֲשֶׁר הִכְנַתִּי - מוֹשְׁבוֹת
 מִקֶּדֶם לָזֶה.

זוֹ שְׂכִינָה מִן מַטְטְרוֹ"ן, וְגִרְשָׁה הַמְּלָכָה מִהַמְּלָךְ
 עַד שֶׁתֵּשׁוּב לְמִקוּמָהּ, וְסוּד - כִּי רַק עוֹג מְלָךְ
 הַבָּשָׂן נִשְׁאַר מִיֵּתֵר הַרְפָּאִים הֵנָּה עָרְשׁוֹ עָרֵשׁ בְּרוּל
 הֵלֵךְ הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ בְּמִקוּמוֹ.
 וַתְּדַרְךְ, שְׁנַמְשָׁלָה לְנֵלוֹת, שְׁמֵר אֹתָם בְּנֵלוֹת עַל

צָרָה שֶׁתָּבֹא עֲלֵיכֶם, עַד שֶׁיָּבֹא וַיִּכְנִים אֶתְכֶם
לְאָרֶץ שְׁנֵשֶׁבַע לְאֲבוֹתֵיכֶם שְׁנֵשֶׁמֶרֶת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (רות ג) לִינִי הַלֵּילָה וְהָיָה
בְּבִקְרָא אִם יִנָּאֲלֶךָ טוֹב יִנָּאֵל. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,
הַשְּׁלִיט רַחֲמִים עַל חַדְיִן. (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת
הָאֹרֶץ כִּי טוֹב. אֹרֶץ וְטוֹב שָׁוִים, שֶׁהוּא מִבּוֹעֵי
הַנְּחָלִים שִׁיּוּצֵא מֵהֶם תֵּיִם וְהַנְּחָל שֶׁבָּעוֹלָם.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, פַּעַם אַחַת עָלִיתִי וַיִּרְדֹּתִי
לְהָאִיר בְּמִבּוֹעֵי הַנְּחָלִים, וְעָלָה אַחֲרַי רַבִּי
אַבָּא. אָמַר לִי, בַּמָּה עִם קֶתֶם? אָמַרְתִּי לוֹ, בַּפְּסוּק
הַזֶּה (קהלת א) שֶׁכֹּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם
אֵינָנּוּ מָלֵא. מִזִּיּוֹ נִבְרָאוּ כָּל הַגְּדוֹלִים שֶׁמִּן הָעוֹלָם,
וּמִזִּיּוֹ נֹזְעִים כָּל הַנְּחָלִים, הַנְּחָלִים שֶׁהֵם בַּפְּסוּק
הַזֶּה נְמוּכִים בְּגִלּוֹת הַזֹּאת, שֶׁחֲרֵי חֲשָׁךְ וְאַפְלָה,
חֶבֶת הָאֵם עֲשָׂה לָהֶם, וְאִם לֹא, הַנְּחָל עוֹשֶׂה לְבָתּוֹ.
גְּדָלָה שְׁנִינָה הוּא, הוּא תַּחַת הַקְּדוּשׁ שֶׁשׁוֹכֵב עַל
בְּנֵי הַחֵיכָל, שֶׁחֲרֵי הַשֶּׁר שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁחֲרֵה מִמֶּנָּה
עֲלֵיהֶם, בְּכָל זְמַן שֶׁחֲרֵתָה הַגְּבִירָה עִם הַמְּלָךְ, תֵּיִה

יֹוצֵא וְבָא לְפָנֵיהֶם מִטְטְרוּ"ן, וְהוּא מְקַרֵּיב עֲבוֹדָתָם
 לְהַקְדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּאֵשׁ. כָּאֲשֶׁר הִתְבַּטְּלָה הָאֵשׁ
 וְנָלוּ, הִסְתַּלַּק זִיוָהּ, וְהִסְתַּלְּקָה הַגְּבִירָה מִן הַמֶּלֶךְ.
 זֶה לֹא הָיָה שָׁלֵם עַד שְׂיָבֵא צַד אַחֵר שְׁלֵא הָיָה
 נִמְנָה בְּנִלוֹת.

וְהַשְּׂמֹת שְׁנִקְרָאִים יָד, הִיא מִבּוֹעַ לְכֹל, וְתִמְצָא
 יַד הוֹי"ה, (ישעיה נט) הֵן לֹא קִצְרָה יַד
 יְהוָה, שְׁלֵא נִזְכַּר יַד אֶלָּא בְּשֵׁם אַחֵר.

כָּא רַבִּי אֶלְעָזָר וְשֵׁאֵל לְרַבִּי שְׂמַעוֹן אָבִיו, וּבָבָה
 וְאָמַר לוֹ, גִּלְתָּ לִּי זֶה הַסּוּד אָבִי מוֹרִי. אָמַר
 לוֹ, בְּזֶה הַפְּסוּק יִתְגַּלֶּה לְךָ, (שמות יז) כִּי יַד עַל כַּסֵּ
 יְהוָה מִלְחָמָה לְה'. כִּסּ מִשּׁוֹם הוֹי"ה, שׁוֹלְטִים רַחֲמִים
 עַל דִּין. רוֹצֵה לֹאמַר, יְהִי רָצוֹן שְׂיִהְיֶה לְעוֹלָם
 בְּמָקוֹם הַגְּבוּרָה יַד ה' הַגְּדוּלָה מִלְחָמָה שְׂהִיְתָה
 בְּמִצְרַיִם, וְאִם לֹא, הָיוּ בְּדִינִים.

וּבְשִׂיבָא הַמְּשִׁיחַ, יָבֵא בְּהַתְּחִדְשׁוֹת בְּיַד גְּדוּלָה
 וַיַּעֲרֹךְ קָרֵב בְּעַמְלֵק. בְּחֻזֵּק יַד הוֹצִיאָךְ
 ה' מִמִּצְרַיִם. וּבְשִׂיבָא שֵׁם שֶׁל יַד בְּחֻזֵּק יַד לְבָדוּ,

הוא בזמן שיערד קרב בעמלק, יבא המשיח. רבי
אלעזר מסייע, (וכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים תהם
כיום הלחמו ביום קרב. כ"ס בשביל יהו"ה.

בא ראה, כמה היא יד הגדולה שלא מגיעה ליד
הזו העליונה, לאבות הגדולה לא אננים. וכוז
היד יצאו מצרים משום שמנינם שוה, מונה י'
ל', ד' לד', שוים זה לזה, שם של היד הגדולה
שיצא מהם שוים באותיותיהם, שמנינם כמנינם,
שקבלה שתי ידים, שתיים.

ביצד לא נמנעו זה מזה, ולא שוים? נתפאר שני
אלה שבאותיותיהם יד הם שוים בענין,
שנים לא בעיניהם מתבאר. מאלו נבראו שמים
וארץ ושעמקהם. ואלו ספירה ראשונה, שהיא כתר
עליון. (משלי טו) בכל מקום עיני ה' צפות רעים
וטובים. הן מסיעות לשם אחד אות ו' שעשה כמה
אותות בארץ מצרים. (ראה ציור למעלה) (דף ריד ע"ב)

ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוי
בארץ בנעז. רבי אבא אמר, לוי זו

יְרוּשָׁלַיִם הָעֲלִיזָנָה, שְׁשׂוּרָה שְׂכִינָה בְּתוֹכָהּ. אָמַר
 יַעֲקֹב הָעֲלִיזוֹן לְמַטָּה, תֵּן לִי בְרָכָה שֶׁהוּא רוֹצֵה,
 לְהִרְבּוֹת אֶתְכֶם אָנִי, וְלָתֵת אֶת הָאָרֶץ לְבְנֵיכֶם. לוֹז
 זוּ יְרוּשָׁלַיִם הָעֲלִיזָנָה, הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, נָתַן הַשֵּׁר
 שֶׁהָיוּ בְרָכָה זוּ עַל יְדוֹ בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשׁ, אֲבָל מִחוּץ
 לְאָרֶץ אַחֲרַת לֹא תִהְיֶה בְרָכָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח וְאָמַר, (משלי כו) מְבַרֵךְ רֵעֵהוּ בְּקוֹל
 גְּדוֹל בְּבִקְרַת הַשָּׂפִים קָלָה תִּתְחַשֵּׁב לוֹ. הַקְּדוֹשׁ
 פְּרוּךְ הוּא קָרָא לְיִשְׂרָאֵל אֲחִים וְרֵעִים. אִיזוֹ בְרָכָה
 נָתַן לָהֶם? שִׁיְהָיו עִם זֶה טָהוֹר תַּחַת יְדוֹ, וְלִהְיוֹת
 עֲלֵיהֶם שׁוֹמֵר.

אֲשֶׁרֵי חֲלָקוֹ שֶׁל הָעַם הַטָּהוֹר תִּזְהַ שֶׁהוּא עֲלֵיהֶם,
 שֶׁנִּקְרָאִים בְּעֲלִיזָנִים בָּנִים חֲבִיבִים יוֹתֵר
 מִהָעֲלִיזָנִים. בְּתוֹב (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לָהּ, מִהוּ
 הַכֹּל בְּשִׁבִיל זֶה. מַה הוּא? בְּשִׁבִיל שֶׁהַשְּׂתֵלָם הַשֵּׁם
 בַּחוּתָם שְׁלָהֶם, שֶׁהֵם מִהוּלִים.

בֹּא רֵאֵה, בְּפָנֵי הָאָדָם שָׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ
 הוּא, וְחָסֵר יו"ד מִמֶּנּוּ וְלֹא נִתְקַן. בֹּא אַבְרָהָם

וְחִבַּב אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאָמַר לוֹ, בְּךָ יִתְקַן
הַשָּׁמַיִם, וְנִמְוֹל, וְנִתְקַן הַשָּׁמַיִם בְּיַד שָׁל הַמַּיְלָה. בְּפָנַי
הָאָדָם שֵׁי"ן שָׁל שְׂדֵ"י וְד', חֶסֶד יו"ד, נִתְקַן בְּיַד
שָׁל הַמַּיְלָה, וְאִזּוּ נִקְרְאוּ בָּנִים לָהּ, בָּנִים קְדוֹשִׁים.

וְכַשְׁמַטְמַאִים אֶת אֹת הַבְּרִית הַקְּדוֹשָׁה וּמְכַנְיִם
לְרֵשׁוֹת אַחֲרָת, עוֹלָה מִמֶּנּוּ קְדֻשַׁת
הַחֹתָם, וְהוּא כְּמוֹ שֶׁחֲרִיב עוֹלָם, וְטַמָּא אֶת
הַחֹתָם שֶׁנִּתְקַן בּוֹ שְׁמוֹ שָׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְחֲרִי הוּא הַחֲרִיב אֶת הָעוֹלָם.

רַבִּי אֲבָא הָיָה הוֹלֵךְ מִקְפּוֹטְקָא, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי
יוֹסִי. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ אִישׁ אֶחָד שֶׁהָיָה
בָּא וְרָשָׁם אֶחָד בְּפָנָיו. אָבָל אִזִּי לָהֶם לְרֵשָׁעִים
שִׁימּוֹתוֹ בְּלִי תְּשׁוּבָה, שְׁלֵא יוֹזֵז מִמֶּנּוּ הַרְשָׁם לֹא
בְּעוֹלָם הָיָה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא.

וַיֹּאמֶר אֵלַי הַגָּבִי מִפְּרֶךְ וְהַרְבִּיתִּי. רַבִּי אֲבָא פָּתַח
וְאָמַר, פְּסוּק זֶה (ישעיה כט) לֹא עָתָה יִבּוֹשׁ
יַעֲקֹב וְלֹא עָתָה פָּנָיו יִחְזָרוּ, וְכִי אִישׁ שֶׁאֹמֵר טוֹב
לְבֵן אָדָם כְּמֹתוֹ, אִם לֹא יִשְׁלִים מֵה שֶׁאֹמֵר, פָּנָיו

מתבישות, על אחת כמה וכמה מהעליונים לבני אדם, שאם לא מביא כל טוב שאמר על בניו, פניו מתבישות.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני ישראל העליון שאני מרבה ומגדלה, הברכה הזו שנתן לי, ואתן ארץ זו לבניכם לא היתה בארץ, לא היתה עמם כשיבא קץ המשיח ויתקן. אמר הקדוש ברוך הוא, לא עתה יבוש יעקב - כעת (לא) פני יעקב שלמעלה לא מתבישים משאמר להם אתן, הרי עד עכשו לא היו בידו, והיו פנים מבישות. כעת שלו מסתייע מלפני רבון השמים והארץ.

כמו שאמרנו, נלחמים בעמלק בשישתלם הקין, ולא יהיה אלא בחוק יד, כמו שהיית ביום קרב, ויצא ה' ונלחם בגוים ההם, שלו ולא אחר. ועתה שני בנות הנולדים לה - זה ישראל שלמטה שמקומם בגלות, בניו של הקדוש ברוך הוא שנולדו בין העמים. למדנו, אמר רבי יוסי, ישראל, כשיהיו בארץ הקדושה של ישראל הרים

בְּאֶרֶץ, כְּשֵׁיבֹא הַמַּשִּׁיחַ יְהִי עִם אֲחֵיהֶם שְׂיִלְווּ
אֲחֵרֵיהֶם, שְׁלֹא נִקְרָא גְלוּת אֶלָּא לְמִי שֶׁהוּא דָר
בְּאֶרֶץ נְכַרְיָה, הֵם נִקְרָאִים גְּלוּלִים.

וְזַכַּרְתִּי אֶת בְּרִית יַעֲקֹב (ויקרא כו), וְא"ו יִתְּרָה.
תָּבֹא וְא"ו שֶׁהִסְתַּלְּקָה כְּשֶׁחָרַב הַבַּיִת,
וְתִהְיֶה סִיּוּעַ לַיַּעֲקֹב כְּשֶׁזָּוָה יְהִיָּה, וְיִהְיֶה לְבֵן קְדוֹשׁ
אֶרֶץ יְרֻשַׁת עוֹלָם, וְיִהְיוּ בְנָיו בְּאֶרֶץ, שְׁגָרוּ בָּהּ
מִקֶּדֶם לָזֶה בְּאֶרֶץ. אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם.

כַּעֲת בָּנִים, שֶׁקָּרָה לָהֶם [תהיו הולכים גדולים] שֶׁהִגְלוּ
לְחוּץ לְאֶרֶץ וּנְשַׁכְחוּ, וְהִתְרַבּוּ, וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב
הַעֲלִיזוּ לַתַּחְתּוֹן: בָּנִים שֶׁלְּךָ שֶׁהֵם בְּחוּץ לְאֶרֶץ
שֶׁנִּזְלְדוּ בְּגִלוּת כָּכָל אֶרֶץ וְאֶרֶץ, עַד שֶׁאֲנִי אֶכְנֵם
לְמַצְרַיִם וְאֶעֱשֶׂה בָּהֶם דֵּין (דף רטו ע"א) עַל חַטָּאֵיהֶם, אֲנִי
מַעֲלָה אֶת בְּנֵיךָ שֶׁנִּבְרָאוּ בְּגִלוּת בְּחוּץ לְאֶרֶץ בְּאֶרֶץ
רְחוֹקָה, וְאֵף עַל גַּב שֶׁהֵם רַבִּים וְנִשְׁכְּחוּ הֵם שְׁלִי,
כְּשֶׁרָאִיתִי גְלוּת זוֹ שֶׁלָּהֶם וְרַפְּאֵתִי אֶת פְּאֻנֵיכֶם
וְשָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלָם. רְאוּבֵן - (בראשית כט) כִּי רָאָה ה'
אֶת עֲנָנִי. שָׁמַעוֹן - כִּי שָׁמַע ה' כִּי שָׁנְאוּהָ אֲנֹכִי.

וְחִשְׁבֶתָּ בְּלִבְךָ כְּאֵלֹהֵי יְהוָה לְפָנָי הֵם, וּמִשְׁנָשׁוּב
בְּמִצְרַיִם מַלְעָשׂוֹת דִּין, נַעֲלָה אוֹתָם מֵאֶרֶץ גְּלוּתָם.

רַבִּי אֲבָא אָמַר, מִכָּאן (ישעיה סו) וַהֲבִיאוּ אֶת כָּל
אֲחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לָּהּ. רוֹצֵה לוֹמַר,
כְּשִׁיִּתֵּיחַ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדִין בְּמִצְרַיִם, כְּאוֹתוֹ
זְמַן יָבִיאוּ כָּל הָעַמִּים מִנְחָה כְּשִׁישְׁמְעוּ שְׁמוּעָה שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, תִּינּוּ (שם ב) וְנִחְרָו אֵלָיו כָּל
הַגּוֹיִם.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לַעֲשׂוֹת לְכָל צַדִּיק וְצַדִּיק חֶפֶז בִּירוּשָׁלַיִם,
(ירמיה טז) קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמֻחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה,
כְּשֶׁתָּשׁוּב הַמַּלְכָּה לְמַלְכָּה וַיַּעֲשֶׂה לָּהּ אֲרוֹסִין. זֶהוּ
שְׂכָתוֹב (שיר ג) צְאִינָה וּרְאִינָה וְגו' בַּיּוֹם חֲתָנְתוֹ
וּבַיּוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ. בַּיּוֹם חֲתָנְתוֹ - זֶה מִתֵּן תּוֹרָה.
וּבַיּוֹם שְׂמֻחַת לְבוֹ - זֶה בְּנִין בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ, שִׁיבְנָה
בְּמִחְרָה בְּיָמֵינוּ.

וּמוֹלְדָתָךְ אֲשֶׁר הוֹלְדָתָ אַחֲרֵיהֶם לָךְ יְהוָה, זֶה
יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, לְאֲבוֹת שֵׁהֶם מְרַכְּבוֹת

יְהִיו שְׂמוֹתֵיהֶם בְּסוּד שְׁנוּלָדוֹ לְאַחַר מִכּוֹן, עַל שֵׁם
שְׂאֵחֵיהֶם יְהִיו מִקְרִיבִים בִּירֵשָׁה שְׂלָהֶם.

לְמִדְנֹו, אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, וּמוֹלְדֵתָךְ - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם
שֶׁל מִטָּה, (ויקרא יח) מוֹלְדֵת בֵּית, בְּפִרְשֵׁת
עָרִיזוֹת. יְרוּשָׁלַיִם לְמִטָּה. גְּבָרִים שְׁנוּלָדוֹ זוֹ יְרוּשָׁלַיִם.
אַחַר זֶה שִׁישׁוּבוֹ הָעוֹלָם לְרִבּוֹן הַשָּׁמַיִם בִּירוּשָׁלַיִם,
בְּשֵׁהתְגַדֵּרוֹ לֹא יִקְרָאוּ אֱלֹהִים עַל שָׁמַם, שֶׁהוּא בֶן
יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִקְרָאוּ כִּמוֹ שְׂאֵבוֹתֵיהֶם, גֵּר
מִכְּפּוֹטְקָיָא, אֱלֹהִים בְּזֵה יִשְׂרָאֵל.

לָךְ יְהִיו - צָרִיךְ לֹאמַר עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל הֵם יִקְרָאוּ,
עַל שֵׁם אֲחֵיהֶם יִקְרָאוּ בְּנִחְלָתָם, וּבְשִׁישׁוּבוֹ
לֹא יִקְבְּלוּ יְרֵשָׁה אֵלֹהִים עִם יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ, וַיִּטַּל כָּל
שֶׁכֶט וְשֶׁכֶט אֶת שָׁלוֹ, וְהָאֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ, כָּל אֶחָד
לְפִי מִנְיָנוֹ.

וְאֲנִי בָבֵאִי מִפְּדִין מִתָּה עָלַי רָחֵל בְּדֶרֶךְ וְגו'. רַבִּי
אֲבָא פְּתַח, (ירמיה לא) כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה
נִשְׁמָע וְגו'. מַה כְּתוּב אַחֲרָיו? כֹּה אָמַר ה' מִנְעִי
קוֹלְךָ מִכִּי וְעֵינַיִךְ מִדְּמָעָה כִּי יֵשׁ שָׂכָר לְפַעֲלֵתְךָ

וְגו' וְשָׁבוּ בָנִים לְגִבּוֹלָם. לֹא אָמַר וַיֵּשׁוּבוּ, אֲלֵא
וְשָׁבוּ, כְּכָר שָׁבוּ.

כֵּן רָאָה, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּשַׁעַת שִׁיחָהּ דִּין עַל
הָהָר, תְּתַעֲמַר הַגְּבִירָה עַל הָהָר, וְהִיא סְבוּרָה
שְׂפִינֵיהֶם אוֹבְדִים בְּדִין, וְסוּד - (ישעיה נד) רַבִּי עֲקָרָה
לֹא יִלְדָה פְּצָחֵי רֶנָּה וְצִחְלֵי וְגו'. לְמַדְנֹה, רַבִּים יִהְיוּ
בְּנֵי הַכֶּסֶא מִשְׁלָתָה, וְהוּ שְׂפָתוֹב כִּי רַבִּים בְּנֵי
שׁוּמְמָה מִבְּנֵי בְּעוֹלָתָה. תְּשׁוּבַת הַגְּבִירָה לְבַעֲלָתָה, (זכריה
י) בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אַחֲדָה וְשָׁמוֹ אַחֲדָה.

מִקְדָּם לָכֵן תֵּאמַר הַגְּבִירָה לְקַדוּשׁ-כְּרוּךְ-הוּא,
אֵיפֹה הַבָּנִים שְׁלִי? הוּא יֹאמֶר לָהּ, הֵם
בְּדִין. הִיא תִחְשַׁב שֶׁהֵם אוֹבְדִים בְּדִין, וּבּוֹכָה עַל
הַדִּין שֶׁל בְּנֵיהָ, כִּי תִרִי הַרְבֵּה יֵשׁ לָךְ לְקַחַת מִמֶּנִּי
בְּשִׁלְתָּהֶם, שְׁהִיתָה עִמָּם, וְתִרִי שָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב.

וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שְׂאֵמוֹ מִתָּהּ? שָׁם הָיָה עִמָּה
בְּשִׁמְתָהּ. אֲלֵא יֹאמֶר יִשְׂרָאֵל הָעֲלִיזוֹן,
בְּשִׁתְּבֵא גְּאֵלַת יִשְׂרָאֵל, תְּתַעֲוֹרֵר הַגְּבִירָה,
וְתַתְּעוֹרֵר בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל וְתַעֲרֹךְ קָרָב עִם הָעַמִּים,

וַיָּמוּתוּ מֵהֶם, וַיִּתְקַרְבוּ כַּמַּעַט לָבֵא אֶרְצָה. יֹאמֶר
 לָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּשְׁהִיא בּוֹכָה: אֵל תִּפְחָדִי,
 יֵשׁ שָׂכָר לַבָּנִים שְׁמִתוּ עַל שְׁמִי, הָאֲחֵרִים הֲרִי שָׁבוּ,
 אֵלֹו יֵשׁוּבוּ לַתְּחִיַת הַמֵּתִים.

מִתָּה עָלֵי רָחֵל. מִתָּה עַל יַחִוּד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא. וְלִבֵּן נֹאמֶר בְּעוֹד כְּבָרַת אֶרֶץ
 לָבֵא, שְׁמִתוּ עַל יַחִוּד שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מַחֲוִין לְאֶרֶץ, בְּאֶרֶץ זוֹ לֹא יָמוּת אֶחָד מֵהֶם.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי אַבְא, עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְעַרְב
 קָרָב בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת וַיָּמוּתוּ מֵהֶם עִם רַב,
 וְאַחַר כֵּן יִקּוּמוּ בַתְּחִיַת הַמֵּתִים. יוֹתֵר שְׁלֵטוֹן יִהְיֶה
 לָהֶם שְׁמִתוּ בְּדֶרֶךְ זוֹ מִכָּל שְׁתֵּיהֶם לַפְּנִיָּהם
 בִּירוּשָׁלַיִם.

וְלָמָּה נִקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַקְּדוֹשׁ ^(דף רטו ע"ב) שֶׁל מָקוֹם
 זֶה לָחֶם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מִשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא שָׁבוּ, שְׁיָמוּתוּ שָׁם עַל שְׁמוֹ י"ד, שְׁיָמוּתוּ שָׁם
 עַל שְׁמוֹ י"ה, לָחֶם בְּגִלוּת, כִּשְׁבִיל שֶׁהוּא מִשְׁמוֹ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּהָ. רַבִּי
 אֲבָא פָתַח, (ישעיה סט) וַאֲמַרְתָּ בְּלִבְכֶּךָ מִי יֶלֶד
 לִי אֵת אֵלֶּהָ. מָה רָצָה בְּזוֹהָ? יִשְׂרָאֵל שְׁלֵמַטָּה רָאָה
 שְׁׂיבְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנָיו, כְּשִׁיבְאוּ (שם יא) מֵעִילָם
 וּמִשְׁנַעַר וּמִחֲמַת וּמֵאֵי תַיִם, וַיִּתְּכַנְסוּ כֻלָּם וַיְהִיו
 רַבִּים, תֵּאמַר הַשְׂכִּינָה: מֵאֵיפָה כָּל אֵלֶּהָ, וַאִין בָּהֶם
 פְּסוּל מִבְּנֵי נְבָרִים? יֹאמְרוּ לוֹ, אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ מִבְּנֵיךָ
 וַאִין בָּנוּ נְבָרֵי עַמָּנוּ, שְׁׂיפְרְדוּ זֶה מִזֶּה וַיְבָרֹת אֹתָם
 כְּאַחַד, וַיִּתְּנִירוּ, וַיֵּשׁׁבוּ גֵרִים עִם יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו
 כְּאַחַד.

כְּאַחַד.

שְׁׂנִינוּ, קָשִׁים גֵּרִים לְיִשְׂרָאֵל כְּסַפְּחַת בְּעוֹר חַחִי,
 לְאֶרֶצָם. כְּתוּב (שם יד) כִּי יִרְחַם ה' אֵת
 יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל [וְגו'] וְנָלוֹה תִּגְרַעַלִּיהֶם
 וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב. כְּשִׁישׁוּבוּ לְאֶרֶצָם תִּכְנִיִּם
 וְתִהְיֶה בִּינֵיהֶם אֶחָבָה, יִהְיֶה ה' אִתָּם וְשָׂמוּ אִתָּם,
 יִתְּלוּ גֵרִים עִם יִשְׂרָאֵל וַיְהִיו לָהֶם כְּסַפְּחַת
 כְּבָשָׂרָם.

וְכָל כֹּף לָמָּה? בֹּא שְׁמַע, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַל
 תַּחֲוִי הָאָרֶץ שְׁלֵכָל אַחַד יִהְיֶה רְצוֹן לְדוֹר
 בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּרָאוּ תַדְיָרִים כְּתוּב (שם נד)
 וַיִּתְּרֵן תַּחֲוִי תַּחֲוִי. רוּצָה לוֹמַר, הַיִּתְּרוֹת שְׁחִיו עֲמָן
 מִתְּחַתְּחֻלָּה, תַּחֲוִי אוֹתָם, וְעוֹזר לָהֶם יוֹתֵר מִשְׁאָר
 הָעַמִּים בְּכִיכּוֹל, שְׁאַתָּה הַסִּתְּכִלְתָּ לְחֻזַּק אוֹתָם
 בְּכָל הָעַמִּים הָאַחֲרִים, וַיִּהְיוּ רַבִּים.

וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים
 בְּזֶה. רַבִּי שְׁמַעוֹן שָׁנָה, מִכָּאן (דברים ה) וְזֹאת
 הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. יֹאמַר
 יִשְׂרָאֵל לְמִשָּׁה, בְּשֵׁי־יִשְׂרָאֵל עָלֵיהֶם מְלִמְעָלָה, בְּנֵי
 הֵם, שְׁנָתַן לִי תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹרָה, כְּמָה
 שְׁדָתָם וּמְנַהֲגֵיהֶם אֲמַתִּיִּים בְּתַנְהַגּוֹת הַתּוֹרָה [שְׁנָתַתִּי
 לָהֶם.

בֹּא רֵא, בְּשֵׁיחִיו יִשְׂרָאֵל תַּחַת בְּנֵי הַשְּׂכִינָה, הַתּוֹרָה] שְׁלָהֶם נִקְרָאת
 זֶה, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שמות טו) זֶה אֵלַי וְאֲנִי־הוּא. וְכָל זְמַן
 שְׁלֹא תִּהְיֶה דָוָד מְדַבֵּר תַּחַת בְּנֵי הַשְּׂכִינָה דְּכָר זֶה,
 אֵלֹא מִתְּנַבֵּא מִה שְׁיִהְיֶה, נִקְרָאת זֹאת.

רַב נִחְמָן אָמַר מִכָּאן, (תהלים כז) אִם תִּתְּנָה עָלַי
 מִתְּנָה לֹא יִירָא לְבִי וְגו' בְּזֹאת אֲנִי בּוֹטֵחַ,
 זֹאת - זו תּוֹרָה תִּתְּנֶה לְבִשְׂיִבְא הַמְּשִׁיחַ, וְלִכְּן (שיר
 ב) וְקוֹל הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. לָמָּה נִמְשָׁלָה הַתּוֹרָה
 לְגוֹזֵל? מַה גּוֹזֵל קוֹלוֹ עָרֵב - אִף דְּבַרֵי הַתּוֹרָה
 קוֹלָם עָרֵב, וְהַקּוֹל תִּזְהַ יִּתְּנָה בְּשִׂיבְא הַמְּשִׁיחַ לְיוֹם
 הַדִּין.

לְמַדְנֵנוּ, הַנְּצָנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ וְקוֹל
 הַתּוֹר נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ. הַנְּצָנִים - אֵלוֹ
 הָאֲבוֹת שֶׁל הַמְּרַכְּבָה שְׁמֵן הָעוֹלָם הֵם יְקוֹמּוּ
 וַיִּתְּרֵאוּ. עֵת הַזְּמִיר הַגִּיעַ - הַתְּשֻׁבָּחוֹת שִׁישְׁבְּחוּ
 הַלְוִיִּם בְּשִׁישׁוּבָם לְעִבּוֹדָתָם כְּבַתְּחִלָּה. וְקוֹל הַתּוֹר
 - אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֹה, דְּבַרֵי תּוֹרָה שֶׁהֵם
 עָרֵבִים כְּקוֹל הַתּוֹר תִּזְהַ, וְ"ה וְזֹא"ת תּוֹר שְׁוִיִּם.

מָה רוֹצֵה לֹאמַר? וְסוֹד הַדְּבָר - בְּזִמְן שֶׁלֹּא תִּהְיוּ
 תַּחַת בְּנֵי הַשְּׂכִינָה, א' שֶׁל זֹאת יוֹרֵד, וְהוּא
 מִתַּחַת לְכָל, וְעוֹלָה ה' שֶׁל זֶה אֵל וְאַנְוָהוּ מִשְׁתָּרֵב
 הַפִּיט, שֶׁה"א לֹא יִכְלָה לְדוֹר וְלִהְיוֹת בֵּין עַמִּים

נְבָרִים, שֶׁה"א קְדוּשָׁה חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם. ה"א אֶלֶף:
 ה"א עֲדִיפָה בַּקְדָּשָׁה, א' עֲדִיפָה לְאוֹתֵיזוֹת.
 כְּשִׁישׁוּבוּ יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָם, ה"א קְדוּשָׁה שֶׁהיא
 חֲתוּכָה מִן הַשֵּׁם שֶׁל הַקְדוּשׁ פְּרוּף הוּא, תָּשׁוּב פְּזָה
 וַיֵּצֵא מִנֵּין מִתְקָן.

רְבִי אֲבָא פֶתַח וְאָמַר, (ישעיה ב) מִי מֵרַד בְּשִׁעְלוֹ מִים
 וְשָׁמַיִם בַּיּוֹרֵת תִּבְנֶן. זֶה תוֹר, שְׁוִין כְּבִיכּוֹל ז'
 לְר', ר' לְת', ו' לְה', וְזֶה שֶׁל הַקְדוּשׁ פְּרוּף הוּא
 בְּשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁבַעִים שָׁנִים. מִכָּאן מִן הַשָּׁמַיִם וְעַד
 הָאָרֶץ, כִּי־צַד? תו"ר, זר"ת ו"ה ה"ו תר"ו. הַקְדָּמָה
 ה' ל' וְהַקְדָּמָה ו' לְת', ת' לְר', ר' ל'ז, (שמות כח)
 רְבוּעַ יְהִיָּה כְּפּוֹל זֶרֶת אֲרָכּוּ וְזֶרֶת רְחִבּוֹ כְּפּוֹל.

וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאַבְרָכֶם. יֹאמַר, מִשְׁהִיוּ
 מִתְעַסְקִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה וְהִיתָה מִדָּה זוֹ
 בֵּין חֲכָמֵיהֶם, אֲבָרַךְ אוֹתָם, וְחֶסֶד - (בראשית לב)
 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַה שְּׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר
 לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב, מִנֵּין זֶה לְמִנֵּין
 תִּרְאֶשׁוּן שְׁלִפְנָיו, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשְׁנוּ בְּמִקוּמוֹ.

וְסוּד אַחַר - וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו', וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה
 תִּשְׁאַל לְשִׁמִּי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם. זֶה לֹא עֲתִיד,
 אֲלֵא בְּזִכְוֹתוֹ שֶׁל זֶה לְבָרֶךְ אֹתָם. וְסוּד גְּדוֹל שְׁנֵי
 בְּמָקוֹם שֶׁל הַפְּסוּק הַזֶּה, אֲבָל לֹא בְּאֵתִי לְפָנֶיךָ
 אֲלֵא לְהִשְׁמִיעַ פְּסוּק זֶה שְׁאֲמַרְתִּי מִלְּפָנֵי שְׁאֲמַרְתִּי
 לְךָ שְׁחַתְוֹרָה נִקְרָאת זֶה. כְּתוּב (שׁוֹפְטִים ה) זֶה סִינֵי
 מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כְּשֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה עַל יַדִּי
 מִיִּשְׂרָאֵל, (שְׁמוֹת לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, (שְׁמוֹת טו) זֶה אֱלֹהֵי
 וְאֲנֹהוּ. הַתּוֹרָה הַזֹּאת יוֹרֶדֶת מִלְּפָנֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.
 וְעֵינַי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מוֹקֵן וְגו'. וְלִכֵּן אֵינְךָ מוֹצֵא
 כְּמוֹתוֹ, וּכְשֶׁיְהִיוּ בְּנִלּוֹת כָּל זְמַן תִּחְרָבֵן
 הַזֶּה, יוֹדְקֵנוּ, וְלֹא יוּכְלוּ לְרַאֲוֹת פְּנֵי שְׁכִינָה עַד
 שֶׁתֵּבֵא בָהֶם רוּחַ אַחֲרֵת.

מִקֶּדֶם לָכֵן נִמְמָאוּ בְּאֶרֶץ הָעַמִּים וְלֹא הָיוּ בְּדַרְכֵי
 הַתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לְלַכֵּת, וַיִּשְׁבּוּ
 זְמַן רַב בֵּין נִבְרִים דוֹר אַחֲרֵי דוֹר וְלָמְדוּ מִדַּרְכֵיהֶם.
 כְּשֶׁיִּשְׁבּוּ פְּנֵי הַשְּׁכִינָה לְאֶרְצָם, בְּתַחֲלָה לֹא יוּכְלוּ

לְרֵאוֹת פְּנֵי שְׂכִינְתָה עַד שְׂיִתְּנִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
רוּחוֹ לָהֶם.

רַבִּי תִיֵּיא פֶתַח, (יחזקאל לו) וְאֵת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם.
וְאַחַר כֵּן, וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר בְּחִנִּי תִלְכוּ
וּמִשְׁפָּטֵי הַשְּׁמֵרוֹ וְעָשִׂיתֶם. מֵאַחַר שְׂיִתְּנִי רוּחוֹת
בְּכֶם וְגַם קִדְשָׁה, בְּדַרְכֵי תִלְכוּ וְתִתְהַלְכוּ.

לֹא יוּכַל לְרֵאוֹת. רַבִּי אָבִיא פֶתַח וְאָמַר, (משלי יז)
בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וּרְצוֹנֹו בְּעֵב מִלְּקוֹשׁ.
בְּשִׁיקְבְּלוֹ פְּנֵי שְׂכִינְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וַיִּתְעַפְּקוּ בְּאוֹתָן מְרַבָּבוֹת שְׂמֵחַן חַיּוֹת הָעוֹלָם.

בֵּא רֵאָה, לֹא תִמְצָא בַּפְּסוּקִים הַלְלוּ בְּכֶל
לְשׁוֹן אֶלָּא לְאַנְשֵׁים, (תהלים עא) גַּם לְשׁוֹנֵי
כָּל הַיּוֹם תִּתְהַנֶּה צְדִקְתְּךָ. וְלֹא תִמְצָא
בַּפְּסוּקִים הַלְלוּ בַּקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמִשׁוֹם
כֵּן יָשׁוּבוּ לְאַרְצָם וַיִּתֵּן בָּהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא רוּחַ חֲכָמָה, לְשׁוֹנָם תִּתְהַיֶּה תְּמִיד. (עד כאן

אינו מן הזוהר)

וַיְחִי יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (ישעיה ס)
 וְעַמּוּד בְּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו'.
 אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל אַמּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
 בּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, שֶׁהַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא קָרָא אוֹתָם
 צַדִּיקִים לְהוֹרִישׁ לָהֶם יְרֻשַׁת עוֹלָמִים בְּעוֹלָם הַבָּא,
 לְהַתְעַנֵּג בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעיה נח) אִז
 תִּתְעַנֵּג עַל ה'. מָה הַטַּעַם? בְּגִלּוֹל שֶׁנְּדַבְּקִים בְּגוֹף
 שֶׁל הַמַּלְאָךְ, שֶׁכָּתוּב (דברים ה) וְאַתֶּם תְּדַבְּקִים בָּה'
 אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים בְּלָכֶם הַיּוֹם.

רַבִּי יִצְחָק פְּתַח וְאָמַר, וְעַמּוּד בְּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם
 יִירָשׁוּ אֶרֶץ, פָּסוּק זֶה הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין
 קוֹצְרֵי הַשָּׂדֶה, שֶׁחֲרֵי בְּסוּד הָאֲנָדָה שָׁנָה רַבִּי שִׁמְעוֹן
 שִׁירָשַׁת תִּירָשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁל אוֹתָהּ אֶרֶץ, אֵין מִי
 שִׁירָשׁ אוֹתוֹ פְּרַט לְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק. [שֶׁל הָאֶרֶץ
 הַזֹּאת, אֵין מִי שִׁירָשׁ אוֹתָהּ פְּרַט לְאוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא צַדִּיק, שֶׁחֲרֵי הַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ אֶת
 הַנְּבִירָה וְדַאי] שֶׁחֲרֵי הַנְּבִירָה נְדַבְּקַת בּוֹ לְהַתְפַּשֵּׁם,
 וְהַצַּדִּיק יוֹרֵשׁ וְדַאי אֶת הַנְּבִירָה הַזֹּאת.

אֵף כָּאֵן, בְּחִיבוֹתָו שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְיִשְׂרָאֵל אָמַר וְעַמּוֹ בְּלָם צַדִּיקִים. וְלִכֵּן
 לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, רְאוּיִים לִירֵשׁ אֶת הַגְּבִירָה. מָה
 הַטַּעַם נִקְרְאוּ צַדִּיקִים, וּמָה הַטַּעַם יוֹרְשִׁים אֶת
 הַגְּבִירָה? מִשּׁוֹם שֶׁנִּמְלֹו, כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל מִי
 שֶׁנִּמְלֹו וְנִכְנַם [בְּבְרִית הַקְדֵּשׁ וְנִכְנַם בְּזוֹ] בִּירֵשָׁה זֶה וְשָׁמַר
 אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, נִכְנַם וְנִדְבַק בְּגוֹף הַמֶּלֶךְ וְנִכְנַם
 בְּצַדִּיק זֶה, וְלִכֵּן נִקְרְאוּ צַדִּיקִים, וְעַל כֵּן לְעוֹלָם
 יִירָשׁוּ אֶרֶץ. אִיזוֹ אֶרֶץ? זֶה אֶרֶץ הַחַיִּים.

חֲזֹר וְאָמַר, נִצַּר מִטַּעֲי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר. נִצַּר
 מִטַּעֲי - עָנַף מֵאוֹתָם עֲנָפִים שֶׁנִּטְעַע הַקְדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁבָרָא אֶת הָעוֹלָם, שְׁכַתּוֹב (כְּרֵאשִׁית ב)
 וַיִּטְעַע ה' אֱלֹהִים בְּעֵדֶן מִקְדֶּם, וְאֶרֶץ זֶה הִיא אֶחָד
 מֵהֶם, וּמִשּׁוֹם כֵּן נִצַּר מִטַּעֲי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהַתְּפָאֵר.
 דְּבַר אַחַר וְעַמּוֹ בְּלָם צַדִּיקִים - זֶה יַעֲקֹב וּבְנָיו
 שֶׁיָּרְדוּ מִצְרַיִמָּה בֵּין עַם קְשִׁי עֲרָף, וְנִמְצְאוּ
 בְּלָם צַדִּיקִים, וְלִכֵּן כְּתוּב לְעוֹלָם (דף רטז ע"ב) יִירָשׁוּ
 אֶרֶץ, שֶׁמִּשָּׁם עָלוּ לְרֵשֶׁת אֶת הָאֶרֶץ הַקְדוֹשָׁה.

וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. לָמָּה פָּרָשָׁה זוֹ סְתוּמָּה?
 רַבֵּי יַעֲקֹב אָמַר, בְּשַׁעַת שְׁמֵת יַעֲקֹב, נִסְתָּמוּ
 עֵינֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. רַבֵּי יְהוּדָה אָמַר, שָׂאוּ יָרְדוּ
 לְגַלּוֹת וְהִשְׁתַּעֲבְדוּ בָהֶם.

רַבֵּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מַה פְּתוּב לְמַעְלָה? וַיֵּשֶׁב
 יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּאֶרֶץ גִּזְשָׁן וַיֵּאֱחָזוּ בָּהּ
 וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד, וְכֹתוּב וַיְחִי יַעֲקֹב, שְׂלֵא רָאוּי
 לְהַפְרִיד בֵּין זֶה לְזֶה. מַה הֵם עוֹמְדִים בְּתַפְנוּקִים
 שֶׁל מְלָכִים וּמְקַבְּלִים לְעַצְמָם עֲנַג וְכִסּוּפִים, אֵף
 יַעֲקֹב גַּם עוֹמֵד בְּתַפְנוּקֵי מְלָכִים בְּעֲנַג וְכִסּוּף
 לְעַצְמוֹ, לֹא נִפְרָד זֶה מִזֶּה.

וְכֵאֵן נִקְרָא וַיְחִי, שְׁתֵּרֵי כָּל יָמָיו לֹא נִקְרָא וַיְחִי,
 מִשּׁוּם שֶׁכָּל יָמָיו הָיוּ בְּצַעַר, בְּצַעַר נִמְצְאוּ,
 פְּתוּב עָלָיו (איו"ב ג) לֹא שְׁלוֹתָי וְלֹא שְׁקִטָּתִי וְלֹא
 נִחְתִּי וַיִּבֵּא רִגְזוֹ. אַחַר שֶׁיָּרַד לְמִצְרַיִם נִקְרָא וַיְחִי.
 רָאָה אֶת בְּנוֹ מְלֶכֶה, רָאָה אֶת כָּל בְּנָיו צַדִּיקִים
 וְכֻלָּם בְּתַפְנוּקֵי וְתַעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם, וְהוּא יוֹשֵׁב
 בֵּינֵיהֶם בֵּינָן טוֹב שֶׁשׁוֹקֵט עַל שְׁמֵרָיו, וְאִזּוֹ נִקְרָא

וַיְחִי יַעֲקֹב, וְלֹא הִפְרִיד בֵּין וַיִּפְרוּ וַיִּרְבוּ מְאֹד לְבֵין
וַיְחִי יַעֲקֹב, וְכֹךְ רָאוּי.

שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה. מָה הַטַּעַם שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה?
אֵלֶּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּל יְמֵי יַעֲקֹב הָיוּ
בְּצַעַר. בְּצַעַר עֶבֶר אוֹתָם בְּהַתְחַלָּתָהּ. בֵּינוֹן שָׂרָאָה
אֶת יוֹסֵף וְהָיָה עוֹמֵד לְפָנָיו, כְּשֵׁי־עַקֵּב מִסֵּתֵכֶל
בְּיוֹסֵף, הָיָה נִשְׁלָם בְּנִפְשׁוֹ כְּאִלּוּ רָאָה אֶת אִמּוֹ שֶׁל
יוֹסֵף, שִׁיפִיו שֶׁל יוֹסֵף הוֹמָה לְיַפְיָהּ שֶׁל רָחֵל, וְהָיָה
מִדְּמָה בְּעֵצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁלֹּא עֶבֶר עָלָיו צַעַר בְּיָמָיו.

וּכְשִׁיּוֹסֵף נִפְרַד מִמֶּנּוּ, אִזּוֹ הַתְּקִיָּם בּוֹ, לֹא שָׁלוּתִי
וְלֹא שְׁקֻמָּתִי וְלֹא נְחֻתִי וַיִּבֵּא רִגְוֹ, שְׁוֵה
הָיָה קִנְיָה לְיַעֲקֹב מִכָּל מַה שֶׁעֶבֶר. וּבְזִמְנֵי שִׁיּוֹסֵף
נִפְרַד מִמֶּנּוּ מַה כָּתוּב? (בראשית לו) יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רֹעֵה וְגו'. וְכֹל יְמֵי יַעֲקֹב לֹא הָיָה
לוֹ צַעַר כְּזֶה, וְהָיָה בּוֹכָה כָּל יוֹם עַל אוֹתָן שִׁבְעַ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁל יוֹסֵף.

מַה הַיְשִׁיבוֹ לוֹ? (שם מז) וַיּוֹסֵף יְשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיו.
הָרִי לָךְ שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים אַחֲרוֹת בְּעֵנֵינוּגִים

וּתְפַנּוּקִים וְהִנָּאוֹת וְכַסּוּפִים. וְהוּא שְׂכַתוֹב וַיְחִי
 יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂרָה שָׁנָה וְגו'. שְׁנֵינּוּ,
 שְׂכַל אוֹתָן שָׁנִים שְׂכִינַת כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא נִמְצָאָה עִמוֹ, וְלָכֵן אֵלּוּ נִקְרְאוּ חַיִּים.

בֵּא רֵאָה, פְּתוּב וּתְחִי רוּחַ יַעֲקֹב אֲבִיהֶם. נִרְאָה
 הָיָה שְׂבִתְחָלָה מִתָּה הִיָּתָה אוֹתָהּ הָרוּחַ שְׁלוֹ
 וְלֹא הָיָה מִתְּבוּן לְקַבֵּל רוּחַ אַחֲרָת, שְׁהָרִי רוּחַ
 שְׁלִמְעָלָה לֹא שׁוֹרָה בְּרִיקָנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,
 שְׂכִינָה לֹא שׁוֹרָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שָׁלֵם, וְלֹא בְּמָקוֹם
 חָסֵר, וְלֹא בְּמָקוֹם פְּגוּם, וְלֹא בְּמָקוֹם עֲצוּב, אֶלָּא
 בְּמָקוֹם שְׁהִתְבוּן, בְּמָקוֹם שְׂמִחָה, וְלָכֵן כָּכָל אוֹתָן
 שָׁנִים שְׁיוֹסֵף נִפְרַד מֵאֲבִיו וַיַּעֲקֹב הָיָה עֲצוּב, לֹא
 שְׂרָתָה בּוֹ שְׂכִינָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי אֲבָא, פְּתוּב
 (תהלים ק) עֲבַדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בֵּאוּ לְפָנָיו
 בְּרִנָּה. לְהוֹצִיא, שְׁאִין עֲבוֹדַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 אֶלָּא מִתּוֹךְ חֲדוּת. שְׁאֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִין שְׂכִינָה
 שׁוֹרָה מִתּוֹךְ עֲצוּבוֹת, שְׂכַתוֹב (מלכים ב ג) וְעָתָה קָחוּ

לִי מְנַגֵּן וְהָיָה כְּנִגֵּן הַמְנַגֵּן. מְנַגֵּן מְנַגֵּן שְׁלֹשׁ פְּעָמִים
 לְשֵׁם מָה? כִּדְרִי לְעוֹדֵר רוּחַ מְשָׁלְמוֹת הַכֹּל, שֶׁהוּא
 רוּחַ שָׁלֵם.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, שָׁם שְׁנֵינּוּ, הַכֹּל נִמְצָא מֵאַרְבָּעָה
 צְדָדִים, וְכֹל הַשָּׂרָשִׁים שֶׁל הָעֲלִיּוֹנִים
 וְהַתְּחִתּוֹנִים בָּהֶם אֲחוּזִים. וְשְׁנֵינּוּ, זֶה נִכְנָס וְזֶה
 יוֹצֵא, זֶה סֵתוּם וְזֶה מְפָרֵשׁ, אֲחוּזֵי אֶחָד בְּחֵבְרוֹ, וְהֵם
 אֲבוֹת הַכֹּל.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, (דברים י) רַק בְּאַבְתְּיָךְ חָשַׁק ה'.
 כָּתוּב בְּאַבְתְּיָךְ, מִמָּוֶשׁ שְׁלֹשָׁה, וּמִשְׁמַע
 שְׁכַתוֹב רַק - רַק מִמָּוֶשׁ, וּמֵאַלְפָה נִפְרָדִים וְנִאָּחֲזִים
 כָּל שְׂאֵר הָאַחֲרִים וְעוֹלָיִם הַשֵּׁם לְהַתְּעִיֵּר.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מִן הַיּוֹם שֶׁהִתְעַלָּה רַבִּי
 שְׁמַעוֹן מִהַמְּעָרָה, הִדְבָּרִים הִלְלוּ לֹא
 נִתְפָּסוּ מִן הַחֲבָרִים וּבְסוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים הָיוּ
 מִסֵּתְכָלִים וּמִתְגָּלִים מִבִּינֵיהֶם, כְּאֵלוֹ שֶׁנִּתְּנוּ
 בְּאוֹתָהּ שְׁעָה בְּהַר סִינִי, אַחַר שְׁמֵת כָּתוּב (בראשית
 ה) וַיִּסְכְּרוּ מֵעֵינֹת ^(דף ריו ע"א) תְּהוֹם וְאַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם,

והיו החברים מרחשים דברים, ולא מתקיימים
בהם.

שיום אחד היה יושב רבי יהודה על פתחה של
מבנה וראה שני גמלים שמעלים בגדי
צמר מעל הכתפים. נפל המשא של בגדי הצמר,
ובאו צפרים, ועד שלא הגיעו עליהם, התבקעו.

אחר כך באו כמה צפרים, והיו הולכים
אחריהם, ושחו [וורקו] אותם בסלע, ולא
התבקעו, והיו צוחים להם ולא היו נפרדים.
שמעו קול אחד עטרת העטרות שורה פחשכה
והפעלים פחויץ.

עד שהיה יושב, עבר איש אחד, השגיח בהם
ואמר, לא קים זה מה שכתוב (בראשית טו)
ויבד העיט על הסגרים וישב אתם אברם. אמר
רבי יהודה, וברי עשינו ולא התפרדו. החזיר
ראשו אותו האיש ואמר, עדין לא מרט זה
ראשו של אדוניו ועדין לא הקריח את הגבירה.

רַץ אֶחָרָיו שְׁלֹשָׁה מִלִּין וְלֹא אָמַר לוֹ. חֲלֹשָׁה
 דַּעְתּוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה.

יוֹם אֶחָד גִּרְדָּם תַּחַת עֵץ וְרָאָה בַּחֲלוּמוֹ אַרְבַּע
 בְּנָפִים מְתַקְנוֹת וְעוֹלָה עָלֵיהֶן רַבִּי שְׁמַעוֹן
 וְסֵפֶר תּוֹרָה עָמוּ, וְלֹא הִשְׁאִיר כָּל סְפָרֵי הַסּוּדוֹת
 הָעֲלִיּוֹנִים וְאַנְגְּדָה שְׁלֹא הָעֵלָה אוֹתָם עָמוּ, וְהָעֵלָה
 אוֹתָם [וְהָעֵלוּ אוֹתוֹ] לָרְקִיעַ, וְרָאָה שֶׁהוּא מֵתַכֶּסֶה
 מִהָעִינִים וְלֹא הִתְנַלָּה.

בְּשֶׁהִתְעוֹרַר, אָמַר, וְדַאי מִשְׁמַת רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 הַחֲכָמָה הַסֵּתֶלְקָה מִן הָאָרֶץ. אוֹי
 לְדוֹר שֶׁהָאֶבֶן הַטּוֹבָה הַזֶּה, שֶׁהָיוּ גִרְאִים [מֵתֵאֱמָרִים]
 מִמֶּנָּה וְסוֹמְכִים עָלֶיהָ עֲלִיּוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים,
 נֶאֱבָדָה מֵהֶם.

בָּא אֶל רַבִּי אֲבָא, סֵפֶר לוֹ. הֲרִים רַבִּי אֲבָא אֶת
 יָדָיו עַל רֵאשׁוֹ וּבָכָה וְאָמַר, רַבִּי שְׁמַעוֹן
 רַחֲמִים שְׁמוֹחֲנוֹת מִמֶּנּוּ מִן טוֹב כָּל יוֹם וְלוֹקְטִים
 אוֹתוֹ, כִּפְתוּב (במדבר יא) הַמְּמַעֵיט אֶסֶף עֲשָׂרָה
 חֲמָרִים, וְעַכְשָׁיו הֲרַחֲמִים וְהַמֶּן הַסֵּתֶלְקוּ וְלֹא נִשְׁאָר

מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם, פָּרַט לְמָה שְׁכָתוּב (שמות מז) קַח
צְנִיפֵי אַחַת וְתֵן שָׁמָּה מְלֵא הָעֶמֶר מִן וְהִנַּח
אוֹתוֹ לְפָנַי ה' לְמִשְׁמֶרֶת. וְאֵלּוּ בְּהִתְנַלּוֹת לֹא
כָּתוּב אֲלָא לְמִשְׁמֶרֶת, לְהִצְנָעָה. עֲכָשׁוּ מִי יְכוּל
לְנַלּוֹת סוּדוֹת וּמִי יֵדַע אוֹתָם.

לְחַשׁ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלַחֲשׁ, [אָמַר לוֹ רַבִּי אֲבָא] וַדַּאי
אוֹתוֹ אִישׁ שְׁרָאִיתָ הָיָה אֵלָיְהוּ, וְלֹא רָצָה
לְנַלּוֹת סוּדוֹת כִּדְרֵי שְׁתַּדַּע אֶת שְׂבָחוֹ שֶׁל רַבִּי
שְׂמַעוֹן שְׁהִיָּה בְיָמָיו וַיִּכְפוּ הַדּוֹר עָלָיו. אָמַר לוֹ,
מִסְפִּיק לְבָבוֹת בְּכִיָּה עָלָיו.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה בּוֹכָה כָּל יוֹם עָלָיו, שְׁהָרִי גִפְנֵשׁ
עָמַד בְּאֲדָרְא הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבִּי שְׂמַעוֹן
וּשְׂאָר הַחֲבָרִים. אָמַר לוֹ, אוֹי שְׁלֵא הִסְתַּלְקָתִי
אוֹתוֹ יוֹם עִם אוֹתָם שְׁלֵשָׁה שְׁהִסְתַּלְקוּ, וְלֹא
לְרֵאוֹת דּוֹר זֶה, שְׁהָרִי מִתְהַפֵּף.

אָמַר לוֹ, רַבִּי, אָמַר לִי, כָּתוּב (שם כח) וְהֵם יִקְחוּ
אֶת הַזֶּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן וְאֶת
הַתּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵלּוּ כֶּסֶף לֹא כָּתוּב,

וְהָרִי כְּתוּב זָהָב וְכֶסֶף? אָמַר לוֹ, וְהָרִי גַם נְחֹשֶׁת,
 שְׁכֶסֶף וְנְחֹשֶׁת הָיוּ בַּחֲשֹׁבוֹן, וְכֹאֵן לֹא. אֵלֶּא אִם
 לֹא שָׁנְלָה הַמְּנוּרָה הַקְּדוּשָׁה בְּמִקְוָמוֹ - לֹא
 הִצְטַרְכְּתִי לְגִלּוֹת.

פָּתַח וְאָמַר, (חגי ב) לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה'!
 הִינּוּ שְׁכֶתוּב (תהלים קטו) הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה'.
 בְּכִמָּה מִקְוָמוֹת הִסְתַּכְּלְתִּי בְּכִלֵּי הַקֶּדֶשׁ הַלְלוּ,
 שְׁכֶתוּב (ויקרא טז) בְּגִדֵי קֹדֶשׁ הֵם, וְכֶתוּב (שמות כח)
 וַעֲשׂוּ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ. אִיזוֹ קֹדֶשׁה כָּאֵן? אֵלֶּא כֹּךְ
 שְׁנִינּוּ, קֹדֶשׁה הֵם בְּכָל מְקוֹם, וְכֶתוּב בְּגִדֵי קֹדֶשׁ
 הֵם. וַעֲשִׂיתָ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ, כְּמוֹ שְׁלִמְעֵלָה.

שְׁלִמְדָנוּ, כִּהֵן גְּדוּל לְמַעְלָה, כִּהֵן גְּדוּל לְמַטָּה.
 לְבוּשֵׁי כְבוֹד לְמַעְלָה, וְלְבוּשֵׁי כְבוֹד
 לְמַטָּה. וּמָה שְׁלֹא אָמַר כֶּסֶף וְנְחֹשֶׁת, לְמִקְוָם
 אַחַר הֵם הִתְעַלּוּ, שְׁכֶתוּב (שם כז) כָּל עַמּוּדֵי הַחֲצַר
 סָבִיב מִחֲשָׁקִים כֶּסֶף וְגו', וְכֶתוּב וְאֲדַנִּיהֶם
 נְחֹשֶׁת, שְׁהֵם כְּלִים לְשִׁמוּשׁ שְׁחֵמְשָׁכֵן יִשְׁתַּמְשׁ
 בָּהֶם.

אֲבָל כָּאֵן בְּלִבּוֹשֵׁי כְבוֹד הָאֱלֹהִים לֹא צָרִיךְ
 לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אָדָם אַחֵר, פְּרָט לִכְהֵן
 הַגְּדוֹל שֶׁשָּׂמֵן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ עַל רֵאשׁוֹ, שְׂפָתוֹב (שם)
 וְעִשִּׂיתָ בְּגִדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֶחֱיָךְ לְכַבֹּד
 וּלְתַפְאֲרָתוֹ, שְׂפָאוֹתָם לְבוֹשִׁים הוּא דוֹמָה לְגִזְוֹן
 שְׁלִמְעֵלָה.

השלמה מההשמטות (סימן נ"ב)

לִי הַפְּסֵף וְלִי תְּהֵב. מַה זֶה לִי הַפְּסֵף וְלִי תְּהֵב?
 מִשָּׁל לָמָּה הַדְּבָר דוֹמָה? לְמַלְךְ שֶׁהָיוּ לוֹ שְׁנֵי
 אוֹצְרוֹת, אֶחָד שֶׁל פְּסֵף וְאֶחָד שֶׁל זָהָב, שָׁם שֶׁל
 פְּסֵף בִּימִינוֹ, וְשֶׁל זָהָב בְּשִׂמְאֵלוֹ. אָמַר, זֶה יְהִיָּה
 מִזְמָן וְקָל לְהוֹצֵאתָ. וְעוֹשֶׂה דְבָרָיו בְּנִחַת, וְהוּא
 יְהִיָּה דְבֵק עִם הָעֲנִיִּים וּמְנַהִיגֵם בְּנִחַת, כְּאוֹתָהּ
 שֶׁאֲמַרְנוּ יְמִינְךָ ה' נְאֻדְרֵי בְּכַח.

וְאִם שָׂמַח אָדָם בְּחֻלְקוֹ - טוֹב, וְאִם לָאוּ - יְמִינְךָ
 ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. מַה זֶה יְמִינְךָ ה' תִּרְעֵץ
 אוֹיֵב? אָמַר לוֹ, זֶה תְּהֵב, שְׂפָתוֹב לִי הַפְּסֵף וְלִי
 תְּהֵב. וְלָמָּה נִקְרָא שְׂמוֹ זָהָב? שָׁבוּ כְּלוּלוֹת שְׁלֵשׁ

מדות. הו' - שבע מדות, הה' - חמש אחרות
 אחרונות [אחרונה], הב' - חכמה ובינה. ונקראת
 נשמה זו על שם אצילות, חמש ספירות אחרונות,
 וחמש שמות לנשמה [גר"ן ח"י חסימן - נפש רוח נשמה תיה
 יחידה] - רוח תיה יחידה נשמה נפש.

מה מעשהו? כפיא היא ה', לו', שפתוב פי גבה
 מעל גבה שמר וגבהים עליהם, וב' היא
 קיומם, כמו שנאמר בבראשית. ומה מעשהו פאן?
 משל למה הדבר דומה? לאחד שהיה לו פת טובה
 ונעימה ושלמה ונאה, והשיאה לבן מלך,
 והלבישה ועטרה וקשטה, ונתנה לו עם ממון רב.
 אמר, אפשר למלך זה לשבת חוץ מביתו? אמרת
 לא. אפשר לו לשבת כל היום תמיד עמה? אמרת
 לא. הא ביצר? שם חלון בינו לבינה, וכל שעה
 שצריכה הפת לאביה או האב לבתו, מתחברים
 יחד בחלון. והו שפתוב כל כבודה בת מלך פנימה
 ממשפצות זהב לבושה (ע"ב). [וכתוב] [וניהם פסוק]
 ואדניהם נחשת, שהם בלי שמוש שהמשכן
 ישמש בהם.

אֲבָל כָּאֵן בְּלִבּוֹשֵׁי הַכְּבוֹד הִלְלוּ לֹא צָרִיךְ
 לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם אִישׁ אַחַר פְּרָט כִּיֵּן [מִהִכְתָּוּן]
 הַגְּדוֹל, שֶׁשָּׂמֵן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ עַל רֵאשׁוֹ, שְׂפָתוֹב
 [וְעִשִׂיתָ] בְּגֵדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אַחִיךָ לְכְבוֹד וּלְתִפְאֵרֶת,
 בְּאוֹתָם לְבוֹשִׁים הוֹמָה לְגֹן עֲלִיּוֹן: ע"ב מִהַשְׁמָטוֹת

לְמַדְנֹו, וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לָמוֹת. אָמַר רַבִּי
 יְהוּדָה, אֵוִי לְעוֹלָם, שְׁחַרֵי בְּנֵי אָדָם לֹא
 רוֹאִים וְלֹא שׁוֹמְעִים וְלֹא ^(דף ריו ע"ב) יוֹדְעִים, שְׁחַרֵי כָּל
 יוֹם וַיּוֹם קוֹל הַכְּרוֹז נִשְׁמָע בְּמֵאֲתָיִם חֲמִשִּׁים
 עוֹלָמוֹת.

שְׁנֵינֹו, עוֹלָם אַחַד נוֹדַע לְמַעְלָה, וּכְשֶׁהַכְּרוֹז יוֹצֵא,
 אוֹתוֹ הָעוֹלָם מוֹדְעוֹעַ וּמִתְחַלְחֵל יוֹצֵאוֹת
 שְׁתֵּי צַפְרִים שְׁעוֹלוֹת מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם, שְׁמַדוֹרָם
 תַּחַת הָעֵץ שָׁבוּ מֵרֵאֵה הַחַיִּים וְהַמְּוֹת.

יוֹצֵאוֹת צַפּוֹר אַחַת לְצַד דְּרוֹם, וְצַפּוֹר אַחַת לְצַד
 צַפּוֹן, וְצַפּוֹר אַחַת בְּשִׁמְאִיר הַיּוֹם, וְאַחַת
 בְּשִׁנְחֶשֶׁךְ הַיּוֹם, וְכָל אַחַת וְאַחַת קוֹרֵאת וּמְכַרְיָה
 מֵה שְׁשׁוֹמְעִים מֵאוֹתוֹ כְּרוֹז.

אַחַר כֵּן רֹצוֹת לְהַתְעֵלוֹת לְמִקְוָם, וְנִשְׁמָטוֹת
 רַגְלֵיהֶן בְּנֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה, וְנִלְכְּדוֹת בְּתוֹכָהּ
 עַד שֶׁנִּחְלַק הַלֵּילָהּ. וְכִשְׁנִחְלַק הַלֵּילָהּ, הַכְּרוֹז
 קוֹרֵא: (קהלת ט) וְכַצְּפָרִים הָאֲחֻזוֹת בַּפֶּח פָּהֶם יוֹקְשִׁים
 בְּנֵי הָאָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּשָׁעָה שֶׁנִּלְכְּדוֹת רַגְלֵי בְּנֵי
 הָאָדָם וַיָּמִיו מִתְקַרְבִּים, אוֹתוֹ יוֹם נִקְרָא
 יוֹם ה' לְהָשִׁיב רוּחוֹ אֵלָיו. שְׁנִינּוּ, בְּאוֹתָהּ שָׁעָה
 פּוֹקֵד אוֹתוֹ הַכֶּתֶר הַקָּדוֹשׁ עַל רוּחוֹ, וּמִיָּחוּ?
 שְׁפָתוֹב (תהלים ז) יָמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבָעִים שָׁנָה.
 וְהֵיא כֶּתֶר שֶׁל שְׁבִיעֵי שֶׁל הַכֹּל.

וְאִם מֵצֵד הַגְּבוּרָה הוּא בָּא - פְּתוּב וְאִם בְּגִבוּרוֹת
 שְׁמֵנִים שָׁנָה, שְׁפָתֵר הַגְּבוּרָה הוּא הָרִי
 שְׁמִינִי. מִכָּאן וְהִלָּאָה אֵין מָקוֹם לְהַמְשֵׁךְ, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר וְרַחֲבֵם עֲמָל וְאָוֶן. בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא הָיָה יְסוֹד,
 הַכְּנִיץ לֹא עוֹמֵד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים, בְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה לְהָשִׁיב אֵלָיו אֶת רוּחוֹ

אֵלָיו וְלִשְׂאֵב אֹתָהּ רוּחַ לְתוֹכוֹ. שְׁשָׁנֵינוּ, בְּשָׁעָה
שְׂרוּצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהָשִׁיב אֵלָיו אֶת רוּחוֹ,
אִם רוּחַ זוֹ הֵיא שְׁל צְדִיק, מַה בְּתוֹב? (קהלת יב)
וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר נְתָנָהּ.

וְאִם לֹא נִמְצָא צְדִיק, אִזִּי לְאוֹתָהּ רוּחַ שְׁצָרִיכָה
לְרַחֵץ בְּאֵשׁ שְׂדוּלָקֶת וּלְהַתְקַן כְּדִי לְהִשְׁאֵב
לְגוֹף הַמְּלָךְ. וְאִם לֹא נִתְקַנְתָּ, אִזִּי לְאוֹתָהּ רוּחַ
שְׂמַתְגִּלְגִּלָּת בְּאֶבֶן בְּכַף הַקַּלַּע, שְׂכַתוֹב (שְׂמוּאֵל א' כה)
וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִידָּה יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקַּלַּע. שְׁשָׁנֵינוּ,
אִם אוֹתָהּ רוּחַ זוֹכָה, כַּמָּה טוֹבוֹת גְּנוּזִים לָהּ
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם שְׂכַתוֹב (ישעיה סד) עֵינַי לֹא רָאִיתָה אֱלֹהִים
זוֹלָתָךְ יַעֲשֶׂה לְמַחְבֵּה לוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כְּשִׂמְתְּקָרְבִים יָמֵי אוֹתוֹ הָאִישׁ,
שְׁלֵשִׁים יוֹם מִכְרִיזִים עָלָיו בְּעוֹלָם, וְאִפְלוּ
צַפְרֵי הַשָּׁמַיִם מִכְרִיזִים עָלָיו. וְאִם צְדִיק הוּא,
שְׁלֵשִׁים יוֹם מִכְרִיזִים עָלָיו בֵּין הַצְּדִיקִים בְּגַן עֵדֶן.
שְׁשָׁנֵינוּ, כָּל אוֹתָם שְׁלֵשִׁים יָמִים נִשְׁמָתוֹ יוֹצֵאת
מִמֶּנּוּ בְּכָל לַיְלָה, וְעוֹלָה וְרוּאָה אֶת

מְקוֹמָהּ בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ אָדָם לֹא יוֹדֵעַ וְלֹא
 מִשְׁנִיחַ וְלֹא שׁוֹלֵט בְּנִשְׁמָתוֹ כָּל אוֹתָם שְׁלֵשִׁים יוֹם
 כְּמוֹ שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה, שְׁפָתוֹב (קהלת ח) אֵינן אָדָם שְׁלֵיט
 בְּרוּחַ לְכֹלֵל אֶת הָרוּחַ וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
 מִכְּשֵׁמֶת חֵילִים אוֹתָם שְׁלֵשִׁים יוֹם, צָלַם הָאָדָם
 נְחֹשֶׁת, וְחַדְמוֹת שְׁנֵרְאִית בְּאֶרֶץ נִמְנָעַת.

רַבִּי יִצְחָק הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד עַל פֶּתַחוֹ שֶׁל רַבִּי
 יְהוּדָה וְהָיָה עֵצוֹב. יָצָא רַבִּי יְהוּדָה וּמָצָא
 אוֹתוֹ בַּשַּׁעַר שָׁלוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעֵצוֹב. אָמַר לוֹ, מַה
 יוֹם זֶה מִשְׁאָר יָמִים?

אָמַר לוֹ, בָּאתִי אֵלֶיךָ לְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ שְׁלֵשָׁה דְבָרִים.
 אֶחָד - שֶׁכֵּאֲשֶׁר תֹּאמַר דְּבַרִי תוֹרָה וְתוֹזְבִיר
 מֵאוֹתָם דְּבָרִים שְׁאֵנִי אֹמְרָתִי, שֶׁתֹּאמַר אוֹתָם
 בְּשָׁמַי, כִּדְרֵי לְהוֹזְבִיר אֶת שְׁמִי. וְאֶחָד - שֶׁתִּזְכֶּה אֶת
 יוֹסֵף בְּנֵי בַּתוֹרָה. וְאֶחָד - שֶׁתִּלְוֶה לְקַבְרֵי כָּל שְׁבַעַת
 הַיָּמִים וְתִבְקֵשׁ בְּקִשְׁתְּךָ עָלַי.

אָמַר לוֹ, מִנֵּינ לָךְ? אָמַר לוֹ, הֲרֵי נִשְׁמָתִי
 מִסְתַּלְקָת מִמֶּנִּי בְּכֹל לַיְלָה, וְלֹא מֵאוֹרָה לִי

בְּחֵלוֹם כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה בְּתַחֲלָה. וְעוֹד, שֶׁכֵּאֲשֶׁר אָנִי
 מִתְפַּלֵּל וּמְנַיֵעַ לְשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה, אָנִי מִשְׁנִיחַ בְּצִלְמֵי
 שֶׁבִּכְתָּל וְלֹא רוֹאֶה אוֹתוֹ, וְאִמְרָתִי, הוֹאִיל וְהַצֵּלֶם
 הַעֵבֶר וְלֹא נִרְאָה, שֶׁהָרִי הַכְּרוֹז יוֹצֵא וּמִכְרִיז,
 שֶׁכְּתוּב (תהלים לט) אֵף בְּצִלְמֵי יְתַחֲלֶף אִישׁ - כָּל זְמַן
 שֶׁצִּלְמֵי הָאָדָם לֹא יַעֲבֹר מִפְּנֵי, יְתַחֲלֶף אִישׁ וְרוּחוֹ
 עוֹמֶדֶת בְּתוֹכוֹ. בְּשֶׁהַעֵבֶר צִלְמֵי הָאָדָם וְלֹא נִרְאָה,
 אִזּוֹ הוּא מְעַבֵּר מִהָעוֹלָם הַזֶּה.

אָמַר לוֹ, וּמִכָּאֵן, שֶׁכְּתוּב (איוב ח) כִּי צֵל יְמִינֵי
 עָלֵי אָרֶץ. אָמַר לוֹ, כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ
 שֶׁאַתָּה רוֹצֵה שֶׁאֲנִי אֶעֱשֶׂה, אֲכַל אֲבַקֵּשׁ מִמֶּךָ, ^{דף}
 שֶׁבְּאוֹתוֹ עוֹלָם תִּבְרַר אֶת מְקוֹמִי אֲצִלֶּךָ כְּמוֹ ^{ריח ע"א}
 שֶׁהֵייתִי בְּעוֹלָם הַזֶּה. בְּכֹה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר,
 בְּבִקְשָׁה מִמֶּךָ שְׁלֵא תִפְרַד מִפְּנֵי כָּל הַיָּמִים הַלְלוּ.
 הֲלָכּוּ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, מְצַאוּהוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵם
 בַּתּוֹרָה. וְקָם עֵינָיו רַבִּי שְׁמַעוֹן וְרָאָה אֶת
 רַבִּי יִצְחָק, וְרָאָה אֶת מַלְאָךְ הַמַּוְתָּה שֶׁרָץ לְפָנָיו
 וְרוֹקֵד לְפָנָיו. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאָחַז בְּיַד רַבִּי

יִצְחָק. אָמַר, גּוֹזְרֵי שְׁמֵי שְׂרָגִיל לְהַכְנִים - יִכְנִים,
 וְכִי שְׁלֵא רָגִיל לְהַכְנִים - לֹא יִכְנִים. נִכְנָסוּ רַבֵּי
 יִצְחָק וְרַבֵּי יְהוּדָה, קָשַׁר אֶת מְלֶאכֶת הַמָּוֶת בַּחוּץ.

הַתְּבוּנָן רַבֵּי שְׁמַעוֹן, וְרָאָה שְׁעַד עֲכָשׁוּ מָרָם
 הַגִּיעַ זְמַן, שְׁחַרֵי עַד שְׁמִנָּה שְׁעוֹת שֶׁל
 הַיּוֹם הָיָה זְמַן. הוֹשִׁיבוּ לְפָנָי רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְהָיָה
 מְלִמְדוֹ בַּתּוֹרָה. אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְרַבֵּי אֶלְעָזָר
 בְּנוֹ, שֵׁב עַל הַפֶּתַח, וּמָה [וימי] שְׁתֵּרָאָה אֵל תְּדַבֵּר
 עִמּוֹ. אִם יִרְצֶה לְהַכְנִים לְכָאן, תִּשְׁבִּיעַ אוֹתוֹ
 שְׁבוּעָה שְׁלֵא יִכְנִים.

אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן לְרַבֵּי יִצְחָק, רְאִיתָ אֶת דְּמוֹת
 אֲבִיךָ הַיּוֹם אוֹ לֹא? שְׁחַרֵי שְׁנֵינוּ, בְּשַׁעָה
 שְׁאָדָם מִסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, אָבִיו וְקָרוֹבָיו
 נִמְצְאִים שָׁם, וְרוֹאֶה אוֹתָם וְנוֹדַע לָהֶם, וְכֹל
 אוֹתָם שְׁיִתְּיָה מְדוּרוֹ עִמָּם שְׁפֹאוֹתוֹ עוֹלָם בְּדַרְגָּה
 אַחַת, כֹּלָם מִתְּכַנְסִים וְנִמְצְאִים עִמּוֹ, וְהוֹלְכִים
 עִם נְשַׁמָּתוֹ עַד הַמָּקוֹם שֶׁתִּשְׁרָה בְּמִקוּמָהּ. אָמַר,
 עַד עֲכָשׁוּ לֹא רְאִיתִי.

בין כך קם רבי שמעון ואמר, רבון העולם,
 נודע רבי יצחק אצלנו, והוא מאותן שבע
 עינים של פאן. הרי אחזתי אותו ותן לי. יצא
 קול ואמר: פסא אדוננו קרבה בכנפי רבי
 שמעון, הרי הוא שלך ועמך יבא בזמן שתפנס
 לשרות בכסאך. אמר רבי שמעון, ודאי.

בין כך ראה רבי אלעזר שהיה מסתלק מלאך
 המות, ואמר, איין גזר דין במקום שמצוי
 רבי שמעון בר יוחאי. אמר רבי שמעון לרבי
 אלעזר בנו, תפנס לכאן ואחז ברבי יצחק, שהרי
 ראיתי בו שהוא פוחד. נכנס רבי אלעזר ואחז
 בו, ורבי שמעון החזיר פניו ולמד תורה.

נרדם רבי יצחק וראה את אביו. אמר לו, בני,
 אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא,
 שהרי בין העלים של עץ החיים שפגנן עדן נתון
 [אפה יושב] עץ גדול וחזק בפני עולמות, והוא רבי
 שמעון בר יוחאי, שהרי הוא אחז אותך
 בענפיו. אשרי חלקך בני.

אָמַר לוֹ, אָבֵא, וּמָה אֲנִי שָׁם? אָמַר לוֹ, שְׁלֹשָׁה
 יָמִים הָיוּ שָׁכַסּוּ אֶת חֲדָר מִשְׁכַּבְּךָ, וְתִקְנוּ
 לָךְ חִלּוּנוֹת פְּתוּחִים לְהָאִיר לָךְ מֵאֲרַבְּעַת צַדֵּי
 הָעוֹלָם, וְאֲנִי רְאִיתִי מְקוֹמְךָ וְשָׂמַחְתִּי, שְׂאִמְרָתִי
 אֲשָׁרִי חִלְקָךְ בְּנִי, מִחוּץ לָזֶה שְׁעָר עֲבָשׁוּ לֹא זָכָה
 בְּנֶךָ בַּתּוֹרָה.

וְחֲרִי עֲבָשׁוּ הָיוּ עֲתִידִים לָבֵא אֵלֶיךָ שְׁנַיִם עָשָׂר
 צַדִּיקִים מִהַחֲבָרִים, וְעַד שֶׁהָיוּ יוֹצְאִים
 הִתְעוֹרַר קוֹל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת: מִי הֵם הַחֲבָרִים
 [הַשְּׂבִילִים] שְׁעוֹמְדִים כָּאֵן? הִתְעַטְרוּ בַּשְּׂבִיל רַבִּי
 שְׂמֵעוֹן, בְּקִשָּׁה בְּקִשׁ וּנְתַנָּה לוֹ.

וְלֹא זֶה לְבִדּוֹ, שֶׁחֲרִי שְׂבָעִים מְקוֹמוֹת מִתְעַטְרִים
 כָּאֵן בַּשְּׂבִילוֹ, וּבְכָל מְקוֹם וּמְקוֹם פְּתוּחִים
 פְּתָחִים לְשְׂבָעִים עוֹלָמוֹת, וְכָל עוֹלָם וְעוֹלָם
 נִפְתָּח לְשְׂבָעִים רָצִים, וְכָל רֵץ וְרֵץ נִפְתָּח
 לְשְׂבָעִים פְּתָרִים עֲלִיוֹנִים, וּמִשָּׁם נִפְתָּחוּ דְרָכִים
 לְעֵתִיק, נִסְפָּר הַכֹּל, לְרֵאוֹת בְּאוֹתָהּ נְעִימוֹת
 עֲלִיוֹנָה שְׂמֵאִירָה וּמְתַנָּה לְכֹל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים

(פ) לַחֲזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ. מַה זֶה
 וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ? הֲיֵנוּ שְׂפָתוֹב (במדבר יב) בְּכָל בֵּיתִי
 נֶאֱמָן הוּא.

אָמַר לוֹ, אָבֵא, בְּמָה זְמַן נָתַנוּ לִי בְּעוֹלָם הָיְתָה?
 אָמַר לוֹ, אֵינן רְשׁוֹת וְלֹא מוֹדִיעִים לְאָדָם,
 אָבֵל בַּהֲלוּלָא הַגְּדוּלָה שֶׁל רַבִּי שְׂמַעוֹן תְּהִיָּה
 עוֹרֵךְ שֶׁלְחַנּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת
 צִיּוֹן בַּמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם
 חֲתָנָתוֹ וּבְיוֹם שְׂמִיחַת לְבוֹ.

בֵּינן כֶּךָ הַתְּעוֹרֵר רַבִּי יִצְחָק, וְהָיָה צוֹחֵק וּפְנִי
 מְאִירִים. רָאָה רַבִּי שְׂמַעוֹן, וְהִסְתַּכֵּל בְּפָנָיו.
 אָמַר לוֹ, דְּבַר חֲדָשׁ שְׂמַעְתָּ? אָמַר לוֹ, וַדָּאִי. אָמַר
 לוֹ. הֲשִׁתַּח לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן.

לְמַדְנּוּ, מֵאוֹתוֹ יוֹם הָיָה ^(דף ריח ע"ב) רַבִּי יִצְחָק אוֹחֵז
 אֶת בְּנוֹ בְּיָדוֹ וּמְלַמֵּד אוֹתוֹ תּוֹרָה, וְלֹא
 הָיָה עוֹזֵב אוֹתוֹ. בְּשִׁהְיָה נִכְנֵם לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן,
 הוֹשִׁיב אֶת בְּנוֹ בַּחוּץ, וַיֵּשֶׁב לְפָנֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן, וְהָיָה
 קוֹרֵא לְפָנָיו, (ישעיה לח) ה' עֲשָׂקָה לִי עַרְבֵנִי.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ יוֹם תִּקְיָה וּמִפְחִיד שֶׁל הָאָדָם,
 בְּשִׁמְנֵיץ וּמְנוֹ לְהִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם,
 אֲרַבְעַת צַדִּי הָעוֹלָם עוֹמְדִים בְּדִין חֲקֻשָּׁה,
 וּמִתְעוֹרְרֵי דִינִים מֵאֲרַבְעַת צַדִּי הָעוֹלָם, וְאֲרַבְעָה
 קְשָׁרִים נִיֻּצִים, וְקַטְמָה נִמְצָאת בִּינֵיהֶם, וְרוֹצִים
 לְהַפְרִיד כָּל אֶחָד לְצִדּוֹ.

הַפְּרוֹז יוֹצֵא וּמְכַרִּיז בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְנִשְׁמָע
 בְּמֵאֲתָיִם שְׁבָעִים עוֹלָמוֹת. אִם צַדִּיק הוּא
 - כָּל הָעוֹלָמוֹת שְׂמֵחִים בְּנִגְדּוֹ, וְאִם לֹא - אֵי
 לְאוֹתוֹ הָאִישׁ וּלְחֻלְקוֹ.

לְמַדְנוּ, בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן שֶׁהַפְּרוֹז מְכַרִּיז, אִזּוֹ יוֹצֵאת
 שְׁלֵהֶבֶת מֵצַד צְפוֹן, וְהוֹלֶכֶת וּבוֹעֶרֶת
 בְּנֶהַר דִּינּוֹר, וְנִפְרֶדֶת לְאֲרַבְעַת צַדִּי הָעוֹלָם,
 וְשׁוֹרֶפֶת אֶת נְשָׁמוֹת הָרָשָׁעִים. וְיוֹצֵאת אוֹתָהּ
 שְׁלֵהֶבֶת וְעוֹלָה וְיוֹרֶדֶת בְּעוֹלָם, וְאוֹתָהּ שְׁלֵהֶבֶת
 מִנִּיעָה לְכַנְפֵי הַתְּרַנְגּוֹל הַשָּׁחַר, וּמִכָּה בְּכַנְפָיו
 וְקוֹרָא בְּפִתַח בֵּין הַשְּׁעָרִים.

פַּעַם רֵאשׁוֹנָה קוֹרֵא וְאוֹמֵר, (מלאכי ג) הִנֵּה הַיּוֹם בָּא
 בַּעַר כְּתָנוּר וְגו'. פַּעַם שְׁנֵיִתָּה קוֹרֵא וְאוֹמֵר,
 (עמוס ד) כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם
 מַה יַּעֲשֶׂה. וְאוֹתָהּ שָׁעָה יוֹשֵׁב בֵּין אָדָם בְּמַעֲשָׂיו
 שְׂמֵעִידִים לְפָנָיו, וְהוּא מוֹדָה עֲלֵיהֶם. פַּעַם
 שְׁלִישִׁית, בְּשָׂרוּצִים לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ אֶת נְשָׁמָתוֹ,
 קוֹרֵא תִּתְרַנְּגוּל וְאוֹמֵר, (ירמיה י) מִי לֹא יִרְאֶה מְלֹךְ
 הַגּוֹיִם כִּי לֹךְ יֵאָתֶה וְגו'.

אָמַר רַבֵּי יוֹסֵי, תִּתְרַנְּגוּל שְׁחַר לָמָּה יוֹצֵא? אָמַר לוֹ
 רַבֵּי יְהוּדָה, כָּל מַה שְׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּאָרֶץ, הַכֹּל רָמוּז בְּחֻכְמָה, רַק שְׂפָנֵי אָדָם לֹא
 יוֹדְעִים. וְהוּ שְׂפָתוֹב (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשָׂיֶיךָ ה'
 כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂיתָ מְלֵאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָךְ. וּמִשׁוֹם
 שְׁנַעֲשׂוּ בְּחֻכְמָה, כָּלֵם רָמוּזִים בְּחֻכְמָה.

וְחִתְרַנְּגוּל הַשְּׁחַר, שְׁנִינּוּ, אֵינן דִּין שׁוֹרָה אֵלָּא
 בְּמָקוֹם שְׁחוּא מִינּוּ, וְשְׁחַר בָּא מִצַּד
 הַדִּין. וְלִכֵּן בְּחֻצוֹת הַלֵּילָה מִמָּשׁ, כְּשִׁמְתָּעוֹרְרָת
 רוּחַ שֶׁל צַד צָפוֹן, שְׁלֵחָתָה אַחַת יוֹצֵאת וּמִכָּה

תַּחַת בְּנֵי תַתְרַנְגוּל וְהוּא קוֹרָא. וְכָל שְׁבִן
בְּתַרְנְגוּל שָׁחַר, שְׁמַתְכוּן יוֹתֵר מֵאַחַר.

אֵף כָּאן, בְּשַׁעַת שְׁדִין הָאָדָם יִתְעוֹרֵר, מִתְחִיל
וְקוֹרָא לוֹ, וְאִין מִי שִׁינְדַע בְּזוּהַ, פְּרַט לְאוֹתוֹ
אִישׁ שְׁשׁוֹכֵב. שְׁשִׁנְיָנוּ, בְּשַׁעַת שְׁהֲאִישׁ שׁוֹכֵב וְהַדִּין
שְׁרוּי עָלָיו לְהוֹצִיא מִהָעוֹלָם הַזֶּה, מִתּוֹסְפַת בּוֹ רוּחַ
עָלְיוֹנָה מִה שְׁלֵא הָיָה בְיָמָיו, וְכִיּוֹן שְׁשׁוֹרָה עָלָיו
וְנִדְבָקָת בּוֹ, רוּאָה מִה שְׁלֵא זָכָה בְיָמָיו, מִשׁוּם
שְׁהַתּוֹסְפָה בּוֹ אוֹתָהּ הָרוּחַ. וְכְשִׁמְתּוֹסְפַת בּוֹ
וְרוּאָה, אָז יוֹצֵא מִהָעוֹלָם הַזֶּה. זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (שם)
תִּסְפַּף רוּחָם יִנְוְעוֹן וְאֵל עֲפָרָם יִשׁוּכּוֹן. אָז כְּתוֹב
(שְׁמוֹת ל"ג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי. בְּתִיבָהּ לֹא זוֹכִים,
בְּמִיתָתָם זוֹכִים.

לְמַדְנֵנוּ, בְּשַׁעַת שְׁאָדָם מֵת, נִתְּנָה לוֹ רְשׁוֹת
לְרֵאוֹת, וְרוּאָה אֲצִלוֹ קְרוּבֵיו וְחִבְרָיו
מֵאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וְנוֹדַע לָהֶם, וְכָלֶם חִקּוּקִים
בְּדַמְיוֹתֵיהֶם כְּמוֹ שְׁחִיו בְּעוֹלָם הַזֶּה. אִם צְדִיק אוֹתוֹ
הָאִישׁ, כָּלֶם שְׁמַחִים לְפָנָיו וּמְקַדִּימִים לוֹ שְׁלוֹם.

וְאִם אֵינּוּ צַדִּיק, לֹא נִזְדַּעַם אֵלָיו. פָּרַט לְאוֹתָם
 הַרְשָׁעִים שְׁטוֹרְדִים אוֹתָם בְּכָל יוֹם בַּגִּיהֶנֶם,
 וּבְכֹלם עֲצוּבִים וּפּוֹתְחִים בְּנֵי וּמַסְיָמִים בְּנֵי, וּמְרִים
 עֵינָיו וְרוֹאֶה אוֹתָם כְּמוֹ גֵץ שְׁעוֹלָה מֵהָאֵשׁ. אַף כִּי
 הוּא פּוֹתֵחַ וַי.

לְמַדְנּוּ, בְּשָׁעָה שִׁיּוּצֵאת נִשְׁמַת הָאָדָם, הוֹלְכִים
 כָּל קְרוֹבָיו וְחֻבְרָיו שְׁבֹאוֹתוֹ עוֹלָם עִם
 נִשְׁמַתוֹ, וּמְרִאִים לוֹ מְקוֹם הָעֶדוֹן וּמְקוֹם הָעֲנָשׁ. אִם
 הוּא צַדִּיק, רוֹאֶה אֶת מְקוֹמוֹ, וְעוֹלָה וַיּוֹשֵׁב
 וּמִתְעַדֵּן בְּעֶדוֹן עֲלִיוֹן שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם. וְאִם אֵינּוּ
 צַדִּיק, נִשְׁאַרֵת אוֹתָהּ נִשְׁמָה בְּעוֹלָם הַיָּה עַד שְׁנַטְמָן
 הַגּוֹף בַּקְרָקַע. בֵּינּוֹן שְׁנַטְמָן, כִּפְּחָה שׁוֹמְרֵי תַחֲקִים
 אוֹחֲזִים בּוֹ עַד שְׁמַנִּיעַ לְדוּמָ"ה, וּמְכַנְיָסִים אוֹתוֹ
 בַּמְדוּר שְׁלוֹ שֶׁל הַגִּיהֶנֶם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים הַנִּשְׁמָה
 הוֹלֶכֶת מֵהַבַּיִת לְקַבְרוֹ וּמִקַּבְרוֹ לַבַּיִת,
 וּמִתְאַבְּלֶת עֲלָיו (דף ריט ע"א) עַל הַגּוֹף, שְׁכַתוֹב (אויב יד) אֶף

בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תֵּאָכֵל. הוֹלֵכֶת
וַיּוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתוֹ, וְרוֹאֶה אֶת כָּלֶם עֲצוּבִים וְאֵבֵלִים.
לְמַדְנֹו, אַחַר שִׁבְעָה יָמִים הַגּוֹף נִהְיָה כְּמוֹ שֶׁהָיָה,
וְנִשְׁמָתוֹ עוֹלָה לְמִקוּמָהּ. נִכְנָסֶת לְמַעְרַת
הַמַּכְפֵּלֶת, רוֹאֶה מַה שֶׁרוֹאֶה, וְנִכְנָסֶת לְמִקוּם
שֶׁנִּכְנָסֶת, עַד שֶׁמְגִיעָה לְגֵן עֵדֶן, וּפּוֹנֵשֶׁת אֶת
הַכְּרוּבִים וְשִׁנִּינֹת הַחֶרֶב שֶׁבָּנָן עֵדֶן שְׁלֵמָהּ. אִם
צָרִיךְ הוּא שֶׁתִּכְנַס, נִכְנָסֶת.

שִׁנִּינֹו, אַרְבָּעָה עֶמּוּדִים זְמִינִים, וְדַמוֹת אַחַת שָׁל
הַגּוֹף בִּידֵיהֶם, מִתְּלַפֶּשֶׁת בּוֹ בְּחֻדוֹה
וַיּוֹשֶׁבֶת בְּאוֹתוֹ מְדוּר שָׁל גֵּן עֵדֶן שְׁלֵמָהּ עַד זְמַן
שֶׁנִּגְזַר עָלֶיהָ, אַחַר כֵּן הַכְּרוֹז קוֹרֵא.

וְעַמּוּד שָׁל שְׁלֵשָׁה גִּזְנִים מוֹדֵמֵן, וְאוֹתוֹ הָעַמּוּד
נִקְרָא מְכוּן הַר צִיּוֹן, שְׁפָתוֹב (ישעיה ד) וְנִקְרָא
ה' עַל כָּל מְכוּן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֲנָן יוֹמָם
וְעֲנָן וָגו'. עוֹלָה בְּאוֹתוֹ הָעַמּוּד לְפֶתַח שָׁל צָדֵק
שֶׁצִּיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם בּוֹ.

אם זכה לעלות יותר - טוב חלקו וגורלו להדבק
 בתוך הגוף של המלך, ואם לא זכה לעלות
 יותר - פתוב (שם) והיה הנשאר בציון והנותר
 בירושלם קדוש יאמר לו. ואם זכה לעלות יותר
 - צדיק הוא, שזוכה לכבוד של המלך ולהתעיד
 בעדו עליון שלמעלה במקום שנקרא שמים,
 שפתוב (שם נח) אז התענג על ה'. על ה' דוקא.
 אשרי חלקו של מי שזוכה לחסד הנה, שפתוב
 (תהלים קח) כי גדל מעל שמים חסדך.

וכי על השמים הוא, ויהי פתוב (שם נו) כי גדל עד
 שמים חסדך? אמר רבי יוסי, יש חסד ויש
 חסד, חסד עליון וחסד תחתון. חסד עליון הוא
 מעל השמים, וחסד תחתון הוא שפתוב (ישעיה נה)
 חסדי דוד הנאמנים, ובאלה פתוב עד שמים.

למדנו, אמר רבי יצחק, פתוב (תהלים קיג) אם
 הפנים שמחה הללויה. האם תידועה.
 הפנים מי הם? אמר רבי שמעון, הרי שנינו שיש
 שני בנים לקדוש-ברוך-הוא, אחד זכר ואחד

נְקִיבָה. הַזְכֵּר נָתַן אוֹתוֹ לְיַעֲקֹב, שְׁפָתוֹב (שמות ד) בְּנִי
 בְּכָרִי יִשְׂרָאֵל, וְכָתוֹב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
 אֶתְפָּאֵר. כֵּת נָתַן לְאַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית כד) וְח'
 בְּרַךְ אֶת אַבְרָהָם כָּל. כֵּת הִיתָה לוֹ לְאַבְרָהָם,
 וּבְכָל שְׁמָה.

וְהָאֵם רוֹכֶצֶת עֲלֵיהֶם, שְׁמִינִיקָה אוֹתָם, וְעַל זֶה
 כָּתוֹב לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים. וְשָׁנִינוּ,
 אֵל יִרְבֶּה הָאָדָם חֲטָאֵיו לְמַטָּה, כִּדִּי שְׁתַּסְתַּלַּק
 הָאֵם מֵעַל הַבָּנִים, וְכָתוֹב (ויקרא יח) אִמָּךְ הוּא לֹא
 תִגַּלֶּה עֲרוֹתָהּ. אוֹי לְמִי שְׁמַנְלָה עֲרוֹתָהּ.

וּבְשֵׁשֶׁשֶׁבַע בְּנֵי הָעוֹלָם וּמַרְבִּים בְּזִכְיֹת לְפָנֵי
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהָאֵם שָׁבָה
 וּמְכַסֶּה עַל הַבָּנִים, אִזּוֹ זֶה נִקְרָא תְשׁוּבָה. מַה זֶה
 תְשׁוּבָה? זֶה תְשׁוּבָה שֶׁל הָאֵם שְׁשָׁבָה בְּקִיּוּמָהּ, וְאִזּוֹ
 כָּתוֹב אִם הַבָּנִים שְׂמַחָה. אִם הַבָּנִים וְדָאֵי. וְלִכֵּן
 לֹא יִפְטַר הָאָדָם מִפְרִיָה וְרִבְיָה עַד שְׁמוּלִיד בֵּין
 וּבֵת.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּתוּב (תהלים כו) לַחַזוֹת
 בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ. תְּשׁוּקַת
 הַצְּדִיקִים לְרֵאוֹת אֶת זֶה, וְאַתָּה אָמַרְתָּ עַל ה'?
 אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הַכֹּל אַחֵד, מִשְׁמַע שְׁכָתוּב נַעַם
 ה', שָׁבַא מִתְּעַתִּיק הַקְּדוֹשׁ לַשָּׁמַיִם הַזֶּה, וְתִשׁוּקַת
 הַצְּדִיקִים כֶּךָ הִיא וַדָּאִי. וְכָתוּב עַל הַשָּׁמַיִם, אִזּו
 תִּתְעַנֵּג עַל ה'. אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שָׁל מִי שְׁזוֹכָה. וַדָּאִי
 מְעַטִּים הֵם.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּתוּב (שיר א) בְּנֵי אֲמִי
 נִחְרוּ בִי שָׁמַנִּי נִמְרָה אֶת הַכְּרָמִים. בְּנֵי
 אֲמִי, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (איכה ב) הַשְּׁלִיף מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ.
 שְׁכַשְׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַחְרִיב בֵּיתוֹ
 שְׁלֵמָטָה וּלְהַגְלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל לְבֵין הָעַמִּים, הָעֶבֶר
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלַפְּנֵנו אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת,
 וְהַתְּרַחֵקָה מִפְּנֵינוּ, כְּכָתוּב (שמות ב) וְתִתְצַב אַחֲתוֹ
 מִרְחֹק. וּכְשֶׁאֶרֶץ זוֹ הַתְּרַחֵקָה מִשָּׁמַיִם שְׁלֵמָעֵלָה,
 הָאָרֶץ הַזֹּאת שְׁלֵמָטָה נִחְרָבָה, וַיִּשְׂרָאֵל הַתְּפֹזְרוּ בֵּין
 הָעַמִּים. אָמַרְהָ בְּנִסְתַּת יִשְׂרָאֵל: מִי גָרַם לִי אֶת זֶה

וְכִי עָשָׂה לִי אֵת זֶה? בְּנֵי אֲמִי שָׁנְחָרוּ בִּי
וְהִתְרַחֲקוּ מִמֶּנִּי, בְּנֵי אֲמִי וַדַּאִי.

רַבִּי יוֹסֵי תָּיִת הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי תַּיִיא
בַּר רַב. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי
לְרַבִּי תַּיִיא, רְאִיתָ מָה שֶׁרְאִיתִי? אָמַר לוֹ, רְאִיתִי
גָּבֵר אֶחָד בְּנִהָר, וְצַפּוֹר אֶחָת עַל ^(דף ריש ע"ב) רֵאשׁוֹ,
וְעָלָה בְּפִי הַצַּפּוֹר, וְאוֹכֶלֶת וְרוֹמֶסֶת בְּרַגְלֶיהָ,
וְאוֹתוֹ גָּבֵר מְרִים קוֹלוֹת וְצוֹנֹת, וְלֹא יַדְעֵתִי מָה
אָמַר.

אָמַר, גָּבֵר אֵלָיו וְנִשְׁמַע. אָמַר, אֲנִי שׁוֹחֵד
לְהִתְקַרֵּב. אָמַר לוֹ, וְכִי בֵּן אָדָם הוּא
בְּמָקוֹם זֶה? אֵלָּא רָמַז שֶׁל חֲכָמָה שֶׁרָמַז לָנוּ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. קָרְבוּ אֵלָיו. שְׁמְעוּ שֶׁהָיָה
אוֹמֵר: כְּתָר, כְּתָר, שְׁנֵי בָנִים שְׂרוּיִים בַּחוּץ [וְרוֹגִים
לְבַחוּץ]. לֹא נָח וְלֹא מְנוּחָה, עַד שֶׁהַצַּפּוֹר בִּפְתַח
תַּפְּל.

כְּכֹה רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, זֶהוּ שֶׁשָּׁנִינוּ בְּנֵי אֲמִי נִחְרוּ
בִּי. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁבְּרַמִּי שְׁלִי לֹא

נְטָרְתִּי. אָמַר, וַדַּאי הַגְּלוּת נִמְשָׁךְ, וְעַל זֶה
 [ש]צַפְרֵי הַשָּׁמַיִם לֹא זֹזוּת עַד שְׁשֻׁלְטוֹן הָעַמִּים
 עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת יַעֲבֹר מִהָעוֹלָם,
 וּמָתִי? עַד שִׁינְיַע הַיּוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא
 מְעוֹרֵר דִּינָיו בָּעוֹלָם, שְׁפָתוֹב (זכריה יד) וְהָיָה יוֹם
 אֶחָד הוּא יִנְדַע לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁהָיָה אוֹמֵר:
 שְׁלֹהֶכֶת הַדִּין הַגִּיעָה בְּדִינָיו. יֵצְאָה שְׁלֹהֶכֶת
 אַחַת וְשָׂרְפָה אֶת אוֹתָהּ הַצָּפוֹר. אָמַר, וַדַּאי כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (דניאל ז) וְנִתְּנָה לְשָׂרְפַת הָאֵשׁ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, לֹא הִגְלָה הַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא אֶת
 יִשְׂרָאֵל אֲלָא בְּזִמְנָן שְׁלֹא נִמְצְאָה בִּינֵיהֶם
 אַמוּנָה, כְּשֶׁנִּמְנָעָה בִּינֵיהֶם הָאֻמוּנָה, כְּכִיכּוֹל, כִּךְ
 נִמְצְאָ בְּכָל, שְׁפָתוֹב (ישעיה כח) וְכִפֹּר בְּרִיתְכֶם אֶת
 מוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, מֵהוּ שְׁפָתוֹב בְּלַע הַמוֹת לְנִצְחָה?
 אָמַר לוֹ, כְּשִׁיעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא אֶת
 יְמִינוֹ, יִמְנַע מוֹת מִהָעוֹלָם, וְלֹא תִתְעוֹרֵר יְמִין זוֹ

אֵלָא בְּשִׁיתְעוֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּיָמֵינוּ שָׁל הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְמָה זֶה? תוֹרָה שְׁכָתוּב בָּהּ (דברים לג)
 מִיָּמֵינוּ אֵשׁ דָּת לָמוֹ. בְּאוֹתוֹ זְמַן (תהלים קיח) יָמֵי ה'
 עֲשָׂה חֵיל וְגו', לֹא אָמוֹת כִּי אֶחָיָה וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי
 יְהוָה.

לְמַדְנֵנוּ, אוֹתוֹ הַצְּדִיק שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 מִתְרַצֶּה בּוֹ, וְהִכְרוֹז קוֹרָא עָלָיו
 שְׁלֵשִׁים יָמִים בֵּין צְדִיקֵי גֵן הָעֵדֶן, כָּל הַצְּדִיקִים
 שְׂמִחִים, כָּל הַצְּדִיקִים בָּאִים וּמַעֲטָרִים מְקוֹמוֹ
 שָׁל אוֹתוֹ הַצְּדִיק עַד שְׂיָבֵא לְמִדָּר אֶת דִּיּוּרוֹ
 בִּינִיחָם. וְאִם רָשָׁע הוּא, הִכְרוֹז קוֹרָא עָלָיו
 בִּינִיחָנָם שְׁלֵשִׁים יוֹם [עֲלִיָּת], וְכָל הַרְשָׁעִים כְּלָם
 עֲצוּבִים.

כְּלָם פּוֹתְחִים: וַי, שְׁהָרֵי דִין חֲדָשׁ מִתְעוֹרֵר כְּעֵת
 בְּגִלְלוֹ שָׁל פְּלוּגֵי. כְּמָה שׁוֹמְרֵי הַחֵק
 מְזַדְּמָנִים כְּנִגְדּוֹ וּמְקַדִּימִים לוֹ: וַי, אוֹי לְרָשָׁע אוֹי
 לְשֹׂכְנֵנוּ. וְכָלָם פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים: אוֹי לְרָשָׁע רָע
 כִּי גִמּוּל יִדְּיוֹ יַעֲשֶׂה לוֹ. מָה זֶה [שָׁעָם] גִּמּוּל יִדְּיוֹ?

אמר רבי יצחק, לכלל [להוציא] מי שזונה בידו
להוציא ולהשחית ורעו לריק.

שחרי שנינו, כל מי שמוציא ורעו לריק נקרא
רע, ולא רואה פני שכניה, שפתוב (תהלים
ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרד רע,
וכתוב (בראשית לב) ויהי ער בכור יהודה רע. אף
כאן, אוי לרשע רע - אוי לאותו רשע שהוא
רע, שעשה עצמו רע, כי גמול ידיו יעשה לו -
לכלל מי שזונה בידו להוציא ולהשחית ורעו
לריק, ולזה טורדים אותו פאותו העולם יותר
מכלם.

בא תראה, שחרי פתוב אוי לרשע [רע]. כיון
שפתוב אוי לרשע, למה רע? אלא כמו
שאמרנו, שעשה עצמו רע, וכתוב לא יגרד רע,
ובכלם עולים וזה לא עולה.

ואם תאמר, שאר רשעים שחרנו פני אדם? בא
ראה, בכלם עולים והוא לא עולה. מה

הַטַּעַם? הֵם הִרְגוּ בְּנֵי אָדָם אַחֲרֵיכֶם, וְזֶה הִרְגַּב בְּנֵינוּ
מִמֶּשֶׁ, שָׁפַךְ דַּמַּיִם רַבִּים.

בֵּן רֵאָה, בְּשֹׂאֵר רִשְׁעֵי הָעוֹלָם לֹא כְּתוּב וַיִּרַע
בְּעֵינֵי ה', וְכֵאֵן כְּתוּב וַיִּרַע בְּעֵינֵי ה' אֲשֶׁר
עָשָׂה. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂפָתוֹב וְשִׁחַת אֲרָצָה.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵין לָךְ חֲטָא בְּעוֹלָם
שְׂאִין לוֹ תְּשׁוּבָה פְּרַט לְזֹה, וְאֵין לָךְ רִשְׁעָה
שְׁלֹא רוּאָה פְּנֵי שְׂכִינָה פְּרַט לְזֹה, שְׂפָתוֹב לֹא יִגְרַךְ
רַע, כִּלְלִל. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם
הָיָה וּבְעוֹלָם הַבֵּן, עָלִיָּהֶם כְּתוּב (ישעיה ס) וְעַמּוֹךְ כִּלְלִם
צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. מָה זֶה לְעוֹלָם יִירָשׁוּ
אֶרֶץ? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (תהלים קמ"ז)
אֶתְהַלֵּךְ לְפָנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וַיְחִי יַעֲקֹב, בְּתוֹכָם. לְכֵן צָרִיךְ לְאָדָם שְׁלֹא לְעָרֵב
צָלָם שְׁלֹו ^(דף רב ע"א) בְּצָלָם שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמְזוֹלוֹת, מִשּׁוֹם שְׁוֵה קְדוּשָׁה וְזֶה טָמֵא.

בֵּן רֵאָה מָה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמְזוֹלוֹת, שְׂיִשְׂרָאֵל בְּשִׁנְמָצָא אָדָם מֵת, הוּא

מִטְמֵא אֶת כָּל הַגּוֹף, וְהַבֵּית טָמֵא. וְגוֹף שֶׁל עוֹבְדֵי
 בּוֹכָבִים וּמְזֻלּוֹת לֹא מִטְמֵא מִיִּשְׁהוּ אַחֵר, וְגוֹפוֹ
 [וּבֵיתוֹ] לֹא טָמֵא כְּשֶׁהוּא מֵת. מָה הַטַּעַם?

יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁעָשָׂה יִשְׁהוּא מֵת, כָּל הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁל רַבּוֹנוֹ
 עוֹבְרוֹת מִמֶּנּוּ, וְעוֹבֵר מִמֶּנּוּ הַצֶּלֶם הַקְּדוֹשׁ
 הַזֶּה, וְעוֹבֶרֶת מִמֶּנּוּ רוּחַ הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף
 טָמֵא.

אֲבָל עוֹבְדֵי בּוֹכָבִים וּמְזֻלּוֹת עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה לֹא
 כֵּן, שֶׁכִּתְּיִי טָמֵא בְּכָל הַצָּדִים, צִלְמוֹ טָמֵא
 וְרוּחוֹ טָמֵא, וּמִשּׁוֹם שֶׁכָּל הַטְּמֵאוֹת הִלְלוּ שְׂרׁוּיֹת
 בְּתוֹכוֹ, אִסּוּר לְקַרֵּב אֵלָיו. כִּיּוֹן שִׁמְתָה, יוֹצְאוֹת כָּל
 הַטְּמֵאוֹת הִלְלוּ, וְנִשְׁאַר גּוֹף בְּלִי טְמֵאָה לְטָמֵא.

וְאַף עַל גַּב שְׁנוּפִם טָמֵא, כִּיּוֹן בְּחֵייהֶם וּבִין
 בְּמִיתָתָם, אֲבָל בְּחֵייהֶם שֶׁכָּל אוֹתָן
 הַטְּמֵאוֹת שְׁנוּמְצָאוֹת אֶצְלָהֶם, יֵשׁ לָהֶם כַּח לְטָמֵא
 אַחֵרִים. וּבְמִיתָתָם, כִּיִּשְׁרַע יוֹצְאוֹת כָּל אוֹתָן
 הַטְּמֵאוֹת מֵהֶם, לֹא יְכוּלִים לְטָמֵא, וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל

יכול לטמא אחרים, כי כל הקדשות יוצאות
ממנו, ושורה עליו צד האחר.

בא ראה, הצלם תקדוש הנה, כשהולך אדם
ומתגדל ונעשית מהפראצוף הנה הדמות
שלו, נעשה צלם אחר, ומתחברים פאחד, וזה
נוטל את זה. בפעם שנמצאים שני צלמים שמור
הוא האדם, וגופו בקיום, ורוח שרויה בתוכו.
בפעם שקרבים ימיו, הם עוזרים ממנו, וזה עולה
לזה, ונשאר אדם בלי שמירה, אז (שיר ב) עד שיפוח
היום ונסו הצללים, שנים.

בא ראה, כשמתעורר דין בעולם, כשהקדוש
ברוך הוא יושב על כסא דין לדון את
העולם, צריך אדם לעורר [בדין] תשובה שישוב
מהרשע [מחטאי], שחרי אותו יום נכתבים פתקים,
וכלם נמצאים בתיק פתובים. אם זכה אדם
שישוב לפני רבונו, קורעים את הפתקים שעליו.

אחר כך תקדוש ברוך הוא מזמין לפני האדם את
יום הכפורים, יום התשובה. אם שוב

מִחֲטָאִיו - טוֹב. אִם לֹא - מִצְוֵה הַמֶּלֶךְ לַחֲתֹם
פְּתָקִים. אִוִי כִי הַתְּשׁוּבָה רוּצָה לְהַסְתַּלֵּק מִפְּנֵינוּ.

אִם זָכָה בַּתְּשׁוּבָה וְלֹא שָׁלְמָה כְּרָאוּי - תּוֹלִים לוֹ
עַד אוֹתוֹ יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל עֲצָרַת, שֶׁהוּא שְׁמִינִי
לְחַג. אִם עָשָׂה תְּשׁוּבָה שָׁלְמָה לְפָנַי רְבוּנוּ -
נִקְרָעִים. וְאִם לֹא זָכָה - אוֹתָם פְּתָקִים יוּצְאִים
מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וְנִמְסָרִים בְּיַד מַלְאָךְ הַדִּין, וְהַדִּין
נֶעֱשֶׂה, וּפְתָקִים יוֹתֵר לֹא חוֹזְרִים עוֹד לְבֵית הַמֶּלֶךְ.

אִז מְעַבְרִים הַצְּלָמִים מִפְּנֵינוּ וְלֹא נִמְצָאִים עִמוֹ. כִּיּוֹן
שֶׁעֲבָרוּ מִפְּנֵינוּ, הֲרֵי וְדָאֵי שֶׁעֲנַשׁ הַמֶּלֶךְ יַעֲבֹר
עָלָיו וְיִטְעַם מִכּוֹס הַמָּוֶת. וּבְאוֹתוֹ לִילָה שֶׁל חַג
הָאֲחֵרוֹן, הַמְּלָאכִים הַמְּעַנִּישִׁים מְזַמְּנִים, וְנוֹטְלִים
אֶת הַפְּתָקִים. וְאַחַר שֶׁנִּטְלוּ אוֹתָם, מְעַבְרִים
הַצְּלָמִים, וְלֹא נִמְצָאִים [וְאִם נִמְצָאִים פְּנוּמִים, יַעֲבֹר עָלָיו מַחֲלוֹת
וְכוּי] כְּהֵם יָדִים. וְאִם נִמְצָאִים כְּהֵם יָדִים - דִּין גְּרוּעַ,
אוֹ יַעֲבֹר עָלָיו דִּין שֶׁל מַחֲלוֹת רְעוֹת בַּפֶּה שֶׁלָּהֶם,
וְהֲרֵי בְּאַרְנוּ אֶת זֶה.

וּבְסִפְרֵי הַקְּדֻמוֹנִים אוֹמְרִים יוֹתֵר, כְּשֶׁהֲרֵאשׁ נִגְרַע
 וַיִּמְצֵא הַגּוֹף - בְּנוֹ אוֹ אִשְׁתּוֹ יִמְצְאוּ,
 וְהוּא יִסְתַּלֵּק. וְזֶה מְדַבֵּר כְּשֶׁלֹּא חֹזֵר כָּל אוֹתוֹ זְמַן
 בְּתִשׁוּבָה. אֲבָל אִם חֹזֵר, טַעַם הַמּוֹת יִטַּעַם
 וַיִּתְרַפֵּא.

וְאִם הַגּוֹף לֹא נִרְאָה וַיִּמְצֵא הָרֵאשׁ - הֵם
 מִסְתַּלְּקִים וְהוּא מִתְקַיֵּם, וְזֶה מְדַבֵּר כְּשֶׁבְנוֹ
 הִקְטַן בְּרִשׁוֹתוֹ. וְאִם יָדָיו פְּגוּמִים, מַעֲשֵׂה יָדָיו
 פְּגוּמִים, רַגְלָיו - מִחֲלוֹת רוֹדְפוֹת אוֹתוֹ. בּוֹרַח
 הַצֶּלֶם וְחוֹזֵר, בּוֹרַח וְחוֹזֵר, עָלָיו כְּתוּב (דְּבָרִים כח)
 בַּפֶּקֶד הַתְּאֵמֶר מִי יִתֵּן עֶרְב. וְזֶה כְּשֶׁהֲלִבְנָה מְאִירָה
 וְחֲלִילָה מִתְקַן בְּאוֹר.

אֲבָל צְדִיקִים חֲסִידִים, כָּל יוֹם וַיּוֹם מִסְתַּכְּלִים
 בְּלִבָּם כְּאִלוֹ אוֹתוֹ יוֹם מִסְתַּלְּקִים
 מִהָעוֹלָם, וְעוֹשִׂים תִּשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֵי רְבוּנָם,
 וְלֹא יִצְטָרְכוּ לְדַבֵּר אַחֵר. אֲשֶׁרִי חֵלְקָם בְּעוֹלָם
 הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בֹּא רְאֵה, כֹּל הַנִּקְרָא בְשָׁמַי - כַּמָּה עֲלִיּוֹנִים
 מַעֲשֵׂי הַמְּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ, שְׁחֵרֵי בְּאוֹתָם מַעֲשֵׂים
 [בְּרִיּוֹת] שֶׁהוּא עוֹשֶׂה לְמַטָּה, קוֹשֵׁר אוֹתָם בְּדַבָּרִים
 עֲלִיּוֹנִים שְׁלֹמֶעְלָה, וּבְשִׁנוּטִלִים אוֹתָם לְמַטָּה
 וְעוֹשִׂים בָּהֶם מַעֲשֶׂה, מִתְעוֹרֵר אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה
 שְׁלֹמֶעְלָה שֶׁקָּשׁוּר בּוֹ, כְּגוֹן אִזּוּב וְעֵץ אֶרֶז, וְחֵרֵי
 בְּאַרְנוֹ (דף רב ע"ב) הַדַּבָּרִים.

וַיֵּשׁ מֵהֶם שְׂאֵחוּזִים בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ, כְּמוֹ לוֹלֵב,
 וְאַתְרוֹג, הַדָּם, וְעֶרְבָה, שְׁכָלֵם אֲחוּזִים
 בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ לְמַעְלָה. וְעַל כֵּן שְׁנִינּוּ, לְאַחֵז
 אוֹתָם וְלַעֲשׂוֹת בָּהֶם מַעֲשֶׂה כִּדֵי לְעוֹרֵר תְּדוּהָ
 אוֹתוֹ שְׂאוּחֵז בּוֹ. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ, בְּדַבָּרִים וּמַעֲשֶׂה
 צָרִיף לְחֵרְאוֹת דָּבָר כִּדֵי לְעוֹרֵר דָּבָר אַחֵר.

וְהוּ שְׁכָתוּב כֹּל הַנִּקְרָא בְשָׁמַי וְלִכְבוֹדֵי [בְּרִאֲתִי] -
 לְעוֹרֵר כְּבוֹדֵי. בְּרִאֲתִי - לְיַחַד לִי. יַצְרֵתִי
 - לַעֲשׂוֹת בּוֹ מַעֲשֶׂה [כֹּחַ]. אֵף עֲשִׂיתִי - לְעוֹרֵר בּוֹ
 כַּח שְׁלֹמֶעְלָה.

דְּבַר אַחַר כָּל הַנִּקְרָא בְשֵׁמִי - הֵינּוּ שְׂפָתוֹב (ויקרא
 כג) פְּרִי עֵץ הָדָר. וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו - הֵינּוּ
 כַּפֹּת תְּמָרִים. יִצְרָתִיו - הֵינּוּ וַעֲנַף עֵץ עֶבֶת. אַף
 עֲשִׂיתִיו - הֵינּוּ וְעַרְבֵי נָחַל.

וְתִקּוֹן שֶׁל זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתוּב וְלִקְחֹתֶם לָכֶם
 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, דּוֹקָא שֶׁהוּא חֲמִישִׁי עַל
 עֲשׂוֹר. אֲבָל בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ יוֹם רִאשׁוֹן מִי
 הוּא? אֵלֵא יוֹם שִׁינְעָא רִאשׁוֹן לְנִסְעַ [לְגַל] בְּמַעֲיָנִיו
 שֶׁל מַיִם נוֹבְעִים, וְאֵנוּ רוֹצִים לְהַמְשִׁיכוֹ לְעוֹלָם.
 מִשָּׁל לְמַלְךְ שֶׁקָּשֶׁר בְּנֵי אָדָם בְּמַאֲסָר. בָּאָה אִמּוֹ
 הַגְּבִירָה וְהוֹצִיאָה אוֹתָם לְחֵרוֹת, וְהַמְלֶךְ
 מִשְׁנִיחַ עַל כְּבוֹדָה וְנָתַן אוֹתָם בְּיָדֶיהָ. מְצֵאָה
 אוֹתָם רְעֻבִים וְצַמְאִים. אָמְרָה, הֲרֵי הוֹצֵאתִי
 אוֹתָם לְחֵרוֹת, תָּבִיא לָהֶם אֶכֶל וּמִשְׁקָה.

כִּךְ יוֹם הַכַּפּוֹרִים הֵיזָה מוֹצֵיא אֶת כָּלָם לְחֵרוֹת,
 וְאֵנוּ רְעֻבִים לְמוֹזוֹן וְצַמְאִים לְשִׁתִּיָּה. הִיא
 מְעַטְרַת אֶת הַמְלֶךְ בְּעֲטָרוֹתָיו. בַּיּוֹם הַזֶּה יִדְעֵנוּ
 שְׁמִים נוֹבְעִים שׂוֹרִים עִמָּה, שׂוֹאֲלִים לְשִׁתּוֹת לְמִי

שְׁהוּצִיא אוֹתָם לַחֲרוֹת, וְעַל כֵּן קוֹרְאִים לוֹ בַּיּוֹם
רֵאשׁוֹן.

זֶה כִּסְפֵר הָאֲנָדָה, וְהוּא יָפֵה. אֲבָל בַּיּוֹם הַזֶּה,
לֹא־אֲבָרְהָם שֶׁהוּא רֵאשִׁית הַכֹּל, אִם כִּעֲנִי כְבוֹד
הוּא הֵרֵאשִׁית אוֹ בְּמִים הוּא הֵרֵאשִׁית, שֶׁאֲבָרְהָם
הִתְחִיל לַחֲפֹר בּוֹרוֹת מַיִם.

פְּרִי עֵץ הָדָר - זוֹ בְּאֵר שֶׁל יִצְחָק, שֶׁיִּצְחָק הִדָּר
אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָרָא לוֹ עֵץ הָדָר.
פְּרִי שֶׁל עֵץ הַהָדָר הוּא יְדוּעַ. כִּפְתַּת תְּמָרִים -
שֶׁכֶּתוּב (תהלים צב) צִדִּיק כִּפְתָּר יִפְרָח, וְלֹא נִמְצָא
בִּינֵיהֶם פְּרוּד. וְלָכֵן לֹא כְּתוּב וְכִפְתַּת, אֲלָא כִּפְתַּת,
מִשּׁוּם שֶׁלֹּא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה. וּבְזוֹת מִתְמַלְאֵת
הַבְּאֵר הַזֹּאת, מִבְּאֵר מַיִם עֲלִיוֹנִים שְׁנוּבְעִים. הַהוּא
מִתְמַלֵּא בַּתְּחִלָּה, וּמִמֶּנּוּ מִתְמַלְאֵת הַבְּאֵר עַד
שְׁנוּבְעַת לְכֹל.

וְעַנְף עֵץ עֵבֶת - זֶה עַנְף שֶׁל אֵילָן הַגְּדוֹל שֶׁהִתְחַזַּק
וְנִשְׂרַשׁ בְּשָׂרְשׁוֹ, נִבְעֶשֶׂה אֵילָן עֲלִיוֹן עַל הַכֹּל,
שֶׁאֲחוּזוֹ בְּכֹל הַצְּדָדִים שָׁלוֹ, עַנְף שֶׁהוּא עֵץ עֵבֶת,

עַיֵן שְׂאוּחֹזוּ אֶת הָעֲבוֹת, שְׁהָרֵי מִזֶּה נוֹטֵל יְסוֹד
הָעוֹלָם וּמִתְמַלֵּא כְּדֵי לְהַרְיֵק בְּבֹאֵר, וְהוּ עוֹלָם אֶרֶץ
הַהִשְׁקָאָה.

וְעַרְבֵי נַחַל - שְׁנַיִם הֵם, שְׁנֵי נַחְלֵי מַיִם מִתְפַּנְּסִים
לְתוֹכָם לְהַרְיֵק לְצַדִּיק. דְּבָר אַחֵר וְעַרְבֵי
נַחַל - יֵאלֶּה הֵם גְּבוּרֹת שְׂאֵחוֹזוֹת בְּיִצְחָק, שְׂבָאִים
מִצַּד אוֹתוֹ נַחַל עֲלִיּוֹן וְלֹא מִצַּד הָאֵב. לָכֵן הַכֹּל
נִפְאֵה, וְלֹא מְבֹשָׁם לְפָרוֹת, וְלֹא עוֹשֶׂה פְרוֹת. וְעַרְבֵי
נַחַל - שְׁנֵי עַמּוּדִים שְׂהַגּוֹף עוֹמֵד עֲלֵיהֶם. אֲבָל
וְעַרְבֵי נַחַל וְדֹאֵי, כְּמוֹ שְׁנַתְּבֹאֵר, וְיֵאלֶּה הֵם כְּלָם
לְרוֹקֵן מַיִם לְבֹאֵר.

הַשְּׁלֵמָה מִהַהִשְׁמָטוֹת (סימן ג"ו)

מֵהוּ פָּרִי עַיֵן תְּדָר? עַיֵן הָאֶתְרוּג. וּמֵהוּ תְּדָר? תְּדָר
עַל הַכֹּל, וְהֵינּוּ תְּדָר שֶׁל שִׁיר הַשִּׁירִים,
שְׂפָתוֹב בּוֹ מִי זֹאת הַנְּשָׁקְפָה כְּמוֹ שְׁחַר. וְהֵינּוּ עַל
שֵׁם נִקְבָּה, וְעַל שְׁמָה נִלְקַחָה נִקְבָּה מֵאָדָם שְׂאֵי
אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן בְּלֹא נִקְבָּה. וּמֵה
הַטַּעַם נִקְרָאת נִקְבָּה? עַל שֵׁם שְׁנִקְבִּיהָ רְחָבִים, וַיֵּשׁ

לָה נְקָבִים יִתְרִים עַל הָאִישׁ, וּמָה יֵהֱ הֵם הַנְּקָבִים:
שָׂדִים וְרָחֵם וּבֵית קְבוּל הַיֶּלֶד.

וּמָה שָׂאֲמָרוּ, שִׁיר הַשִּׁירִים שֶׁהוּא הָדָר לְכָל סִפְרֵי
הַקֹּדֶשׁ - בֵּן. שָׂאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כָּל הַסִּפְרִים
קֹדֶשׁ, וְשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים. וּמָהוּ קֹדֶשׁ
קֹדְשִׁים? אֵלֶּא קֹדֶשׁ שֶׁהוּא קֹדֶשׁ לְקֹדְשִׁים. וּמָה יֵהֱ
קֹדְשִׁים? אֵלֶּוּ שְׂכַנְנָד שֵׁשׁ קְצוֹת שְׂכַאָדָם, וְקֹדֶשׁ
יִתְיָה לָהֶם קֹדֶשׁ לְכָלָם.

וּמָהוּ קֹדֶשׁ? זֶה אֶתְרוּג, שֶׁהוּא הָדָר לְכָל. וְלָמָּה
נִקְרָא שְׁמוֹ הָדָר? אֵל תִּקְרֵי הָדָר אֵלֶּא ה'
דָּה, זֶה אֶתְרוּג שֶׁהוּא נִפְרָד מֵאֲנָד הַלּוּלָב, וְאִין
מִצְוֹת לּוּלָב קִיָּמַת אֵלֶּא בּוֹ, וְהוּא גַם בֵּן אָנוּד עִם
הַכָּל, שְׁעַם כָּל אֶחָד הוּא, וְעַם כָּלָם יַחַד הוּא.

וּמָהוּ הַלּוּלָב? כְּנָנָד חוּט הַשְּׂדֵרָה. וְעַנְף עֵץ עֵבֶת
- שְׁעַנְפֵי חוּפִים אֶת רַבּוֹ, וְאִם אִין עַנְפֵי
חוּפִים אֶת רַבּוֹ - אִינוּ כְּלוּם. מִפְּנֵי מָה? מִשָּׁל
לְאָדָם שְׂבִזְרוּעוֹתָיו יִגַּן עַל רֵאשׁוֹ, הִרִי זְרוּעוֹתָיו
שְׁנַיִם וְרֵאשׁוֹ שְׁלִשָּׁה, וְהִינוּ עַנְף לְשִׁמְאֵל, עֵבֶת

לְיָמִין, וְנִמְצָא עֵץ בְּאֶמְצַע. וְלָמָּה נֶאֱמַר בּוֹ עֵץ?
שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ הָאֵילָן.

וּמָה זֶה עֲרֵבֵי נַחַל? שׂוּקֵי הָאָדָם שֶׁהֵם שְׂתִיִּים.
וּמָהוּ לְשׁוֹן שֶׁל עֲרֵבֵי נַחַל? מִשׁוֹם שֶׁנֶּדְוַל
שֶׁבָּהֶם הוּא לַמְּעֲרָב, וּמִשָּׁם יֵזַק כַּחוֹ, וְשֶׁל צָפוֹן
הוּא קָטָן מִמֶּנּוּ מִהַלָּךְ חֲמִשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא
בְּרוּחַ צְפוֹנִית מִמְּעֲרָבִית, וְכוּ פּוֹעֵל וְנִקְרָא עַל שְׁמוֹ,
וְהֵם שְׁנִיָּהֶם עֲצִים. דָּבָר אַחֵר עֲרֵבֵי - שֶׁפְּעָמִים
מִמְּעֲרָבִים פְּעֻלָּתָם זֶה עִם זֶה. מָה זֶה עֲרֵבֵי נַחַל?
נַחַל הוּא עַל שֵׁם הַמָּקוֹם שֶׁהֵם קְבוּעִים בּוֹ שֶׁשְׁמוֹ
נַחַל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כָּל הַנְּחָלִים הַלְּבָיִם אֵל הַיָּם.

מָהוּ יָם? הַיּוֹי אֹמֵר זֶה אֶתְרוּג. וּמִנֵּיִן לָנוּ שֶׁכָּל
מִדָּה וּמִדָּה מֵאֵלּוֹ הַשְּׂבָעָה נִקְרָאת נַחַל?
שֶׁנֶּאֱמַר וּמִמִּתְנָה נַחֲלֵיִאֵל, אֵל תִּקְרֵי נַחֲלֵיִאֵל אֵלֶּא
נַחֲלֵי אֵל. וְעוֹד שָׁם, מָה לֵב, הָדָר פְּרֵי הַגּוֹף, אֵף
יִשְׂרָאֵל פְּרֵי עֵץ הָדָר. מָה אֵילָן תָּמָר, עֲנַפְיוֹ סְבִיבֵיו
וְלוֹלְבוֹ בְּאֶמְצַע, אֵף יִשְׂרָאֵל נִטְלוּ גוֹף הָאֵילָן הַזֶּה
שֶׁהוּא לְבוֹ, וּכְבִּנְדָה הַגּוֹף חוּט הַשְּׂדֵרָה בְּאָדָם שֶׁהוּא

עֵקֶר הַגּוֹף. וְמֵה לְוֹלֵב זֶה פְּתוּב לֹו לֵב, אֵף לֵב
מָסוּר לֹו. וְמֵה לֵב זֶה שְׁלֵשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת
חֻכְמָה בֹו, אֵף בְּכָל נְתִיב מִהֵן צוּרָה שׁוֹמְרָת,
שֶׁנֶּאֱמַר לְשֹׁמֵר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים: ע"ב

מההשמטות

דְּבַר אַחֵר, וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן פְּרֵי עֵץ
הָדָר - זֶה אֲבֵרְהֶם. כִּפְתַת תְּמָרִים - זֶה יִצְחָק.
וְעֵנַף עֵץ עָבֹת - זֶה יַעֲקֹב. וְעַרְבֵי נָחַל - אֵלֶּה הֵן
שְׁתֵּי הַדְּרָגוֹת שֶׁאֲמַרְנוּ.

וְכִי שֶׁשׁוֹנָה זֶה, מִשׁוּם שֶׁעֵץ עָבֹת זֶה יַעֲקֹב,
שֶׁאֲוִיחֹו אֶת כָּל הַחֻלְקִים, וְדַאי זֶה יַעֲקֹב.
אֲבָל הֵרִי בְּאֵרְנוּ, פְּרֵי עֵץ הָדָר - זֹו בְּאֵר יִצְחָק,
זֹו גְבוּרָה תְּחַתּוֹנָה. כִּפְתַת תְּמָרִים - כִּפְתַת חֶסֶד,
קִשְׁר שֶׁנִּקְשָׁר בְּבֵאֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּנִיאל ג)
כִּפְּוֹתִים בְּסַרְבְּלִיָּהֶם, מִשׁוּם שֶׁאֵלֶּה לֹא עוֹלִים זֶה
בְּלִי זֶה. וְעֵנַף עֵץ עָבֹת, עֵנַף הוּא עֲלִיּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה
עֵץ עָבוֹת וְאוִיחֹו לְכָל צַד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. עַרְבֵי
נָחַל - זֶה יִצְחָק, בְּכָל הַצְּדָדִים שֶׁאֲחֻזִּים בְּצַד

הַנִּחַל וְלֹא בְּצַד הָאֵב. שְׁשָׁנֵינוּ, אִף עַל גַּב שְׁפַנְחַל
הַזֶּה לֹא נִמְצָא דִין, מִתְעוֹרְרִים מִפְּנֵי דִינִים.

וְרַב הַמְּנוּנָא הוֹקֵן פֶּרֶשׁ, וְעַרְבֵי נַחַל - אֵלוֹ שְׁנֵי
הַעֲמוּדִים שְׁאֵמְרָנוּ שְׂיוּצָאִים מֵהֶם מִיּוֹם,
וַיָּפֶה. אֲבָל בֹּא רְאֵה, תְּרֵי רְאִינוּ שְׁשִׁיתֵי דְרָגוֹת
אֵלֶּה שְׁעוֹמְדוֹת עַל דְּרָגָה שֶׁל צַדִּיק, פְּרִי וְכֵנוּם
גְּדוֹל [הַמְּבָרָכֹת] יוּצָאִים מֵהֶם, וְעַרְבֵי נַחַל לֹא
יוּצָאִים מֵהֶם לֹא פְּרִי וְלֹא טַעַם וְלֹא רִיחַ, וְתְּרֵי
בְּאֵרְנוּ, וְהַכֹּל יָפֶה.

וְעַל בֵּן אֶתְרוּג ^(דף רכא ע"א) בְּשִׁמְאֵל, בְּנֶגֶד הַלֵּב. לוֹלֵב
בְּיָמִין. כִּפְתּוֹת כֹּפֵל, וְקָשׁוֹר כֹּפֵל, שְׁתְּרֵי צַדִּיק
כִּפְתּוֹת הוּא כֹּפֵל הַצְּדִיקִים וְקָשׁוֹר כֹּפֵל, וְזֶהוּ קָשׁוֹר
הַאֲמוּנָה.

וַיָּפֶה אָמַר בְּסֵפֶר הָאֲנָגְדָה שְׁכָל אֵלֶּה הֵם
אוֹרְחִים שְׂמֻזְמִינִים הָעֵם הַקְּדוּשׁ בִּיּוֹם
הַזֶּה, שְׁצַרִּיכִים לְמַצָּא אוֹתָם, בִּינוֹן שְׁהוֹמִין
אוֹתָם, וּבָהֶם מְבַקֵּשׁ אָדָם בְּקִשְׁתּוֹ לְמַלְךְ.
אֲשַׁרִּיהֶם יִשְׂרָאֵל שְׂיוֹדְעִים דְּרַבֵּי הַמְּלָךְ הַקְּדוּשׁ,

ויודעים דרכי התורה ללכת בדרך אמת, לזכות
בהם בעולם הזה ובעולם הבא.

ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים רשומים
מתוך המלך, משום שהם נצחו בדין,
ומהם הסימנים? סימני האמונה, חותם המלך
העליון. לשני בני אדם שנכנסו לבני המלך
לדין, ובעולם לא יודעים מי מהם נצח. יצא
לניזון אחד מבית המלך, ושאלו אותו מי נצח?
אמר להם, מי שיצא וכידו סימני המלך, הוא
שנצח.

כך כל העולם נכנסים לדין לפני המלך העליון,
והוא דן אותם מיום של ראש השנה ויום
הכפורים, עד חמש עשרה יום לחדש, ובין כך
נמצאו ישראל כלם צדיקים בתשובה, מורחים
בסכה ולולב ואתרוג, ולא יודעים מי נצח בדין.
המלאכים העליונים שואלים, מי נצח בדין? אומר
להם הקדוש ברוך הוא, אלה שמוציאים בידיהם
את הסימנים שלי, הם נצחו בדין.

בַּיּוֹם הַזֶּה יּוֹצֵאִים יִשְׂרָאֵל בְּרָשָׁם הַמֶּלֶךְ,
 בְּתִשְׁבְּחוֹת הַהַלֵּל, נִכְנָסִים לִסְכָּה, אֶתְרוּג
 בְּשִׂמְאֵל, לוֹלֵב בְּיָמִין. כָּלֵם רוֹאִים שִׁישְׂרָאֵל
 רְשׁוּמִים בְּרִשׁוּמֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, פּוֹתְחִים וְאוֹמְרִים,
 (תהלים קמד) אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׂכָכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעַם שָׁה'
 אֱלֹהֵינוּ.

עַד כָּאֵן חֲדוֹת הַכֹּל, חֲדוֹת הָאוֹרְחִים, וְאֶפְלוּ
 אַמּוֹת הָעוֹלָם שְׂמִיחִים בַּחֲדוּהָ וּמִתְבָּרְכִים
 מִמְּנָה, וְלִבֵּן מִקְרִיבִים בְּכֹל יוֹם עֲלֵיהֶם לְהַטִּיל
 עֲלֵיהֶם שָׁלוֹם, וְיִתְבָּרְכוּ מֵאַתְנּוּ. מִכָּאֵן וְהִלְאָה יוֹם
 אֶחָד שֶׁל הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שִׁשְׁמִחַ בָּהֶם בְּיִשְׂרָאֵל,
 שְׂכָתוֹב (במדבר כט) בַּיּוֹם הַשְּׂמִינִי עֲצַרְתָּ תְהִיָּה לָכֶם.
 שְׁתֵּרֵי יוֹם זֶה מִן הַמֶּלֶךְ בְּלִבְדוֹ חֲדוֹתוֹ לְיִשְׂרָאֵל.
 מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהוֹמִין אוֹרְחִים וְכו'.

רַבִּי שְׂמֵעוֹן פָּתַח וְאָמַר, אֲנִי חִבְּצַלַת הַשָּׁרוּן
 שׁוֹשְׁנַת הָעֵמֶקִים. כִּפָּה חִבְּיָהּ כְּנֶסֶת
 יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מְשַׁבֵּחַ אוֹתָהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת אוֹתוֹ תָּמִיד.

וְכַמָּה מִשְׁפָּחִים וּמְזֻמָּרִים מְזֻמִּינָה תָּמִיד
 לְקִדּוּשׁ-כָּרוֹךְ-הוּא. אֲשֶׁרֵי חֶלְקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 שְׂאֵחֻזִּים בּוֹ בְּגוֹרֵל הַחֶלֶק הַקִּדּוּשׁ, בְּכַתּוּב (דברים לב)
 כִּי חֶלֶק ה' עִמּוֹ וְגו'. אֲנִי חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן - זוּ בְּנֶסֶת
 יִשְׂרָאֵל, שְׁעוֹמֶדֶת בִּיפֵי שֶׁל נוֹי בְּנֵן עֵדֵן. הַשָּׁרוֹן -
 שֶׁהִיא שָׂרָה וּמִשְׁפַּחַת אֶת הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן.

דָּבָר אַחֵר, אֲנִי חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן - שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת
 מִשָּׂקָה מִהַשָּׂקִיּוֹת הַנִּחַל הָעֵמֶק, מְקוֹר
 הַנְּחָלִים, בְּנֵי אֶמֶר וְהָיָה הַשָּׂרָב לְאֵנָם. [ג"א (ישעיה לג) וְהָיָה
 הַשָּׁרוֹן כְּעֶרְבָה] שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמֶקִים - שְׁעוֹמֶדֶת בְּעֵמֶק
 הַכֹּל. מִי הֵם הָעֵמֶקִים? כִּמּוֹ שְׁנֵי אֶמֶר (תהלים קל)
 מִמַּעַמְקִים קָרָא תִיף ה'. חֲבֻצֶלֶת הַשָּׁרוֹן. חֲבֻצֶלֶת
 - מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁל הַשָּׂקִיּוֹת הַנְּחָלִים שְׂיוּצָאִים
 וְלֹא פוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. שׁוֹשְׁנֵת הָעֵמֶקִים -
 שׁוֹשְׁנָה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא עֵמֶק הַכֹּל, נִסְתָּר
 מִכָּל הַצְּדָדִים.

בֹּא רְאֵה, בַּתְּחִלָּה יִרְקָה בְּחֻצֶלֶת, שֶׁהָעֲלִים
 שָׁלָה יִרְקִים, אַחֵר כִּף שׁוֹשְׁנָה אֲדָמָה

בְּגוֹנִים לְבָנִים. שׁוֹשְׁנָה בְּשֹׁשֶׁה עָלִים. שׁוֹשְׁנַת -
שְׁמֵשֶׁת־נִית מִגּוֹן לְגוֹן וּמִשְׁנָה אֶת גּוֹנֶיהָ.

שׁוֹשְׁנַת - בַּת־חֶלֶה חֲבֻצֶלֶת. בְּזִמְן שְׂרוּצָה
לְהוֹדוֹג בַּמְּלֶךְ נִקְרְאת חֲבֻצֶלֶת, אַחַר
שְׁנֵדִבְקָה עִם הַמְּלֶךְ בְּאוֹתָן נְשִׁיקוֹת הִיא נִקְרְאת
שׁוֹשְׁנַת, מִשּׁוּם שְׁכָתוּב (שִׁיר ה) שְׁפֹתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים.
שׁוֹשְׁנַת הָעֵמֶקִים - שֶׁהִיא מִשְׁנָה אֶת גּוֹנֶיהָ
לְפַעְמִים לְטוֹב וְלְפַעְמִים לְרָע, לְפַעְמִים לְרַחֲמִים
וְלְפַעְמִים לְדִין.

וַתֵּרָא הָאִשָּׁה בִּי טוֹב הָעֵץ לְמֵאֲכָל וְכִי תֵאָוֶה
הוּא לְעֵינַיִם (בראשית ב). פֶּא רֵאֵה, שְׁחֵרִי
בְּנֵי אָדָם לֹא מִסְתַּכְּלִים וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא
מִשְׁגִּיחִים בְּשַׁעַת שְׁכָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
הָאָדָם וְכִבֵּד אוֹתוֹ בְּכָבוֹד עֲלִיוֹן, רָצָה מִמֶּנּוּ
לְחַדְבֵּק בּוֹ בְּרִי שִׁימְצֵא יְחִידִי, וּבְלֵב יְחִידִי,
וּבְמָקוֹם שֶׁל דְּבָקוֹת יְחִידָה שְׁלֵא (דף רכא ע"ב) מִשְׁתַּנָּה
וְלֹא מִתְחַפֵּף לְעוֹלָמִים בְּאוֹתוֹ קָשָׁר יְחִיד שֶׁחֶבֶל
נִקְשָׁר בּוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וְעֵץ חַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן.

אֲחֵר כֶּךָ סָטוּ מִדְרֹךְ הָאֱמוּנָה וְעִזְבוּ אֶת הָעֵץ
 הַיְחִידִי, הָעֲלִיזוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת, וּבָאוּ
 לְהִדְבֵּק בְּמָקוֹם שְׂמֵשֶׁתְּנָה וּמִתְהַפֵּךְ מִגִּזּוֹן לְגִזּוֹן
 וּמִטּוֹב לְרַע וּמִרַע לְטוֹב, וַיִּרְדּוּ מִלְמַעְלָה מִטָּה,
 וּנְדָבְקוּ לְמִטָּה בְּשֵׁנוּיִים רַבִּים, וְעִזְבוּ אֶת הָאֵילָן
 הַיְחִידִי הָעֲלִיזוֹן מִכָּל הָאֵילָנוֹת. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (קהלת
 ז) אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹהִים אֶת הָאָדָם יִשָּׂר וְגו'.

וַדַּאי שָׂאוּ הַתְּהַפֵּךְ לָבָם בְּאוֹתוֹ הַצַּד מִמָּשׁ,
 לְפַעֲמִים לְטוֹב לְפַעֲמִים לְרַע, לְפַעֲמִים
 לְרַחֲמִים לְפַעֲמִים לְדִין. בְּדַבָּר הַזֶּה נְדָבְקוּ בּוֹ
 וַדַּאי, בְּקִשּׁוֹ תְּשֻׁבוּנוֹת רַבִּים וּנְדָבְקוּ בָהֶם.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָדָם, עֲזַבְתָּ חַיִּים
 וּנְדָבְקָתָ בַּמּוֹת. חַיִּים - שְׂפָתוֹב וְעֵץ
 הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן, שְׁנִקְרָא חַיִּים, שְׂמִי שְׂאוּחוֹ בּוֹ
 לֹא טוֹעֵם מָוֶת לְעוֹלָמִים. נְדָבְקָתָ בְּעֵץ אַחֵר -
 הָרִי וַדַּאי הַמּוֹת בְּנִגְדָה. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (משלי ה)
 בְּנִלְיָהּ יִרְדּוֹת מָוֶת, וְכִתוּב (קהלת ז) וּמִצָּא אֲנִי מֵר
 בַּמּוֹת אֶת הָאִשָּׁה. וַדַּאי שְׁנִדְבֵּק בְּמָקוֹם הַמּוֹת

וְעֹזֵב מְקוֹם הַחַיִּים. מִשּׁוּם כֶּךָ נִגְזַר עָלָיו וְעַל כָּל
הָעוֹלָם מוֹת.

אִם הוּא חָטָא, מָה חָטָאוּ כָּל הָעוֹלָם? אִם
תֹּאמַר שֶׁכָּל הָעוֹלָם אָכְלוּ מִהַעֵץ הַזֶּה וְזֶה
קָרָא לְכֻלָּם - לֹא כֶּךָ! אֵלָּא בְּשַׁעַה שְׂאָדָם עָמַד
עַל רַגְלָיו, רָאוּ אוֹתוֹ כָּל הַבְּרִיּוֹת וּפְחָדוּ מִלְּפָנָיו,
וְהָיוּ נוֹסְעִים אַחֲרָיו בְּעֶבְרִים אַחַר הַמֶּלֶךְ, וְהוּא
אָמַר לָהֶם: אֲנִי וְאַתֶּם (תהלים צה) בָּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה
וְנִבְרָעָה וְגו'. וְכֻלָּם הִלְכוּ אַחֲרָיו. כִּיּוֹן שָׂרְאוּ
שְׂאָדָם מִשְׁתַּחֲוֶה לְמָקוֹם זֶה וְנִדְבָק בּוֹ, כָּלָם
נִמְשְׁכוּ אַחֲרָיו, וְגַרְם מוֹת לְכָל הָעוֹלָם.

וְאִזּוֹ הַשְׁתַּנָּה הָאָדָם לְכַמָּה גּוֹנִים, לְפַעֲמִים דִּין
לְפַעֲמִים רַחֲמִים, לְפַעֲמִים מוֹת לְפַעֲמִים
חַיִּים, וְלֹא עוֹמֵד בְּקִיּוֹם תָּמִיד בְּאַחַד מֵהֶם,
מִשּׁוּם שֶׁאוֹתוֹ מְקוֹם נָרַם לוֹ, וְלִכֵּן נִקְרָא חֶרֶב
הַמֶּת־הַפֶּכֶת, הַמֶּת־הַפֶּכֶת מֵצַד זֶה לְצַד זֶה, מִטּוֹב
לְרַע, מִרַחֲמִים לְדִין, מִשְׁלוֹם לְקָרָב, מִתְּהַפְּכֵת

היא בכל, טוב ורע, שפּתּוּב (בראשית ב) וְעַץ הַדַּעַת
טוֹב וְרָע.

וְהַמְלֶךְ הָעֲלִיּוֹן, לְרַחֵם עַל מַעֲשָׂיו, הוֹכִיחַ אוֹתוֹ
וְאָמַר לוֹ, וַיִּמְעַן הַדַּעַת טוֹב וְרָע לֹא
תֹאכַל מִמֶּנּוּ וְגו'. וְהוּא לֹא קִבַּל מִמֶּנּוּ וְנִמְשַׁךְ
אֶחָר אֲשֶׁתּוֹ, וְגִרַשׁ לְעוֹלָמִים, שְׁחָרִי אִשָּׁה עוֹלָה
לְמָקוֹם [לְמָקוֹם זֶה] וְלֹא יוֹתֵר, וְהָאִשָּׁה גִרְמָה מְוֹת
לְכָל.

בֹּא רֵאה, לְעוֹלָם תִּפְּא פְּתוּב (ישעיה סח) כִּי כִימִי
הָעֵץ יָמִי עָמִי. כִּימִי הָעֵץ - אוֹתוֹ שְׁנוֹדַע
בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן. פְּתוּב (שם כח) בְּלַע הַמְּוֹת לְנִצַּח
וּמָחָה ה' אֱלֹהִים דְּמָעָה מֵעַל כָּל פְּנִים וְחָרַפְתָּ
עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ וְגו'.

וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי
חֲזִיא, פְּתוּב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאָרֶץ מִצְרַיִם
שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. שָׁם בְּקִיּוּמוֹ יַעֲקֹב, וְכֹאן
בְּמִיתָתוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁפְּתוּב וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל
לְמוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, כִּךְ הוּא וַדַּאי, שְׁחָרִי לֹא

בְּתוֹב וַיִּקְרַב יוֹם יִשְׂרָאֵל לְמוֹת, אֲלֵא יָמֵי, וְכִי
בְּכַמָּה יָמִים מֵת בֶּן אָדָם? וַתְּרִי בְּשַׁעֲהָ אֶחָת,
בְּרִנֵּעַ אֶחָד מֵת וַיּוֹצֵא מִן הָעוֹלָם.

אֲלֵא בְּךָ לְמִדְנֹה, בְּשַׁהֲקֵדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצֵה
לְהַשִּׁיב אֵלָיו אֶת רוּחוֹ, כָּל אוֹתָם יָמִים
שְׁעוֹמֵד בֶּן אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה נִפְקָדִים לְפָנָיו
וְנִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן, וְכִשְׁנִקְרָבִים לְפָנָיו לְהַכְנִס
בְּחֻשְׁבוֹן, מֵת הָאָדָם, וּמֵשִׁיב הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֵלָיו אֶת רוּחוֹ. אוֹתוֹ הֵהָבֵל שֶׁהוֹצִיא וְנִפְחַ בּוֹ,
מֵשִׁיב אוֹתוֹ אֵלָיו.

אֲשַׁרִּי חֶלְקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם שִׁימְיוֹ הַתְּקָרְבוֹ אֶל
הַמַּלְאָךְ בְּלִי בּוֹשָׁה, וְלֹא נִדְחָה יוֹם אֶחָד
מֵהֶם הַחוּצָה שִׁימְצֵא שְׂבֵאוֹתוֹ יוֹם שֶׁנֶּעֱשֶׂה בּוֹ
חֲטָא, לָכֵן כְּתוּב בְּצִדִּיקִים קְרִיבָה. [וְאִיךָ יִקְרָבוּ]
מִשׁוּם שֶׁקְרָבִים יָמֵינוּ לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ בְּלִי בּוֹשָׁה.

אוֹי לְרָשָׁעִים, שֶׁלֹּא כְּתוּב בָּהֶם קְרִיבָה, וְאִיךָ
יִקְרָבוּ הַיָּמִים לְפָנֵי הַמַּלְאָךְ, שֶׁתְּרִי כָּל יָמֵינוּ
נִמְצְאוּ בְּחֲטָאֵי הָעוֹלָם, וְלָכֵן לֹא יִקְרָבוּ לְפָנֵינוּ

הַמְלֶךְ וְלֹא יִמְנוּ לְפָנָיו וְלֹא יִזְכְּרוּ לְמַעַלָּה, אֲלֵא
 הֵם מְתַכְּלִים מִתּוֹכָם. עֲלֵיהֶם כָּתוּב (משלי ד) דְּרֹךְ
 רָשָׁעִים כְּאֵפֶלֶח לֹא יִדְעוּ בְּמָה יִכָּשְׁלוּ. (דף רכב ע"א)

וְכֵאן וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת וַדָּא, בְּלִי
 בּוֹשָׁה, בְּשִׁלְמוֹת, בְּחֶדְוָה שְׁלֵמָה, וּמִשּׁוֹם
 כֶּךָ יְמֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁהִיָּה יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר שָׁלֵם
 מִיַּעֲקֹב. וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כָּתוּב (בראשית כח) וַיַּעֲקֹב
 אִישׁ תָּם, שָׁלֵם? שָׁלֵם הָיָה, אֲבָל לֹא שָׁלֵם בְּדַרְגָּה
 עֲלִיוֹנָה כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל.

שָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּשַׁעַח שִׁימֵי הָאָדָם
 נִפְקָדִים לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, יֵשׁ צַדִּיק
 שֶׁנִּפְקָדִים יָמָיו, וְהֵם רְחוּקִים מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיֵּשׁ
 צַדִּיק שֶׁכִּבְּאֲשֶׁר נִפְקָדִים יָמָיו, הֵם קְרוֹבִים
 וּסְמוּכִים לְמֶלֶךְ וְלֹא מְרַחֲקִים, נִכְנָסִים בְּלִי בּוֹשָׁה
 וְקְרוֹבִים לְמֶלֶךְ. אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיִּקְרְבוּ
 יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת.

וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף. אָמַר רַבִּי יַצְחָק, וְכִי שָׂאָר
 הַשְּׂבָטִים לֹא בָנָיו הֵם? אֲלֵא, אָמַר רַבִּי

אָבא, יוסף הָיָה בָּנוּ יוֹתֵר מִכֻּלָּם, שְׁשָׁנֵינוּ, בְּשָׁעָה
 שְׁאַשְׁת פּוֹטִיפַר דְּחָקָה אֶת יוֹסֵף, מַה כָּתוּב? וַיֵּבֵא
 הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וַאֲיֵן אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית.
 פְּסוּק זֶה הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב וַאֲיֵן אִישׁ בַּבֵּית, מַה זֶה
 מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית? אֵלֶּךָ לְהַכְלִיל אֶת דְּמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
 שְׁהִיָּתָה שָׁם וְנִמְצְאָה שָׁם, וּמִשׁוּם כֵּן מֵאֲנָשֵׁי
 הַבֵּית, אֲבָל אִישׁ אַחֵר הָיָה שָׁם. כִּיּוֹן שְׁתֵּרִים יוֹסֵף
 עֵינָיו וְרָאָה אֶת דְּמוּת אָבִיו, יֵשֵׁב בְּקִיּוּמוֹ וְנִרְפָּע
 לְאַחֹר.

בֵּלֵי רֵאָה מַה כָּתוּב, וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֵל אֲשֶׁת אֲדֹנָיו.
 אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַתָּה אָמַרְתָּ
 וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר, חֲתִיךָ וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אַחֵר יָבֵא לְבָרְךָ
 אֶת כְּנִיךָ וַיִּתְּבַרְכוּ בוֹ, זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּמָּאֵן אָבִיו
 וַיֹּאמֶר יִדְעָתִי בְּנֵי יִדְעָתִי.

כִּיּוֹן שְׁאָמַר יִדְעָתִי בְּנֵי, לָמָּה אָמַר יִדְעָתִי אַחֵר?
 אֵלֶּךָ אָמַר יִדְעָתִי בְּנֵי, בְּזִמְנֵן שְׁעַמְדָּת בְּנוֹכַף
 שְׁאַתָּה בְּרוּר, כְּשֶׁרֵאִיתָ אֶת דְּמוּתִי וְשָׁכַחְתָּ בְּקִיּוּמָךְ,
 וּמִשׁוּם כֵּן כָּתוּב יִדְעָתִי בְּנֵי יִדְעָתִי, עַל מַה

שְׁאֲמַרְתָּ שְׁוֵהוּ הַבְּכוֹר, גַּם הוּא יִהְיֶה לְעַם וְגַם הוּא יִגְדֹּל, וְכֹאן מִשׁוֹם כֶּךָ פְּתוּב וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף, לְבָנָו לְיוֹסֵף מִמֶּשׁ.

דְּבָר אַחַר וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף - שְׁפָדְמוֹת אַחַת הָיוּ נִרְאִים. שְׁפָל מִי שְׁרָאָה אֶת יוֹסֵף, הָיָה מֵעִיד שְׁפָנָו שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַכֹּל כֶּךָ הוּא, וְעוֹד, שְׁיוֹסֵף זֶן אוֹתוֹ וְאֶת כְּנָיו כְּזִקְנוֹתוֹ, וְלִכְן כְּנָו מִמֶּשׁ יוֹתֵר מִכָּלֵם. וַיִּקְרָא לְבָנָו לְיוֹסֵף, לָמָּה לְיוֹסֵף וְלֹא לְאַחֵר? מִשׁוֹם שְׁהִיָּתָה רְשׁוּת כְּיָדוֹ לְהַעֲלוֹתוֹ מִמֶּשׁ.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כִּיּוֹן שְׁיַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ שְׁפָנָיו יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּגִלוֹת שָׁם בְּמִצְרַיִם, לָמָּה לֹא נִקְבַּר שָׁם כְּדֵי שְׁזִכּוֹתוֹ תִּגַּן עַל כְּנָיו? לָמָּה רָצָה לְעֲלוֹת מִמֶּשׁ, וְהָרִי פְתוּב (תהלים קג) כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים, אֵיפֹה הִרְחַמְנוֹת?

אַלְא, כֶּךָ שְׁנִינוּ, כְּשֶׁעָה שְׁהִיָּה יוֹרֵד יַעֲקֹב לְמִצְרַיִם, הָיָה פּוֹחֵד, וְהָיָה אוֹמֵר: חֵם וְחִלְיָה יָבִלוּ בְנֵי בֵין הָעַמִּים, וְאוֹלֵי הַקְּדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא יְסֻלֵק שְׂכִינָתוֹ מִמְּנֵי כְּבֹתְחָלָה. מַה
 כָּתוּב? וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וַגּו', [וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
 לְיִשְׂרָאֵל] אֵל תֵּירָא מִרְדָּה מִצְרִימָה כִּי לְגוֹי גָּדוֹל
 אֲשִׁימָךְ שָׁם. וְמַה שְּׂאֲמַרְתָּ אֲוֹלֵי אִם־לֵךְ שְׂכִינָתִי
 מִכִּינֹךְ - אֲנֹכִי אֵרֵד עִמָּךְ מִצְרִימָה.

אָמַר עוֹד, פּוֹחַד אֲנִי שְׂמָא אֶקְבֵּר שָׁם וְלֹא
 אֲזַכֶּה עִם אֲבוֹתַי. אָמַר לוֹ, וְאֲנֹכִי אֲעַלְךָ
 גַּם עֲלֵה. אֲעַלְךָ - מִמִּצְרַיִם. גַּם עֲלֵה - לְהַקְבֵּר
 בְּקִבְרֵי אֲבוֹתֶיךָ.

מִשּׁוּם כֵּן רָצָה לְהַעֲלוֹת עֲצָמוֹ מִמִּצְרַיִם: אַחַד
 - כִּדִּי שְׂלֵא יַעֲשׂוּ מִמֶּנּוּ יִרְאֶה, שְׁחֵרֵי
 רָאָה שְׁעֵתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַפְרֵעַ
 מִיִּרְאָתָם. וְאַחַד - שְׂרָאָה שְׂשִׁכִינָה תְּשִׁים מְדוּרָה
 בֵּין בָּנָיו בְּנִלּוֹת. וְאַחַד - כִּדִּי שְׂיִהְיֶה גּוֹפּוֹ דָר בֵּין
 גּוֹפּוֹת אֲבוֹתָיו לְהַכְלִיל בִּינֵיהֶם, וְלֹא יִמָּנֶה עִם
 רְשָׁעֵי מִצְרַיִם.

וְשְׂנֵינּוּ, הַגּוֹף שֶׁל יַעֲקֹב נִמְשָׁךְ מִיָּפְיוֹ שֶׁל אָדָם
 הָרָאשׁוֹן, וְהִיָּתָה דְמוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב

דְמוּת עֲלִיזָה וְקִדּוּשָׁה, דְמוּת שֶׁל הַכֶּסֶף
הַקִּדּוּשׁ, וְלֹא רָצָה לְהִקְבֵּר בֵּין רְשָׁעִים. וְסוּד
הַדָּבָר, שֶׁפְּאֵבוֹת אֵין כָּלֵל פְּרוּדָה, וְעַל זֶה כָּתוּב
וְשָׁכַכְתִּי עִם אֲבֹתַי.

וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף. בָּנוֹ - בְּדְמוּת אַחַת שֶׁל
הַפְּנִים, מִשּׁוּם שֶׁבְרָצוֹן הָרוּחַ וְהַלֵּב
הוֹלִיד אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכָּלֵם בֹּא רֵאֵה מַה כָּתוּב,
(בראשית ל) הַמַּעַט בְּחִתּוֹךָ אֶת אִישִׁי, שֶׁכָּל רָצוֹנוֹ שֶׁל
יַעֲקֹב הָיָה בְּרַחֵל, וּמִשּׁוּם כֵּן (דף רכב ע"ב) וַיִּקְרָא לְבָנוֹ
לְיוֹסֵף.

שָׁנִינוּ, רַבֵּי שִׁמְעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (דברים כ"ט)
הַנְּסִתְּרֵת לַה' אֱלֹהֵינוּ וְנֹג'. הַנְּסִתְּרֵת
לַה' אֱלֹהֵינוּ, בֹּא רֵאֵה כַּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהוֹתֵר
מִחֻטָּאִיו וּלְהַסְתִּיבֵל שְׁלֹא יַעֲבֹר עַל מִצְוֹת רַבּוֹנוֹ,
שֶׁשָּׁנִינוּ, כָּל מַה שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתָם
מַעֲשִׂים כְּתוּבִים בַּסֵּפֶר וְנִכְנָסִים בְּחֻשְׁבוֹן לְפָנֵי
הַמַּלְאָךְ הַקִּדּוּשׁ, וְהַכֵּל נָלוּי לְפָנָיו. וְהוּ שֶׁכָּתוּב
(ירמיה כ"ג) אִם יִסְתֵּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא

אֲרָאֵנוּ נְאֻם ה'?! אִם כֹּה, אֵיךְ לֹא יִשְׁמַר אָדָם
 מִלְחַטָּא לְפָנָי רְבוּנוּ. וְשָׁנִינוּ, אֲפֹלוּ אוֹתוֹ [מ] מֵה
 שְׁחָשַׁב אָדָם וְעָלָה בְרָצוֹנוֹ, הַכֹּל נִמְצָא לְפָנָי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא נֶאֱכָר מִמֶּנּוּ.

בַּא רְאִיה, בְּאוֹתוֹ לִילָה שְׁנִכְנְסָה לֵאמֹה אֵל יַעֲקֹב
 וְנִתְּנָה לוֹ אוֹתָם סִמְנִים שְׁנֵתַן יַעֲקֹב לְרַחֵל,
 עָלָה בְרָצוֹנוֹ שֶׁהִיא רַחֵל וְשִׁמְשׁ בָּהּ תִּשְׁמִישׁ,
 וְאוֹתָהּ טָפָה רֵאשׁוּנָה שֶׁל יַעֲקֹב הָיְתָה, שְׁכַתוֹב
 (בראשית מט) כְּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, וְסֶבֶר שֶׁהִיא רַחֵל.
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא מְנַלָּה עֲמֻקּוֹת וְנִסְתָּרוֹת
 וַיִּוְדַע מֵה שְׁכַחְשָׁכָה, הָעָלָה אוֹתוֹ רָצוֹן לְמִקְוָמוֹ,
 וּבְכוּרַת רְאוּבֵן עָלְתָה לְיוֹסֵף. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
 שֶׁחֲרִי שֶׁל רַחֵל הָיְתָה אוֹתָהּ טָפָה רֵאשׁוּנָה שִׁינְאָה
 מִיַּעֲקֹב, מִשּׁוּם שֶׁהָיְתָה שְׁלֵה, אוֹתָהּ בְּכוּרָה מִמֶּשׁ
 שֶׁל רְאוּבֵן יִרְשׁ יוֹסֵף, וְרַחֵל יִרְשָׁה אֶת שְׁלֵה.

וּמִשּׁוּם כֹּה, סוּד הַדְּבָר, לֹא הִתְעַלָּה רְאוּבֵן בְּשֵׁם
 כְּשֶׁאֵר הַשְּׂבָטִים, אֶלָּא רְאוּבֵן, כְּלוּמַר
 רְאוּ בֵן. רְאוּ בֵן סֶתֶם. וְהִבֵּן תְּהִה לֹא נוֹדַע שְׁמוֹ.

וְעַל כֵּן לֹא קָרָאָה לְאָה בְּנֵי בָשִׂם הָיְתָה, וְלֹא נִקְרָא
רֵאוּ בְּנֵי, שְׁחֵרֵי לְאָה יִדְעָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה.

וְשָׁנִינוּ, גְּלוּי לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאִין רְצוֹן
יַעֲקֹב הָיָה לְחַטָּא לְפָנָיו בְּזוּה וְלֹא הִסְתַּכַּל
בְּרְצוֹן בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּשָׂאָר רְשָׁעֵי
הָעוֹלָם, וְעַל כֵּן בְּדָ פְתוּב (שם לה) וַיְהִי בְּנֵי יַעֲקֹב שָׁנִים
עֶשְׂרֵה, שְׁחֵרֵי בְּנֵיהֶם שָׁל שְׂאָר הָרְשָׁעִים בְּעוֹלָם
שְׁעוֹשִׂים אוֹתוֹ מַעֲשֵׂה, נִקְרָאִים בְּשֵׁם אַחֵר, וְהֵרִי
דְּכָר זֶה יְדוּעַ בֵּין הַחֲבֵרִים, וּמִשּׁוֹם כֵּן וַיִּקְרָא לְבָנָו
לְיוֹסֵף, בְּנֵו מִמֶּשׁ, מִהֲרַאשִׁית וְעַד הַסִּיּוּם [בְּנֵו] הָיָה
בְּנֵו.

וְשָׁנִינוּ, אָמַר רַבֵּי יוֹסֵף, בְּמָה הִשְׁפִּיעַ יַעֲקֹב אֶת
יוֹסֵף, שְׁפָתוֹב שִׁים נָא יִדְךָ תַּחַת יְרֵכֵי?
אֵלֶּה בְּאוֹתוֹ אוֹת הַבְּרִית שְׁהָיָה רָשׁוּם בְּבִשְׂרוֹ, שְׁזוֹ
חַשְׁיָבוֹת הָאָבוֹת יוֹתֵר מִהַכֹּל, וּבְרִית זוֹ הִיא סוּד
שָׁל יוֹסֵף.

אָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן, בְּאַבְרָהָם וּבְיַעֲקֹב פְּתוּב שִׁים
נָא יִדְךָ תַּחַת יְרֵכֵי. תַּחַת יְרֵכֵי, כְּלוּמַר

בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁרָמוֹז בְּשֵׁם הַקָּדוֹשׁ וּמוֹצִיא זֶרַע
קָדֵשׁ נְאֻמָּן לְעוֹלָם. בְּיִצְחָק לֹא כָתוּב, כִּי יֵצֵא מִמֶּנּוּ
עֲשׂוֹ.

עוֹד, מָה הַטַּעַם שֵׁים נָא יָדָךְ תַּחַת יָרְכִי, אֵל נָא
תִּקְבְּרֵנִי בְּמִצְרַיִם? אֵלֵּא אָמַר לוֹ יַעֲקֹב
לְיוֹסֵף, בְּרַשָּׁם הַקָּדוֹשׁ תְּזַה הַשְּׁבַע לִי, שְׁהוֹצִיא זֶרַע
קָדוֹשׁ נְאֻמָּן לְעוֹלָם, וְנִשְׁמָר וְלֹא נִטְמָא לְעוֹלָמִים,
שְׁלֹא יִקְבֵר בֵּין אוֹתָם הַטְּמֵאִים שְׁלֹא שְׁמְרוּ אוֹתוֹ
לְעוֹלָמִים, שְׁכָתוּב בָּהֶם (יחזקאל כג) אֲשֶׁר בָּשָׂר
חַמּוּרִים בְּשָׂרָם וְזָרְמַת סוּסִים וְרָמָתָם.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי יוֹסֵף, שְׁשָׁמַר אוֹתוֹ מִעַל הַכֹּל,
לָמָּה נִקְבֵר בֵּינֵיהֶם? אֵלֵּא שְׁנִינּוּ, כָּתוּב (שם)
« הָיָה הָיָה דְבַר ה' אֵל יַחֲזַקְאֵל בֶּן בּוּזִי הַכַּהֵן
בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל נְהַר כְּבָר. וַהֲרֵי שְׁנִינּוּ שְׁשָׁכְנָה
לֹא שׁוֹרָה, רַק בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אִזּוּ לָמָּה כָּאֵן
שְׁכִינָה? אֵלֵּא כָתוּב עַל נְהַר כְּבָר, וְכָתוּב וַתְּהִי
עָלָיו שָׁם יַד ה'. אֵף כָּאֵן, אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף נִשְׁלַח
בְּתוֹךְ הַמַּיִם. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אִם יוֹסֵף

יַעֲלֶה מִכָּאן, הַגְּלוֹת לֹא תִתְקַיֵּם, אֲלֵא תִהְיֶה
קְבוּרָתוֹ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁמָא, וַיִּסְבְּלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת הַגְּלוֹת.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, רָאָה יַעֲקֹב שְׁחָרֵי כַּכֵּל
נִתְקַן לְכִסֵּא הַקְּדוֹשׁ פְּאֻבוֹת [כְּפֻאוֹת]. אָמַר,
אִם כֵּן, יִקְבֵּר, אֵיךְ הַגּוֹף הַזֶּה יִתְאַחַד כְּפֻאוֹת.
וְאִפְלוּ הַמַּעֲרָה שֶׁנִּקְבְּרָ שָׁם נִקְרְאָת מְכַפְּלָה, מִשּׁוּם
שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁל מְכַפְּלָה הוּא שְׁנַיִם וְאַחַד, אִף
הַמַּעֲרָה שְׁנַיִם וְאַחַד.

וְכֵן וְרֵא, הָאֻבוֹת זָכוּ לְהִקְבֵּר שָׁם הֵם וְזוּוֹיגֵיהֶם.
יַעֲקֹב - (דף רבג ע"א) הוּא וְלֵאָה. מָה הַטַּעַם רַחֵל
לֹא, וְחָרֵי כְּתוּב וְרַחֵל עֲקָרָה, שֶׁהִיא עֲקָרַת הַבַּיִת?
אֲלֵא לֵאָה זָכְתָה בּוֹ לְהוֹצִיא שְׂשֻׁה שְׂכַמִּים מִגּוֹע
קְדוֹשׁ בְּעוֹלָם יוֹתֵר, וּמִשּׁוּם כֵּן הִיא נִתְּנָה עִמּוֹ
לְזוּוֹג בְּמַעֲרָה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יְמֵיהָ הָיְתָה לֵאָה עוֹמֶדֶת
בְּפִרְשֵׁת דְּרָכִים, וּבְכֻתָּה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב,
בְּשִׁשְׁמֵעָה שְׁחוּא צְדִיק, וְתַפְּלָה הִיא הַקְּדִימָה לוֹ,

וְהִינּוּ שְׂכָתוֹב (בראשית כט) וְעֵינַי לְאֵה רַבּוֹת, כְּמוֹ
שְׂבֵאֲרָנוּ שְׂמִקְדִּימָה וְיוֹשֶׁבֶת בְּפָרְשֵׁת דְרָכִים
לְשֵׁאל.

רַחֵל לֹא יֵצֵאָה לְדְרָכִים לְעוֹלָם, מִשּׁוּם כֶּךָ זְכָתָה
לְאֵה לְהִקְבֵר עִמּוֹ, וְרַחֵל קְבוּרָתָה עוֹמֶדֶת
בְּפָרְשֵׁת דְרָכִים וְנִקְבְּרָה שָׁם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְאֲנִי
בְּבֹאֵי מִפְּדִן אֶרֶם מִתָּה עָלַי רַחֵל. מַה זֶה עָלַי? עָלַי
וְדַאֵי, כְּלוּמַר בְּגִלְלֵי. בְּאֶרְצָן כְּנַעַן בְּדֶרֶךְ - בְּגִלְלֵי
מִתָּה בְּדֶרֶךְ, שְׁלֹא יֵצֵאָה בְּשִׁבְלֵי לְעוֹלָמִים כְּמוֹ
אֲחֻתָּה.

מִשּׁוּם כֶּךָ, לְאֵה שְׂיֵצֵאָה וּבְכָתָה בְּפָרְשֵׁת דְרָכִים
בְּשִׁבְלֵי יַעֲקֹב, זְכָתָה לְהִקְבֵר עִמּוֹ. רַחֵל
שְׁלֹא רָצָתָה לָצֵאת וּלְשֵׁאל בְּשִׁבְלֵי, מִשּׁוּם כֶּךָ
קְבוּרָתָה בְּפָרְשֵׁת דְרָכִים, וְסוּד הַדָּבָר הִרִי בְּאֶרְנוּ
וְנִתְבְּאֵר, זֶה בְּגִלְוֵי וְזֶה בְּנִסְתָּר.

וּבֹא וּרְאֵה, שְׂשֻׁנֵינוּ, דְּמַעוֹת רַבּוֹת שְׂפָכָה אוֹתָהּ
לְאֵה הַצְּדִקָּת כִּדֵּי לְהִיזוֹת חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב
וְלֹא שֶׁל אוֹתוֹ עָשׂוּ הַרְשָׁע. וְהִינּוּ מַה שְׂשֻׁנֵינוּ, כָּל

אָדָם שְׁשׂוּפָךְ דְּמַעוֹת לְפָנַי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַף
עַל גַּב שְׁנַגְזוֹר עָלָיו עֲנֵשׁ - הוּא יִקְרַע, וְלֹא יוּכַל
אוֹתוֹ עֲנֵשׁ לְשֵׁלֵט בּוֹ. מַנִּין לָנוּ. מִלֵּאָה, שְׁחָרֵי נְגוֹז
עַל לֵאָה לְהִיּוֹת חֶלְקוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, הִיא בְּבִקְשָׁתָהּ
הַקְדִּימָה לִיעֲקֹב וְלֹא נִתְּנָה לִיעֲשׂוֹ.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וְשִׁכַּכְתִּי עִם אֲבֹתַי. רַבִּי יִצְחָק
פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) מִתּוֹ יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל
עֲמָלוֹ שִׁיעֵמַל תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת
נִתְּבָאָר שֶׁהִסְתַּכְּלָנוּ בְּדַבְרֵי שְׁלֹמֹה וְנִרְאָה שְׁדַבְּרִי
סְתוּמִים, אֲבָל כָּל דַּבְרֵי שְׁלֹמֹה, כֻּלָּם נִקְרְאוּ
בְּחֻכְמָה.

שְׁשִׁנְיָנוּ, כְּתוּב וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה. בִּימֵי שְׁלֹמֹה
הַמֶּלֶךְ עֲמָדָה הִלְבְּנָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהֵינּוּ
שְׁכֵתוֹב (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל
בְּנֵי קֶדֶם. שָׁם שְׁנִינּוּ, מִי הֵם בְּנֵי קֶדֶם? הֲרֵי
פְרָשׁוּת, אֲבָל חֲכָמַת בְּנֵי קֶדֶם הִיא חֲכָמָה שְׁיָרְשׁוּ
מֵאַבְרָהָם.

שְׁשָׁנֵינוּ, כָּתוּב (בראשית כה) וַיִּתֵּן אֲבֹרָהֶם אֶת כָּל
 אֲשֶׁר לוֹ לְיִצְחָק. מַה זֶה אֶת כָּל אֲשֶׁר
 לוֹ? זוֹ חֲכָמָה עֲלִיוֹנָה שֶׁהָיָה יוֹדֵעַ בְּשֵׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וּמִשְׁמַע אֶת, אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ
 - שֶׁהָיָה שָׁלוֹ. כְּמוֹ שְׁשָׁנֵינוּ, בְּאוֹתָהּ בַּת שֶׁהָיְתָה
 לְאֲבֹרָהֶם, וּבְכָל שְׁמָהּ.

וְלִבְנֵי הַפִּילֹגְשִׁים אֲשֶׁר לְאֲבֹרָהֶם נָתַן אֲבֹרָהֶם
 מִתְּנַת וְגו'. שֶׁנָּתַן לָהֶם דְּבָרִים יְדוּעִים
 בְּבִתְרֵיהֶם הַתְּחִלּוֹתֵיהֶם. וּבְאִיזָה מְקוֹם הִשְׁרָה אוֹתָם?
 אֶל אֶרֶץ קָדֶם, וּמִשָּׁם יֵרְשׁוּ בְּנֵי קָדֶם חֲכָמָה,
 וְהֵינּוּ שְׁכֵתוֹב מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קָדֶם.

שְׁשָׁנֵינוּ, יוֹם אֶחָד הָיָה בָּא רַבִּי שְׁמַעוֹן
 מִקְּפוּטְקִיָּא לְלוּד, וְהָיָה עִמּוֹ רַבִּי אֲבָא
 וְרַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי אֲבָא הָיָה עֵיף וְרַץ אַחֲרֵי רַבִּי
 שְׁמַעוֹן, שֶׁהָיָה רוֹכֵב. אָמַר רַבִּי אֲבָא, וַדַּאי (חושע
 «) אַחֲרֵי ה' יֵלְכוּ בְּאַרְיֵה יִשְׂרָאֵל.

יָרַד רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לוֹ, וַדַּאי כָּתוּב (דברים ט)
 וַאֲשֶׁב בְּהָר אֲרֻבָּעִים יוֹם וְאֲרַבְּעִים לַיְלָה.

וְדַאי שְׁחֻכְמָה לֹא מִתְיַשְׁבֵּת אֶלָּא בְּשִׂאָדָם יוֹשֵׁב
 וְלֹא הוֹלֵךְ, אֶלָּא עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ. וְהִרִי בְּאַרְנוֹ אֶת
 הַדְּבָרִים עַל מַה כְּתוּב וְאַשְׁבּ. עֲכָשׁוּ בְּמִנוּחָה
 הַדְּבָר תְּלוּי. יִשְׁבּוּ.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, כְּתוּב וְתָרַב חֻכְמַת שְׁלֵמָה
 מִחֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם וּמְכָל חֻכְמַת
 מִצְרַיִם. מַה הִיא חֻכְמַת שְׁלֵמָה, וּמַה הִיא חֻכְמַת
 מִצְרַיִם, וּמַה הִיא חֻכְמַת כָּל בְּנֵי קָדָם? אָמַר לוֹ,
 בֹּא רֵאֵה, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת פִּרְשׁוּהָ בְּאוֹתוֹ שֵׁם.
 שְׁהִלְבְּנָה בְּשִׁמְת־פְּרָכַת מִהַכֹּל כְּתוּב וְתָרַב, בִּימֵי
 שְׁלֵמָה, שְׁהִתְרַבְּתָה וְהִתְפָּרְכָה וְעִמְדָה בְּשִׁלְמוֹת.
 וְשָׁנִינוּ, אֶלֶף הָרִים מִתְגַּדְּלִים לְפָנֶיהָ, וְכֹלָם הָיוּ
 לְפָנֶיהָ שְׂאִיבָה אַחַת, וְאֶלֶף נְהָרוֹת
 גְּדוֹלִים לָהּ, וְנוֹמְעַת אֶת כָּלָם בְּגִמְיָעָה אַחַת.
 צִפְרָנִיָּה אוֹחֲזוֹת בְּאֶלֶף וְשִׁבְעִים עֶבְרִים.
 יְדִיָּה אַחֲזוֹת לְעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה [וּמִשְׁתָּה] אֶלֶף
 עֶבְרִים, אֵין יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְצַד זֶה, וְאֵין יוֹצֵא

(דף רכג ע"ב)

מִמְּנָה לְצַד אַחֵר. כַּמָּה וְכַמָּה אֲלֵפֵי מְנֻנִים
אֲחוּזִים בְּשַׁעֲרוֹתֶיהָ.

עֲלָם אֶחָד שְׂאֲרָכּוּ מֵרֹאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹף
הָעוֹלָם יוֹצֵא בֵּין רַגְלֶיהָ, מִתְּלַבֵּשׁ בְּשֵׁשִׁים
מִבּוֹת אֵשׁ, בְּנֻנִים אֵלּוּ הִתְמַנָּה עַל הַתְּחִתּוֹנִים
[מִפְּתַח] מֵאַרְבָּעַת צַדֵּיהָ. זֶהוּ נֶעַר שְׂאוּחוֹ שֵׁשׁ
מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִפְּתָחוֹת עֲלִיוֹנִים מְצַד
הָאֵם, וְכֹל הַמִּפְתָּחוֹת הָעֲלִיוֹנִים בְּלֶהֱט הַחֶרֶב
שְׂחוּגֵר בְּמִתְנָיו תְּלוּיִים.

לְאוֹתוֹ נֶעַר קוֹרְאִים חֲנוּךְ בֶּן יִרְדָּה, בְּאוֹתוֹן
בְּרִיתוֹת, שְׂכָתוֹב (מִשְׁלֵי כַב) חֲנוּךְ לְנֶעַר עַל
פִּי דָרְכּוֹ. וְאֵם תֹּאמֶר, מִשָּׁנָה הִיא וְלֹא בְרִיתָא -
בְּמִשְׁנֵתָנוּ בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים, וְחָרִי נִתְבָּאָר,
וְהַכֹּל דְּדָבַר אֶחָד הִסְתַּכְּלוּ [נִתְקַנְנוּ]. תְּחַתֵּיו תּוֹפְסוֹת
חֵיוֹת הַשָּׂדֶה, שְׂשֻׁנֵינוּ [שְׂבֵא רֵאח], כְּמוֹ שְׂשֻׁרְאֵל
הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן נִקְרָא בֶּן לְאֵמוֹ, שְׂכָתוֹב (שֵׁם ד) כִּי
בֶּן הָיִיתִי לְאָבִי דָּוָד וַיַּחֲדֵד לְפָנַי אֲמִי, וְכָתוֹב (שְׁמוֹת
ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל, כָּדָּ גַם לְמִטָּה זֶה נִקְרָא נֶעַר

לְאָמוֹ, שְׂכֵתוֹב (הושע יא) כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְיֶהוּ.
וּבְכֹפֶה גִּזְנִים נִקְרָא בֶן יֶרֶד, וְהָרִי בְּאֶרְנוֹ.

אָבֵל בֵּא רְאֵה, בֶּן יֶרֶד מִמָּשׁ, שְׁשָׁנִינוּ, עֶשֶׂר
יְרִידוֹת יֶרֶדָה שְׂכִינָה אֶרֶץ, וְאֵת בְּלָם
בְּאֶרֶוֹ הַחֲבָרִים וְנִתְבָּאֵר. וְתַחַת זֶה כֹּפֶה חֵיּוֹת
עוֹמְדוֹת, שְׁנִקְרָאוֹת חֵיּוֹת הַשְּׂדֵה מִמָּשׁ.

תַּחַת אוֹתָן הַחֵיּוֹת נֶאֱחָזוֹת שְׁעָרוֹת הַלְבָנָה
שְׁנִקְרָאוֹת כּוֹכְבֵי שְׂרָבִיט, שֶׁל שְׂרָבִיט
מִמָּשׁ, בְּעֵלֵי דִין, בְּעֵלֵי מִשְׁקָל, בְּעֵלֵי הַדִּין
הַקְּשָׁה, בְּעֵלֵי חֲצָפָה, וּבְלָם נִקְרָאִים בְּעֵלֵי [שְׁעָרוֹת]
אֶרְנָמֹן. יְדִיָּה וְרַגְלִיָּה אֶחָזוֹת בְּזוֹה כְּמוֹ אֶרֶיָּה
[קְדוּשׁ] חֹזֵק שְׁאוּחֹז בְּטָרְפוֹ, וְעַל זֶה כְּתוּב (מִיכָה ה)
וְטָרַף וְאִין מִצִּיל.

צְפָרְנִיָּה - כָּל אוֹתָם שְׁמֹזְכִירִים אֵת חֲטָאֵי בְּנֵי
הָאָדָם וְכוֹתְבִים וְרוֹשְׁמִים אֵת
חֲטָאֵיהֶם בְּתַקְוֵה הַדִּין הַקְּשָׁה, וְלָכֵן כְּתוּב (יִרְמִיָּה מו)
חֲטָאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט בְּרוּל בְּצַפְרֵן שְׁמִיר.
מָה זֶה שְׁמִיר? אוֹתוֹ שְׁרוּשִׁים וְנוֹקֵב בְּאֶבֶן וְחוֹתֶךָ

אוֹתָהּ לְכָל צַד. וְהַמַּת הַצְּפָרְנִים - כָּל אֱלוֹי שְׂלֵא
נְדָבָקִים בְּגוֹף הַמְּלֹךְ וַיּוֹנְקִים מִצַּד הַשְּׂמֵאלָה
בְּשִׁמַּת־חֵילָה הַלְּבָנָה לְהַפְּגִים.

וּמִשׁוּם שֶׁשְׁלֵמָה הַמְּלֹךְ יֵרֵשׁ אֶת הַלְּבָנָה
בְּשִׁלְמוֹתָהּ, צָרִיךְ לִירֵשׁ אוֹתָהּ
בְּפִגְיֻמָּתָהּ, וְלִכְן הַשְּׁתַדֵּל לְדַעַת אֶת דַּעַת [רַצִּיּוֹן]
הַרוּחֹת וְהַשְּׂדִים, כְּדֵי לִירֵשׁ אֶת הַלְּבָנָה בְּכָל
צָדֵדֶיהָ.

וּבִימֵי שְׁלֵמָה הַמְּלֹךְ בְּכָל הָאִירָה הַלְּבָנָה. וְהוּ
שֶׁפֶתוֹב (מלכים-א ה) וַתָּרַב חֲכָמַת שְׁלֵמָה.
וַתָּרַב דְּוָקֵא. מִחֲכָמַת כָּל פְּנֵי קָדָם, סוּד עֲלִיּוֹן
הוּא, בְּפֶתוֹב (בראשית לו) וַאֲלֵה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר
מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֱדוֹם וְגו', וַאֲלֵה נִקְרָאִים בְּנֵי קָדָם,
שֶׁכֶּלָם לֹא הִתְקַיְמוּ, פָּרַט לָזָה שֶׁכָּלוּל זָכָר
וְנִקְבָּה, שֶׁנִּקְרָא הַדָּר, שֶׁפֶתוֹב וַיְמַלֵּךְ תַּחֲתָיו הַדָּר
וְגו'.

וְשִׁנִּינוּ, שֶׁאֵף עַל גַּב שְׁהַתְקַיְמָה [שְׁהֵאִירָה הַלְּבָנָה], לֹא
הָאִירָה בְּשִׁלְמוֹת, עַד שֶׁבָּא שְׁלֵמָה

שָׂרְאוּי בְּנִגְדָה, כְּמוֹ שְׂבִאֲרֵנוּ, שְׂמִשׁוּם כֶּךָ אִמּוֹ
הִיְתָה בַת שִׁבְעֵי.

וּמִכָּל חֲכָמַת מִצְרַיִם - זוֹ הַחֲכָמָה הַתְּחִתּוֹנָה
שְׂנִקְרָאת שְׂפָחָה שְׂאֲחֵר הָרַחִים, וְהַכֹּל
כָּלְלָה חֲכָמָה זוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה - חֲכָמַת בְּנֵי קָדָם
וְחֲכָמַת מִצְרַיִם. אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן
שְׂשִׂאֲלֵתִי דָבָר זֶה לְפָנֶיךָ, שְׂחֵרִי בְּכָל הַדְּבָרִים
הַלְלוּ [בְּדָר זֶה] זְכִיתִי. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, הַדְּבָרִים אֵלוֹ
חֵרִי בְּאֲרֵנוּם, וְחֵרִי נִאֲמָרוּ.

שְׂנִינּוּ, (קחלת א) מַה יְתֵרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ.
יְכוּל אִף עֲמַל הַתּוֹרָה? תִּלְמוּד לֹאֵמַר,
שְׂיַעֲמַל תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ [בְּתוֹב]. שׁוֹנָה עֲמָלָה שֶׁל
תּוֹרָה, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִן הַשְּׂמֶשׁ. רַבִּי חֲזִיא אָמַר,
אִף עֲמָלָה שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁהוּא עֲמַל בְּגִלְל בְּנֵי אָדָם
אוּ בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ. עַל זֶה כְּתוּב תַּחַת הַשְּׂמֶשׁ,
שְׁוֹה לֹא עוֹלָה לְמַעְלָה. שְׂנִינּוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,
אִפְלוּ אִם אָדָם עוֹמֵד אֶלְף שָׁנִים, אוֹתוֹ יוֹם

שְׁמֹס־תֵּלֵק מִן הָעוֹלָם דּוֹמָה לוֹ כְּאֵלוֹ לֹא הִתְקַיֵּם,
 רַק יוֹם אֶחָד.

וְשִׁכַבְתִּי עִם אֲבֹתַי. אֲשֶׁר־י חֲלָקֶם שָׁל הָאָבוֹת
 שֶׁהִקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עָשָׂה אוֹתָם
 מְרַבָּה קְדוּשָׁה לְמַעַלָּה וְהִתְרַצָּה בָּהֶם לְהִתְעַטֵּר
 עִמָּהֶם. וְהוּא שְׂפָתוֹב (דברים י) רַק בְּאֲבֹתֶיךָ חָשַׁק ה'
 וְגו'. אָמַר רַבִּי ^(דף רכד ע"א) אֶלְעָזָר, יַעֲקֹב הָיָה יוֹדֵעַ
 שֶׁהִעֲטוֹר שָׁלוֹ הוּא בְּאֲבוֹתָיו, שֶׁהָרִי הִעֲטוֹר שָׁל
 הָאָבוֹת הוּא עִמוֹ, וְהוּא עִמָּהֶם. וְעַל זֶה בְּאוֹתֵינוּ
 חֲקוּקוֹת שְׁנֵינוּ, שׁ שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, שְׁנֵי קְשָׁרִים -
 אֶחָד מִצַּד זֶה וְאֶחָד מִצַּד זֶה, וְאֶחָד שְׁכּוּלֵל
 אוֹתָם. וְזֶהוּ שְׁשֵׁנֵינוּ, (שמות כו) וְהִבְרִיחַ הַתֵּיכֵן
 בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה.
 וְאוֹתוֹ קָשָׁר שְׁכַאֲמָצַע אֲחוּז לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה,
 וְעַל זֶה כְּתוּב וְשִׁכַבְתִּי עִם אֲבֹתַי, וְדַאי.

וְשִׁכַבְתִּי עִם אֲבֹתַי וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח
 וְאָמַר, (ישעיה מב) הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ
 וְהִעֲוָרִים תִּבְיָטוּ לְרֵאוֹת. הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ - אֵלוֹ

בְּנֵי אָדָם שְׁלֹא מִקְשִׁיבִים לְדַבְּרֵי הַתּוֹרָה וְלֹא
 פּוֹקְחִים אֲזִינָהֶם לְשִׁמְעַת אֶת מְצֻוֹת רַבּוֹנָם.
 וְהַעֲוִרִים - שְׁלֹא מִסְתַּכְּלִים לְדַעַת עַל מָה הֵם
 עוֹמְדִים, שְׁחֲרֵי כָּל יוֹם וַיּוֹם הִפְרוּזוֹ יוֹצֵא וְקוֹרֵא,
 וְאִין מִי שִׁישְׁגִּית.

שְׁלִמְדָנוּ, בְּאוֹתָם יָמִים שֶׁנִּבְרָא הָאָדָם, בְּאוֹתוֹ
 יוֹם שִׁיוֹצֵא לְעוֹלָם, בְּלָם עוֹמְדִים
 בְּקִיּוּמָם וְהוֹלְכִים וְטָסִים בְּעוֹלָם, יוֹרְדִים וּמְזַהֲרִים
 אֶת הָאָדָם כָּל יוֹם וַיּוֹם לְבָרוּ. וְכִשְׁאוֹתוֹ יוֹם כָּאֵ
 וּמְזַהֲרִים אוֹתוֹ, וּבֵן אָדָם עוֹשֶׂה בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲטָא
 לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ - אוֹתוֹ יוֹם עוֹלָה בְּבוֹשָׁה וּמַעֲרִיד עַדוֹת,
 וְעוֹמֵד לְבָרוּ בַּחוּץ.

וְשִׁנִּינוּ, אַחַר שֶׁעוֹמֵד לְבָרוּ, יוֹשֵׁב, עַד שֶׁאָדָם
 עוֹשֶׂה מִמֶּנּוּ תְּשׁוּבָה. זָכָה - שָׁב אוֹתוֹ
 יוֹם לְמִקוּמוֹ. לֹא זָכָה - אוֹתוֹ יוֹם יוֹרֵד וּמְשַׁתְּתֵף
 עִם אוֹתָהּ רוּחַ שְׁכַחוּץ, וְשָׁב לְבֵיתוֹ, וְנִתְקַן בְּדַמּוֹת
 אוֹתוֹ אָדָם מִמָּשׁ כְּדִי לְהַרְעֵ לוֹ, וְדָר עִמוֹ בְּפִית.

וַיֵּשׁ שְׂדֵי־וֵרוֹ לְטוֹב, אִם הוּא זוֹכֵה. וְאִם לֹא, הוּא
 דָּר עִמּוֹ לְרַע.

בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ נִפְקָדִים אֹתָם יָמִים וַחֲסָרִים, וְלֹא
 נִבְנָסִים בְּחֻשְׁבּוֹן שָׁל אֹתָם שְׁנֵשְׂאָרוֹ. אִזִּי
 לְאֹתוֹ הָאָדָם שְׁנוֹרַע יָמָיו לְפָנַי הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא
 הַשְּׂאִיר לְמַעַלָּה יָמִים לְהַתְעַטֵּר בָּהֶם בְּאֹתוֹ הָעוֹלָם
 וּלְהַתְקַרֵּב עִמָּם לְפָנַי הַמְּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ.

בֹּא רֵאֵה, כְּשֶׁקָּרְבִים אֹתָם יָמִים לְפָנַי הַמְּלֶךְ
 הַקְּדוֹשׁ, אִם הוּא צַדִּיק, וְהַ הָאָדָם שְׂיֹצֵא מִן
 הָעוֹלָם וְנִבְנָס בְּאֹתָם יָמִים, וְהֵם לְבוֹשֵׁי כְבוֹד
 שְׁנֵשְׂמָתוֹ מֵת־לְבַשְׁת בָּהֶם, וְהֵם אֹתָם יָמִים שְׁצַדִּיק
 תִּהְיֶה בָהֶם וְלֹא הִרְשִׁיעַ בָּהֶם.

אִזִּי לְאֹתוֹ שְׁנוֹרַע יָמָיו לְמַעַלָּה, שְׂכַאֲשֶׁר רוֹצִים
 לְהַלְבִּישׁ אֹתוֹ בְּיָמָיו, אֹתָם יָמִים שְׂפָנִים
 בְּחֻשְׁאֵיו חֲסָרִים מֵאֹתוֹ לְבוֹשׁ, וּמֵת־לְבַשׁ בְּכָנֶד
 חֲסָר. כָּל שֶׁכֵּן אִם הֵם רַבִּים, וְאִין לְאָדָם בְּפֹה
 לְהַתְלַבֵּשׁ בְּאֹתוֹ הָעוֹלָם, אִזִּי אִזִּי לוֹ וְאִזִּי לְנַפְשׁוֹ,
 שְׂדָנִים אֹתוֹ בְּגִיחָנָם עַל אֹתָם יָמִים, יָמִים עַל

ימים, ימים על כל אחד שנים. שפאָשֶׁר יוצא מן
העולם הזה, אינו מוצא ימים להתלבש בהם,
ולא יהיה לו לבוש במה להתכסות. אשרי
הצדיקים שכל ימיהם שמורים הם אצל המלך
הקדוש, ונעשים מהם לבושי כבוד להתלבש
בהם בעולם הבא.

שנינו בסוד המשנה, מה שכתוב (בראשית ג) וידעו
כי עירמם הם - ידיעה ממש ידעו,
שאותו לבוש של כבוד שנעשה מאותם ימים
נגרע מהם, ולא נשאר יום מאותם ימים
להתלבש בו. זהו שכתוב (תהלים קלז) נלמי ראוי
עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יצרו. ימים
יצרו ודאי. ולא אחד בהם, שחרי לא נשאר אחד
להתלבש בו, עד שהשתדל אדם ועשה תשובה,
והקדוש ברוך הוא קבל אותו ועשה לו כלי
לבוש אחרים, ולא מן הימים שלו. זהו שכתוב
(בראשית ג) ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות
עור וילבשם.

בֹּא רֵאָה, בְּאַבְרָהָם שְׂוָכָה מַה כְּתוּב? (שם כד) בֹּא
 בְּיָמִים, מִשּׁוֹם שְׂוָכָה. בֹּאֲשֶׁר הִסְתַּלַּק מִן
 הָעוֹלָם תְּהֵא, מִמָּשׁ בְּאוֹתָם יָמִים שְׁלוֹ, נִכְנָם
 וְהִתְלַבֵּשׁ בָּהֶם, וְלֹא נִגְרַע מֵאוֹתוֹ לְבוּשׁ כְּבוֹד
 כְּלוּם, שְׁכָתוּב בֹּא בְּיָמִים. בְּאִיּוֹב מַה כְּתוּב? (איוב
 «) וַיֹּאמֶר עָרֹם יָצָתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרֹם אָשׁוּב
 שָׁמָּה, שְׁחֵרִי לֹא נִשְׂאָר לְבוּשׁ לְהִתְלַבֵּשׁ בוֹ.

שְׁנִינּוּ, אֲשֶׁרִיחֶם הַצְּדִיקִים, שְׁיִמִּיחֶם צְדִיקִים,
 וְנִשְׂאָרוּ לְעוֹלָם הַבָּא [צְדִיקִים], וְכֹאֲשֶׁר
 יוֹצְאִים, כֹּלָם מִתְּחִבָּרִים וְנִעְשִׂים (דף רכד ע"ב) לְבוּשֵׁי
 כְּבוֹד לְהִתְלַבֵּשׁ בוֹ, וְכֹאֲוֹתוֹ לְבוּשׁ זוֹכִים לְהִתְעַנֵּג
 מֵעַנֵּג הָעוֹלָם הַבָּא, וְכֹאֲוֹתוֹ לְבוּשׁ עֲתִידִים לְקוּם
 לְתַחִיָּה, וְכֹל אוֹתָם שְׁיִשׁ לָהֶם לְבוּשׁ יְקוּמוֹ. זְהוּ
 שְׁכָתוּב (איוב לח) וַיִּתְיַצְבוּ כָמוֹ לְבוּשׁ. אוֹי לְאוֹתָם
 רְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שְׁיִמִּיחֶם בְּחִטָּאִיהֶם [עוֹלָמוֹת]
 חֲסָרִים, וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם בְּמַה שְׁיִתְכַסּוּ בְּשִׁינֵי אֵי
 מִן הָעוֹלָם.

שְׁנִינּוּ, כָּל אוֹתָם צְדִיקִים שָׁזְכוּ לְהִתְלַבֵּשׁ
 בְּלְבוּשׁ כְּבוֹד בְּיָמֵיהֶם, מִתְעַטְטִים
 בְּאוֹתוֹ עוֹלָם [לְבוּשׁ] מִהַעֲטוּרִים שָׁבָהּם מִתְעַטְטִים
 הָאֲבוֹת, מֵאוֹתוֹ נֶחַל שְׂיוּצֵא וְשׁוֹפֵעַ לְנֵן עֲדָן. וְהוּ
 שְׁכֵתוֹב וְנֶחֱדָה ה' תְּמִיד וְהַשְׁבִּיעַ בְּצִחְצִחוֹת נִפְשָׁהּ
 וְגו'. וְאוֹתָם רִשְׁעֵי הָעוֹלָם שְׁלֵא זָכוּ לְהִתְלַבֵּשׁ
 בְּלְבוּשׁ שֶׁל יָמֵיהֶם, עָלִיָּהֶם כְּתוּב (יִרְמִי' י"ו) וְהָיָה
 כְּעֲרֵעַר כְּעֲרֵכָה וְלֹא יֵרָאֶה כִּי יָבֵא טוֹב וְשָׁבֵן
 תִּרְרִים בַּמְדָּבָר.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב שְׁכַטְחוֹן
 יֵתֵר הָיָה לוֹ, שְׁכֵתוֹב וְשַׁכְּבֵתִי עִם אֲבֹתַי,
 שְׁאֲזוּכָה בָּהֶם וְלֹא בְּאַחֵר. שְׁאֲזוּכָה בָּהֶם לְהִתְלַבֵּשׁ
 בְּיָמִים שְׁלוֹ וּבְיָמִים שְׁלָהֶם.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כ"ו) וַיֵּרַח אֶת רֵיחַ
 בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. בְּגָדָיו? בְּגָדֵי עֵשָׂו הָיָה
 צְרִיף לְכֶתֶב, שְׁחֵרֵי לֹא הָיוּ שְׁלוֹ, אֶלָּא שֶׁל עֵשָׂו
 הָיוּ בְּגָדִים אֵלוֹ, שְׁכֵתוֹב (שם) וַתִּקַּח רַבְּקָה אֶת

בְּגִדֵי עֲשׂוּ בְּנֵה הַגָּדֹל הַחֲמֹדֶת? בְּגִדֵי עֲשׂוּ כְּתוּב
 [כ"א], וְכֹאן רֵיחַ בְּגִדָיו, שֶׁל יַעֲקֹב מִשְׁמָע.

אֵלֶּא כֶּךָ בְּאַרְנוֹ, וַיֵּרַח, כְּלוּמַר שֶׁהִסְתַּכֵּל הָלְאָה,
 וְהָרִיחַ אֶת רֵיחַ לְבוּשׁוֹ שֶׁל אוֹתוֹ הָעוֹלָם
 וְאִזּוּ בְּרָכוּ, וְעַל זֶה כְּתוּב רָאָה רֵיחַ בְּגֵי בְּרִיחַ
 שְׂדֵה, זֶהוּ שְׂדֵה הַתְּפוּחִים הַקְּרוּשִׁים. וְאָמַר,
 הַזֵּאִיל וְזָכִיתָ בְּאוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד - וַיִּתֵּן לָךְ
 הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם. מַה מִּשְׁמִיעַ? מִשׁוֹם
 שֶׁבְּאוֹתוֹ שְׂדֵה תְּפוּחִים קְרוּשִׁים נוֹטֵל טַל כָּל יוֹם
 מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם, שֶׁכְּתוּב מִטַּל
 הַשָּׁמַיִם.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בִּרְךְ אוֹתוֹ בְּכֹל - מִטַּל הַשָּׁמַיִם
 וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. מַה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שְׂוִיֵּרַח
 אֶת רֵיחַ בְּגִדָיו, בְּגִדָיו מִמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.
 שְׁנֵינּוּ, אֵלֶּף וַחֲמִשׁ מֵאוֹת רֵיחוֹת עוֹלָיִם בְּכֹל יוֹם
 מִנֵּן עֲדָן, שֶׁכֻּהֶם מִתְּבַשְּׂמִים אוֹתָם לְבוּשֵׁי כְבוֹד
 שֶׁל אוֹתוֹ עוֹלָם שֶׁמִּתְעַפְּרִים מִיָּמָיו שֶׁל בֶּן אָדָם.

אָמַר רַבִּי יְהוֹרָה, כַּמָּה לְבוּשִׁים הֵם? אָמַר רַבִּי
 אֶלְעָזָר, הַחָרִים שֶׁל הָעוֹלָם, עַל זֶה נִחְלָקוּ,
 אֲבָל שְׁלֹשָׁה הֵם: אֶחָד שְׂמַת־לְבָשִׁים בְּאוֹתוֹ
 הַלְבוּשׁ, הָרוּחַ שֶׁבִּגְדוֹ עֵדֵן שְׂפָאֲרַץ. וְאֶחָד נִכְבָּד
 מִהַכֹּל, שְׂמַת־לְבָשֶׁת בּוֹ הַנְּשֻׂמָּה בְּתוֹךְ צָרוּר
 הַחַיִּים בֵּין אֲדָרַת הַמַּלְאָךְ. וְאֶחָד לְבוּשׁ שֶׁל בַּחוּץ,
 שְׁעוֹמֵד וְלֹא עוֹמֵד, נִרְאָה וְלֹא נִרְאָה, בְּזֶה
 מַת־לְבָשֶׁת הַנְּפֹשׁ וְהוֹלֶכֶת וּמְשׁוֹמְטַת בְּעוֹלָם.

וּבְכָל רֵאשׁ חֹדֶשׁ [שָׁנָה] וְשֶׁבֶת הוֹלֶכֶת וְנִקְשָׁרַת
 בְּרוּחַ שֶׁבִּגְדוֹ עֵדֵן שְׂפָאֲרַץ שְׁעוֹמֵדֶת בֵּין
 פְּרָגוֹד נִכְבָּד, וּמִמֶּנּוּ לּוֹמֵד וְיוֹדֵעַ מַה שְׂיִוִּדַע,
 וּמְשׁוֹמְטַת וּמוֹדִיעַ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם.

לְמִדְּנוּ, בְּשָׁנֵי קָשָׁרִים נִקְשָׁרַת הַנְּפֹשׁ בְּכָל רֵאשׁ
 חֹדֶשׁ וְשֶׁבֶת, בְּקָשָׁר שֶׁל הָרוּחַ שֶׁבִּין
 רֵיחוֹת הַבְּשָׁמִים שֶׁבִּגְדוֹ עֵדֵן שְׂפָאֲרַץ, וּמִשָּׁם הוֹלֶכֶת
 וּמְשׁוֹמְטַת, וְנִקְשָׁר עִם הָרוּחַ בְּנְשֻׂמָּה שְׁצָרוּרָה
 בְּצָרוּר הַחַיִּים, וְנִרְוִית וְנִזְוִיֶּת מֵאוֹתוֹ זִיו הַנִּכְבָּד

שָׁל צַד זֶה וְשָׁל צַד זֶה. וְהוּ שְׂכָתוּב וְנִחַדְהּ ה' תָּמִיד,
תָּמִיד דְּוָקָא.

וְהַשְּׂבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשָׁךְ. מַה זֶה בְּצַחְצָחוֹת?
אֵלָא צַחוֹת אַחַת, בְּשִׁנְקִישְׁרַת עִם הָרוּחַ
שֶׁבִּנְן שְׁלִמְטָה, צַחוֹת שְׁלִפְנִים מִן הַצַּחוֹת,
בְּשִׁנְקִישְׁרִים בְּנִשְׁמָה שְׁלִמְעָלָה בְּצַרוּר הַחַיִּים. וְהִינוּ
בְּצַח - אַחַד, צַחוֹת - שְׁנַיִם, שְׁהֵם לְמַעְלָה לְמַעְלָה,
בְּכַבוֹד הַנִּשְׁמָה וְדָאֵי. כְּלוּמַר, צַחְצָחוֹת, מִי יוֹרֵשׁ
אֶת אֶת זֶה? נַפְשָׁךְ, נַפְשָׁךְ מִמָּשׁ. אֲשֶׁרִי חֵלְקָם שָׁל
הַצַּדִּיקִים.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, בְּשִׂאֲנֵי בֵּין אֹתָם הַחֲבֵרִים
מִכְּבָּל, מִתְּכַנְסִים אֵלַי, וְלוֹמְדִים דְּבָרִים
בְּנִגְלָה, וְהֵם מְכַנְסִים אֹתָם בְּחֹתָם בְּרִזְל חֹזֵק,
סְתוּם מִכָּל הַצַּדִּידִים. כִּמְהָ פְּעָמִים לְמִדְתִּי אֹתָם
דְּרַכֵּי גִּנְתַּת הַמַּלְאָךְ, דְּרַכֵּי הַמַּלְאָךְ. [כִּמְהָ פְּעָמִים אֲמַרְתִּי לָהֶם

דְּרַכֵּי תַתּוּרָה שָׁל הַמַּלְאָךְ הַקָּדוֹשׁ וְדְרַכֵּים עֲלִיוֹנִים.]

כִּמְהָ פְּעָמִים לְמִדְתִּי אֹתָם כָּל אֹתָן דְּרַגּוֹת
הַצַּדִּיקִים שְׂבִאוֹתוֹ עוֹלָם, וְכָלָם פּוֹחַדִּים

לומר ^(דף רכה ע"א) דברים הללו, אלא לומדים בנגמנום,
משום כך נקראים בכדי לשון, כמו אותו כבוד
לשון שנגמנום בפיו.

אבל לזכות אני הן אותם, הואיל ופוחדים, שחרי
אזיר הקדוש ורוח הקדוש עברה מהם,
ויונקים אזיר ורוח של רשות אחרת. ולא עוד,
אלא שנראית עליהם קשית, ואינם כדאים לראות
ספר פניו [של אללהו], כל שכן ספר פנים אחרות.

אבל זה מועיל להם שאני מצוי בעולם ואני סימן
[תומך] בעולם, שחרי בתי לא ישב העולם
בצער, ולא גדון ברין שלמעלה, אחרי לא יקום
דור כמו הדור הזה. ועתיד העולם שלא ימצא מי
שׂיגן עליהם, וכל הפנים החצופות ימצאו בין
למעלה בין למטה. למעלה - בתאי התחתונים
והחצפה שלהם.

ועתידים בני העולם לצוות, ואין מי שישיגניח
עליהם. יחזירו ראש לכל הרוחות של
העולם, ולא ישובו עם רפואה. אבל רפואה אחת

מִצֵּאתִי לָהֶם בְּעוֹלָם וְלֹא יוֹתֵר, בְּאֹתוֹ מָקוֹם
 שִׁימְצְאוּ אֹתָם שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, וְנִמְצָא בִּינֵיהֶם
 סֵפֶר תּוֹרָה שְׂאִין בּוֹ שֶׁקֶר, כְּשִׁמוּצִיִּים אֹתוֹ,
 בְּגִלְלוֹ מִתְעוֹרְרִים עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. וְכֹל שֶׁכֵּן אִם
 נִכְתַּב בּוֹ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ כְּרָאוּי, וַחֲרִי כָּכָר לְמַדְנֵנו
 אֵת הַדָּבָר.

אִי לְדוֹר שֶׁהַתְּנַלְתָּה בִּינֵיהֶם סֵפֶר תּוֹרָה, וְלֹא
 מִתְעוֹרְרִים עֲלָיו לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה. מִי
 מִתְעוֹרֵר עֲלָיו כְּשֶׁעָה שֶׁהָעוֹלָם כְּצֶעַר יִתֵּר, וְהָעוֹלָם
 צָרִיךְ לְמַטָּה, וְצָרִיךְ לְהַגְלוֹת סֵפֶר תּוֹרָה יוֹתֵר
 כְּצֶעַר הָעוֹלָם.

שֶׁכֵּאֲשֶׁר הָעוֹלָם כְּצֶעַר וּמִבְּקָשִׁים כְּנִי אָדָם
 רַחֲמִים עַל הַקְּבָרִים, כָּל הַמֵּתִים
 מִתְעוֹרְרִים עֲלָיו, שֶׁחֲרִי הַנֶּפֶשׁ מִקְדִּימָה וּמוֹדִיעָה
 לְרוּחַ, שֶׁחֲרִי סֵפֶר תּוֹרָה נִמְצָא בְּגִלוֹת, שֶׁהַגְּלוּת
 כְּצֶעַר הָעוֹלָם, וְהַחַיִּים כְּבָאִים וּמִבְּקָשִׁים רַחֲמִים.

וְאִזְ הַרוּחַ מוֹדִיעָה לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה
 לְקָדוֹשׁ-כְּרוּךְ-הוּא, וְאִזְ הַקָּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא

מתעורר וְחַם עַל הָעוֹלָם, וְזֶה עַל גְּלוּת סֵפֶר תּוֹרָה
 מִמְּקוֹמוֹ, וְהַחַיִּים בָּאִים לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים עַל קְבָרֵי
 הַמֵּתִים. אֹי לְדוֹר אִם צָרִיךְ סֵפֶר תּוֹרָה לְהַגְלוֹתוֹ
 מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְאַפְלוּ מִבֵּית פְּנִנֶת לְבֵית פְּנִנֶת,
 שְׁחָרֵי לֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶם עַל מֵה יִשְׁגִּיחוּ עֲלֵיהֶם.

וְאֵת זֶה לֹא יוֹדְעִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁחָרֵי שְׂכִינָה,
 כְּשֶׁנִּגְלָתָה גְלוּת אַחֲרוֹנָה, עַד שְׁלֹא עָלְתָה
 לְמַעַלָּה מֵה כְּתוּב? (ירמיה ט) מִי יתְנַנֵּי בַמְדָבָר מְלוֹן
 אֲרָחִים. אַחַר כֵּן בְּזִמְן שְׂדֵחַק רַב נִמְצָא בְּעוֹלָם,
 הִיא נִמְצָאת שָׁם, וּבְגְלוּת שֶׁל סֵפֶר תּוֹרָה שָׁם הִיא,
 וְהַכֹּל מִתְעוֹרְרִים עֲלֶיהָ, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, אִם הַבְּבָלִים הִטְפְּשִׁים הִלְלוּ
 יָדְעוּ דְבָרִים שֶׁל סוּדוֹת הַחֲכָמָה עַל מֵה
 עוֹמֵד הָעוֹלָם, וְתוֹמְכֵיו עַל מֵה מְתַרְגְּמִים
 כְּשֶׁהוּא נִמְצָא בְּצַעַר, אִזּוּ יָדְעוּ שְׂבָחוֹ שֶׁל רַב
 [הַמְּנִינָא] יִיבֹא תוֹקֵן כַּאֲשֶׁר הָיָה מְצוּי בִּינֵיהֶם וְלֹא
 הָיוּ יוֹדְעִים אֶת שְׂבָחוֹ. וְחָרֵי מְצָאֵנוּ דְבָרִים שֶׁלּוֹ

קְשׁוּרִים לְדַבְרֵי שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ בְּסוּד עֲלִיזוֹן שֶׁל
הַחֲכָמָה, וְהֵם לֹא הָיוּ יוֹדְעִים אֶת שְׂבָחוֹ.

וְעַכְשָׁיו הוֹלְכִים אַחַר דְּבַרֵי חֲכָמָה, וְאִין מִי
שֶׁעוֹמֵד עָלֶיהָ וְאִין מִי שֶׁקוֹרֵא, וְעַם כָּל
זֶה יֵשׁ בִּינֵיהֶם פְּקָחִים בְּעֵבֹר שָׁנָה וּקְבִיעַת
הַחֲדָשִׁים, אֵף עַל גַּב שְׁלֵא נִתֵּן לָהֶם וְלֹא נִמְסַר
בִּידֵיהֶם.

שְׁנֵינּוּ, שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּו מִתְקַשְּׁרֶת
בְּגוֹף בְּקָבֶר, וְנִדְוָנִים בְּדִין אַחַד, פְּרַט
לְאוֹתָהּ נֶפֶשׁ שֶׁל הַצְּדִיקִים, כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהָ,
וְנִמְצְאָת בְּקָבֶר וַיּוֹדַעַת בַּצַּעַר שְׁלוֹ, וּבַצַּעַר
הַחַיִּים יוֹדַעַת [לֹא יוֹדַעַת], וְלֹא מִשְׁתַּדְּלֶת עָלֶיהֶם.

וְאַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ מִתְלַבֶּשֶׁת בְּלְבוּשׁ אַחַד,
וְהוֹלֶכֶת וּמִשׁוּמְטָת בְּעוֹלָם, וַיּוֹדַעַת מִן
הָרוּחַ מַה שֶׁהִיא יוֹדַעַת, וּמִשְׁתַּדְּלֶת עַל הַצַּעַר
שֶׁל הָעוֹלָם, וּלְבַקֵּשׁ רַחֲמִים, וְלִדְעַת אֶת צַעְרָם
שֶׁל הַחַיִּים.

וּמִי מִתְעוֹרֵר לְכָל זֶה? בְּזִמְנֵי שֵׁשׁ צַדִּיק שְׁמוֹדִיעַ
 לוֹ פָּרְאוּי, וְאוֹתוֹ צַדִּיק נוֹדַע בִּינֵיהֶם.
 שְׁשֻׁנֵינוּ, צַדִּיק אֶחָד נִשְׁאַר בְּעוֹלָם, בֵּין חַחִים
 וּבֵין הַמַּתִּים הוּא נוֹדַע, שְׁהָרִי כָּל יוֹם מִכְרִיזִים
 עָלָיו בִּינֵיהֶם, וּכְשֵׁשׁ יוֹתֵר צֶעַר בְּעוֹלָם וְהוּא לֹא
 יָכוֹל לְהִגֵּן עַל חַדוֹר, הוּא מוֹדִיעַ לָהֶם אֶת צֶעַר
 הָעוֹלָם.

וּכְשֵׁלֹא נִמְצָא צַדִּיק בְּעוֹלָם (דף רכה ע"ב) שְׁמִכְרִיזִים
 עָלָיו בִּינֵיהֶם, וְלֹא נִמְצָא [בִּינֵיהֶם] מִי
 שְׁיַעוֹרֵר אוֹתָם בְּצֶעַר שֶׁל הָעוֹלָם אֵלֶּא סֵפֶר
 תּוֹרָה, אִזּוּ מִתְעוֹרְרִים עָלָיו עֲלִיזוֹנִים וְתַחַתוֹנִים,
 וְצַרִּיכִים כָּלָם לְהַמְצֵא בְּאוֹתוֹ זִמְנֵי בְּתִשׁוּבָה. וְאִם
 לֹא נִמְצָאוּ, מִתְעוֹרְרִים עֲלֵיהֶם בְּעֲלֵי חַדִּין,
 וְאִפְלוּ רוּחַ שֶׁל גֵּן עֵדֶן מִתְעוֹרְרִים עֲלֵיהֶם מִשׁוּם
 סֵפֶר תּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁנֵת־פָּאֵר.

שְׁשֻׁנֵינוּ, וְשִׁכַּחְתִּי עִם אִבְתִּי - בְּגוֹף, בְּנֶפֶשׁ,
 בְּרוּחַ, בְּנִשְׁמָה, בְּמַרְכָּבָה אַחַת, בְּדַרְכָּה
 עֲלִיזוֹנָה. אָמַר רַבִּי יְהוֹדָה, כִּמְהָ אֲטוֹמִים מִהַכֹּל

בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹּא יוֹדְעִים וְלֹא מִשְׁנִיחִים וְלֹא
 שׁוֹמְעִים וְלֹא מִסְתַּכְּלִים בְּדַבְרֵי הָעוֹלָם, וְאִיךָ
 הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִמְצָא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים בְּכָל
 זְמַן וָעֶדֶן, וְאִין מִי שִׁישְׁנִית.

שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם נִכְנָסַת רוּחַ אַחַת לְמַעְרַת
 הַמִּכְפְּלָה, וְנוֹשְׁבַת בְּקַבְרֵי הָאֲבוֹת,
 וּמְתַרְפְּאִים כָּל הָעֲצָמוֹת וְעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם,
 וְאוֹתָהּ רוּחַ מִשְׁפִּיעָה טַל מִלְמַעְלָה מֵרֹאשׁ הַמְּלָךְ,
 מְקוֹם שֶׁנִּמְצְאִים הָאֲבוֹת הָעֲלִיוֹנִים. וּבְשִׁמְנִיעַ
 [וּבְשִׁמְתַעוֹרָר] אוֹתוֹ הַטַּל מֵהֶם, מְתַעוֹרְרִים הָאֲבוֹת
 שֶׁלְמַטָּה.

וְלְמַדְנֵו שִׁיזְרַד אוֹתוֹ הַטַּל בְּדַרְגּוֹת יְדוּעוֹת,
 דַּרְגָּה אַחַר דַּרְגָּה, וּמִגִּיעַ לְגַן הָעֶדֶן
 שֶׁלְמַטָּה, וּמֵאוֹתוֹ הַטַּל רוֹחֲצִים בְּבִשְׂמִים שֶׁל גֵּן
 עֶדֶן, וּמְתַעוֹרְרַת רוּחַ אַחַת שֶׁכְּלוּלָה בְּשִׁתֵּי
 אַחֲרוֹת, וְעוֹלָה וּמְשׁוֹטְטַת בֵּין הַבִּשְׂמִים, וְנִכְנָסַת
 בְּפֶתַח הַמַּעְרָה, וְאִז מְתַעוֹרְרִים הָאֲבוֹת, הֵם
 וְזוּוֹנֵיָהֶם, וּמְבַקְשִׁים רַחֲמִים עַל בְּנֵיהֶם.

וְכֵן אֲשֶׁר נִמְצָא צִעַר בְּעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם יְשֻׁנִים
 עַל חַטָּאי הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ טַל לֹא שׁוֹפֵעַ
 וְלֹא נִמְצָא, עַד שְׁמֵת עוֹרֵר סֶפֶר תּוֹרַת בְּרָאוּי
 בְּעוֹלָם, וְהִנָּפֵשׁ מוֹדִיעָה לָרוּחַ, וְהָרוּחַ לְנִשְׁמָה,
 וְהִנָּשְׁמָה לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. אִזּוּ יוֹשֵׁב הַמַּלְאָךְ עַל
 בְּסֵם רַחֲמִים, וְשׁוֹפֵעַ מִהֶעֱתִיק הַקְּדוּשׁ הָעֲלִיּוֹן
 שֹׁפֵעַ שֶׁל טַל הַבְּדוּלָה, וּמִנִּיעַ לְרֹאשׁ הַמַּלְאָךְ,
 וּמִתְבָּרְכִים הָאֲבוֹת. וְשׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ טַל לְאוֹתָם
 יְשֻׁנִים, וְאִזּוּ בָּלֵם מִתְחַבְּרִים [מִתְבָּרְכִים]. וְחֵם הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם.

וְלִמְדָנוּ, לֹא חֵם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם
 עַד שְׁמוֹדִיעַ לְאֲבוֹת, וּבְשִׁבְלֵם הָעוֹלָם
 מִתְבָּרְךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי כִּף זֶה, וְחֲרִי
 מְצָאנוּ דְבָרִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה הַמַּלְאָךְ, אוֹתוֹ
 עֲלִיּוֹן, שֶׁקוֹרְאִים לוֹ עֲצָה שֶׁל חֲכָמָה שֶׁל הַכֹּל.
 וְרַב הַמְּנוּנָא, כִּף גָּלָה וְאָמַר, שְׁחֲרִי הָרְאוּ לוֹ
 שְׁרַחֵל עֲשֵׂתָה יוֹתֵר, שְׁעוּמָדַת בְּפַרְשֵׁת
 דְרָכִים בְּכֹל זְמַן שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ, מִכָּלֵם, וְסוֹד

הַדָּבָר - אָרוֹן וְכַפֶּרֶת בְּחֶלְקוֹ שֶׁל בְּנֵימִין, שְׁנוֹלָד
בְּדָרְדָּה, וְשָׁכְנָה עַל הַכֹּל.

וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. מַה זֶה רֹאשׁ
הַמָּטָה? זוֹ הַשְּׂכִינָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
חֵם וְחִלְיָה, אֵלֶּא אֵלֶּיּוֹ כָּרַע וְהִשְׁתַּחֲוָה. אֵלֶּא בֵּא
רְאֵה, מָטָה זוֹ שְׂכִינָה, שְׂכֵתוֹב (שִׁיר ג) הִנֵּה מָטָתוֹ
שֶׁלְשָׁלְמָה. רֹאשׁ הַמָּטָה מַה זֶה? זֶה יְסוֹד הָעוֹלָם,
שָׁהוּא רֹאשׁ הַמָּטָה הַקְּדוּשָׁה. עַל רֹאשׁ - זֶה
יִשְׂרָאֵל שְׁעוֹמֵד עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, מִשּׁוֹם כֶּךָ
יִשְׂרָאֵל לְשָׁלוֹ הוּא הַשְּׂתַחֲוָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי בָּאוֹתוֹ זְמַן הוּא לֹא הָיָה
חוּלָה, שְׁתֵּרִי אַחַר כֶּךָ כְּתוּב וַיְהִי אַחַר
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אֲבִיךָ חוּלָה,
וּבְשָׁעָה שֶׁהִשְׁתַּחֲוָה לֹא הָיָה חוּלָה, וְעַל שִׁידַע
שְׁתֵּרִי בָּאוֹתוֹ הַזְּמַן עָלָה לְדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה קְדוּשָׁה
כִּסֵּא שְׁלֹם, מִשּׁוֹם כֶּךָ הַשְּׂתַחֲוָה לְאוֹתָהּ מְרַכְּבָה,
כִּסֵּא עֲלִיוֹן, שְׁלֵמוֹת הָאֵילָן הַגָּדוֹל וְהַחֲזָק שֶׁנִּקְרָא
עַל שְׁמוֹ, וְעַל זֶה וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ

הַמָּטָה. וַדַּאי עַל רֹאשׁ הַמָּטָה, שְׁחַרְי עָלָה
לְמָקוֹמוֹ וְהִתְעַיַר בְּעֵטְרוֹת הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ.

וַיֹּאמֶר הַשִּׁבְעָה לִי וַיִּשְׁבַּע לוֹ וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל
עַל רֹאשׁ הַמָּטָה. רַבִּי חֲזִיָּא פָּתַח וְאָמַר,
(קהלת ז) כָּל זֶה נִסִּיתִי בַּחֲכָמָה אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה
וְהִיא רְחוּקָה מִמְּנִי. הֲרִי שְׁנִינוּ, שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ
יָרַשׁ אֶת הַלְבָנָה מִכָּל צְדָדֶיהָ, וּבְיָמָיו עָמְדָה
בְּשִׁלְמוֹת אוֹתָהּ הַלְבָנָה שֶׁהִתְבָּרְכָה מִהַכֹּל,
וּבְשָׂרָצָה לַעֲמֹד עַל הַנְּהַגוֹת הַתּוֹרָה אָמַר,
אֲמַרְתִּי אֲחַכְמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר וְשָׁכַכְתִּי עִם אֲבֹתַי
וַנִּשְׁאַתְנִי מִמְּצָרִים וּקְבַרְתֵּנִי בְּקַבְרֹתָם. שָׁם

שְׁנִינוּ, מִי שִׁינְאַה נִשְׁמָתוֹ בְּרֵשׁוֹת אַחֲרָת, (דף רבו ע"א)
וְגוֹפּוֹ נִקְבָּר בְּאֶרֶץ הַקָּדוֹשָׁה, כְּתוּב עָלָיו (ירמיה ב)
וְתָבֵאוּ וְתִטְטְאוּ אֶת אֶרְצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמֹתָם
לְתוֹעֵבָה. וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתֵּנִי בְּקַבְרֹתָם,
וַנִּשְׁמָתוֹ יִצְאַה בְּרֵשׁוֹת אַחֲרָת!?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שׁוֹנֵה יַעֲקֹב, שֶׁהַשְּׂכִינָה הִיָּתְה
 אַחֲזִיזָה בּוֹ וְדַבּוּקָה בּוֹ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בראשית
 מז) אֲנֹכִי אֵירֵד עִמָּךְ מִצְרִימָה - לָדוּר עִמָּךְ בְּגִלּוֹת,
 וְאֲנֹכִי אֲעֲלֶךָ גַּם עֲלֶיהָ - לְזוּג בִּי אֶת נִשְׁמָתְךָ
 וְלִקְבֹר אֶת גּוּפְךָ בְּקִבְרֵי אֲבוֹתֶיךָ. מַה זֶה אוֹמֵר?
 [אף על גב ש] [שְׁחֵרֵי לֹא] יִצְאָה נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת.

[ועל זה ואנכי אעלה גם עלה פתוב.]

וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיִךְ. יוֹסֵף וַדַּאי, שְׁחֵרֵי
 הוּא בְּכוֹר שֶׁל הֶרְחֹר הֵלֵב, בְּכוֹר שֶׁל
 מִפֶּה רֵאשׁוֹנָה הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְפָּאֵר, וּמִשׁוֹם שֶׁיִּדְעַ
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סֵתֵר זֶה, הִתְפַּשֵּׁר לוֹ בְּיוֹסֵף,
 שְׁחֵרֵי כָּל אַחֲבָתוֹ בּוֹ הִיָּתְה תְלוּיָה.

יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיִךְ, מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר רַבִּי
 יִיסָא, בְּשִׁבִיל כְּבוֹד יַעֲקֹב, וְלִבְשֵׁר לוֹ
 שְׁחֵרֵי יוֹסֵף קָיָם וְיִמְצֵא אֶצְלוֹ בְּמִיתָתוֹ. רַבִּי
 חֲזַקְיָה אָמַר, לְמִדְתֵּי דָבָר, וְאֲנִי פוֹחַד לְגִלּוֹתוֹ,
 וּבְמַעֲשֵׂי הָעוֹלָם נִמְצְאָת חֲכָמָה. בַּא רַבִּי אַבְא,

[וינשקו] וְהָכָה בּוֹ. אָמַר לוֹ, אָמַר דְּבָרֶיךָ וַחֲגַר כְּלִי
וַיִּנְיֶךָ. בִּימֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּבָרִים מִתְּנַלְיָם.

אָמַר, לְמִדַּתִּי מִפְּרָקֵי רַבִּי יִיסָא הִזְקֵן בְּהִנְהָגוֹת
הָעוֹלָם, בְּזֶן אָדָם שְׂוִיזָה לְבֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה,
צָרִיךְ לָשִׂים עֶפֶר עַל עֵינָיו כְּשֶׁנִּקְבָּר, וְזֶהוּ כְבוֹדוֹ,
לְהִרְאוֹת שְׁהָעוֹלָם נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְהוּא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ
בְּעוֹלָם תַּחֲתָיו.

מִשּׁוֹם שְׁעֵינֵי הָאָדָם, מִרְאֵה הָעוֹלָם נִרְאָה בָּהֶם,
וְכָל הַתְּנוּנִים בְּךָ הֵם שְׁסָבִיבוּ: הַלְבָן שָׂבוּ
הוּא הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹקְיָנוֹס, שְׁמַקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם
בְּכָל הַצְּדָדִים. גִּזּוֹן אַחַר הוּא הַיִּבְשָׁה [שְׁמַקִּיפָת]
שְׁמוֹצִיָּא מֵיָם, וְהַיִּבְשָׁה עוֹמְדָת בֵּין הַמַּיִם, בְּךָ
הוּא הַגִּזּוֹן בֵּין הַמַּיִם.

גִּזּוֹן אַחַר שְׁלִישֵׁי הוּא בְּאֶמְצַע שְׁלוֹ, זוּ יְרוּשָׁלַיִם,
שְׁהִיא אֶמְצַע הָעוֹלָם. גִּזּוֹן רְבִיעִי הוּא מִרְאֵה
שֶׁל כָּל הָעֵינִ, וְנִקְרָא בֵּת עֵינִ, שְׁפֵאוֹתוֹ בֵּת עֵינִ
נִרְאָה הַפְּרָצוּף, וְהַמִּרְאֵה הַנִּבְכָּד מְכַל זוּ צִיּוֹן,
שְׁהִיא נִקְרָא אֶמְצַע שֶׁל הַכָּל, שְׁמִרְאֵה כָּל הָעוֹלָם

נִרְאָה שָׁם, וְשָׁם שׁוֹרָה הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא הַיְפִי שֶׁל
הַכֹּל וּמִרְאָה שֶׁל הַכֹּל, וְהָעֵינַי הֵיוּ הֵיא יִרְשֵׁת
הָעוֹלָם. וְלִכְּנֹן זֶה עֹזֵב אוֹתָהּ וְזֶה נוֹטֵל אוֹתָהּ
וַיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ.

אָמַר לוֹ, יָפָה אִמְרָתְךָ, אֲבָל דְּבַר נִסְתָּר יוֹתֵר
הוּא, וּבְנֵי הָעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים וְלֹא
מִסְתַּכְּלִים, שֶׁתְּרֵי בְּשָׁעָה שָׁכַן אָדָם יוֹצֵא
מִהָעוֹלָם, נִפְשׁוֹ נִסְתַּרְתָּ עִמוֹ, וְעַד שֶׁלֹּא יוֹצֵאת,
עֵינֵי הָאָדָם רוֹאוֹת מַה שֶׁרוֹאוֹת, כִּמּוֹ שֶׁבְּאִרְנוּ
(שְׁמוֹת ל"ג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי - בְּתֵיבָתָם לֹא
רוֹאִים, אֲבָל בְּמִיתָתָם רוֹאִים.

וְעֵינָיו פְּקוּחוֹת מֵאוֹתוֹ מִרְאָה שֶׁרְאָה, וְאוֹתָם
שֶׁעוֹמְדִים עָלָיו צְרִיכִים לָשִׁים יָד עַל
עֵינָיו וְלִסְגֹר אוֹתָם, מִשּׁוֹם מַה שֶׁלְּמִדְּנוּ בְּסוּד
נִימוּסֵי הָעוֹלָם, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁעֵינָיו נִשְׁאָרוֹת
פְּקוּחוֹת מֵאוֹתוֹ מִרְאָה נִכְבָּד שֶׁרְאָה - אִם זָכָה
לְבֹן, הַבֵּן מִקְדִּים לָשִׁים יָדוֹ עַל עֵינָיו וְלִסְגֹר
אוֹתָם, כִּמּוֹ שֶׁכֶּתוּב וַיּוֹסֶף יִשְׁיֵת יָדוֹ עַל עֵינָיו.

משום שהרי מראה אחר לא קדוש מזדמן פנגדו,
והעין שראתה פעת מראה קדוש עליון, לא
תסתכל במראה אחר.

ועוד, שאותה נפש סמוכה פנגדו בבית, ואם
העין נשארת פקוחה ואותו מראה אחר
ישרה על עיניו - בכל מה שמסתכל מתקלקל,
ואין זה כבוד העין, וכל שכן מקרוביו, וכל שכן
מן המת, שאין כבודו להסתכל במה שלא צריך
ולהשרות על עיניו דבר אחר. לאחר כך מתכסה
בעפר, והרי התעוררו החברים על דין הקבר
מהו, וכבוד הוא שישתם העין מהכל על ידי בנו
שהשאר בעולם.

בא ראה, כל שבעת הימים, הנפש הזלכת
מהבית לקבר, ומהקבר לבית, ומתאבלת
עליו, ושלש פעמים ביום נדונים פאחד הנפש
והגוף, ואין מי שידע בעולם וישגיח לעורר את
הלב.

אַחַר כֶּךָ הַגּוֹף נִטְרָד, וְהַנְּפֶשׁ הוֹלֶכֶת וּמִתְרַחֶצֶת
 בְּגִיחָנָם, וַיּוֹצֵאת וּמְשׁוֹטְטֶת בְּעוֹלָם (דף רכו ע"ב)
 וּמִבְּקָרַת אֶת קַבְרוֹ, עַד שְׁמֵת־לַבֶּשֶׁת בְּמָה
 שְׁמֵת־לַבֶּשֶׁת.

אַחַר שְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בָּלָם נְחִיִּים. הַגּוֹף נִשְׁאָר
 [נָח] בְּעֶפְרָה. הַנְּפֶשׁ נִצְרָרַת וּמְאִירָה בְּרוּחַ,
 בְּמִלְבוּשׁ שְׁמֵת־לַבֶּשֶׁת. הָרוּחַ מִתְעַנְנֶת בְּגִן עֵדֶן,
 וְהַנְּשָׁמָה עוֹלָה לְצִרּוֹר שֶׁל עֲנַג כָּל הָעֲנוּגִים,
 וְהַכֹּל נִקְשָׁר זֶה בְּזֶה לְזַמְנִים יְדוּעִים.

בֹּא רֵאֵה, אֲזִי לָהֶם לְבִנֵי אָדָם שֶׁלֹּא מִסֵּת־כְּלָיִם
 וְלֹא יוֹדְעִים וְלֹא מוֹדְעִים עַל מָה עוֹמְדִים,
 וְנִשְׁכַּח מֵהֶם לַעֲשׂוֹת מִצְוֹת הַתּוֹרָה. שֵׁישׁ מִצְוֹת
 הַתּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְמַעַלָּה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת
 הַתּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְמַטָּה, וַיֵּשׁ מִצְוֹת
 הַתּוֹרָה שְׁעוֹשׂוֹת לְבוּשׁ נִכְבָּד לְעוֹלָם תְּהוֹה, וְהַכֹּל
 צָרִיךְ לוֹ לְאָדָם, וּמִיָּמִיו מִמָּשׁ בָּלָם נִתְקַנְנִים, כְּמוֹ
 שְׁבִאֲרָנוּ.

רַבִּי יְהוּדָה הוֹקֵן הִתְרַגַּשׁ בְּדַעְתּוֹ יוֹם אֶחָד, וְהִרְאִי
 לוֹ בַּחֲלוּמוֹ דְּמוֹת אַחַת מֵאוֹר שְׁלוֹ, חוֹקָה,
 שְׂזוּהָרֶת לְאַרְבָּעָה צְדִיקִים. אָמַר לָהֶם, מַה זֶה?
 אָמְרוּ לוֹ, לְבוּשׁ שְׁלֶךָ לְמִדּוֹר הַזֶּה, וּמֵאוֹתוֹ הַיּוֹם
 תִּיָּה שְׂמִתָּ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל יוֹם וַיּוֹם רוּחֹת הַצְּדִיקִים
 יוֹשְׁבִים בְּלְבוּשֵׁיהֶם שׂוֹרוֹת שׂוֹרוֹת בְּגֵן עֵדֶן
 וּמְשַׁבְּחִים אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבוֹד עֲלִיּוֹן. זֶהוּ
 שְׂפָתוֹב (תהלים קמ) אֵךְ צְדִיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ יִשְׁבּוּ
 יִשְׂרָיִם אֶת פְּנִיךָ. אָמַר רַבִּי אַבְּאֵ, בְּתַחֲלָה מַה
 בָּתוֹב? וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל וְגו', כְּמוֹ שְׂבַאֲרֵנוּ. מִי
 הַמָּטָה? זוֹ בְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. רֹאשׁ הַמָּטָה - זֶה צְדִיק.
 עַל רֹאשׁ הַמָּטָה - זֶה הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהַשְּׁלוֹם שֶׁל
 הַכֹּל שְׁלוֹ, שְׂפָתוֹב (שיר ג) הִנֵּה מִטָּתוֹ שֶׁלְשִׁלְמָה,
 שְׂיַעֲקֹב לְשִׁלּוֹ הַשְּׂתַחֲוָה, לְאוֹתוֹ שְׂעוּמַד עַל רֹאשׁ
 הַמָּטָה, יִשְׂרָאֵל שָׂמוּ, מִשׁוּם כֵּן וַיִּשְׁתַּחֲוּ יִשְׂרָאֵל עַל
 רֹאשׁ הַמָּטָה.

אַחַר כֵּן, בִּיּוֹן שְׂיַעֲקֹב יָדַע, שְׁחֵרֵי בְּדִרְגָּה עֲלִיּוֹנָה
הַשְּׁתַּלְּמִים, וְדִרְגָּתוֹ הִיא לְמַעְלָה עִם הָאֲבוֹת,
וְהוּא לְבִדּוֹ תִקּוֹן שָׁלֵם, הַתְּחִיב לְבּוֹ וְשָׁמַח,
וְהַתְּחִיב בְּרָצוֹן עֲלִיּוֹן שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בּוֹ,
מָה כָּתוּב בּוֹ? וַיִּתְחִיב יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמַּטָּה,
עַל הַמַּטָּה מִמָּשׁ, שְׁחֵרֵי בְּדִרְגָּה עֲלִיּוֹנָה יוֹתֵר
הַשְּׁתַּלְּמִים. אֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּמִשְׁנֵיתֵנוּ בְּאַרְנֹנוּ, הֵרִי
שְׁשֵׁנֵינּוּ בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים בְּשָׁנָה הָעוֹלָם
נִדוּן: בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה, בְּעֶצְרַת עַל פִּרוֹת
הָאֵילָן, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כָּל פְּאֵי הָעוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו
בְּבֵנֵי מָרוֹן, וּבְחַג נִדוּנִים עַל הַמַּיִם. הֵרִי בְּאַרְנֹנוּ
דְּבָרִים, וְסוּד הַמִּשְׁנָה בְּאַרְנֹנוּ, בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה
וְכוּ', כְּנֶגֶד הַמְּרַכְּבָה הָעֲלִיּוֹנָה, סוּד הָאֲבוֹת, וְדוּד
הַמֶּלֶךְ.

בְּפֶסַח עַל הַתְּבוּאָה, שָׁכַף זֶה מִמָּשׁ, וַחֲרֵי בְּאַרְנֹנוּ
דְּבָר זֶה, עַל מָה כָּאֵה מִצָּה בְּפֶסַח, וַחֲרֵי
דִּין הוּא, דִּין הַמַּלְכוּת דִּין, וְזוֹ תְּרַאשִׁית

שְׁתֵּהֲחִילוּ יִשְׂרָאֵל לְהִכָּנֵס בַּחֶלֶק הַקָּדוֹשׁ שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְבַעַר מֵהֶם חִמּוּן, שֶׁהוּא
מַעֲיֹת אַחֲרוֹת שְׂמֵמָנִים עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמִזֹּלוֹת שֶׁנִּקְרְאוּ אֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם, אֱלֹהֵי נֹכַח,
וּנִקְרְאוּ חִמּוּן, יֵצֵר הָרַע, וּלְהִכָּנֵס בַּמִּצְוָה, חֶלֶק
הַקָּדוֹשׁ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. לָמָּה תִּבּוֹאֶה? [כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר תִּבּוֹאֶתָה בְּה"א, רָמְזוּ לְה"א רֵאשׁוּנָה שֶׁל תִּשְׁם הַקָּדוֹשׁ] לָבוֹן
בְּפִסְחַ נְדוּנִים עַל הַתִּבּוֹאָה, וּבְאַרְנוֹ שֶׁהָעוֹלָם
נְדוּן עַל דֵּין שֶׁל ה"א.

בַּעֲצָרַת עַל פְּרוֹת הָאֵילָן. פְּרוֹת הָאֵילָן?! פְּרוֹת
הָאֵילָנוֹת צָרִיף לְהִיּוֹת! מַה זֶה פְּרוֹת
הָאֵילָן? אֵלֶּה זֶהוּ הָאֵילָן הַגָּדוֹל וְהַחֲזָק לְמַעַלָּה.
פְּרוֹת הָאֵילָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ י"ד) אֲנִי כַּבְּרוֹשׁ
רַעֲנָן מִמֵּנִי פְּרִיף נִמְצָא.

בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מָרוֹן. שְׁנֵינוּ,
רֵאשׁ הַשָּׁנָה זֶהוּ רֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ.
וּמִי הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה? זֶה יֵצֵחַק שֶׁנִּקְרָא רֵאשׁ,
שֶׁהוּא רֵאשׁ אֶחָד שֶׁל הַמֶּלֶךְ וּלְמַעַלָּה, מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא

שָׁנָה, לָכֵן כָּל בָּאֵי עוֹלָם עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבָנֵי
מָרוֹן, וְעַל זֶה שָׁנִינוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, שְׁחֵרֵי בְּרֵאשׁ
הַשָּׁנָה שׁוֹרָה יִצְחָק.

וּבְחֹג נְדוּנִים עַל הַמַּיִם, זוּהֵי רֵאשִׁית [שָׁל רֵאשׁ] שָׁל
יָמֵינ הַמְּלָךְ, וְעַל זֶה שִׁמְחַת הַמַּיִם נִמְצְאָת
בְּכָל בְּשָׁעָה שְׁמַנְסָכִים מַיִם וְשׂוֹאֲבִים אוֹתָם,
מִשׁוּם שְׁמַיִם זֶה יָדוּעַ, וְעַל זֶה בְּאֲרֵבָעָה פְּרָקִים
אֵלּוּ הַכֹּל נִמְצְאִים. (דף רכז ע"א)

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, בְּשִׁיבְתְּכֶלּוּ בְּדַבְרֵי, הַכֹּל
נִמְצָא בְּפְרָקִים הַלְלוּ, אֲבָרְהָם, יִצְחָק
וַיַּעֲקֹב, דָּוִד הַמְּלָךְ, וּבֵאֵלֶּה הָעוֹלָם נְדוּן,
וּבְאֲרֵבָעָה פְּרָקִים בְּנֵי אָדָם נְדוּנִים בַּיָּמִים
שְׁנַמְצְאִים בְּעוֹלָם, וּבְכָל יוֹם וַיּוֹם הַסְּפָרִים
נִפְתָּחִים וְהַמַּעֲשִׂים נִכְתָּבִים, וְאִין מִי שִׁישִׂים לֵב,
וְאִין מִי שִׁיִּרְכִּין אֲזַנָּיִם. וְהַתּוֹרָה מְעִידָה בּוֹ בְּכָל
יוֹם, וְקוֹל קוֹרָא בְּחִיל, (מְשַׁלֵּי ט) מִי פָתִי יָסַר הִנָּה
חֲסַר לֵב אָמְרָה לוֹ, וְאִין מִי שִׁיִּקְשִׁיב לְקוֹלוֹ.

לְמַדְנֵנוּ, בְּשַׁעַה שְׁפָן אָדָם קָם בְּבִקְרָה, עֲדִים
 עוֹמְדִים כְּנִגְדּוֹ וּמְעִידִים בּוֹ, וְהוּא אֵינּוּ
 מִשְׁנִית. הַנְּשָׂמָה מְעִידָה עָלָיו בְּכָל זְמַן וּבְכָל
 שַׁעַה. אִם הִקְשִׁיב - יָפֵה, וְאִם לֹא - תִּרֵי הַסְּפָרִים
 פְּתוּחִים וְהַמְעֻשִׁים נִכְתָּבִים. אָמַר רַבִּי חִיָּיא,
 אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׂאִינָם פּוֹחֲדִים מִן הַדִּין לֹא
 בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם כח)
 וְצְדִיקִים כְּכַפִּיר יִבְטָח. וְכֵתוֹב (תהלים לו) צְדִיקִים
 יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

רַבִּי חִזְקִיָּה פָּתַח וְאָמַר, (בראשית טו) וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ
 לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלְאָה עַל אַבְרָם וְגו'. פְּסוּק
 זֶה בְּאֵרוֹחוֹ, אֲבָל זֶה יוֹם הַדִּין הַקָּשָׁה שְׂמוֹצִיאִים
 אֶת הָאָדָם מִהָעוֹלָם הַזֶּה. שְׂשֻׁנֵינוּ, [אותו יום] הַזְּמַן
 שְׂפָנִיעַ שְׂהָאָדָם יוֹצֵא מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אֹתוֹ [יום]
 זְמַן יוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל, שְׂנַחֲשָׁף הַשָּׁמֶשׁ מִן הַלְּבָנָה,
 כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחַשֵּׁף הַשָּׁמֶשׁ,
 זוֹ הַנְּשָׂמָה הַקְּדוּשָׁה שְׂנִמְנַעַת מִכֵּן הָאָדָם שְׁלֹשִׁים
 יוֹם עַד שֶׁלֹּא יָצֵא מִן הָעוֹלָם, וְרוֹאֶה שְׂהַצֵּלָם
 שְׂנִמְנַע מִכֵּן וְלֹא נִרְאֶה.

מָה הַטַּעַם נִמְנָע מִמֶּנּוּ? מִשּׁוֹם שֶׁהַנְּשָׂמָה
 הַקְּדוּשָׁה עוֹלָה וּמַעְבֵּרַת מִמֶּנּוּ וְלֹא
 נִרְאִיתָ. שְׂלֹא תֹאמֶר, שְׂכַשְׁמַת אָדָם וְנַחֲלָשׁ,
 נְשָׂמָה זֹאת מַעְבֵּרַת מִמֶּנּוּ, אֲלָא כִּשְׂהוּא בְּחַיִּיו
 בְּכַחוֹ, מַעְבֵּרַת מִמֶּנּוּ [וְנַחֲלָשָׁת] נְשָׂמָה זֹאת וְלֹא
 מְאִירָה לְרוּחַ, וְהָרוּחַ לֹא מְאִירָה לְנַפְשׁ, וְאִזּוֹ
 מַעְבֵּר מִמֶּנּוּ הַצֶּלֶם וְלֹא מְאִיר לוֹ. [אֲלָא] מֵאוֹתוֹ
 הַיּוֹם כִּלְמֵם מְכַרְיִימִים עֲלָיו, וְאֲפִלוּ צַפְרֵי הַשָּׁמַיִם.
 מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁנְּשָׂמָה זֹאת עֲלֵתָה מִמֶּנּוּ,
 וְהָרוּחַ לֹא מְאִירָה לְנַפְשׁ, וְאִזּוֹ הַנַּפֶּשׁ נַחֲלָשָׁת,
 וְהַמַּאֲכָל וְכָל תַּאֲוֹת הַגּוּף עוֹלִים מִמֶּנּוּ
 וּמַעְבְּרִים.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאֲפִלוּ כָּל פַּעַם שֶׁנּוֹפֵל אִישׁ
 בְּבֵית חָלָיו וְלֹא יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל, הַנְּשָׂמָה
 מַעְבֵּרַת וְעוֹלָה מִמֶּנּוּ, וְאִזּוֹ הָרוּחַ לֹא מְאִירָה
 לְנַפְשׁ, עַד שֶׁדָּנִים דִּינֵי שָׁל הָאָדָם. וְאִם דָּנִים אֵת
 הָאִישׁ לְטוֹב, אִזּוֹ הַנְּשָׂמָה חוֹזֶרֶת לְמִקוּמָהּ
 וּמְאִירָה לְכֹל. הֲרֵי בְּזִמְנֵי שְׁעוֹמֵד הַדָּבָר בְּדִין,

ובזמן שלא עומד הדבר בדין, שלשים יום
מקדימה הנשמה לכל, והצ'לם מעבר ממנו.

שנינו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים
את נשמתו לבית דין ודנים אותה על פי
דבריה, והיא מעידה בכל ומעידה בכל רעיונות
האדם, ובמעשים לא מעידה, שהרי כלם פתובים
בספרים, וכלם דנים את האדם. באותה שעה
שדנים את האדם למעלה, אז דחק הגוף נמצא
יותר משאר הזמנים.

אם דנים אותו לטובה, אז מרבים ממנו, ונעה
נבקעת על הגוף, והנשמה חוזרת אחר כך
ומאירה לכל, ולא עולה אדם מבית חליו לעולמים
עד שדנים דינו למעלה. ואם תאמר, הרי כמה
חיבי עולם, כמה רשעי עולם עומדים בקיומם?
אלא הקדוש ברוך הוא משגיח בדין האדם, אף
על נב שפעת לא זוכה, והוא רואה שאחר כך
יזכה - דן אותו לטובה. או לפעמים שמוליד בן

שִׁיחֶיהָ צַדִּיק בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דָן
אוֹתוֹ לְטוֹבָה.

וְכָל מַעֲשָׂיו וְדִינָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטוֹבָה,
וּמִשְׁנֵיחַ בְּהַכֵּל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב ((וַחֲזָקָא לֵג)) חֵי אָנִי
נְאֻם ה' וְגו' אִם אֶחָפֵץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוֹב
רָשָׁע מִדְּרָבוֹ. וּבְגִלָּל זֶה כָּל אוֹתָם רָשָׁעֵי הָעוֹלָם
שֶׁעוֹמְדִים בְּמִקְוָמָם, הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דָן אוֹתָם
לְטוֹבָה.

וְלַפְעָמִים אוֹתָם הִחֲלָאִים נִשְׁלָם זְמַנָּם מִלְשָׁרוֹת
שָׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר (דְּבָרִים מ"ב) וַחֲלָאִים
רָעִים וְנֶאֱמָנִים, שֶׁעָשׂוּ אִמוּנָה, שֶׁכְּשֶׁשׂוֹרִים עַל ^{(דף רכז}
הָאָדָם מִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ לְאַחַר שֶׁהִשְׁלִימוּ זְמַנָּם, ^{ע"ב)}
בֵּין לְצַדִּיקִים, בֵּין לְרָשָׁעִים, וְהַכֵּל נֶעֱשֶׂה בְּדִין, כְּמוֹ
שֶׁבִּאֲרָנוּ.

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּסֵף וַיֹּאמֶר מִי אַלֶּהָ. אָמַר
רַבִּי יִצְחָק, פָּסוּק זֶה קָשָׁה, שֶׁכָּתוּב וַיֵּרָא
יִשְׂרָאֵל, וְכָתוּב וַעֲיִנֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מוֹקֵן לֹא יוּכַל
לְרֹאוֹתָ. אִם לֹא יוּכַל לְרֹאוֹתָ, אִזּוֹ מָה זֶה וַיֵּרָא

יִשְׂרָאֵל? אֵלֹא שְׂרָאָה בְּרוּחַ הַקֹּדֶשׁ אוֹתָם בְּנֵי יוֹסֵף,
 שֵׁיהֶם יִרְבְּעוּ וַחֲבֵרָיו, שְׂיִרְבְּעוּ עֲשֵׂה שְׁנֵי עֲגָלֵי זָהָב
 וְאָמַר (מלכים א' יב) אֵלֹה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. וְלִכֵּן מִי אֵלֹה,
 מִי הוּא שְׁעֵתִיד לֹאמַר אֵלֹה אֱלֹהֵיךָ לְעִבּוּדָה וְרָה,
 וְלִכֵּן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאֵן שְׂצַדִּיקִים רוֹאִים מַעֲשֵׂה לְמִרְחוֹק, וְהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְעַטֵּר אוֹתָם בְּעִטְרָתוֹ. מָה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֵה לְמִרְחוֹק, כִּמּוֹ שְׂכַתוֹב
 (בראשית א') וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב
 מְאֹד, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹאֵה כָּל הַמַּעֲשִׂים עַד
 שְׁלֹא עוֹשִׂים אוֹתָם, וּבְכֹל עוֹבְרִים לְפָנָיו.

כִּמּוֹ זֶה כָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף
 הָעוֹלָם, כֹּלָם הִתְיַצְּבוּ וְעָמְדוּ לְפָנָיו עַד שְׁלֹא
 יבֹאוּ לָעוֹלָם. וְהוּ שְׂכַתוֹב (ישעיה מא) קִרְא תִדְרוֹת
 מִרְאֵשׁ, עַד שְׁלֹא נִבְרָא הָעוֹלָם. מִשּׁוּם שְׂכַל
 הַנְּשָׂמוֹת שְׂיִוְרְדוֹת לָעוֹלָם, עַד שְׁלֹא יֵרְדוּ, כֹּלָם
 עוֹמְדִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדַמּוֹת שְׁעוֹמְדִים

בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִקְרְאִים בְּשֵׁמוֹת, שְׁפָתוֹב (שם מ) לְכֻלָּם
בְּשֵׁם יִקְרָא.

גַּם כִּי תִצְדִּיקוּם, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵרְאֶה לָהֶם
כָּל הַדּוֹרוֹת הָעוֹלָם עַד שְׁלֹא יָבֹאוּ וַיִּמָּצְאוּ
בְּעוֹלָם. מִנֵּינ לָנוּ? מֵאָדָם [זֶה אָדָם] שֶׁהִיָּה רֵאשׁוֹן,
שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ כָּל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת עַד
שְׁלֹא יָבֹאוּ, כְּפָתוֹב (בראשית ה) זֶה סֵפֶר הַתּוֹלְדוֹת [אָדָם],
שֶׁשָּׁנִינוּ, הִרְאָה לוֹ כָּל אוֹתָם הַדּוֹרוֹת שֶׁעֲתִידִים לָבֹא
לְעוֹלָם. וְכֵן לְמֹשֶׁה, שְׁפָתוֹב (דברים לד) וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת
כָּל הָאָרֶץ, שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִרְאָה לוֹ כָּל
הַדּוֹרוֹת הָעוֹלָם וְכֻל אוֹתָם מִנְהִינֵי הָעוֹלָם וְכֻל שְׂאֵר
הַנְּבִיאִים עַד שְׁלֹא יָבֹאוּ לְעוֹלָם.

גַּם כֵּן, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, רָאָה לְמִרְחוֹק
וְהִזְדַּעַזַּע, וְאָמַר מִי אֵלֶּהָ? וּפְסוּק זֶה מִשְׁלִים
לְשֵׁנֵי צַדִּיקִים, לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה. וְלָכֵן הֵשִׁיב יוֹסֵף
וְאָמַר, בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזֶה. וּמִנֵּינ לָנוּ
שֶׁהִרְאָה לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוּחַ הַקְדוּשׁ?

שְׁכַתוֹב וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זְרַעְךָ. גַּם
- לְרַבּוֹת אוֹתָם שִׁינְאוּ מִמֶּנּוּ, כִּפִּי שִׁאֲמַרְנּוּ.

וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וָגו'. בַּפֶּסֶסוֹק
הַזֶּה יֵשׁ לְהַתְּבַוֵּן בּוֹ, וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף,
שֶׁלֹּא מִצְאָנוּ כָּאֵן בְּרָכָה שֶׁבָרַךְ אֶת יוֹסֵף, אֶלָּא אֶת
בָּנָיו. אִם לְבָנָיו, אִזּוֹ צָרִיךְ לְהִיזוֹת כְּתוּב וַיְבָרְכֵם, אִזּוֹ
מַה זֶה וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף, וְלֹא מִצְאָנוּ כָּאֵן שִׁיּוֹסֵף
הַתְּבָרֶךְ?

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, דְּוָקָא אֶת, כְּתוּב אֶת יוֹסֵף,
הַתְּבָרְכָה שֶׁל בָּנָיו הִיְתָה, וְכֹאֲשֶׁר מִתְּבָרְכִים
בָּנָיו, הוּא מִתְּבָרֶךְ. שֶׁתְּבָרְכָה שֶׁל בָּנָיו שֶׁל אָדָם
בְּרַכְתּוֹ הִיא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַיְבָרֶךְ אֶת יוֹסֵף, דְּוָקָא אֶת,
שֶׁבָרַךְ אֶת אוֹת הַתְּבָרִית, סוּד [הַתְּבָרִית מִשּׁוֹם שְׁבִינִין
שֶׁאָמַר בְּנֵי חַם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּנֹחַ, אִזּוֹ בְּרַךְ לְאוֹתוֹ מְקוֹם סוּד] הַתְּבָרִית
שִׁיּוֹסֵף שָׁמַר, וְלָכֵן נִקְרָא צְדִיק. אֶת שֶׁל יוֹסֵף, סוּד
הַתְּבָרִית שֶׁעוֹמֶדֶת עִם יוֹסֵף.

הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכּוּ אֲבֹתַי לְפָנָיו. הָאֱלֹהִים -
 זֶה סוּד הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, בְּרִית קְדוּשָׁה.
 אֲבֹתַי לְפָנָיו - דּוֹקֵא לְפָנָיו, שְׂאוֹתָם רֵאשׁוֹנִים
 עֲלִיוֹנִים מִלְּפָנָיו סוּד שְׁלֵנוּ, אֲבָרְהָם וַיִּצְחָק, שְׁחָרֵי
 מַחֵם נִזְוֵן וַיִּזְנֵק אוֹתוֹ [מֵאוֹתוֹ] מְקוֹם.

הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי, מָה הַטַּעַם פַּעַם אַחֲרַת
 הָאֱלֹהִים? אֵלֶּה סוּד עֲלִיוֹן הוּא, וְכֵן
 בִּרְדָּה אֵת אוֹתוֹ מְקוֹם בְּסוּד שֶׁל אֱלֹהִים חַיִּים, מְקוֹר
 הַחַיִּים שְׂמֵמָנוּ יוֹצֵאוֹת בְּרָכוֹת, וְלִכְּן הַזְכִּיר עֲצָמוֹ
 בְּמִקוֹם הַזֶּה וְאָמַר הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי, מִשׁוּם
 שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת שֶׁשׁוֹפְעוֹת מִמְּקוֹר הַחַיִּים יַעֲקֹב לָקַח
 אוֹתוֹ, וְכִיּוֹן שֶׁהוּא לָקַח אוֹתוֹ, מְקוֹם זֶה לָקַח
 בְּרָכוֹת, וְהַכֹּל תְּלוּי [בְּזִכָּר] בְּדַבּוּר, וְעַל זֶה וַיִּבְרַךְ אֵת
 יוֹסֵף כְּתוּב.

לִכְּן בְּכָל מְקוֹם שֶׁצָּרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת, צָרִיךְ
 הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לְהִתְבָּרֵךְ בְּהִתְחַלָּה, וְאַחַר
 כֵּן מִתְבָּרְכִים הָאֲחֵרִים. וְאִם הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לֹא

מתפָּרֵד בַּהֲתַחֲלָה, אוֹתָן בְּרָכוֹת לֹא
 (דף רבח ע"א)
 מִתְקַיְּמוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי יַעֲקֹב, שֶׁבֶרֶד אוֹתוֹ אָבִיו וְלֹא
 בֶרֶד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּהֲתַחֲלָה - פֹּא
 רֵאָה, בְּשַׁעַת שֶׁבֶרֶד יִצְחָק אֶת יַעֲקֹב, לֹא בִּרְכוּ עַד
 שֶׁבֶרֶד אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּהֲתַחֲלָה. כִּינּוּן שֶׁבֶרֶד
 אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּהֲתַחֲלָה, הוּא בֶרֶד אֶת
 יַעֲקֹב. מִנֵּינ לָנוּ? שְׂפָתוֹב (בראשית כו) וַיֹּאמֶר רֵאָה רֵיחַ
 בְּנֵי בְרִיחַ שָׁדָה אֲשֶׁר בִּרְכוּ ה'. כָּאֵן עוֹמְדַת בְּרָכָה
 לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׂפָתוֹב אֲשֶׁר בִּרְכוּ ה'. הַתְּפָרֵד
 בְּקִיּוֹם הַבְּרָכוֹת, וְאַחַר כֵּן אֲתַרְוּ וַיִּתֵּן לָךְ וְגו'. כִּינּוּן
 שֶׁאוֹתוֹ שָׁדָה הַתְּקִיִּים בַּעֲמִידַת הַבְּרָכוֹת, [בְּבְרָכוֹתָיו. מִיָּד
 בִּרְכוּ וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים, שֶׁאוֹתוֹ שָׁדָה סוּד] שֶׁיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ בְּרָכוֹת,
 אַחַר שֶׁהוּא הַתְּקִיִּים בְּבְרָכוֹתָיו.

כִּמוֹ זֶה בֶרֶד יַעֲקֹב בַּהֲתַחֲלָה אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וְאַחַר כֵּן בֶרֶד אֶת פָּנָיו. פֹּא רֵאָה,
 בַּבְּקָר צָרִיךְ אָדָם לְהַקְדִּים בְּרָכוֹת

לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאַחַר כֵּן לְשֹׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם,
וְהָרִי הִקְמֵנוּ בַּבֶּקֶר יֹאכֵל עַד וְגו'.

וּבֹא רְאֵה, בְּשִׂרְצָה יַעֲקֹב לְבָרֶךְ אֶת אוֹתָם בְּנֵי
יִזְרָאֵל, רְאֵה בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁעָתִיד לָצֵאת
מֵאֲפְרַיִם יִרְבְּעֵם בֶּן נֹכַח. פֶּתַח וְאָמַר מִי אֱלֹהִי?
מִשְׁמַע [מִה שׁוֹנֵת] שֶׁאָמַר בְּעִבּוּדָה זוֹ שֶׁל צַד עִבּוּדָה
זָרָה אֱלֹהֵי אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל? אֵלֹהֵי סוּד הוּא, כָּל
אוֹתָם הַצְּדָדִים שֶׁל אוֹתוֹ הִנְחָשׁ הָרַע, וּמִצַּד אוֹתָהּ
רוּחַ טְמֵאָה אוֹתוֹ הִנְחָשׁ, וַיֵּשׁ מִי שָׂרוּכֵב עָלָיו,
וּכְשֶׁמּוֹדוֹנִים נִקְרְאוּ אֱלֹהִים, וְהֵם מוֹדֵמִים בְּעוֹלָם
כָּל אוֹתָם צְדָדִים שֶׁלָּהֶם.

וְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ נִקְרְאָת זֹאת, שֶׁהוּא סוּד הַבְּרִית,
רָשָׁם הַקֹּדֶשׁ שֶׁנִּמְצָא תָמִיד בְּאָדָם. וְכֵן
זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנִיחֵוּ - זֶה ה' [הוּא ה'] אֵבֶל אֱלֹהֵי נִקְרְאוּ
אֱלֹהִים, וְעַל זֶה כָּתוּב (שְׁמוֹת לח) אֱלֹהֵי אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל.
וְלָכֵן כָּתוּב (ישעיה מט) גַּם אֱלֹהֵי תִשְׁבַּחְנָהּ, וְאֵנִי
- סוּד שֶׁל זֹאת - לֹא אֲשַׁבַּחְךָ, וְכָתוּב (איכה
א) עַל אֱלֹהֵי אֲנִי בּוֹכֵיהָ, שֶׁאוֹתוֹ הִחֲטָא גַרְם לָהֶם

לְבָבוֹת כַּמָּה בְּכִיּוֹת. דְּבַר אַחַר עַל אֱלֹהֵי אֲנִי -
 מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁנֵתְנָה רְשׁוֹת לְמָקוֹם זֶה
 לְשֵׁלֵט עַל יִשְׂרָאֵל וּלְהַחְרִיב אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ,
 וּמִשּׁוֹם שְׁנֵתְנָה לָהֶם רְשׁוֹת לְשֵׁלֵט, [כְּתוּב עַל אֱלֹהֵי אֲנִי
 בּוֹכֵיהָ. סוּר הַדְּבָר - זֶה צִד הַטְּמֵאָה שְׁנֵתְנָה לָהֶם רְשׁוֹת לְשֵׁלֵט] אֲנִי
 בּוֹכֵיהָ, זֶה רוּחַ הַקִּדְּשׁ שְׁנֵקְרָאת אֲנִי.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי כְּתוּב (דְּבָרִים כח) אֱלֹהֵי דְבָרֵי
 הַחֲבֵרִית - כִּי זֶה בְּנֵדָאֵי, שְׁכָל אֱלֹהֵי לֹא
 מִתְקַיְמִים אֲלָא מִתּוֹךְ אֱלֹהֵי שְׁשָׁם כָּל הַקְּלָלוֹת
 שְׁרוּיּוֹת, כְּמוֹ שְׁבִיאָרְנוּ שְׁהוּא אָרוּר, וְלִכֵּן הַקְּדִים
 וְאָמַר אֱלֹהֵי, שְׁעוֹמֵד לְמִי שְׁעוֹבֵר עַל דְּבָרֵי
 הַחֲבֵרִית.

אֱלֹהֵי הַמְּצוֹת אֲשֶׁר צְוָה ה' (ויקרא כו), מִשּׁוֹם
 שְׁכָל מְצוֹה שֶׁל הַתּוֹרָה לְטַהֵר אֶת
 הָאָדָם, וְלֹא יִסְטֶה מִדְּרֹךְ זֶה, וְיִשְׁמַר מִשָּׁם וְיִפְרֹד
 מֵהֶם. וְאִם תֹּאמַר, (בראשית ו) אֱלֹהֵי תּוֹלְדֵי נַח -
 כִּי הוּא וַדָּאֵי, שְׁחֲרֵי יֵצֵא חָם, שְׁהוּא אֲנִי

בְּנֵעֻז, וְכִתּוּב (שם ט) אָרוּר בְּנֵעֻז, וְהוּא סוּד זֶה
שֶׁל אֱלֹהִים.

וְלָכֵן (וְכָל אֱלֹהֵי הַתּוֹרָה פְּסֻלֵת הַזֹּהֵב, וְעַל זֶה כָּתוּב מִי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּאִשׁוּר
עָשׂוּ אֶת הָעֵגֹל) כָּתוּב וַיֹּאמְרוּ אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
וְכָל אֱלֹהֵי הַתּוֹרָה פְּסֻלֵת הַזֹּהֵב. אַחֲרָיו
הַקָּרִיב זֶהב שֶׁהוּא צַד שְׁלוֹ שֶׁכָּלוּל הוּא בְּחֻזֵק
הָאֵשׁ, וְהַכֹּל אַחֲדָה, וְצַד זֶה זֶהב וְאֵשׁ. [לְהַנְבִּיר] רוּחַ
מְמָאָה שֶׁנִּמְצְאָת תָּמִיד בַּמִּדְבָּר, מְצַאָה מְקוֹם
בְּאֹתוֹ זְמַן לְהַחְזִיק בּוֹ.

וַיְמַח שָׁהִיו יִשְׂרָאֵל מְהוֹרִים מֵאֹתָהּ זֶהמָח
רֵאשׁוֹנָה שֶׁהָטִיל בְּעוֹלָם, שֶׁנִּגְרַם מְוֹת
לְעוֹלָם, בְּשִׁעְמָדוֹ עַל הַר סִינַי, אַחֲרֵי כֵן חֲזָרוּ,
וְנִגְרַם לָהֶם כְּמוֹ מִקְדָּם לְטִמְאָה אֹתָם וְלְהַתְחַזֵּק
עֲלֵיהֶם, וְנִגְרַם לָהֶם מְוֹת וְלְכָל הָעוֹלָם לְדוֹרוֹתֵיהֶם
אַחֲרֵיהֶם. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים פג) אֲנִי אֶמְרָתִי
אֱלֹהִים אַתֶּם וְגו', אֲכֵן כְּאָדָם וְגו'.

וְעַל זֶה, כְּשֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֶת יְרֻבְעָם בֶּן נָבֶט
שֶׁעוֹבֵד בּוֹכָבִים וּמְזֻלֹת וְאָמַר אֱלֹהֵי

אֱלֹהֶיךָ, הַזְדַּעְזַע וְאָמַר מִי אֱלֹהָהּ. כְּשֶׁרָצָה אַחֵר כָּךְ
 לְבָרְכֶם, בִּרְךָ אֶת [הַשְּׂכִינָה בַּתְּחִלָּה] וְאַחֵר כָּךְ בִּרְךָ [אֶת]
 בָּנָיו. כִּיּוֹן שֶׁבִרְךָ אֶת הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּתְּחִלָּה,
 אַחֵר כָּךְ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁבִרְךָ בַּתְּחִלָּה בִּרְךָ
 אוֹתָם. וְהוּא שֶׁכְּתוּב הַמְּלֶאכֶה הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל רַע
 וְגו'.

רַבִּי יְהוֹדָה פֶּתַח וְאָמַר, (ישעיה לח) וַיֵּסֶב חֲזַקְיָהוּ
 פָּנָיו אֶל הַקִּיר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה'. הֲרִי פִרְשׁוּהָ
 שְׁלֵא יִתְפַּלֵּל אָדָם בַּקָּמָר לְכַתֵּל, וְלֹא יִהְיֶה
 דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינּוֹ לְבֵין הַכַּתֵּל, שֶׁכְּתוּב וַיֵּסֶב
 חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. מֶה שְׁוֹנָה בְּכֻלָּם
 שֶׁהִתְפַּלְּלוּ תְּפִלָּה, שְׁלֵא כְּתוּב בָּהֶם וַיֵּסֶב פָּנָיו
 אֶל הַקִּיר? שְׁחֲרִי בִּי לֹא לֹא מֵר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה',
 שְׁחֲרִי מִי שֶׁמִּתְפַּלֵּל תְּפִלָּה, הוּא מְבִינֵן דַּעְתּוֹ
 בְּרֵאוּי, שְׁחֲרִי כְּתוּב בְּמִשְׁנָה (במדבר כב) וַיִּתְפַּלֵּל
 מִשְׁנָה אֶל ה', וַיִּצְעַק מִשְׁנָה אֶל ה', וְלֹא כְּתוּב ^{דף}
 וַיֵּסֶב פָּנָיו. כָּאֵן בְּחֲזַקְיָהוּ מֶה הַטַּעַם וַיֵּסֶב
 חֲזַקְיָה פָּנָיו אֶל הַקִּיר וְאַחֵר כָּךְ וַיִּתְפַּלֵּל?

אֵלֶּא סוּד הַדְּבָר הוּא, שְׁשָׁנִינוּ, חֲזַקְיָה חֲזַקְיָה בְּאוֹתוֹ
 זְמַן לֹא הָיָה נְשׁוּי, וְלֹא הִיָּתָה לוֹ אִשָּׁה
 וְלֹא הוֹלִיד בָּנִים, מַה כְּתוּב? וַיָּבֵא אֱלֹהֵי וְגו' כִּי
 מֵת אֶתָּה וְלֹא תִחְיֶה. וְשָׁנִינוּ, כִּי מֵת אֶתָּה -
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא תִחְיֶה - בְּעוֹלָם הַבָּא. מַה
 הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הוֹלִיד בָּנִים.

שָׁכַל מִי שֶׁלֹּא מִשְׁתַּדֵּל לְהוֹלִיד בָּנִים בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, לֹא מִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא יִהְיֶה
 לוֹ חֵלֶק בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם, וּמִתְנַרְשֵׁת נְשָׁמְתוֹ
 בְּעוֹלָם הַבָּא, וְלֹא מוֹצֵאת מְנוּחָה בְּמָקוֹם בְּעוֹלָם,
 וְזֶהוּ הָעֵנֶשׁ שְׁכָתוּב בַּתּוֹרָה (ויקרא ב) עֲרִירִים
 יָמוּתוּ, וּמִתְרַנְּמִים בְּלֹא וָלֶד, מִשּׁוּם שֶׁמִּי שֶׁהוּא
 בְּלִי וָלֶד, בְּשֶׁהוֹלִיךְ לְאוֹתוֹ הָעוֹלָם מֵת הוּא שָׁם,
 מֵת בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, וְלִכֵּן כְּתוּב כִּי
 מֵת אֶתָּה וְלֹא תִחְיֶה.

וְלֹא עוֹד, אֵלֶּא שְׁשָׁכִינָה לֹא שׁוֹרָה עָלָיו כְּלָל,
 אִזּוֹ כְּתוּב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר.
 לְמַדְּנוּ שֶׁשָּׁם רְעִיוֹנוֹתָיו וְכוּן אֶת פָּנָיו לְשֵׁאת

אִשָּׁה, כְּדֵי שְׂתַשְׁרָה עָלָיו הַשְּׂכִינָה, סוּר שָׁל
הַקִּיר.

וְלָכֵן כָּתוּב אַחַר כֵּךְ וַיִּתְפַּלֵּל אֵל ה'. מִכַּאן לְמִדְנוּ,
שְׁמִי שְׂיֵשׁ בּוֹ חֲטָא וְצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים
עָלָיו, יִכּוֹן פָּנָיו וְרַעֲיוֹנֹתָיו לְתַקֵּן עַצְמוֹ מֵאוֹתוֹ
חֲטָא, וְאַחַר כֵּךְ יִבְקֵשׁ לְהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה
ג) נִחַפְּשָׁה דְרָכֵינוּ וְנִחְקְרָה - בְּתַחֲלָתָהּ, וְאַחַר כֵּךְ -
וְנִשְׁוֹבָהּ. גַּם כָּאן, כִּיּוֹן שֶׁיִּדְעַ חֲזֻקָתָהּ חֲטָאוֹ, מֵהַ
כָּתוּב? וַיִּסַּב חֲזֻקָתָהּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר. שָׁם פָּנָיו
לְתַקֵּן אֶל הַשְּׂכִינָה, שְׁחֵרִי אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה חֲטָא.

מִשּׁוֹם שֶׁהַשְּׂכִינָה, כָּל נִקְבוֹת הָעוֹלָם עוֹמְדוֹת
בְּצַדָּהּ. מִי שְׂיֵשׁ לוֹ נִקְבָּהּ, שׁוֹרָה הִיא
עָלָיו. וּמִי שֶׁאֵין לוֹ, לֹא שׁוֹרָה עָלָיו. וְעַל זֶה תַּקֵּן
עַצְמוֹ אֵלֶיהָ לְתַקֵּן, וְקַבֵּל עָלָיו לְהַנְשֵׂא, וְאַחַר כֵּךְ
וַיִּתְפַּלֵּל אֵל ה'.

קִיר - זֶהוּ אֲדוֹן כָּל הָאָרֶץ, וְזוֹ הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ג) תִּנָּה אֲדוֹן הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל
הָאָרֶץ. קִיר - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב) מְקַרְקַר קִיר

וְשׁוֹעַ, קַרְקוֹר וְנִהְיִמַת הַקִּיר שֶׁהוּא אֲדוֹן, בְּשִׁנְחָרֵב
 בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ירמיה לא) רָחַל מִבְּכָה עַל
 בָּנֶיהָ, וַחֲרִי בְּאֲרָנָיו. וְלָכֵן וַיִּסַּב חֲזַקְיָהוּ פָּנָיו אֶל
 הַקִּיר.

בֵּלָא רֵאָה, בְּתַפְלָה מַה פְּתוּב? אָנָּה ה' זָכַר נָא אֶת
 אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ. רָמַז פֶּאן שֶׁשָּׁמַר בְּרִית
 הַקְּדָשׁ וְלֹא טִמְא אֹתוֹ, וְשָׁמַר אֹתוֹ כְּרֵאוּי. כְּתוּב
 פֶּאן הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, וְכְתוּב שָׁם (בראשית יז) הִתְהַלַּךְ
 לְפָנַי וְהָיָה תָמִים וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, שֶׁשָּׁמַר
 בְּרִית הַקְּדָשׁ כְּרֵאוּי, כְּאֶמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם, שֶׁהִתְכַּוֵּן
 בְּכָל אֹתָם סוּדוֹת הָאֵמוּנָה שְׁכָלוּלִים בְּאֶמֶת.

וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי, שֶׁסָּמַךְ גְּאֻלָּה לְתַפְלָה,
 וַחֲרִי בְּאֲרָנָיו. וְהֵנָּה פִּרְשׁוּהָ הַחֲבָרִים,
 שֶׁהִתְכַּוֵּן לְיַחַד יְחוּד כְּרֵאוּי, וְלָכֵן וַיִּבְךְ חֲזַקְיָהוּ בְּכִי
 גְּדוֹל, שֶׁאִין שֶׁעַר שֶׁעוֹמֵד לְפָנַי דְּמַעוֹת. גְּאֻלָּה - זֶה
 הַמְּלָאךָ הַגָּאֹל, שֶׁזָּהוּ נִמְצָא בְּכָל גְּאֻלָּה שְׁכָעוּלָם,
 וַחֲרִי בְּאֲרָנָיו.

הַמְּלֶאךָ הַנֶּאֱלָא אֶתִי מִכָּל רָע. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר,
 בֵּינוֹן שְׁבַרְךָ יַעֲקֹב וְהַתְּכַוֵּן מִלְּמַטָּה
 לְמַעְלָה, אִזְּ הַמְּשִׁיךְ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, שְׂכַת־וֹב
 הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֶתִי. בֵּינוֹן שְׁהוּא לָקַח, נָתַן בְּרָכוֹת
 לְמָקוֹם זֶה. בֵּינוֹן שְׁהַנִּיעַ אֶת הַבְּרָכוֹת לְמָקוֹם הַזֶּה,
 אִזְּ פָּתַח וְאָמַר הַמְּלֶאךָ הַנֶּאֱלָא וְכוּ'.

פָּתַח וְאָמַר, (מלכים א-ה) כִּי הִכְרוּבִים פְּרָשִׁים כְּנָפִים
 אֶל מָקוֹם הָאֲרוֹן וְגו'. בֹּא רֵאֵה, הִכְרוּבִים
 בָּאוֹת וְנָגַם הָיוּ עוֹמְדִים, שָׁלַשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם הָיוּ
 פּוֹרְשִׁים כְּנַפְיָהֶם וְסוּכְכִים עַל הָאֲרוֹן לְמַטָּה,
 שְׂכַת־וֹב (שמות כה, ט) פְּרָשִׁי כְּנָפִים. פְּרוּשֵׁי כְּנָפִים לֹא
 כָּתוּב, אֶלָּא פְּרָשִׁי.

וּבֹא וּרְאֵה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לְמַטָּה כְּמוֹ
 שְׁלִמְעָלָה. בְּרוּבִים דְּמוּתָם כְּמִרְאֵה תִּינוּקוֹת,
 וְעוֹמְדִים פִּתְחַת מָקוֹם זֶה מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל, וְאֵלָה
 מִתְּבָרְכִים בְּתַחֲלָה מֵאוֹתָן בְּרָכוֹת שְׁשׁוּפְעוֹת
 מִלְּמַעְלָה, וּמִכָּאֵן שׁוּפְעוֹת הַבְּרָכוֹת לְמַטָּה.

וְלָכֵן כָּתוּב הַמְּלֶאךָ הַנֶּאֱלָא אֶתִי מִכָּל רָע. אֶתִי -
 שְׁנֵטְל בְּרָכוֹת מִגִּזְוִיִּם שְׁלִמְעָלָה. וְכִיּוֹן שְׁהוּא
 נִטְל, יְבָרַךְ אֶת הַנְּעָרִים, וְהוּ סוּד הַכְּרוּבִים, שְׁמַחֵם
 שׁוֹפְעוֹת (דף רכט ע"א) בְּרָכוֹת מִהַעֲלִיּוֹנִים לַתְּחַתּוֹנִים

[תְּחַתּוֹנִים]

הַמְּלֶאךָ הַנֶּאֱלָא אֶתִי מִכָּל רָע יְבָרַךְ אֶת הַנְּעָרִים
 וְגו'. רַבִּי תִּיָּא פָּתַח וְאָמַר, (משלי יט) בֵּית
 וְהוֹן נִחְלַת אָבוֹת. וְכִי נִחְלַת אָבוֹת הֵם, וְהָרִי
 הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן הַכֹּל לְבְנֵי אָדָם? אֵלֵּא,
 כִּיּוֹן שְׁמֹרִישׁ בֵּית וּמִמוֹן לְבֵן הָאָדָם, לְפַעְמִים
 יוֹרִישׁ הַכֹּל לְבְנוֹ, וְיִתְּיָה יְרֻשַׁת הָאָבוֹת, אֲבָל וּמַה'
 אִשָּׁה מִשְׁכַּפְּלַת, מִשׁוּם שְׁהָאִשָּׁה, כְּשִׁיּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ
 תְּבֵן אָדָם, הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ מִעַם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ
 הוּא, שְׁתֵּרִי לֹא יוֹרִישׁ אוֹתָהּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבֵן
 הָאָדָם אֵלֵּא כְּשִׁמְכִרְיוֹם עָלָיו בְּרַקִּיעַ.

שְׁתֵּקָדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזוּג זְוִוִּיִּם עַד שְׁלֹא בָּאוּ
 לְעוֹלָם. וּכְשׁוֹכּוּ בְּנֵי אָדָם
 לְפִי מַעֲשֵׂיהֶם, כְּךָ נּוֹתְנִים לָהֶם אִשָּׁה, וְהַכֹּל נְלוּי

לפני הקדוש ברוך הוא, ולפי מעשים של צדיקים
כך מונג זונגים.

ולפעמים שעולים במאזנים, ומסטה אותו האיש
דרבו, עולה זונגו לאחר עד שיכשיר
מעשיו, וכשיכשיר מעשיו או שמגיע זמנו, נדחה
איש מפני איש, ובא זה ולקח את שלו. וזה
קשה לפני הקדוש ברוך הוא מהכל, לדחות
איש מפני איש אחר, ולכן הקדוש ברוך הוא
הוא נותן אשה לבן האדם, וממנו באים
הזונגים. ולכן ומה' אשה משפלת.

לכן הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבן האדם.
ואם תאמר, אשה משפלת ולא אחרת -
בא ראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא מזמין
טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרבו מעם
הקדוש ברוך הוא לצד אחר - מאותו צד אחר
שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל [כל]
הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵלֹא מֵאוֹתוֹ צַד רָע שְׁנֵדְבֵק
 נוּ בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים שְׁעָשָׂה.

וְעַל זֶה, אִשָּׁה שְׂאִינָה מִשְׁכַּלֶּת, קָרָא עַל זֶה
 שְׁלֵמָה, (קהלת ז) וּמֵצֵא אֲנִי מֵר מִמְּוֹת אֶת
 הָאִשָּׁה, מִשּׁוּם שְׁחֲטָאֵי הָאָדָם הוּא מוֹשֵׁךְ עָלָיו
 בְּאוֹתָם מַעֲשִׂים שְׁעָשָׂה. וְלָכֵן, כִּשְׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא מִתְרַצֵּחַ בְּאָדָם מִשּׁוּם מַעֲשָׂיו הַכְּשָׁרִים, הוּא
 מְזַמֵּן לוֹ אִשָּׁה שֶׁהִיא מִשְׁכַּלֶּת, וּפּוֹדֶהוּ בְּפִדּוֹת
 מִתּוֹךְ הַצַּד הָאֲחֵר.

וְעַל זֶה אָמַר יַעֲקֹב הַמְּלֶאךָ הַנִּצְּלָל אֶתִּי מִכָּל רָע.
 מָה זֶה מִכָּל רָע? שְׁלֵא הוֹדְמָנָה לִּי אִשָּׁה
 שֶׁהִיא מִתּוֹךְ הַצַּד הָאֲחֵר, וְלֹא קָרָה פְּסוּל בְּזֵרְעִי
 [בְּמִשְׁתִּי], שְׁכַלֵּם צְדִיקִים וְשְׁלָמִים בְּשְׁלָמוֹת, מִשּׁוּם
 שְׁנֵדְבָה מִכָּל רָע, וַיַּעֲקֹב לֹא נִדְבֵק בְּאוֹתוֹ צַד
 הָאֲחֵר כָּלֵל.

וְעַל זֶה הַמְּלֶאךָ הַנִּצְּלָל אֶתִּי מִכָּל רָע יְבָרַךְ אֶת
 הַנְּעָרִים. מָה הַטַּעַם נִרְאוּ לְבָרְכָהּ? מִשּׁוּם
 שְׁשֹׁמֵר יוֹסֵף אֶת אוֹת הַבְּרִית הַקְדוֹשָׁה, וְעַל זֶה

אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה.
הראה לו סוד הנבית ששמר אותו, ומשום
שמר אותו, ראויים להתברך וראוי הוא
לברכות רבות. משום כך לכלם נתן ברכה
אחת, וליוסף ברכות רבות, משמע שכתוב
ברכת אביך ונברו על ברכת חורי וגו', ברכת
שדים ורחם, תהיין לראש יוסף.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים קכג) אליך נשאתי
את עיני הישבי בשמים. פסוק זה בארוהו,
אבל בא ראה, תפלה של בן אדם שמתבונן בה,
הוא למעלה לעמק העליון שמשם שופעות כל
הברכות וכל החרות, ומשם יוצאים לקיים את
הכל.

ועל זה יתר יו"ד, משום שיו"ד לא פוסק ממקום
הזה לעולמים, ולכן כתוב הישבי בשמים,
אחוז למעלה בסוד החכמה העליונה, ואחוז למטה
שיושב על פסא האבות, יושב על הפסא שנקרא
שמים, ולכן כתוב הישבי בשמים.

וּמִכָּאן, בְּשִׁבְרֵי שׁוֹפְעוֹת מְלֻמְעָה מִהַעֲמֵק
 הַזֶּה, אֵת כֵּלֵן נוֹטֵל הַמָּקוֹם הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא
 שָׁמַיִם, וּמִזֶּה שׁוֹפְעִים לְמַטָּה, עַד שֶׁמִּנְיָעִים לְצַדִּיק
 עֲמוּד הָעוֹלָם, וּמִכָּאן מִתְבָּרְכִים כָּל אוֹתָם הַחֵילוֹת
 וְכָל אוֹתָם הַמַּחֲנוֹת לְמִנְיָהֶם, וַתְּרִי פִרְשׁוּתָּהּ.

בֵּא רֵאָה, בְּשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם מְאוּרוֹת עוֹלָה עֲטֶרֶת
 כָּל הַמַּחֲנוֹת, עֲגוּל הָעוֹלָם, בְּשִׁבְעִים מְקוֹמוֹת,
 עֲגוּל אֶחָד לְכֵלֶם. בְּתוֹךְ אוֹתוֹ עֲגוּל נִקְרָה אַחַת
 שְׁעוֹמֶדֶת בְּאַמְצֵעַ. מִנִּקְרָה זֶה נִזּוֹן כָּל אוֹתוֹ עֲגוּל,
 בֵּית קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים, הוּא מְקוֹם ^(דף רכט ע"ב) לְאוֹתָהּ רוּחַ
 כָּל הַרוּחוֹת, [כְּמוֹ סוּד שֶׁל כָּל הַסּוּדוֹת] נִסְתָּר בְּתוֹכוֹ. סֵתֵר
 זֶה הוּא בְּתוֹךְ חֵילוֹתֶיהָ, טָמִיר הוּא לְפָנַי וּלְפָנֵיהֶם.
 בְּשִׁעוֹלָה זֶה, עוֹלָיִם כָּלֶם אַחֲרֶיהָ. זֶהוּ שִׁפְתוֹב (שִׁיר
 «) מְשִׁבְנֵי אַחֲרֵיךְ נְרוּצָהּ.

רַבֵּי חֲזַקְיָה וְרַבֵּי יוֹסִי וְרַבֵּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים
 בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבֵּי יוֹסִי, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתָּנוּ
 יֹאמַר דְּבָרֵי תוֹרָה. פֶּתַח רַבֵּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תְּהִלִּים
 ע"ט) אֵל תִּזְכָּר לָנוּ עֲזוֹת רֵאשֵׁנִים מִיָּהָר יִקְדְּמוּנוּ וְגו'.

בא ראה, הקדוש ברוך הוא, באהבת ישראל
 אוהב אותם, שיהם גורלו וירשתו, לא מסתכל
 אחר בדינם, פרט לו לבדו.

וכיון שהוא מסתכל בדינם, מתמלא עליהם
 רחמים, משום שהוא באב שמרחם על
 הבנים, כמו שנאמר (שם קג) ברחם אב על בנים
 רחם ה' וגו'. וכיון שנמצאים להם חטאים, מעביר
 אותם ראשון ראשון, עד שמעביר כלם מלפניו.
 וכיון שהעביר כלם מלפניו, לא נשארים עליהם
 חטאים לתת שלטון לצד האחר של דין עליהם.

בא לחטא לפניו בבתחלה - אותם חטאים
 ראשונים שהעביר מלפניו, חשב עליהם,
 ולכן כתוב אל תזכר לנו עונת ראשנים מהר
 יקדימונו רחמיך וגו'. שאם רחמיך לא יקדימו על
 ישראל, לא יוכלו לעמד בעולם. משום שפמה הם
 בעלי הדין הקשה, בעלי מגנים, וכמה מלשינים
 שעומדים עליהם שלישראל למעלה, ואלמלא
 שהקדיים הקדוש ברוך הוא רחמים על ישראל, עד

שְׁלֹא יִשְׁגִּיחַ בְּדִינָם, לֹא יוּכְלוּ לַעֲמֹד בְּעוֹלָם. וְעַל
זֶה מֵהָר יִקְדָּמוּנוּ רַחֲמִיף כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד, דְּלוֹת שְׁל
מַעֲשִׂים טוֹבִים, דְּלוֹת שְׁל מַעֲשִׂים כְּשָׂרִים [לפני הקדוש

פְּרוּךְ הוּא].

בֹּא תִרְאֶה, אֱלֹמְלֵא יִסְגְּלוּ יִשְׂרָאֵל מַעֲשִׂים כְּשָׂרִים
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, לֹא הָיוּ עוֹמְדִים
עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת בְּעוֹלָם, אֲבָל יִשְׂרָאֵל
הֵם גּוֹרְמִים לְשָׂאָר עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת
לְזַקֵּף רְאִישֵׁיהֶם בְּעוֹלָם. שְׂאֵלְמְלֵא יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ
חוֹטְאִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, שְׂאָר עַמִּים
עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת נִכְפָּים לְפָנֵיהֶם.

וּבֹא רִאֵה, אֱלֹמְלֵא שְׂהִמְשִׁיכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲשִׂים
רָעִים לְצַד אַחַר בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, הָרִי
נִתְפָּאָר, שְׁלֹא יִשְׁלְטוּ עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת
בְּאֶרֶץ הַקְּדוֹשָׁה, וְלֹא הִגְלוּ מֵעַל הָאֶרֶץ, וְעַל זֶה
כָּתוּב כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד, שְׂאִיִן לָנוּ מַעֲשִׂים כְּשָׂרִים
כְּרֵאוּנֵי, וְלָכֵן כִּי דַלּוֹנוּ מְאֹד מֵהָר יִקְדָּמוּנוּ רַחֲמִיף.

רַבִּי יוֹסִי פָּתַח וְאָמַר, (שם ב) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּיִרְאָה
וְגִילוּ בְּרַעְדָּהּ, וְכָתוּב (שם ק) עֲבָדוּ אֶת ה'
בְּשִׂמְחָה כִּי אֵין לְפָנָיו בְּרִנָּה. כִּי רֵאָה, כָּל אָדָם
שָׂבָא לְעַבְדַּ לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּבִקְרָה וּבְעֵרֶב צָרִיד
לְעַבְדַּ אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

בְּבִקְרָה, כְּשֶׁעוֹלָה הָאוֹר, וְהַתְּעוֹרְרוֹת צַד הַיָּמִין
מִתְּעוֹרְרֵת בְּעוֹלָם, אִין צָרִיד אָדָם
לְהַתְּקַשֵּׁר בַּיָּמִין הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְעַבְדַּ לְפָנָיו
בְּעִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, מִשּׁוֹם שְׂתִפְלָה מִחֻקַּת תְּקוּף
לְמַעַלָּה, וּמִמְשִׁיבָה בְּרָכוֹת מִהַעֲמֵק הָעֲלִיזוֹן לְכָל
הָעוֹלָמוֹת, וּמִשָּׁם מִמְשִׁיב בְּרָכוֹת לְמַטָּה
לְתַחְתּוֹנִים, וְנִמְצְאוּ עֲלִיזוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים מִתְּבָרְכִים
בְּאוֹתָהּ עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה.

עִבּוּדַת הַתְּפִלָּה, שְׂצָרִיד אָדָם לְעַבְדַּ לְפָנָיו הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא בְּשִׂמְחָה וּבְרִנָּה לְהַכְּלִיל אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בֵּינֵיהֶם, וְאַחַר כֵּן לְיַחַד הַיַּחֲוֹד
בְּרֵאוּנֵי, שְׂכָתוּב דְּעוֹ כִּי ה' הוּא אֱלֹהִים. וְהוּ סוּד
הַיַּחֲוֹד בְּסוּד הָעִבּוּדַת.

וְעַם כָּל זֶה צָרִיךְ אָדָם לְעַבֵּד לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּחֵדוּה וּלְהִרְאוֹת חֵדוּה בְּעַבְדוּתוֹ, וְשֵׁנִי
 אֵלֶּה - שְׂמִיחָה וּרְנָנָה - בְּנֶגֶד שְׁנֵי אֵלֶּה. שְׁתֵּי
 תְּפִלוֹת, שְׁנֵי קַרְפָּנוֹת לְיוֹם בְּנֶגֶד שְׁנֵי אֵלֶּה, שְׁתֵּם
 שְׂמִיחָה וּרְנָנָה. שְׂמִיחָה בַּבֶּקֶר, וּרְנָנָה בַּלַּיְלָה. וְעַל זֶה
 (במדבר כח) אֵת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּבֶּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ
 הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים.

וְעַל זֶה תְּפִלַּת עֶרְבִית הִיא רְשׁוּת, מִשּׁוּם שְׂאוֹתָהּ
 שָׁעָה מְחֻלָּקֶת מְרַב לְכָל חֵילוֹתֶיהָ, וְלֹא שָׁעָה
 לְחֻזְבִּיר [לְהַתְּבַרֵּר], אֵלֶּה לָּתֵת מְזוּז. בַּיּוֹם הַהוּא
 מִתְּבַרְכֶת מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוּ, בַּבֶּקֶר וּבַלַּיְלָה,
 מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וּרְנָנָה, וּבַלַּיְלָה מְחֻלָּקֶת לְכָל בְּרָאוּי.
 זֶהוּ שְׂפָתוֹב (מִשְׁלֵי לֵא) וַתִּקָּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן מְרַב
 לְבֵיתָהּ וְגו'.

פְּתַח רַבִּי חֻזְקִיָּה וְאָמַר, (תהלים קמא) תִּבְּזוּן תְּפִלָּתִי
 קְטָרֶת לְפָנֶיךָ מִשָּׂאת כַּפֵּי מִנְחַת עָרֵב. לָמָּה
 מִנְחַת עָרֵב וְלֹא תְּפִלָּת (דף רל ע"א) הַבֶּקֶר, שְׂלֵא כָּתוּב
 תִּבְּזוּן תְּפִלָּתִי בַּבֶּקֶר? אֵלֶּה כֶּךָ נִתְּבַאֵר, תִּבְּזוּן

תִּפְלְתִי קְטָרֶת לְפָנֶיךָ. קְטָרֶת לֹא בָאָה אֲלָא רַק עַל
 חֲדוּתָהּ. וְזֶהוּ שְׂפָתוֹב (מְשָׁלִי ב'ו) שְׁמֵן וְקְטָרֶת יִשְׁמַח לְב.
 וְלִבֵּן הַכֹּהֵן בְּשִׂמְדֵי לֵיק גִּירוֹת, הִיָּה מִקְרִיב קְטָרֶת,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת ל) בְּהִיטִיבוּ אֶת הַנִּזְרֹת יִקְטִירוּנָהּ
 וּבְהִעֲלֹת אֶת־הָרֶחֶץ אֶת הַנִּזְרֹת בֵּין הָעֲרֻבִים יִקְטִירוּנָהּ.
 בַּבֶּקֶר עַל חֲדוּתָהּ, שֶׁהַשְּׂעָה גוֹרָמֶת בְּעָרֵב לְשִׁמַּח צַד
 שְׂמֵאל, וְכֹךְ רָאוּי, וְלְעוֹלָם לֹא בָא אֲלָא עַל חֲדוּתָהּ.
 וּבֵא רֵאָה, קְטָרֶת מִקְשָׁרֶת קְשָׁרִים וְאוֹתוֹת
 לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, וְזֶה מַעֲבִיר מְוֹת וְקְטָרוֹג
 וְרָגוֹ, שְׁלֹא יוֹכְלוּ לְשַׁלֵּט בְּעוֹלָם, כְּמוֹ שְׂפָתוֹב (בְּמִדְבָר
 י"ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶת־רֶחֶץ קַח אֶת הַמַּחְתָּה וְתֵן
 עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטָרֶת וְהוֹלִיךְ מִתְּרֵה
 וְגו'. אַחֲרֵי זֶה כְּתוּב וַיִּרְץ וְגו', וַיִּכְפֹּר עַל הָעָם,
 וְכְתוּב וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר
 הַמַּגִּפָּה. מִשּׁוֹם שְׁלֹא יְכוּלִים כָּל הַצְּדָדִים הָרָעִים
 וְכָל הַמִּקְטָרָגִים לַעֲמֹד לְפָנָי הַקְטָרֶת, וְעַל זֶה
 הִיא סוּד [חֲדוּת] הַכֹּל וְקָשׁוֹר הַכֹּל.

וּבְשַׁעַת הַמִּנְחָה, בְּשַׁחֲדֵיךָ שָׂרִי בְּעוֹלָם, הַתְּכוּן
 דָּוִד בְּאוֹתָהּ תִּפְלָה, שְׂכָתוֹב תְּכוּן
 תִּפְלָתִי קְמַרְתָּ לְפָנַי וְגו'. וּתְפִלָּה זוֹ שְׁעוֹלָה
 תַּעֲבִיר רְגֹז דֵּיךָ הַקָּשָׁה שְׁשׂוֹלְטָה בְּעֵת בְּזִמְן הַזֶּה
 בְּאוֹתָהּ קְמַרְתָּ, שְׂדוּחָהּ וּמַעֲבִירָהּ מִלְּפָנָיו כָּל רְגֹז
 [שְׁעוֹלָה בְּעֵת בְּשַׁעַת זוֹ בְּאוֹתָהּ קְמַרְתָּ שְׂמַעֲבִירָהּ כָּל רְגֹז] וְכָל קְמַרְוֹג
 שְׂבַעֲוֹלָם, [הִינֵנוּ מַה שְׂכָתוֹב] [מָה הַמַּעֲסִים? מִשּׁוּם שֶׁהִיא] מִנְחַת
 עָרֵב, בְּשַׁחֲדֵיךָ תְּלוֹי בְּעוֹלָם.

בא ראה, בְּשִׁנְחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, בְּשַׁעַת
 שְׂנַשְׂרָף, הָיָה זִמְן מִנְחָה, וְעַל זֶה כָּתוּב
 (ירמיה ו) **אוי לנו** כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יָנֹטוּ צְלָלֵי עָרֵב.
 מַה זֶה צְלָלֵי עָרֵב? אוֹתָם מְקַטְרְגִים שֶׁל הָעוֹלָם
 וְרִגְזֵי הַדֵּינִים שְׂמֻנְמָנִים בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַת. וְעַל זֶה
 שְׂנִינֵנוּ שְׂצָרִיךְ אָדָם לְכוּן דַּעְתּוֹ בְּתִפְלַת הַמִּנְחָה.
 בְּכָל הַתְּפִלוֹת צָרִיךְ הָאָדָם לְכוּן דַּעְתּוֹ, וּבְתִפְלָה
 זוֹ יוֹתֵר מִכָּל, מִשּׁוּם שֶׁחֲדֵיךָ שָׂרִי בְּעוֹלָם, וְעַל
 זֶה זִמְן תִּפְלַת הַמִּנְחָה יִצְחַק תִּקְוֶן אוֹתָהּ, וְחֲרִי
 פְּרִשׁוּתָהּ.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, עָלוּ בְּהַר אֶחָד. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הָהָר הַזֶּה מִפְּחִיד, גִּלְגֵּל וְלֹא נִתְעַכֵּב כָּאֵן, מִשּׁוֹם שֶׁזָּהוּ הַר מִפְּחִיד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הָיָה אֶחָד - הָיִיתִי אוֹמֵר כֶּן, שֶׁחֲרֵי שְׁנֵינוּ שְׁמִי שֶׁהוֹלֵךְ יְחִידִי בַּדֶּרֶךְ מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ, אֲבָל שְׁלֹשָׁה לֹא, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵעַמָּנוּ, נִרְאֶה שְׁלֹשָׁה תּוֹזֵז מֵעַמָּנוּ הַשְּׂכִינָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, חֲרֵי שְׁנֵינוּ שְׁלֹשָׁה יִסְמַךְ אָדָם עַל גַּם, מִנֵּיִן לָנוּ? מִשְׁמוּאֵל, שְׂכֵתוֹב אֵיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׂאוּל וְחֲרַגְנִי, וְחֲרֵי שְׁמוּאֵל רָאוּי יוֹתֵר מֵאַתָּנוּ. אָמַר לוֹ, אֲפֹלוּ כֶּן, הוּא הָיָה אֶחָד, וְחֹזֵק נִמְצָא לְעֵינַי, אֲבָל אָנוּ שְׁלֹשָׁה, וְחֹזֵק לֹא נִמְצָא לְעֵינַי. שָׂאֵם מִשּׁוֹם מִזִּיקִים - חֲרֵי שְׁנֵינוּ שְׁלֹשָׁה לֹא נִרְאִים וְלֹא מִזִּיקִים, וְאִם מִשּׁוֹם לִסְטִים - לֹא נִמְצָאִים כָּאֵן, שֶׁחֲרֵי הָהָר הַזֶּה רְחוּק מִיָּשׁוּב, וּבְנֵי אָדָם לֹא נִמְצָאִים כָּאֵן, כָּרֵם פֶּחַד הוּא, שְׁחִיזֵת הַשָּׂדֶה שְׁנִמְצָאוֹת כָּאֵן.

פְּתַח וְאָמַר, הַמְּלָאךָ הַנִּגְאֵל אֶתִּי מִכָּל רָע.
 בְּפֶסוּק זֶה יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בּוֹ, [שְׁחַדֵּי כְּתוּב]
 הַנִּגְאֵל?! אֲשֶׁר נִגְאֵל צָרִיךְ הָיָה לְכַתּוּב! מַה זֶה
 הַנִּגְאֵל? מִשּׁוֹם שֶׁהוּא תָּמִיד נִמְצָא אֲצֵל פְּנֵי אָדָם,
 וְלֹא זֶו מֵאָדָם צָרִיךְ לְעוֹלָמִים.

בַּיָּא רֵאֵה, הַמְּלָאךָ הַנִּגְאֵל אֶתִּי - זֶו הַשְּׂכִינָה
 שֶׁהוֹלֶכֶת עִם בֶּן הָאָדָם תָּמִיד, וְלֹא זֶו
 מִמֶּנּוּ כְּשֶׁבֶן הָאָדָם שׁוֹמֵר מִצְוֹת הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה
 יִזְהַר בֶּן אָדָם שְׂלֵא יֵצֵא יְחִידֵי בְּדַרְךָ. מַה זֶה
 יְחִידֵי? שְׂיִזְהַר בֶּן אָדָם לְשָׁמֵר מִצְוֹת הַתּוֹרָה כְּדֵי
 שְׂלֵא תִזּוּז מִמֶּנּוּ שְׂכִינָה, וְיִצְטָרֵךְ לְלָכֶת יְחִידֵי
 בְּלֵי זְווג הַשְּׂכִינָה.

בַּיָּא רֵאֵה, כְּשִׂיּוּצֵא בֶּן אָדָם לְדַרְךָ, יִסְדֵּר תְּפִלָּה
 לְפָנָי רַבּוּנֵנוּ כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו שְׂכִינָה,
 וְאַחֵר כֶּף יֵצֵא לְדַרְךָ, וְיִמְצָא זְווג הַשְּׂכִינָה לְגֵאֵל
 אוֹתוֹ בְּדַרְךָ וּלְהַצִּילוֹ בְּכָל מַה שְׂיִצְטָרֵךְ.

מַה כְּתוּב בְּיַעֲקֹב? (בראשית כח) אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים
 עִמָּדִי, זֶה זְווג הַשְּׂכִינָה. וְשָׁמַרְנִי בְּדַרְךָ הַזֶּה,

לְפָדוֹת אוֹתִי מִהַכּוֹל. וַיַּעֲקֹב הָיָה יְחִידִי (דף רל ע"ב)
 בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּשְׂכִינָה הוֹלֶכֶת לְפָנָיו, כָּל שָׁכֵן
 הַחֲבָרִים שָׁיֵשׁ בִּינֵיהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה עַל אַחַת כַּמָּה
 וְכַמָּה. [אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי כֹּה הוּא. בִּינְתָיִם חֲשָׁד הַשָּׁמַשׁ לְהַעֲרִיב.]

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, מַה נַּעֲשֶׂה? אִם נִתְעַכֵּב כְּאֵן,
 תְּרֵי הַיּוֹם נִכְנָס לְהַחֲשִׁיף. אִם נִלְךְ
 לְמַעְלָה, הָהָר הוּא גָדוֹל, וּמִפְּחַד חַיּוֹת הַשָּׂדֶה
 אָנוּ פּוֹחָדִים. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תִּמְתְּנִי עֲלֶיךָ רַבִּי
 יוֹסֵי. אָמַר לוֹ, תְּרֵי שָׁנֵינוּ שְׁלֵא יִסְמֹךְ בֵּין אָדָם עַל
 הַנֶּסֶם, שֶׁהַקְדוֹשׁ כָּרוּךְ הוּא לֹא יִרְחִישׁ לוֹ נֶס בְּכָל
 שָׁעָה. אָמַר לוֹ, זֶה מְדַבֵּר בִּיחִידִי, אֲכַל אֲנִיחֵנוּ
 שְׁלֵשָׁה, וּבִינֵינוּ דְבָרֵי תוֹרָה וְהַשְׂכִּינָה עִמָּנוּ, לֹא
 נִפְחָד.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים רְאוּ לְמַעְלָה בְּהָר סַלַע אֶחָד
 וּמַעְרָה בְּתוֹכוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נִלְךְ וְנַעְלָה
 לְאוֹתוֹ הַסַּלַע, שָׁאֲנוּ רוֹאִים מְעָרָה אַחַת שָׁם. עָלוּ
 לְשָׁם וְרָאוּ אוֹתָהּ הַמְעָרָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי,

פְּחַדְתִּי אֹלֵי אֹתָהּ מְעַרָה מְקוֹם שֶׁל חַיִּוֹת הִיא
וְלֹא יִפְגְּעוּ בָנוּ כָּאֵן.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֻזְקִיָּה, הֲרִי רָאִיתִי שְׂרָפֵי
יוֹסֵי פוֹחֵד. אִם תֹּאמַר מִשּׁוֹם שֶׁהוּא
חוּטֵא, שֶׁכֵּל מִי שֶׁפּוֹחֵד הוּא חוּטֵא, שְׂכָתוֹב (ישעיה
לג) פְּחַדוֹ בְּצִיּוֹן חֲטָאִים, הֲרִי אֵינּוּ חוּטֵא, [וַמְרִי]
וְכָתוֹב (משלי כח) וְצַדִּיקִים כִּכְפִּיר יִבְטָח. אָמַר רַבִּי
יוֹסֵי, מִשּׁוֹם שֶׁחֲנֻק מְצוּי.

אָמַר לוֹ, אִם חֲנֻק מְצוּי - כִּדּוּ הוּא, אֲבָל כָּאֵן לֹא
נִמְצָא נֻקָּה, וְאַחַר שֶׁאֵנּוּ נִכְנָס לַמְעַרָה, לֹא
יִכְנָס חֲנֻק לְצַעַר אֹתָנּוּ. נִכְנָסוּ לַמְעַרָה. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה, נִחְלַק אֶת הַלְּיָלָה לְשֵׁלֶשׁ מִשְׁמֵרוֹת, שֶׁהוּא
הַלְּיָלָה. כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעֲמָנּוּ יַעֲמִד עַל עֲמֻדוֹ
בְּשֵׁלֶשֶׁת הַצְּדָדִים הַלְלוּ שֶׁל הַלְּיָלָה וְלֹא נִישָׁן.

פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מִשְׁכִּיל לְאֵיִתָּן
הָאֲזָרְחִי. הַתְּשַׁבַּחַת הַזֶּה אֲבָרְהֵם אָמַר אֹתָהּ
בְּשָׁעָה שֶׁעָסַק בְּעִבּוֹרַת הַקָּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא, וְעָשָׂה
חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁיִּנְדְּעוּ כָּלֵם

לְקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל
הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אֵיחָד מִשּׁוֹם שֶׁהִתְחַזַּק בְּתַקְוָה
בְּקַדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

חֲסִדֵי ה' לְעוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מַצִּיר הַחֲסִדִים בָּאִים
לְזַמֵּר? אֵלֶּא כָּאֵן נִכְלֵל צַד הַשְּׂמֵאל בְּיָמִין,
וְלִכְּזֵן תְּקַדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וּבְחַן
אוֹתוֹ. וְהִרִי גִתְבָּאָר שִׁיִּצְחָק בֶּן שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעֵי שָׁנִים
הָיָה בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, מַה זֶה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם? הָיָה
צָרִיךְ לְכַתֵּב נִסָּה אֶת יִצְחָק! אֵלֶּא נִסָּה אֶת אַבְרָהָם
שִׁיִּמְצֵא בְדִין וְלֹהַכְּלִל בְּדִין שִׁיִּמְצֵא שָׁלֵם כְּרֵאוֹי,
וְעַל זֶה חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה - אוֹתָם חֲסִדִים
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָעוֹלָם. לְדַר
וְדַר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי - טוֹב וְאַמֶּת שֶׁעוֹשֶׂה עִם
הַכֹּל. לְדַר וְדַר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ - זוֹ אֱמוּנַת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוֹדִיעַ אַבְרָהָם בְּעוֹלָם וְהוֹפִירוֹ בְּפִי כֹל
הַבְּרִיּוֹת, וְעַל זֶה אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לְאַבְרָהָם סוּד
הַאֲמוּנָה, וּכְשִׁידַע סוּד
הַאֲמוּנָה, יָדַע שֶׁהוּא עֶקֶר וְקִיּוּם הָעוֹלָם, שֶׁבְּגִלְלוֹ
נִבְרָא הָעוֹלָם וְהַתְּקִיּוֹם. וְהוּ שֶׁכִּתּוּב כִּי אָמַרְתִּי
עוֹלָם תְּסוּד יִפְנֶה וְגו'. כְּשֶׁבְרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת הָעוֹלָם, רָאָה שֶׁלֹּא יָכוֹל לַעֲמֹד, עַד שֶׁהוֹשִׁיט
יָמִין עָלָיו וְהַתְּקִיּוֹם, וְאִם לֹא שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו,
לֹא הָיָה מַתְּקִיּוֹם, מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם הָיָה נִבְרָא
בְּדִין, וְכֵן בְּאַרְנוֹ.

וְנֶאֱמַר בְּרֵאשִׁית, וְסוּד כָּלֵל אֶחָד, שְׁנֵי גִּזְוִיּוֹת
כָּאן, בְּרֵאשִׁית. אֵיךְ עַל גַּב שְׁאֵמַרְנוּ
רֵאשִׁית מְלֻמָּטָה לְמַעַלָּה, רֵאשִׁית כֶּהָן גַּם
מְלֻמָּעָה לְמַטָּה, וְאֵמַרְנוּ ב' רֵאשִׁית, כִּמּוֹ
שְׁאֵמַרְנוּ בֵּית קֹדֶשׁ תְּקַדְּשִׁים, שְׁתַּרְי נִתְּנָה [הִיא בֵּית]
לְאוֹתָהּ רֵאשִׁית, וְתַדְבֵּר כָּלוּל הוּא כְּאֶחָד.

וּבְבִי"ת הַזֶּה נִבְרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא הַתְּקִיּוֹם
אֵלָּא בְּיָמִין, וְתַרְי פִּרְשׁוּהָ כְּהַבְרָאָם -
כִּתּוּב בְּאַבְרָהָם, וּמִשּׁוּם כֶּהָן, אָמַרְתִּי עוֹלָם תְּסוּד

יבנה. ובנין הראשון של העולם [אותו העולם], אותו האור של היום הראשון היה בו לקיים, ואחר כך ביום השני בשמאל. ובאלה תקן שמים, וכתוב שמים תכין אמונתך בהם.

דבר אחר שמים תכין אמונתך בהם - שמים נתקנו באותם חסדים, וסוד האמונה התקינה בהם, שאין תקינה אלא מתוך שמים. כרתי ברית לבחירי - זהו סוד האמונה.

דבר אחר, זהו ^(דף רלא ע"א) צדיק שממנו יוצאות פרכות לכל התחתונים, וכל [איתן] החיות הקדושות, בלן מתפרכות מאתו השפע ששופע לתחתונים, ולכן כתוב כרתי ברית לבחירי.

נשבעתי לדוד עבדי - זה סוד האמונה שהוא עומד תמיד בצדיק הזה, קיום העולם, שלא יתפזרו לעולמים חוץ מזמן הגלות שנמנע שפע הפרכות, וסוד האמונה לא השלם,

וְכָל הַחֲדוּוֹת נִמְנָעוּ. וּבְשִׁנְכָנָם הַלֵּילָה, מֵאוֹתוֹ
הַזְּמַן הַחֲדוּוֹת לֹא נִכְנְסוּ לְפָנַי הַמְּלָךְ.

וְאַף עַל גַּב שֶׁהַחֲדוּוֹת לֹא הִתְעוֹרְרוּ, אָבָל בַּחוּץ
עוֹמְדִים וּמוֹמְרִים שִׁירָה, וּבְשִׁנְחֻלָּק הַלֵּילָה
וְהִתְעוֹרְרוּת עוֹלָה מְלִמְטָה לְמַעְלָה, אִזּוּ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְעוֹרֵר כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם לְבִכּוּתָהּ,
וּבֹעֵט בְּרָקִיעַ, וּמוֹדְעוֹעִים עֲלִיוָנִים וְתַחַתוֹנִים.

וְאִין מְנוּחָה לְפָנָיו, פָּרַט לְזְמַן שְׂמֵתָעוֹרְרִים
לְמַטָּה בַּתּוֹרָה, אִזּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל
אוֹתָן נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים [שְׁעֵמוֹ], כֵּלָם מִקְּשִׁיבִים
וְשִׁמְחִים לְאוֹתוֹ קוֹל, וְאִזּוּ מְנוּחָה. [לְפָנָיו, וּבָאָה מְנוּחָה
לְכָל נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים שְׁעֵמוֹ] [לְפָנָיו נִמְצָאת]. מִשְׁוֹם שְׁמִיּוֹם
שֶׁנִּחְרַב הַמְּקֻדָּשׁ לְמַטָּה, נִשְׁבַּע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שֶׁלֹּא יִכְנָס לְתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם שָׁל מַעְלָה עַד שִׁיכְנְסוּ
יִשְׂרָאֵל לְירוּשָׁלַיִם שָׁל מַטָּה, שְׂכַתוֹב (הוֹשַׁע יֵא)
בְּקִרְבָּךְ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר, וְהִרִי פִרְשׁוֹהָ
הַחֲבָרִים.

וְכֹל אֹתָם מְזַמְּרִים עֹמְדִים בְּחוּץ וְאוֹמְרִים
 שִׁירָה בְּשִׁלְשֵׁת חֲלָקֵי הַלַּיְלָה, וְכֹלָם
 מְשַׁבְּחִים בְּתִשְׁבְּחוֹת יְדוּעוֹת, וְכֹל חֵילוֹת
 הַשָּׁמַיִם, כֻּלָּם מְתַעֲוָרְרִים בַּלַּיְלָה, וַיִּשְׁרָאֵל בַּיּוֹם,
 וְקִדְּשָׁה לֹא מְקַדְּשִׁים לְמַעְלָה עַד שִׁישְׁרָאֵל
 מְקַדְּשִׁים לְמַטָּה, וְאִזּוּ כָּל חֵילוֹת הַשָּׁמַיִם מְקַדְּשִׁים
 אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּאֶחָד. וְעַל זֶה יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים
 מְתַקְדְּשִׁים מֵעֲלִיּוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים [מִשּׁוּם שֶׁתַּקְדְּשָׁה שֶׁל שָׁמַיִם
 שֶׁל תַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עוֹלָה אֶלָּא מְלַמְעֵלָה וּמְלַמְטָה] בְּאֶחָד. זֶהוּ
 שְׁכֵפְתוֹב (וַיִּקְרָא יט) קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה'
 אֱלֹהֵיכֶם.

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (אִיּוֹב לח) עַל מָה אֲדַנֶּיָּה
 הַטְּבָעוֹ. פֶּסוּק זֶה אָמַר אוֹתוֹ הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, מִשּׁוּם שֶׁכְּשֶׁבְּרָא אֶת הָעוֹלָם, לֹא
 בָּרָא אוֹתוֹ אֶלָּא עַל עֲמוּדִים, שֶׁהֵם שִׁבְעַת עֲמוּדֵי
 הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי ט) חֲצֵבְהָ עֲמוּדֵיהָ
 שִׁבְעָה, וְאוֹתָם עֲמוּדִים לֹא נוֹדַע עַל מָה עֹמְדִים.

מִשּׁוֹם שֶׁהוּא סוֹד עֵמֶק, נִסְתַּר כָּל הַנִּסְתָּרִים,
 וְהָעוֹלָם לֹא נִבְרָא עַד שֶׁנִּטַּל אֶבֶן אֶחָת,
 וְהִיא אֶבֶן שֶׁנִּקְרְאת אֶבֶן שְׂתִיָּה, וְלָקַח אוֹתָהּ
 הַקְּדוֹשׁ פְּרוּךְ הוּא וְנָרַק אוֹתָהּ לְתוֹךְ הַתְּהוֹם,
 וְנִנְעָצָה מְלֻמְעָלָה לְמַטָּה, וּמִמָּנָה נִשְׁתַּל הָעוֹלָם,
 וְהִיא נִקְרָה בְּאֲמֻצַּע הָעוֹלָם, וּבְנִקְרָה זֶה עוֹמֵד
 קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (אִיּוֹב לז) אוֹ מִי יָרָה
 אֶבֶן פְּנִתָּהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כח) אֶבֶן בַּחַן פְּנִת
 יִקְרָת, וְכֹתוֹב (תהלים קיח) אֶבֶן מְאֹסוֹ תְבוֹנִים הִיָּתָה
 לְרֹאשׁ פְּנָה.

בֹּא רְאֵה, אֶבֶן זֶה נִבְרְתָה מֵאֵשׁ וּמְרוּחַ וּמַמִּים,
 וְנִנְלָדָה מִכָּלָם, וְנִנְעָשְׂתָה אֶבֶן אֶחָת, וְעוֹמֶדֶת
 עַל הַתְּהוֹמוֹת, וְלִפְעָמִים נוֹבְעִים מִמֶּנּוּ מַיִם
 וּמִתְמַלְאִים הַתְּהוֹמוֹת, וְאֶבֶן זֶה עוֹמֶדֶת לְאוֹת
 בְּאֲמֻצַּע הָעוֹלָם, וְזוֹהִי אֶבֶן שֶׁהַעֲמִיד וְהַשְׁתִּיל
 יַעֲקֹב שְׂתִילָת וְקִיּוֹם הָעוֹלָם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (בראשית
 לא) וַיִּקַּח יַעֲקֹב אֶבֶן וַיְרִימֶה מִצְבֵּה.

וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִי מִצְבָּה וְגו'. וְכִי אֵבֶן
 זֹאת שָׁם לוֹ יַעֲקֹב, וְהָרִי אֵבֶן הַזֹּאת
 נִבְרָאָה בַּתְּחִלָּה, כְּשֶׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
 הָעוֹלָם? אֵלֶּא שְׁשָׁם אוֹתָהּ [וְכִי כָּעֵת שָׁם אוֹתָהּ יַעֲקֹב? וְהָרִי
 עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם הִיָּתָה. אֵלֶּא שֶׁיַּעֲקֹב שָׁם אוֹתָהּ] קִיּוּם שְׁלִמְעָלָה
 וְלִמְטָה, וְעַל זֶה אֲשֶׁר שִׁמְתִי מִצְבָּה כְּתוּב. מַה
 זֶה אֲשֶׁר שִׁמְתִי? שְׁכַתוּב יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים, שְׁשָׁם
 מְדוּר שְׁלִמְעָלָה כָּאֵן.

בֵּא רֵאָה, עַל אֵבֶן זוֹ יֵשׁ שְׁבָעָה עֵינַיִם, כְּמוֹ
 שְׁנַאֲמַר (זכריה ג) עַל אֵבֶן אַחַת שְׁבָעָה עֵינַיִם.
 עַל מַה נִּבְרָאָת שְׁתֵּיָהּ? אַחַד - שְׁמִמְנָה הַשְּׁתַּל
 הָעוֹלָם, וְאַחַד שְׁתֵּיָהּ - שֶׁתִּיָּהּ, שְׁשָׁם אוֹתָהּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַתְּבַרְךְ מִמְּנָה הָעוֹלָם,
 כְּשֶׁבִיל שְׁמִמְנָה מִתְּבַרְךְ הָעוֹלָם.

וּבֵא וּרְאָה, בְּשָׁעָה שְׁנִכְנַם הַשְּׁמַשׁ, הַכְּרוּכִים
 הִלְלוּ שְׁעוּמָדִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהָיוּ יוֹשְׁבִים
 בָּאוֹת, הָיוּ מְקִישִׁים בְּנִפְיָהֶם לְמַעְלָה וּפּוֹרְשִׁים
 אוֹתָם, וְנִשְׁמָע קוֹל נְנוּן הַכְּנָפִים לְמַעְלָה, וְאִז

מִתְחִילִים לְנַגֵּן אוֹתָם הַמְּלֻאָכִים שְׂאוֹמְרִים שִׁירָה
 בְּרֵאשִׁית הַלַּיְלָה, בְּשָׂבִיל שְׂיַעֲלָה כְבוֹד הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מְלֻמָּטָה לְמַעְלָה. וְאִיזוֹ שִׁירָה הִי
 אוֹמְרִים? אוֹתוֹ נִגּוֹן בְּנִפְי הַכְּרוּבִים, (תהלים קלד)
 הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת ה' כָּל עַבְדֵי ה' וְגו', שְׂאוֹ יְדֵיכֶם
 קִדְשׁ וְגו', וְאִז [הם] הִיא שִׁירָה לְאוֹתָם מְלֻאָכִים
 עֲלִיוֹנִים לְזִמְרָה.

בַּמְשֻׁמְרָת הַשְּׁנִיָּה הַכְּרוּבִים הִלְלוּ
 מִקִּישִׁים בְּנִפְיָהֶם לְמַעְלָה, וְנִשְׁמָע
 קוֹל נְנוּנָם, וְאִז מִתְחִילִים לְנַגֵּן אוֹתָם הַמְּלֻאָכִים
 שְׂעוֹמְדִים בַּמְשֻׁמְרָת הַשְּׁנִיָּה. וְאִיזוֹ שִׁירָה הִי
 אוֹמְרִים בַּשְּׁעָה הַזֹּאת? נִגּוֹן בְּנִפְי הַכְּרוּבִים, (תהלים
 קכה) הַבְּטָחִים בַּה' כְּתָר צִיּוֹן לֹא יִמוּט וְגו'. וְאִז
 [אוֹתָהּ] הִיא [שִׁירָה] תְּחִלָּה לְאוֹתָם הַשְּׂעוֹמְדִים
 בַּמְשֻׁמְרָת הַשְּׁנִיָּה הַזֹּאת לְנַגֵּן.

בַּמְשֻׁמְרָת הַשְּׁלִישִׁית הַכְּרוּבִים הִלְלוּ מִקִּישִׁים
 בְּכַנְפֵיהֶם וְאוֹמְרִים שִׁירָה, וְמָה
 הִיא? (שם קיג) הַלְלוּהָ הִלְלוּ עַבְדֵי ה' וְגו', יְהִי שֵׁם

ה' מְבָרֵךְ וְגו', מִמְזַרְח שְׁמֶשׁ וְגו'. אִזּוּ אֹתָם
מִלְּאֲכִים שְׁעוֹמְדִים בְּמִשְׁמַרְתַּת הַשְּׁלִישִׁית, כֹּלָם
אוֹמְרִים שִׁירָה.

וְכֹל הַכּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת הַרְקִיעַ פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה,
כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (אִיּוֹב לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בִקְר
וַיִּרְיעוּ כֹּל בְּנֵי אֱלֹהִים, וְכַתּוֹב (תְּהִלִּים קמח) הִלְלוּהוּ
כֹּל כּוֹכְבֵי אֹר, שְׁחֵרִי אֹתָם כּוֹכְבֵי הָאֹר מְנַגְנָנִים
עַל אֹר. [שְׁמֹמִים עַל הַשִּׁירָה].

בְּשִׁמְנֵיעַ הַבִּקְרָה, וְאִזּוּ לֹקְחִים שִׁירָה אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל
לְמַטָּה, וְעוֹלָה כְּבוֹד הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא
מִלְּמַטָּה וּמִלְּמַעְלָה. יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה בַּיּוֹם, וּמִלְּאֲכִים
עַלְיוֹנִים לְמַעְלָה בְּלִילָה, וְאִזּוּ נִשְׁתַּלֵּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
בְּכֹל הַצְּדָדִים.

וְהָאֶבֶן הַזֹּאת שְׂאֵמָר, כֹּל הַמִּלְּאֲכִים הָעַלְיוֹנִים
וְיִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, כֹּלָם מִחֲזִיקִים בְּאֶבֶן
הַזֹּאת, וְהִיא עוֹלָה לְמַעְלָה לְהַתְעַשֵּׂר בְּתוֹךְ הָאֲבוֹת
בַּיּוֹם, וּבְלִילָה הַקְּדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא כֵּן לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ
עִם הַצְּדִיקִים בְּגוֹן עֶדֶן.

אֲשֶׁרֵיהֶם כָּל הָעוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה
 בְּלִילָהּ, מִשּׁוּם שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל
 אוֹתָם הַצְּדִיקִים שֶׁפָּנּוּ עָרֵן שׁוֹמְעִים קוֹלוֹת בְּנֵי
 הָאָדָם אוֹתָם הָעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שיר ח)
 הַיּוֹשֶׁבֶת בַּנְּנִימִים וְגו'.

בַּאֲ רֵאֵה, אָבִן זֶה הִיא אָבִן מַזְכָּה, וְזֶהוּ סוּד
 הַכָּתוּב (שמות כח) וּמִלֵּאתָ בּוֹ מִלֵּאת אָבִן
 אֲרַבְעָה מִזְרִים אָבִן. וְיֵאלֶה הֵם סְדָרִים [שֶׁל שְׁלֵמוֹת] שֶׁל
 הָאָבִן הַמַּזְכָּה, הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל אָבִן יִקְרָה, מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ
 [שְׁלֵמוֹת] אָבִן אַחֲרָת, שֶׁכָּתוּב (יחזקאל לו) וַהֲסֵרְתִי אֶת
 לֵב הָאָבִן וְגו', וְכָתוּב (שם) וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם.
 וְזֶהוּ (ישעיה כח) אָבִן בַּחַן פְּנֵת יִקְרָת, וּבִאֲרוּתָהּ.

וְעַל סוּד זֶה כָּתוּב (שמות כד) לַחַת הָאָבִן, שֶׁהֵם
 לוֹחֹת שֶׁנִּגְזְרוּ מִכָּאֵן, וְלָבֵן נִקְרָאוּ עַל שְׁמָהּ
 שֶׁל הָאָבִן הַזֶּה, וְזֶהוּ סוּד הַכָּתוּב (בראשית מט) מִשָּׁם
 רָעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל, [חֲרֵי וְדַאי אָבִן יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת] כְּמוֹ
 שֶׁכָּתוּב.

פֶּתַח רַבִּי תִזְקֶנָה וְאָמַר, (שמות כח) וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָן
 עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים עָשָׂרָה - אֵלוֹ
 אֲבָנִים יְקָרוֹת עֲלִיוֹנוֹת שְׁנִקְרְאוֹת אֲבָנֵי הַמָּקוֹם,
 כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֲבָנֵי הַמָּקוֹם, וַהֲרִי
 פְרָשׁוּהָ. וְהָאֲבָנִים עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ
 שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבָטִים לְמִטָּה, כֶּדָּן גַּם לְמַעְלָה שְׁנַיִם
 עָשָׂר שְׁבָטִים, וְהֵם שְׁתֵּים עָשָׂרָה אֲבָנִים יְקָרוֹת,
 וְכַתוּב (תהלים קכב) שִׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים וְגו'. עֲדוֹת
 לְיִשְׂרָאֵל - זֶה יִשְׂרָאֵל, סוּד שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֻלָּם
 לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה', וְעַל זֶה וְהָאֲבָנִים תִּהְיֶינָן עַל שְׁמוֹת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

וְכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ שְׁתֵּים עָשָׂרָה שְׁעוֹת בַּיּוֹם, כֶּדָּן יֵשׁ
 שְׁתֵּים עָשָׂרָה שְׁעוֹת בַּלַּיְלָה. בַּיּוֹם לְמַעְלָה,
 וּבַלַּיְלָה לְמִטָּה. הַכֹּל זֶה כְּנֶגֶד זֶה. הַשְּׁתֵּים עָשָׂרָה
 שְׁעוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה הֵלְלוּ מִתְחִלְקוֹת לְשִׁלְשָׁה
 חֲלָקִים, וְכַמָּה מִמֵּנֵי מְגֻנִים עוֹמְדִים תַּחְתֵּיהֶם
 דְּרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, כֻּלָּם מְגֻנִים בַּלַּיְלָה, וְנוֹטְלִים
 טָרֶף בְּהִתְחַלָּה.

וְאִזּוּ בְּשִׁנְחֻלְקַת הַלְיָלָה, עוֹמְדִים שְׁנֵי [סְדָרִים] סְדָרִים
 מִצַּד זֶה וְשְׁנֵי סְדָרִים מִצַּד אַחֵר, [וְזוּ] וְרוּחַ
 עֲלִיוֹנָה יוֹצֵאת [נוֹשְׁבֶת] בִּינֵיהֶם, וְאִזּוּ כָּל אוֹתָם
 הָאֵילָנוֹת שֶׁבִּנְיָן עֲדָן, כָּלָם פּוֹתְחִים בְּשִׁירָה,
 וְהַקְדוֹשׁ כְּרוּךְ הוּא נִכְנָם בִּנְיָן עֲדָן. זֶהוּ שְׁכַתוֹב אִזּוּ
 יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת
 הָאָרֶץ, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב (ישעיה יא) וְשַׁפֵּט בְּצַדֵּק וְדָלִים.
 מִשּׁוּם שֶׁמִּשְׁפֵּט נִכְנָם בִּינֵיהֶם וּמִתְמַלֵּא מִמְּנֶה [מִמְּנוּ]
 בְּנֵי עֲדָן.

וְרוּחַ צְפוֹן מִתְעוֹרֶרֶת בְּעוֹלָם, וְהַדּוּחַ נִמְצָאת,
 וְנוֹשְׁבֶת אוֹתָהּ הַרוּחַ בְּאוֹתָם בְּשָׁמַיִם,
 וְעוֹלָיִם רִיחוֹת לְמַעְלָה, וּמִתְעוֹרְרִים [וּמִתְעוֹרְרִים]
 הַצְּדִיקִים בְּעֲטְרוֹתֵיהֶם וְנִתְּנִים מִתּוֹךְ זֵיו
 הָאֵם פְּקֻלְרִיָּה הַמְּאִירָה.

אֲשֶׁרֵיהֶם הַצְּדִיקִים שְׁזוּכִים לְאוֹתוֹ הָאֹזֵר הָעֲלִיוֹן,
 וְאוֹתוֹ הָאֹזֵר שֶׁל הָאֵם פְּקֻלְרִיָּה הַמְּאִירָה
 מֵאִיר לְכָל הַצְּדִיקִים, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַצְּדִיקִים
 חָלְלוּ נוֹטֵל אֶת חֻלְקוֹ כְּרָאוּי לוֹ, וְתִיחַ נוֹטֵל [וְכָד]

מאיר] כל אחד ואחד כפי מעשיו שעשה בעולם
 הנה. יש מהם שמתבישים מאותו אור שנטל
 חֲבָרָם ^(דף רלב ע"א) יותר ומאיר, וְהָרִי פְּרָשׁוּהָ.

חֲלָקוֹ שֶׁל הַלְיָלָה, מִכָּאן מִתְחִיל הַלְיָלָה לְהַכְנִים.
 כִּמְהָ שׁוֹמְרֵי הַחֵק מִתְעוֹרְרִים וּמְשׁוּטְטִים
 בְּעוֹלָם וּפּוֹתְחִים הַסְּגוּרִים, וְאַחַר כֵּן כִּמְהָ מִינִים
 לְמִינֵיהֶם, כְּמוֹ שְׂבֵאֲרָנוּ. וְאִזּוֹ, כְּשֶׁנֶּחְלַק הַלְיָלָה, צַד
 צָפוֹן יוֹרֵד ^[מאיר הארת] מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה, וְאוֹחוֹ בַּלְיָלָה
 עַד שְׁנֵי חֲלָקִים שֶׁל הַלְיָלָה.

אַחַר כֵּן מִתְעוֹרֵר צַד דְּרוֹם, עַד שֶׁמִּנְיַע הַבְּקָר,
 וּכְשֶׁמִּנְיַע הַבְּקָר אִזּוֹ הַדְּרוֹם וְהַצָּפוֹן אוֹחִזִים
 בּוֹ, וְאִזּוֹ בָּאִים יִשְׂרָאֵל לְמַטָּה, מֵעֲלִים אוֹתָהּ
 בְּתַפְלוּתֵיהֶם וּבִקְשׁוּתֵיהֶם לְמַעְלָה, עַד שֶׁעוֹלָה
 וּנְגִינּוֹת בִּינֵיהֶם, וְנוֹשְׁלֵת בְּרָכוֹת מִהֲרֵאֵשׁ ^[של המלך]
 שֶׁל כָּל הָרְאִשִּׁים.

וּמִתְבָּרְכֵת מֵאוֹתוֹ הַטָּל שֶׁנִּמְשָׁךְ מִלְּמַעְלָה,
 וּמֵאוֹתוֹ הַטָּל נֶחְלַק לְכִמְהָ צְדָדִים,
 וּכְכִמְהָ רְבֻבוֹת נוֹזְנִים מֵאוֹתוֹ הַטָּל, וּמִמֶּנּוּ עֵתִידִים

לְהַחְיֹת הַמֵּתִים. וְהוּא שְׂכָתוּב (ישעיה כז) הִקְיִצּוּ וְרָנְנוּ
שְׂכֵנֵי עֶפְרַיִם כִּי טַל אֲרוֹת מְלָךְ, טַל מֵאוֹתָם הָאֲרוֹת
הָעֲלִיזִים שְׂמֵאִירִים לְמַעְלָה.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, נִחְלַק הַלְיָלָה. אָמַר לוֹ רַבִּי
יְהוּדָה לְרַבִּי יוֹסִי, עֲבָשׂוּ רוּחַ צְפוּן מִתְעוֹרֶרֶת
וְהַלְיָלָה נִחְלַק, וְכַעַת הַזְּמַן שֶׁתְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִתְאַוָּה לְקוֹל הַצְּדִיקִים שֶׁבְּעוֹלָם תְּהֵא, אוֹתָם
שְׁעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. כַּעַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְּשִׁיב
[לְקוֹל דְּבָרֵיהֶם] לָנוּ בַּמָּקוֹם תְּהֵא, לֹא נִפְסִיק בְּדַבְרֵי
הַתּוֹרָה.

פָּתַח וְאָמַר, הַמְּלֶאךָ הַגּוֹאֵל אֶתִי מִכָּל רָע. הֲרִי
נִתְּבָאָר וּפְרָשׁוּתָ, אֲבָל בֵּא רְאֵה, כְּתוּב (שמות
כג) הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מְלֶאךָ וְגו', וְהוּא מְלֶאךָ גּוֹאֵל
הָעוֹלָם, שְׂמִירָתָם שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, וְזֶהוּ שְׂמִזְמִין
בְּרָכוֹת לְכָל הָעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהוּא נוֹטֵל אוֹתָם
בַּחֲתָחָלָה, וְאַחַר כֵּן הוּא מְזַמֵּן אוֹתָם לָעוֹלָם, וְלָכֵן
כְּתוּב הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מְלֶאךָ לְפָנֶיךָ. (שם לו) וְשֹׁלַחֲתִי
לְפָנֶיךָ מְלֶאךָ.

וְזָהוּ מִלֵּאָדָּה שְׁלִפְעָמִים זָכָר וְלִפְעָמִים נִקְבָּה, וְכֵן
 הוּא, שְׁבִזְמַן שֶׁהוּא מִזְמִין בְּרָכוֹת לְעוֹלָם
 [לְמַעַלָּה], אִזּוּ הוּא זָכָר וְנִקְרָא זָכָר. כְּזָכָר שְׁמִזְמִין
 בְּרָכוֹת [לְמַעַלָּה] לְנִקְבָּה, כֵּן הוּא מִזְמִין בְּרָכוֹת
 לְעוֹלָם. וּבִזְמַן שֶׁעוֹמֵד בְּדִין עַל הָעוֹלָם, אִזּוּ נִקְרָא
 נִקְבָּה, כְּנִקְבָּה הַמַּעֲבֵרֶת, כֵּן הוּא מִתְמַלֵּא מִן
 הַדִּין, וְאִזּוּ נִקְרָא נִקְבָּה. וְעַל זֶה לִפְעָמִים נִקְרָא זָכָר
 וְלִפְעָמִים נִקְרָא נִקְבָּה, וְהַכֹּל סוּד אֶחָד.

כִּמוֹ זֶה כָּתוּב (בראשית ג) וְאֵת לֵהָט הַחֶרֶב
 הַמִּתְהַפֶּכֶת. יֵשׁ מִלְּאֲכִים שְׁלוּחִים בְּעוֹלָם
 שְׁמִתְהַפְּכִים לְכַמָּה גְּנוּנִים, לִפְעָמִים נִקְבָּה
 לִפְעָמִים זָכָרִים, לִפְעָמִים דִּין לִפְעָמִים רַחֲמִים,
 וְהַכֹּל בְּגִזְוֹן אֶחָד. כִּמוֹ זֶה הַמִּלְּאָדָּה הַזֶּה הוּא בְּגִזְוֹנִים
 רַבִּים, וְכֹל הַגְּנוּנִים שֶׁבְּעוֹלָם יֵשְׁנָם בַּמָּקוֹם הַזֶּה,
 וְסוּד זֶה (יחזקאל א) כְּמִרְאֵה הַקִּשְׁת׃ אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעֵינֵי
 בְּיּוֹם הַגִּישׁוֹם כִּן מִרְאֵה הַנְּגִיָּה סָבִיב הוּא מִרְאֵה
 דְמוֹת כְּבוֹד ה'. וְכִמוֹ שְׂיֵשׁ כּוֹ כָּל אֵלוֹ הַגְּנוּנִים, כֵּן
 גַּם מִנְהִיג אֵת כָּל הָעוֹלָם. (דף ר ע"א)

תּוֹסֵפֶתָא

אֱהוּבִים עֲלִיּוֹנִים, בְּעֲלֵי הַתְּבוּנָה, הַתְּבוּנָנוּ.
 מוֹשְׁלִים הַיּוֹדְעִים בְּהַפְּאֵת הַהַפְּטָה
 הַתְּקַרְבוּ לַדַּעַת, מִי מִכֶּם בְּעֲלֵי עֵינַיִם בַּתְּבוּנָה,
 וַיּוֹדַע בְּשָׁעָה שְׁעוֹלָה בְּרָצוֹן שֶׁל סוּד הַסּוּדוֹת
 לְהוֹצִיא שְׁלֹשָׁה גְּנוּנִים כְּלוּלִים בְּאַחַד, וְהֵם לְבֵן
 אָדָם וַיִּרְק, שְׁלֹשָׁה גְּנוּנִים מִשְׁלָכִים בְּאַחַד זֶה בְּזֶה,
 מִתְיַחֲדִים זֶה עִם זֶה. מִגְּרָפָה תַּחְתּוֹנָה נִצְבַּעַת
 וַיּוֹצֵאת מִתּוֹךְ הַגְּנוּנִים הַלְלוּ.

וְכָל הַגְּנוּנִים הָאֵלוּ נִרְאִים בְּזֶה, מִרְאָה הוּא
 לְהַסְתַּכֵּל, בְּעֵיִן הַפְּדִלָּה נִרְאָה בְּשָׁעָה. כְּמוֹ
 שְׁמִכָּה בְּתוֹכָהּ, כִּדְ נִרְאָה בַּחוּץ. שְׁלֹשֶׁת הַגְּנוּנִים
 הַלְלוּ סוֹכְבִים אֶת זֶה, וְהַגְּנוֹן הוֹלָה, עוֹלָה וַיּוֹרֵד.
 הַיְכָלוֹת הַקָּשֶׁר קְבוּעִים בְּגִוּוֹן [בְּתוֹכָהּ].

גְּנוּנִים מִקִּיפִים [גְּנוּנִים] כְּלוּלִים בְּאַחַד, מִעֲלִים אוֹתָהּ
 לְמַעַלָּה בַּיּוֹם וּמוֹרִידִים בְּלַיְלָה. גַּר שְׂדוּלָק
 נִרְאָה בְּלַיְלָה. בַּיּוֹם גִּסְתָּר הָאֹר וּמִתְחַבֵּא בְּמֵאֲתָיִם
 אֲרַבְעִים וּשְׁמוֹנָה עוֹלָמוֹת, שְׁכָלָם הוֹלְכִים לְתוֹכָהּ

[בשכילה] מִלְמַעְלָה לְמַטָּה בְּתוֹךְ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁשִׁים
וַחֲמִשָּׁה אֵיבָרִים גְּנוּזָה, וּמְכוּסָה לְמַטָּה.

מִי שֶׁמִּחְפֵּשׁ לְמִצָּא אוֹתָהּ, יִשְׁכַּר כְּנַפִּים קְלָפוֹת
נִסְתָּרוֹת וַיִּפְתַּח שְׁעָרִים. מִי שֶׁזוֹכֶה לְרֵאוֹת,
יֵרְאֶה תוֹךְ יְדִיעָה וּתְבוּנָה כְּמִי שֶׁרוֹאֶה אַחַר הַכֶּתֶל,
פָּרַט לְמִשָּׁה הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן הָעֲלִיּוֹן שֶׁהִיא רוֹאֶה
אוֹתָהּ עֵין בְּעֵין, לְמַעְלָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא יְדוּעַ.

מִי שֶׁלֹּא זוֹכֶה, דוֹחִים אוֹתוֹ הַחוּצָה. כְּפֹה קְבוּצוֹת
בְּעֲלֵי דִין מוֹדְמָנִים אֵלָיו, מוֹדְמָנִים וַיּוֹצֵאִים
עֲלָיו, וּמוֹצֵאִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בְּעֵנֵג הַמַּלְךְ.
אוֹי לָהֶם לְאוֹתָם הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁלֹּא זוֹכִים
לְהִסְתַּכֵּל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבִלְעַ
אֶת הַקֹּדֶשׁ וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְחֻזְדָּה, הָיִיתִי מִסְתַּכֵּל, וַתְּרִי מֵתוֹךְ
הַיְהוּדִים הִלְלוּ מִסְתַּכְלוֹת נְשָׁמוֹת
הַצְּדִיקִים, כְּשֶׁנִּדְבְּקוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה. מֵתוֹךְ הַיְהוּדִים
הִלְלוּ מִסְתַּכְלוֹת נְשָׁמוֹת הַצְּדִיקִים. אוֹתָם גְּנוּזִים
עוֹלָם וְנִבְלָלִים כְּאַחַד. אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לְהַכְלִיל

וְלִיְחַד אֶת כָּלָם כְּאַחַד, לְתַקֵּן הַכֹּל בְּמָקוֹם
שֶׁצָּרִיךְ לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְאִזּוּ נִשְׁמָר הָאָדָם בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא. (ע"ב תוספתא)

פָּתַח רַבִּי יוֹסֵי וְאָמַר, (תהלים צט) וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט
אֲהַב אֶתָּה כּוֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאֵל וְנֹו'. וְעַז מֶלֶךְ
מִשְׁפָּט אֲהַב - זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַז מֶלֶךְ -
הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְחַזֵּק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינּוּ אֵלָּא
בְּמִשְׁפָּט, שֶׁהָרִי בְּמִשְׁפָּט עוֹמְדַת הָאָרֶץ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כט) מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ.

וּבְמִשׁוֹם כֶּךָ, וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֲהַב, וְלֹא [מִתְחַזְּקַת]
נִתְקַנְתָּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֵלָּא בְּמִשְׁפָּט,
מִשׁוֹם שֶׁמִּשְׁשׁם נִזְוֵנִית, וְכֹל הַבְּרָכוֹת שֶׁנּוֹטְטִלַת,
הִיא נּוֹטְטִלַת מִשְׁשׁם, וְלָכֵן וְעַז מֶלֶךְ מִשְׁפָּט אֲהַב -
כֹּל הַתְּשׁוּקָה וְכֹל הָאֲהָבָה שֶׁלָּהּ כְּנֶגֶד הַמִּשְׁפָּט.
אֶתָּה כּוֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאֵל - סוּד שֶׁל שְׁנֵי הַכְּרוֹבִים
לְמַטָּה, שֶׁהֵם תְּקוּן וְיִשׁוּב הָעוֹלָם, וְהָרִי נִתְבָּאֵר.

רַבִּי חֲזַקְיָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קיג) הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ
עַבְדֵי ה' הַלְלוּ אֶת שֵׁם ה'. בְּפֶסֶק זֶה יֵשׁ

לְהִתְבוּנָן בּוֹ. כִּיּוֹן שְׁאָמַר הִלְלוּיָהּ, אִזּוּ לְמַח הִלְלוּ
 עֲבָדֵי ה', וְאַחַר כֶּן הִלְלוּ אֶת שֵׁם ה' ? אֵלֶּא כֶּן
 שְׁנִינּוּ, מִי שְׁמַשְׁבַּח אֶת [הָאֱמִיר] הָאֲחֵר, צָרִיךְ
 לְשַׁבְּחוֹ לְפִי כְבוֹדוֹ, וּלְפִי כְבוֹדוֹ כֶּן צָרִיךְ שַׁבְּחוֹ.
 וְשְׁנִינּוּ, מִי שְׁמַשְׁבַּח אֶת הָאֲחֵר בְּשַׁבַּח שְׁאִין בּוֹ
 - הוּא מְגַלֵּחַ [גְּלוּי וּמְסַבֵּב] אֶת גְּנוּתוֹ, וְרוֹצֵחַ לְגִלוֹת
 אוֹתוֹ. וְעַל זֶה מִי שְׁעוֹשֶׂה הַפֶּסֶד עַל בֶּן אָדָם,
 צָרִיךְ כְּפִי כְבוֹדוֹ וְלֹא יוֹתֵר, שְׁמַתוֹךְ שַׁבְּחוֹ בְּאֵ
 לְגִנוּתוֹ, וּבְכָל שַׁבַּח צָרִיךְ לְפִי כְבוֹדוֹ.

בֹּא רֵאחַ, הִלְלוּיָהּ, כָּאֵן יֵשׁ שַׁבַּח עֲלִיוֹן שֶׁל רַבּוֹן
 הַכֹּל, מְקוֹם שְׁאִין הָעֵין שׁוֹלְטָת בּוֹ לְדַעַת
 וְלְהִתְבוּנָן [מְקוֹם], שְׁחֹא טָמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים,
 וּמִיחֻ? י"ה, שֵׁם עֲלִיוֹן עַל הַכֹּל.

וּמִשׁוֹם כֶּן הִלְלוּיָהּ, שַׁבַּח וְשֵׁם כְּאַחֵר, כְּלוּלִים
 כְּאַחֵר, וְכָאֵן נִסְתָּר הַדְּבָר שְׁאָמַר
 הִלְלוּיָהּ וְלֹא אָמַר מִי הִלְלוּיָהּ, לְמִי אָמְרוּ הִלְלוּ?
 אֵלֶּא כְּמוֹ שֵׁי"ה נִסְתָּר, כֶּן שַׁבַּח שְׁמַשְׁבַּחִים הֵם
 נִסְתָּרִים, שְׁמַשְׁבַּחִים לֹא יִדְעֵנוּ מִי הֵם, וְכֶן צָרִיךְ

הַכֹּל לְהִיּוֹת נִסְתָּר בְּסוּד עֲלִיּוֹן. וְאַחַר שְׁנִסְתָּר
בְּסוּד עֲלִיּוֹן, גָּלָה וְאָמַר הֲלוֹ עֲבָדֵי ה' הֲלוֹ אֶת
שֵׁם ה', מַשּׁוּם שֶׁזָּהוּ מְקוֹם שֶׁלֹּא נִסְתָּר, כְּאוֹתוֹ
עֲלִיּוֹן הַטְּמִיר שֶׁל כָּל הַטְּמִירִים. זֶהוּ מְקוֹם
שֶׁנִּקְרָא שֵׁם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל-ב' ו) אֲשֶׁר נִקְרָא
שֵׁם שֵׁם ה'.

הֲרֵאֵשׁוֹן נִסְתָּר שְׁאִינוֹ [זֶה] גָּלוּי. [הַשְּׁנִי] נִסְתָּר
וְגָלוּי. וּמַשּׁוּם שֶׁעוֹמֵד בְּהַתְגַּלוּת
אָמַר, אוֹתָם שֶׁמְשַׁבְּחִים לְאוֹתוֹ מְקוֹם מִי הֵם?
וְאָמַר שֶׁהֵם עֲבָדֵי ה' הֲרֵאוּיִים לְשַׁבַּח אֶת הַמְּקוֹם
הַזֶּה.

יְהִי שֵׁם ה' מְבֻרָךְ, מַה שֶׁזָּנָה שְׁאֵמַר יְהִי? אֵלֶּא
יְהִי - סוּד הַהַמְשָׁכָה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיּוֹן,
שֶׁהוּא נִסְתָּר, כְּמוֹ שֶׁאֵמַרְנוּ, שֶׁהוּא י"ה, עַד סוּד
הַבְּרִית שֶׁהוּא יו"ד תַּחְתּוֹנָה, כְּמוֹ שֶׁיו"ד
הָעֲלִיּוֹנָה, הֲרֵאֵשִׁית כְּסוּפָה.

וּמַשּׁוּם כִּךְ יְהִי, סוּד הַהַמְשָׁכָה מֵטְמִיר שֶׁל כָּל
הַטְּמִירִים עַד הַדְּרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה, וּבְדָבָר

הָיָה מִתְקַיֵּם כָּל מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 יְהִי רְקִיעַ, יְהִי מְאֹרֹת, יְהִי אֹר. בְּכָל אֹתָם
 הַמַּעֲשִׂים שְׁלֹמֶעֱלָה כָּתוּב יְהִי.

בְּכָל אֹתָם מַעֲשִׂים שְׁלֹמֶטָה לֹא כָּתוּב יְהִי,
 מִשּׁוּם שֶׁסּוּד זֶה שֶׁהוּא [הַמְשָׁכָה] מִסּוּד
 עֲלִיּוֹן, נִסְתָּר כָּל הַנְּסֻתָּיִם, לֹא מִתְקַיֵּם אֲלֵא
 בְּדַבָּרִים עֲלִיּוֹנִים שְׁלֹמֶעֱלָה, וְלֹא נֶאֱמַר בְּאֹתָם ^{נ"ד}
 דְּבָרִים תַּחְתּוֹנִים שְׁלֹמֶטָה. ^{רלג ע"א}

וּבְזֶה מִתְבָּרֵךְ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּכָל, וְעַל זֶה כָּתוּב
 יְהִי שֵׁם ה' מְבָרֵךְ וְגו', מִמְּזֵרַח שָׁמֶשׁ עַד
 מְבֹאוֹ. זֶה מְקוֹם עֲלִיּוֹן שְׁמַאֲרָה מִמְּנוֹ הַשָּׁמֶשׁ
 וּמֵאִיר לְכָל, וְזֶהוּ מְקוֹם שֶׁל הָרֵאשׁ הָעֲלִיּוֹן
 הַנְּסֻתָּר.

וְעַד מְבֹאוֹ - זֶהוּ מְקוֹם הַקָּשֶׁר שֶׁנִּקְשְׁרָת בּוֹ
 הָאֵמוּנָה בְּרֵאוֹי, וּמִשָּׁם יּוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת
 לְכָל, וְהַעוֹלָם מְבֹאֵן נִזּוֹן, כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאֵר, וּמִשּׁוּם
 כִּי עוֹמֵד מְקוֹם זֶה לְהִיּוֹן מִלְּמַעְלָה וּלְתַתְּכָרֵךְ
 מִשָּׁם, וְהַכֹּל עוֹמֵד בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הַתַּחְתּוֹנָה

שְׁמַעוֹרְרִים אוֹתָם עֲבָדֵי ה' כְּשֶׁמְבָרְכִים אֶת הַשֵּׁם
הַקְדוֹשׁ, כְּפִי שְׂאֲמָרְנוּ. וּמִשׁוֹם כֶּךָ שֶׁהוּא
בְּהַתְנַלּוֹת, כְּתוּב הִלְלוּ עֲבָדֵי ה' הִלְלוּ אֶת שֵׁם ה'.

בִּינְתַיִם הַאִיר הַבֶּקֶר וַיֵּצֵאוּ מִהַמְעָרָה, וּבְאוֹתוֹ
הַלַּיְלָה לֹא יָשְׁנוּ. הִלְכוּ בַדֶּרֶךְ. כְּשֶׁיֵּצֵאוּ
מֵאוֹתָם הַהָרִים, יָשְׁבוּ וְהִתְפַּלְּלוּ תְּפִלָּה. הַגִּיעוּ
לְכַפֵּר אֶחָד וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם. כְּאוֹתוֹ
הַלַּיְלָה יָשְׁנוּ עַד שֶׁהָיָה חֲצוֹת הַלַּיְלָה, וְקָמוּ
לְהַתְעַסֵּק בַּתּוֹרָה.

פָּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר כֶּךָ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל וְגו'. וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם
הַהוּא, מַה זֶה בַּיּוֹם הַהוּא? שֶׁתִּרִי מִסְפִּיק שְׂאֲמַר
וַיְבָרְכֶם. וְעוֹד, כָּל לֵאמֹר כְּתוּב חֶסֶד, וְכֵאן לֵאמֹר
כְּאוֹת וַי"ו כְּתוּב, [שֶׁבְכֻלָּם כְּתוּב לֵאמֹר בְּלִי אוֹת ו', וְכֵאן כְּתוּב לֵאמֹר]

לְמַה הַשְּׁנוּי?

אֵלֶּא סוּד הוּא, וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא. מַה זֶה בַּיּוֹם
הַהוּא? סוּד הַדְרָגָה הַמְּמַנָּה עַל הַתְּכָרוֹת
לְמַעַלָּה. יוֹם הַהוּא - יוֹם מֵאוֹתוֹ מְקוֹם עֲלִיזוֹן

שְׁנֵקְרָא הוּא, וַיּוֹם תְּהוּא תְּזֵה שְׂאִין פְּרוּד בֵּין יוֹם
לְבֵין הוּא, וּבְכָל מְקוֹם תְּיוֹם תְּהוּא, זֶה [הוּא] שְׂתֵי
דְרָגוֹת [עֲלִיּוֹנוֹת], דְרָגָה עֲלִיּוֹנָה וְתַתְּוֹנָה, שְׁתֵּן
כְּאַחַת.

וּמִשׁוּם כֵּן, כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְבָרֵךְ אֶת בְּנֵי יוֹסֵף,
בְּרָכָם בְּיַחְדָּו שְׁלֹמֶעֱלָה וּמִטָּה בְּלָם

כְּאַחַד, [לְאֹמֹר בְּנֵי יוֹסֵף, שְׁנֵבְלָל וְאִי בְּנֵינְהֶם. עַל זֶה יַחַד אֹתָם בְּיַחְדָּו
שְׁלֹמֶעֱלָה בְּלָם כְּאַחַד] בְּרֵי שְׁתֵּתְקִיָּם בְּרָכָתָם, וְאַחַר כֵּן
כָּלֵל הַכֹּל כְּאַחַד וְאָמַר כֵּן יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל [לְאֹמֹר]. מַה
זֶה כֵּן? וַיֵּאֵר זֶה סוּד תְּיַחְדָּו, בְּתַחֲלָה מְלִמְטָה
לְמַעְלָה [יוֹם תְּהוּא מְלִמְטָה לְמַעְלָה], וְאַחַר כֵּן יוֹרֵד לְאֶמְצַע
וּלְמִטָּה. לְאֹמֹר - בְּנֵי יוֹסֵף, תְּרֵי הָאֶמְצַע. וְאַחַר כֵּן
יוֹרֵד לְמִטָּה כֵּן, וְכֵן הוּא יָפָה כְּרֵאֵוִי, מְלִמְטָה
לְמַעְלָה, וּמִמְעָלָה לְמִטָּה.

כֵּן יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, מַה זֶה יִשְׂרָאֵל? יִשְׂרָאֵל הַזְּקֵן.
לֹא כְּתוּב יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל, אֶלָּא יְבָרֵךְ, שְׁתֵּרֵי
יִשְׂרָאֵל נוֹטֵל בְּרָכוֹת מְלִמְעָלָה, וְאַחַר כֵּן הוּא

מְבָרֵךְ אֶת הַכֹּל בְּדִרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה הַזֹּאת דְּוִקָא,
שֶׁאָמַר בָּךְ יְבָרֵךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר.

יְשׁוּמְךָ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה. הַקָּדִים אֶת
אֶפְרַיִם בְּתַחֲלָה, מִשּׁוֹם שֶׁאֶפְרַיִם עַל שֵׁם
יִשְׂרָאֵל. [שְׁל יוֹסֵף] מִנֵּיין לָנוּ? מִיָּה שֶׁכְּשֶׁכַּט אֶפְרַיִם
יָצָא, עַד שֶׁלֹּא הָשֵׁלֵם זְמַן שֶׁעָבֹד מִצְרַיִם, דְּחִקּוּ
אֶת הַשָּׁעָה וַיָּצֵאוּ מִהַגְּלוּת, קָמוּ עֲלֵיהֶם שׁוֹנְאֵיהֶם
וְהָרְגוּ אוֹתָם, וְכַתּוּב בֶּן אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל
בֵּית יִשְׂרָאֵל הִמָּה, מִשְׁמַע שְׁכַתּוּב (יחזקאל לו) כָּל
בֵּית יִשְׂרָאֵל הִמָּה, וְלָכֵן הַקָּדִים אֶת אֶפְרַיִם קִדְּם
מִנַּשֶּׁה, וְלָכֵן אֶפְרַיִם מִשָּׂאוֹ לְצַד מִעֲרָב, וּמִסְעוֹ
תִּיהָ.

בַּיָּא רֵאָה, הַבְּרָכָה שֶׁבָרַךְ אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, לָמָּה
הַקָּדִים לָהֶם בְּרָכוֹת עַד שֶׁלֹּא יְבָרֵךְ אֶת
בְּנָיו? אֵלֶּה מִכָּאן שֶׁחֲכִיבוֹת בְּנֵי בְּנָיו שָׁל אָדָם
חֲכִיבָה עֲלָיו יוֹתֵר מִבְּנָיו, וְלָכֵן הַקָּדִים חֲכִיבוֹת
בְּנֵי בְּנֵי קִדְּם לְבָנוֹ לְבָרֵךְ אוֹתָם בְּתַחֲלָה.

וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר. רַבֵּי יוֹסֵי פָתַח
 וְאָמַר, (תהלים קטו) ה' זְכָרְנוּ יְבָרֶךְ
 יְבָרֶךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְגו'. ה' זְכָרְנוּ יְבָרֶךְ -
 אֵלֹה הַמְּבָרָכִים. יְבָרֶךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל - אֵלֹה
 הַמְּבָרָכִים. מִשּׁוֹם שְׂזוּכָרִים צְרִיכִים לְהַתְּבָרֵךְ
 בַּתְּחִלָּה, וְאַחַר כֵּן נָשִׁים, וְנָשִׁים לֹא
 מִתְּבָרְכוֹת אֵלָּא מִבְּרַכַת הַזְּכָרִים, שְׂכַשְׂזוּכָרִים
 מִתְּבָרְכִים, אִזּוּ מִתְּבָרְכוֹת הַנְּשִׁים. וְאִם תֵּאמַר
 מַזְּזָה שְׂכַתוֹב (ויקרא טו) וְכִפֹּר בַּעֲדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ,
 שְׂצָרִיךְ לְכַפֵּר עָלָיו בַּתְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן עַל בֵּיתוֹ,
 מִשּׁוֹם שְׂמִתְבָּרֶךְ מִמֶּנּוּ.

בֵּא רֵאָה שְׂנָשִׁים לֹא מִתְּבָרְכוֹת אֵלָּא רַק
 מִנְּבָרִים, שְׂכַשְׂמִתְבָּרְכִים אֵלֹה בַּתְּחִלָּה,
 וּמִבְּרָכָה זֹו מִתְּבָרְכוֹת. אֵלָּא בְּמָה בִּיאָרְנוּ יְבָרֶךְ
 אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל? אֵלָּא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן
 תּוֹסֵפֶת בְּרָכוֹת לְזָכָר שְׂנוֹשֵׂא, מִשּׁוֹם שְׂמִתְבָּרְכַת
 מִמֶּנּוּ הָאִשָּׁה, וְכֵן בְּכָל מְקוֹם (דף רלג ע"ב) נֹתֵן הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא תּוֹסֵפֶת בְּרָכוֹת לְזָכָר שְׂנוֹשֵׂא, מִשּׁוֹם
 שְׂמִתְבָּרֶךְ [מִמֶּנּוּ אִשְׁתּוֹ. וְכֵן בְּכָל מְקוֹם נֹתֵן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹסֵפֶת

בְּרִכּוֹת לְזָכַר שְׁנֵשָׂא בְּרֵי שְׁתַּתְּבָרָךְ מִמֶּנּוּ הַנְּקֻבָּה] מֵאֹתָהּ תּוֹסֵפֶת
הַבְּרִכּוֹת. כִּיּוֹן שְׁנֵשָׂא הָאָדָם, נוֹתֵן לוֹ שְׁנֵי
חֻלְקִים, אֶחָד לוֹ וְאֶחָד לְנֻקְבָתוֹ, וְהוּא נוֹטֵל הַכֹּל
- חֻלְקוֹ וְחֻלְקֵי נֻקְבָתוֹ.

בַּא רֵאָה, וַיִּבְרַכֶּם בַּיּוֹם הַהוּא [לְאֵמֹר. בְּרַךְ אֹתָם בְּרִכּוֹת
וּלְכֹל אֵלֹו שְׁיֵצְאוּ מֵהֶם], אַחֲרַי כֶּךָ לְאֵמֹר בְּוֹא"ו. כָּאֵן
נִרְמֵז בֶּן בְּכוֹר, (שְׁמוֹת ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וְכֵתוּב
(יִרְמִיָּה לֵא) וְאֶפְרַיִם בְּכוֹרֵי הוּא, וְעַל זֶה תּוֹסֵפֶת
וַא"ו.

רַבִּי חֲזַקְיָה פְתַח, (תַּהֲלִים קל"ט) נִלְמֵי רָאוּ עֵינֵיהֶּ וְעַל
סִפְרָךְ בְּלָם יִפְתְּבוּ וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ
בְּכֶמֶה מְקוֹמוֹת. אֲבָל בַּא רֵאָה, כָּל אֹתָן
הַנְּשָׂמוֹת שֶׁהֵיוּ מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, כִּלְּן עוֹמְדוֹת
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁלֹּא יִרְדוּ לְעוֹלָם
בְּאֹתָהּ דְמוֹת מִמֶּשׁ שֶׁנִּרְאִים אַחֲרַי כֶּךָ בְּעוֹלָם,
וְאוֹתוֹ מֵרֵאָה שֶׁל גּוֹף הָאָדָם שֶׁעוֹמֵד בְּעוֹלָם הַזֶּה,
כֶּךָ עוֹמֵד לְמַעְלָה.

וּבְשָׁעָה שֶׁנִּשְׁמָה זוּ מְזַמְּנֵת לְרַדֵּת לְעוֹלָם, אוֹתָהּ
 נִשְׁמָה בְּאוֹתָהּ דְּמוֹת מִמֶּשׁ שְׁעוֹמְדֵת
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּךָ עוֹמְדֵת [לְמַעַלָּה] לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וּמִשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁתִּשְׁמַר
 מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא לַעֲבֹר עַל הַבְּרִיתוֹת.

וּמַנֵּין לָנוּ שְׁעוֹמְדֵת לְפָנָיו? שְׁכַתוֹב (מלכים א' יז) הִי
 ה' אֲשֶׁר עֹמְדֵתִי לְפָנָיו. עֹמְדֵתִי וַדַּאי, וְהִרִי
 פְּרִשׁוּתָהּ. וְלִכֵּן גָּלְמִי רָאוּ עֵינֶיהָ, עַד שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה
 [הַצֶּלֶם] בְּעוֹלָם. וְעַל סִפְרָךְ כֻּלָּם יִכְתְּבוּ, שְׁחֵרִי כָּל
 הַנִּשְׁמוֹת בְּאוֹתָהּ דְּמוֹת שְׁלָהֶם, כֻּלָּם בַּסֵּפֶר
 כְּתוּבִים. יָמִים יִצְרוּ, הִרִי פְּרִשׁוּתָהּ יִצְרוּ וַדַּאי. וְלֹא
 אֶחָד בָּהֶם, בְּעוֹלָם תִּהְיֶה לַעֲמֹד בְּקִיּוּם רְבוּנָם כְּרֵאוּי.

בֵּיא רְאֵה, יָמֵי בֶן הָאָדָם כְּשִׁזְזוּכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה
 כְּמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הַיָּמִים שֶׁלוֹ מִתְרַבֵּים
 לְמַעַלָּה מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהוּא מֵדֵת יָמָיו. פִּתַּח
 וְאָמַר, (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קִצֵּי וּמֵדֵת יָמֵי מַה הֵיא
 וְגו'. פְּסוּק זֶה בְּאֵרוּחֹהוּ. אֲבָל בֵּיא רְאֵה, קִצֵּי - זֶה

בְּיַמֵּי הַיָּמִין, שֶׁנִּקְשַׁר בְּדוֹד. וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא - זֶהוּ
שְׂמֵת־מִנְהָ [שֵׁשׁ מִמִּנְהָ] מִמֶּשׁ עַל יָמָיו.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הֲרֵי שָׁמַעְתִּי מִרַבִּי שְׁמַעוֹן
שֶׁפָּסוּק זֶה נֹאמֵר עַל אוֹתָם הַיָּמִים שֶׁנִּגְזְרוּ
עֲלֵיו מֵאָדָם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהֵם שִׁבְעִים, שֶׁהֲרֵי נֹאמֵר
שְׁחִיִּים בְּכֻלָּל לֹא הָיוּ לוֹ, אֲלָא שְׂאָדָם נָתַן לוֹ
מֵאוֹתָם יָמִים שְׁלוֹ שִׁבְעִים שָׁנִים.

וְסוּד זֶה, וְיִלּוֹן לֹא מִשְׁמֵשׁ כְּלוּם, וְהַלְבָּנָה לֹא
מְאִירָה כְּלָל מֵעֲצָמָה, וְשִׁבְעִים שָׁנִים
מְאִירוֹת לָהּ בְּכֻלָּ אֶצְדֵּיהָ, וְהֵם חֲיֵי דוֹד סָתָם. וְעַל
זֶה רָצָה דוֹד מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדַעַת סוּד זֶה,
וְעַל מַה אֵין חַיִּים לְלִבְנָה מֵעֲצָמָה, וְלְדַעַת אֶת
הַעֲקָר שְׁלָהּ.

וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא - זוֹהִי דַרְבָּנָה [שֶׁל הָעוֹלָם] עֲלִיוֹנָה
נִסְתָּרָת שְׁעוֹמְדָת עַל כָּל אוֹתָם הַיָּמִים
שֶׁהֵם חַיִּים שְׁלָהּ, מְקוּם שֶׁמְאִיר לְכֻלָּ. אֲדַעַה מַה
חִדַּל אָנִי - אָמַר דוֹד, אֲדַעַ עַל מַה חִדַּל אָנִי אֲזַר
מֵעֲצָמִי וְנִמְנַע מִמֶּנִּי כִּשְׂאָר כָּל אוֹתָם הָאֲזוֹרוֹת

הַעֲלִיזֵנִים שִׁישׁ לָהֶם לְכֹלֵם חַיִּים, וְאֲנִי עַל מָה
אֲנִי חָדַל וְעַל מָה נִמְנָע מִמֶּנִּי. וְזֶהוּ מַה שְּׂרָצָה
רֹד לְדַעַת, וְלֹא נִתְּנָה לוֹ רְשׁוּת לְדַעַת.

תּוֹסֵפֶת א

קוֹל גִּלְגָּל מִתְגַּלְגֵּל מִמַּטָּה לְמַעְלָה, מִרְכְּבוֹתֶיהָ
סְגוּרוֹת, הוֹלְכוֹת וּמִתְגַּלְגְּלוֹת. קוֹל נְעִימוֹת
עוֹלָה וַיּוֹרֵד, הוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט בְּעוֹלָם. קוֹל שׁוֹפָר
שׁוֹפֵעַ בְּעַמְּקֵי הַדְּרָגוֹת מְסוּבָב דְּרָגָה [גִּלְגָּל] סְבִיבָה.
יוֹשְׁבוֹת שְׂתֵי מְגֵרָפוֹת מִיָּמִין וּמִשְׁמָאל, בְּשָׁנֵי
גְּוָנִים נְשָׂאֲבִים זֶה בְּזֶה, זֶה לְבָן וְזֶה אָדָם, וּשְׁנֵיהֶם
סוּבְבִים גִּלְגָּל לְמַעְלָה, סוּבְבִי לְיָמִין - לְבָן עוֹלָה,
וּסוּבְבִי לְשְׂמָאל - אָדָם יוֹרֵד, וְהַגִּלְגָּל סוּבְבִי תָמִיד
וְלֹא שׁוֹבֵךְ.

שְׂתֵי צְפָרִים עוֹלוֹת, שְׂמַצְפָּצְפוֹת, אַחַת לְצַד
דָּרוֹם וְאַחַת לְצַד צְפוֹן. פּוֹרְחִים בְּאֵוִיר
צְפָצוֹף, וְקוֹל נְעִימַת הַגִּלְגָּל מִתְחַפְּרִים בְּאַחָד,
וְאִז (תַּחֲלִים צַד) מְזֻמָּר שִׁיר לְיוֹם הַשָּׁבֶת. וְכֹל
הַבְּרָכוֹת שׁוֹפְעוֹת בְּלַחֲשׁ בְּנְעִימוֹת הַזֶּה [מִקוֹל],

מֵתוֹךְ אֶהְבֵּת קוֹל הַשׁוֹפָר. כְּנָגֵד אוֹתָן כְּרֻכּוֹת
 יוֹרְדוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְנִגְנְזוּ כְּאַחַד כְּתוֹךְ
 עִמָּךְ הַבָּאֵר, נְבִיעֵת הַבָּאֵר שְׁלֹא פּוֹסְקֵת כְּלַחֲשׁ,
 עַד שְׁמַת־מֵלֵא אוֹתוֹ גִּלְגֵּל סוֹבֵב.

אוֹתָן שְׁתֵּי מִגְרָפוֹת סוֹבְבוֹת, אַחַת הַיְמָנִית,
 קוֹרֵאת בְּחֵיל וְאוֹמְרָת: זֶהר שְׁזוֹהָרִים
 שְׁעוֹלָה וַיּוֹרֵד, שְׁנֵי אֱלֹפֵי עוֹלָמוֹ"ת הָאֵירוּ. עוֹלָם
 הָאֲמֻצֵּעַ כְּתוֹכָם הָאֵר כּוֹזֵר רְבוּנָה. כָּל אוֹתָם
 בְּעַלֵּי הָעֵינַיִם הִסְתַּכְּלוּ וּפְקָחוּ עֵינֵיכֶם, וְתִזְכּוּ
 לְאוֹר תְּהִי, לְעֵדוֹן תְּהִי. אֵלּוּ הֵן כְּרֻכּוֹת
 שְׁשׁוֹפְעוֹת מִלְמַעְלָה, מִי שְׁזוֹכָה, גִּלְגֵּל עוֹלָה
 סוֹבֵב יְמִינָה, וְשׁוֹפֵעַ וּמוֹשֵׁף לְאוֹתוֹ תּוֹזָכָה,
 וּמִתְעַדֵּן מִכְּרֻכּוֹת אֵלּוּ הֵעֲלִיזוֹת תּוֹזָהָרוֹת.
 אֲשֶׁרֵיהֶם אוֹתָם שְׁזוֹכִים בָּהֶם.

וּכְשֶׁלֹּא זוֹכָה, גִּלְגֵּל סוֹבֵב, וְאוֹתָהּ מִגְרָפָה שָׁל
 צֵד שְׁמַאל סוֹבְכֵת וַיּוֹרְדֵת לְמַטָּה,
 וּמְשִׁיכָה דִין עַל זֶה שְׁלֹא זוֹכָה, וְקוֹל יוֹצֵא: אוֹי
 לְאוֹתָם רְשָׁעִים שְׁלֹא זָכוּ. מֵאוֹתוֹ צֵד יוֹצֵאת אֵשׁ

שָׁל שְׁלֵהֶבֶת שְׁהוֹלָקֶת, שְׁשׁוֹרָה עַל רְאִישֵׁי
הָרְשָׁעִים. אֲשֶׁרֵיהֶם אוֹתָם כָּל אוֹתָם שְׁהִלְכוּ
בְּדֶרֶךְ אֱמֶת בְּעוֹלָם הַזֶּה לְזִכּוֹת לְאוֹתוֹ אוֹר
עֲלִיּוֹן, בְּרִכּוֹת מִצְחָחוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נח)

וְהַשְׂפִּיעַ בְּצִחְצִחוֹת נִפְשָׁךְ. עד כאן התוספתא

בֵּא רְאֵה, כָּל הַבְּרִכּוֹת הָעֲלִיּוֹנוֹת, בְּלֵן נִמְסְרוּ
לְדֶרֶגָה הַזֶּה לְבֶרֶךְ אֶת הַכֹּל. וְאֵף עַל גַּב
שְׂאִיִן לָהּ אוֹר מִעֲצָמָה, כָּל הַבְּרִכּוֹת וְכֹל
הַשְּׂמָחָה וְכֹל הַטּוֹב, כֵּלָם עוֹמְדִים בָּהּ וּמְמַנְהָ
[עוֹמְדִים] יוֹצֵאִים, וְעַל זֶה נִקְרְאָת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה,
וְנִקְרְאָת בְּרָכָה מִמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משלי י) בְּרִכַּת
ה' הִיא תַעֲשִׂיר. וְעַל זֶה כָּתוּב (דברים לג) וּמִלֵּא
בְּרִכַּת ה' יָם וְדָרוֹם יִרְשָׁה.

וְלֵכֵן יֵשׁ לָהּ בְּכָל שִׁיּוֹר, וּמִכָּל מִתְמַלְאֵת

וּמִכָּל יֵשׁ בָּהּ, וּמִתְבָּרַכַת מִכָּל

(דף רלד ע"א)

אוֹתָן בְּרִכּוֹת עֲלִיּוֹנוֹת, וְנִמְסְרוּ לָהּ בְּרִכּוֹת לְבֶרֶךְ.
מִנֵּיִן לָנוּ? שֶׁאֵמַר רַבִּי יִצְחָק, יַעֲקֹב בֶּרֶךְ אֶת בְּנֵי
יוֹסֵף מִמְּקוֹם זֶה שֶׁכָּל הַבְּרִכּוֹת נִמְסְרוּ בְּיָדוֹ

לְבָרָךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יב) וְהָיָה בְּרָכָה. מִכַּאן
וְהִלָּאָה הַבְּרָכוֹת נִמְסְרוּ בְיָדְךָ.

כֵּן רָאָה, כְּמוֹ זֶה אָנוּ מְבָרְכִים וּמְשַׁבְּחִים אֶת
הַשֵּׁם הַזֶּה, וְעַל זֶה הִלַּל, שְׂאוֹתָם יָמִים
שְׂאוֹמְרֵים הִלַּל. שֶׁאֵמַר רַבִּי חֵיִיא, בְּהִלַּל צְרִיכִים
שְׁלֹשׁ דְּרָגוֹת: חֲסִידִים, צְדִיקִים, וַיִּשְׂרָאֵלִים. [משום
שֶׁנֶּתְעַלָּה כְבוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאֵלוֹ הַדְּרָגוֹת] חֲסִידִים מֵצַד
הַיָּמִין, צְדִיקִים מֵצַד הַשְּׂמָאל, וַיִּשְׂרָאֵל מִכָּל
אוֹתָם הַצְּדִיקִים, מִשּׁוּם [שֶׁהַיִּשְׂרָאֵלִים] שֶׁיִּשְׂרָאֵל כְּלוּלִים
מִכָּלֵם, וְעַל זֶה עוֹלָה תִּשְׁבַּחַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מִהַכֵּל, וְכֵן בְּכָל מְקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְשַׁבְּחִים אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֻמָּטָה, עוֹלָה כְבוֹדוֹ בְּכָל.

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֵאֵסְפוּ וְגו'. רַבִּי
אֲבָא פָתַח וְאָמַר, (תהלים קכ) פָּנָה אֵל תְּפִלַּת
הָעֲרֵעַר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם. פָּסוּק זֶה בְּאֵרוּהוּ,
וְהִתְקַשְׁוּ בּוֹ הַחֲבָרִים. (אֵלֶּא עוֹד יֵשׁ בּוֹ צַד בְּצִיּוּרִים רַבִּים) פָּנָה?!
הַקָּשִׁיב הִיָּה צְרִיךְ, אוֹ שָׁמַע. מַה זֶה פָּנָה?

אֵלֶּא כָּל תְּפִלוֹת הָעוֹלָם - תְּפִלוֹת, וְתִפְלוֹת
 הַיְחִיד לֹא נִכְנָסוֹת לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ
 אֵלֶּא בְּכַח חוֹק. שְׁעַד שְׁלֹא נִכְנָסוֹת אוֹתָהּ תְּפִלָּה
 לְהַתְעַטֵּר בְּמִקוּמָהּ, מִשְׁנִיחַ בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא וּמִסְתַּכֵּל בָּהּ, וּמִסְתַּכֵּל בְּחַטָּאֵי וּבְזוֹנוֹת
 אוֹתוֹ הָאָדָם, מֵה שְׂאִינוֹ עוֹשֶׂה בֵּין בְּתִפְלוֹת
 הַרְבִּיּוֹת, שֶׁתִּפְלוֹת הַרְבִּיּוֹת כְּמֵה הֵן תְּפִלוֹת שְׂאִינוֹ
 [מִבְּנֵי] מַצְדִּיקִים, וְכֵלֵן נִכְנָסוֹת לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וְלֹא מִשְׁנִיחַ בְּחַטָּאֵיהֶם.

מִשׁוֹם כֵּךְ פָּנָה אֵל תְּפִלוֹת הָעֲרָעָר, מִתְפַּדֵּי
 וּמִסְתַּכֵּל בָּהּ, וּמִסְתַּכֵּל [בְּזוֹנוֹתוֹ] בְּמֵה
 רְצוֹן נַעֲשֶׂה, וּמִי אוֹתוֹ הָאִישׁ שְׂמֵת־פִּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ
 וּמֵהם מַעֲשִׂיו. מִשׁוֹם כֵּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַתְפַּלֵּל
 תְּפִלָּה בְּצַבּוּר. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שְׁלֹא בָּזָה אֶת
 תְּפִלָּתוֹ, אֵף עַל גַּב שְׁלֹא כָּלָם בְּבִנְיָנָה וְרְצוֹן
 הֵלֵב.

דְּבַר אַחַר פָּנָה אֵל תְּפִלוֹת הָעֲרָעָר - זֶה יְחִידֵי
 שְׂנִכְלָל בְּרַבִּיּוֹת. וּמִיחוֹ יְחִידֵי שְׂנִכְלָל

בְּרַבִּים? הֲיִי אֹמֵר זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כָּלוּל בְּשָׁנַי
צְדָדִים, וְקָרָא לְבָנָיו, וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ עֲלֵיהֶם.
אִיזוֹ תְּפִלָּה שִׁיתְקַבְּלוּ בְּשִׁלְמוֹת לְמַעַלָּה? תְּפִלָּה
שְׁלֵא יִשְׁמְרוּ בְּנֵלוֹת.

בְּשָׁעָה זוֹ שֶׁקָּרָא לָהֶם יַעֲקֹב, הִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ
שְׂכִינָה, וְהָרִי פִרְשׁוּתָהּ. וּבֵא וּרְאֵה,
בְּשָׁעָה שֶׁיַּעֲקֹב הָיָה קוֹרֵא לְבָנָיו, הִזְדַּמְּנוּ לְשֵׁם
אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק, וַשְׂכִינָה עַל גְּפִיהֶם. וְהַשְׂכִּינָה
הֵיטָה שְׂמִיחָה בְּיַעֲקֹב לְהִתְחַבֵּר בְּאֵבוֹת,
לְהִתְקַשֵּׁר עִם גִּפְשׁוֹתֵיהֶם כְּאֶחָד, לְהִיּוֹת מְרַכָּבָה.

בְּשָׁעָה שֶׁפָּתַח יַעֲקֹב וַאֲמַר, הֵאֲסִפּוּ וְהִגִּידָה
לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים, בְּאַחֲרִית - זוֹ הַשְׂכִּינָה, כְּבִיכּוֹל נָתַן כּוֹ
עֲצָבוֹת, וְהִסְתַּלְּקָה. וְאַחַר כֵּן הִתְזַוְּרוּ אוֹתָהּ בְּנָיו
בְּיַחּוּד הַדְּבָרִים שֶׁלָּהֶם, וּפְתַחוּ וַאֲמָרוּ (דְּבָרִים ו)
שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו'. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הֵעֲמִידָה יַעֲקֹב,
וַאֲמַר בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד,
וְהִתְיַשְּׁבָה הַשְׂכִּינָה בְּמִקוּמָהּ. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב, מֵה

קְרִיאָה כָּאֵן? אֵלָּא קְרִיאָה, לְקַיִם מְקוּמָם, לְקַיִם
אוֹתָם לְמַעַלָּה וּמַטָּה.

בֵּיא רֵאָה, בְּכָל מְקוּם קְרִיאָה בְּגוּן זֶה, שְׂפָתוֹב
(במדבר יג) וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁיעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ,
לְקַיִם מְקוּמוֹ בְּמְקוּם שְׂצָרִיךְ וּלְקַיִם אוֹתוֹ. וְכֵן
(בראשית כה) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. וְכֵתוּב וַיִּקְרָא לוֹ אֵל
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַעֲמִידוֹ לְמְקוּם
זֶה בְּשֵׁם זֶה. הַקְּרִיאָה בָּאָה לְקִיּוּם.

אִם תֹּאמַר וַיִּקְרָא אֵל אֱלֹהִים, קְרִיאָתִי מִצָּרָה
לִי אֵל ה' - בְּךָ הוּא וַדַּאי, לְקַיִם וּלְקַיִם
קִיּוּם הַעֲלִיּוֹן, וּמַהוּ? סְדוּר שֶׁל שְׂבַח רַבּוֹנוֹ, וְכָל
אוֹתָם דְּבָרִים שְׂצָרִיכִים לְפָנֵי רַבּוֹנוֹ, קִיּוּם נוֹתֵן
לוֹ לְרַבּוֹנוֹ שְׂמֵרָאָה שְׂחֵבֵל תְּלוּי בּוֹ וְלֹא בְּמְקוּם
אַחַר, הֲרִי הַכֹּל מַעֲמִיד קִיּוּם. כְּמוֹ זֶה וַיִּקְרָא
יַעֲקֹב אֵל בְּנָיו, הַעֲמִידֵם בְּקִיּוּם שְׁלָם. כְּמוֹ זֶה
וַיִּקְרָא אֵל מֹשֶׁה, הִתְקַיִם בְּקִיּוּמוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, א' שֶׁל וַיִּקְרָא לָמָּה הִיא
קַטְנָה? אָמַר לוֹ, הִתְקַיִם מֹשֶׁה בְּשֵׁלְמוֹת,

וְלֹא כִּכְל, שְׁהָרִי הַסְּתִילֵק מֵאַשְׁתּוֹ. בְּסִפְרֵי
הַקְּדֻמוֹנִים אָמְרוּ לְשַׁבַּח, וְאַנּוּ כֶּךָ שְׁנִינּוּ: מַה
שְׁנַתְעֵלָה לְמַעְלָה, יִתְקַשֵּׁר לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְאִז
הוּא שָׁלֵם. עוֹד, אֶל"ף קַטְנָה הִיְתָה מִמְּקוֹם קַטָּן,
קַטָּן שֶׁהוּא גָדוֹל בְּהִתְחַבְּרוֹתוֹ לְמַעְלָה. [לְמַעְלָה וּלְמַטָּה
וְאִז נִשְׁלֵם].

וַיֹּאמֶר, מַה זֶה וַיֹּאמְרוּ? הָרִי פִּרְשׁוּתָהּ, [כְּמוֹ שְׁנַיִמְר
וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ] וַאֲמַרְתָּ בְּלִבְכֶּךָ - אֲמִירָה
בְּחַשְׁאֵי. הֵאֱסָפוּ?! אֲסָפוּ הִיא צְרִיף, כְּמוֹ
שְׁנַיִמְר (תַּחֲלִים נ) אֲסָפוּ לִי חֲסִידֵי. אֶלָּא [הַקּוֹים לְהֵם]
קָיִם לָנוּ, הֵאֱסָפוּ מִמְּקוֹם שְׁלִמְעֵלָה הוּא. הֵאֱסָפוּ,
בְּקִשׁוֹר שָׁלֵם בְּיַחֲוֹד אֶחָד. וְאַנְיָדָה לָכֶם, מַה זֶה
וְאַנְיָדָה לָכֶם? סוֹד חֲכָמָה הוּא.

רַבִּי יוֹסֵי שָׁאֵל אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר לוֹ,
וְאַנְיָדָה, אוֹ וַיִּגַּד, אוֹ וַיִּגִּידוּ, וְכֵן כָּלֵם,
שְׁשִׁנִּינוּ שְׁסוֹד הַחֲכָמָה הִיא, לָמָּה בְּדָבָר זֶה [בְּכָלֵם]
הוּא בְּסוֹד הַחֲכָמָה? אָמַר לוֹ, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא דָבָר
שְׁבֵא בְּנִימ"ל דָּל"ת בְּלִי פִּרוּד, וְזֶהוּ סוֹד

הַחֲכָמָה. דְּבַר שֶׁבֵּא בְּשִׁלְמוֹת בְּסוּד הָאֱוֹתִיּוֹת כִּדְּ
 הוּא כְּשֵׁיהֶם בַּחֲכָמָה, אֲבָל דְּלִ"ת בְּלִי גִימָ"ל אֵינּוּ
 שְׁלֵמוֹת, וְכֵן גִּימָ"ל בְּלִי דְּלִ"ת, שְׁהָרִי זֶה כְּזֶה
 נִקְשְׂרוּ בְּלִי פִּירוּד, וּמִי שֶׁמִּפְרִידֵם, גּוֹרֵם לְעֲצָמוֹ
 מוֹת, וְסוּד זֶה הוּא חֲטָאוֹ שֶׁל אָדָם.

מִשּׁוּם כִּדְּ הוּא דְּבַר שֶׁל סוּד חֲכָמָה. וְאִם עַל גַּב
 שְׁיֵשׁ יו"ד לְפַעֲמִים בֵּין גִּימָ"ל לְדְלִ"ת, אֵינּוּ
 פִּירוּד, וְהַכֹּל קָשֶׁר אַחֵד. וְעַל זֶה דְּבַר זֶה כִּדְּ הוּא
 וַדָּאִי, וְאֲנִידָה לָּכֶם - סוּד הַחֲכָמָה, שְׁרָצָה לְגִלּוֹת
 אֵת סוּף כָּל מַעֲשֵׂיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְאִם תֵּאמַר שֶׁלֹּא נִגְלָה מַה שְׁרָצָה לְגִלּוֹת, אִם כִּדְּ
 אִזּוֹ לָמָּה כְּתוּב בַּתּוֹרָה דְּבַר שֶׁל יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם,
 וְאַחֵר כִּדְּ נִפְנָם, וְלֹא הַשְׁתַּלֵּם הַדְּבַר? אֵלֶּא וַדָּאִי
 שֶׁהַשְׁתַּלֵּם, כָּל מַה שֶׁצָּרִיךְ לְגִלּוֹת נִגְלָה וְהַסְתִּיר,
 אָמַר דְּבַר וְנִגְלָה בַּחוּץ וְהַסְתִּיר לְפָנִים. וְדַבַּר תּוֹרָה
 לֹא נִפְנָם לְעוֹלָמִים.

וְהַכֹּל הוּא נִסְתָּר בַּתּוֹרָה, מִשּׁוּם שֶׁהַתּוֹרָה הִיא
 שְׁלֵמוֹת הַכֹּל, שְׁלֵמוֹת שֶׁל מַעְלָה וְלִמְטָה,

וַיֵּינן אֹת אוֹ דָבָר בְּתוֹרָה פְּנוּם, וַיַּעֲקֹב, כָּל מָה
 שֶׁהֶצְטַרְךְ לֹאמַר אָמַר, אֲבָל גְּלָה וְהִסְתִּיר, וְלֹא פָּנָם
 מִכָּל מָה שֶׁרָצָה אֲפֹלוֹ אוֹת אַחַת.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ יוֹשְׁבֵים יוֹם אֶחָד עַל
 פֶּתַח לוֹד. אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, זֶה
 שֶׁרָאִינוּ שֶׁיַּעֲקֹב בֵּרַךְ אֶת בְּנָיו, רָאִינוּ מִמֶּה שֶׁכָּתוּב
 וַיְבָרַךְ אוֹתָם, אֲבָל אֵיפֹה הַבְּרָכָה שֶׁלָּהֶם? אָמַר לוֹ,
 כָּל הַבְּרָכוֹת הֵם שֶׁבֵּרַךְ אוֹתָם, כִּמוֹ יְהוּדָה אֶתֶּה
 יוֹדוּךְ אַחִיךָ, דֵּן יְדִין עִמוֹ, מֵאֲשֶׁר שָׁמְנָה לַחֲמוֹ, וְכֵן
 כָּלָם.

אֲבָל מָה שֶׁרָצָה לְגַלוֹת לָהֶם לֹא גְלָה, שֶׁרָצָה
 לְגַלוֹת לָהֶם אֶת הַקֵּץ, וְחֲרִי פִּרְשׁוּהָ שֶׁיֵּשׁ
 קֵץ לַיָּמִין וַיֵּשׁ קֵץ לַשְּׂמֹאל, וְרָצָה לְגַלוֹת לָהֶם אֶת
 הַקֵּץ כִּדְרֵי לְהַשְׁמֵר (דף רלה ע"א) וְלִהְיֶהר מֵעַרְלָה. וּמָה
 שֶׁגְּלָה לָהֶם נוֹדַע וְהִתְנַלָּה עַד שֶׁנִּכְנְסוּ לְאֶרֶץ
 הַקְּדוּשָׁה, אֲבָל דְּבָרִים אַחֲרִים אֵינָם בְּגִלוּי, וְהֵם
 נִסְתָּרִים בְּתוֹרָה בַּפְּרָשָׁה הַזֹּאת שֶׁל יַעֲקֹב וּבְאוֹתָן
 הַבְּרָכוֹת.

פָּתַח וְאָמַר, רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה כָּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי.
 מָה רָאָה יַעֲקֹב לִפְתּוֹחַ בְּרֵאוּבֵן? שִׁפְתָּהּ
 בִּיהוּדָה, שֶׁהוּא רֵאשׁוֹן לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְהוּא מְלֹךְ,
 וְרֵאשׁוֹנוֹ שְׂלֵא בִּרְךְ אוֹתוֹ וְסִלַּק בְּרָכוֹת מִמֶּנּוּ, עַד
 שָׁבָא מִשָּׁה וְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה עֲלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (דברים לג) יְחִי רְאוּבֵן וְאֵל יְמוֹת.

אֲבָל וַדַּאי בְּרָכוּ, וְעֲלָתָה אוֹתָהּ בְּרָכָה לְמִקוֹמָהּ.
 לְאָדָם שֶׁהָיָה לוֹ בֵּן. כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַנוֹ לְהִסְתַּלֵּק
 מִן הָעוֹלָם, בָּא הַמֶּלֶךְ אֵלָיו. אָמַר, חֲרִי כָּל מְמוֹנֵי
 יְהוּדָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ שָׁמוֹר לְבָנִי. כְּשֶׁרָאָה הַמֶּלֶךְ שֶׁבָנוּ
 רְאוּבֵן, אָז נָתַן לוֹ. כֶּךָ יַעֲקֹב אָמַר.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה, אֶהוּב מֵעֵי אֶתָּה, אֲבָל
 הַבְּרָכוֹת שֶׁלְּךָ יַעֲלוּ בְיַדִּי הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ
 עַד שִׁירָאָה אוֹתָךְ, מִשּׁוֹם שֶׁהִלְכָתְּ כְּנָגֵד אִפְסָךְ וְגו',
 כְּתִרְנוּמוֹ. רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פָּתַח
 וְאָמַר, (יחזקאל לו) וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֵל חֲרוּחַ וְגו'.
 כִּמָּה אֲטוֹמִים הֵם בְּנֵי אָדָם שְׂלֵא יוֹדְעִים וְלֹא
 מִשְׁנִיחִים בְּכְבוֹד הַמֶּלֶךְ, שֶׁחֲרִי חֲתוּרָה מִכְרִיזָה

עליהם בכל יום, ואין מי שמקשיב באזניו פנגדה.
 פסוק זה קשה, כיון שכתוב הנבא אל הרוח,
 מדוע פעם נוספת הנבא בן אדם ואמרת אל
 הרוח?

אלא מבאן למדנו סוד החכמה, שנים עומדים
 כאן - אחד לעורר מלמטה למעלה, שאם
 לא מתעוררים למטה לא מתעוררים למעלה,
 ובהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה. הנבא אל
 הרוח - מלמטה למעלה, הנבא בן אדם ואמרת
 אל הרוח - מלמעלה למטה.

שתירי אפלו למעלה, בהתעוררות שלמטה לזקח
 אותו עליון מהעליון מפניו. כמו פסוק זה,
 כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. מארבע
 רוחות - זה דרום ומזרח וצפון ומערב, ורוח באה
 ממערב בהתחברות של אלה האחרים, כמו
 שנאמר (במדבר כא) פרוח נדיבי העם וגו'.

ומבאן יוצאות רוחות ונשמות לבני העולם
 להצטיר בהם, ונושבים, כמו שנאמר

(בראשית ב) וַיִּפֶּחַ בְּאִפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים. בַּא רְאֵה, לֹקַח
 מִצַּד זֶה וְנוֹתֵן בְּצַד אַחֵר, וְעַל זֶה (קהלת א) כָּל
 הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינָנו מְלֵא. לָמָּה
 אֵינָנו מְלֵא? מִשּׁוֹם שְׁלֹקַח וְנוֹתֵן, מִכְּבִּים וּמוֹצִיא.

רַבִּי אֶלְעָזָר שָׁאֵל שְׂאֵלָה אֶת רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר,
 הוֹאִיל וְנִלְוִי לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁפָנִי
 אָדָם יָמוּתוּ, לָמָּה הוֹרִיד נְשָׁמוֹת לְעוֹלָם, וְלָמָּה
 הוּא צָרִיךְ אֶת זֶה? אָמַר לוֹ, שְׂאֵלָה זוֹ לְפָנַי רַבְּנָן
 שְׂאֵלוּ כַּמָּה וְכַמָּה, וּבְאֵרוּהָ, אֲכַל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא נוֹתֵן נְשָׁמוֹת שְׂיִוְרָדוֹת לְעוֹלָם הַזֶּה לְהוֹדִיעַ
 אֶת כְּבוֹדוֹ, וְלֹקַח אוֹתָן אַחֵר כָּהֵן. אִם כֵּן לָמָּה
 יִרְדּוּ?

אֶלָּא סוּר זֶה כֵּן הוּא. פְּתַח וְאָמַר, (משלי ה) שְׂתַה
 מִיָּם מִבוֹרֶךְ וְנִזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךְ. תִּרִי
 פְּרִשׁוּהָ, בּוֹר - מְקוֹם שֶׁלֹּא נוֹבֵעַ מִעֲצָמוֹ. וּמִתִּי
 נוֹבְעִים הַמַּיִם הַלְלוּ? בְּשַׁעַה שֶׁהַשְּׂתִלְמָה הַנְּשָׁמָה
 בְּעוֹלָם תִּהְיֶה, בְּשַׁעוֹלָה לְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְשְׂרָה בּוֹ,

אָז הוּא שָׁלֵם מִכָּל הַצָּרִים, מִמָּטָה וּמִמַּעַלָּה [וּמִכָּל

הַצָּרִים].

וּבְשֵׁנִישְׁמָה עוֹלָה, אָז מִתְעוֹרֶרֶת תְּשׁוּקַת
הַנְּקֻבָּה לְזִכָּר, וְאִזּוּ נוֹבְעִים מִיָּם
מִלְמָטָה לְמַעַלָּה, וּבֹר נַעֲשֶׂה פֶּאֶר, מִיָּם נוֹבְעִים,
וְאִזּוּ הַתְּחִבְרוֹת וְיַחֲוֹד [וְיִסוּד] וְתִשׁוּקָה וְרִצּוֹן
נִמְצָאִים, [לְזֶה] שְׁתֵּרֵי בְּנִשְׁמַת הַצָּדִיק נִתְקַן אוֹתוֹ
מְקוֹם, וּמִתְעוֹרֶרֶת חֲכִיבוֹת וְרִצּוֹן לְמַעַלָּה
וּמִתְחַבְּרִים פְּאַחַד.

רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה. כִּךְ הוּא וְדָאִי, טָפָה
רֵאשׁוֹנָה שֶׁל יַעֲקֹב הִיָּתָה, וְרִצּוֹנוֹ
בְּמָקוֹם אַחֵר הָיָה, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. כֹּא רְאָה,
רְאוּבֵן וְכָל שְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׂבָטִים, כָּלָם אֶחָוִיזִים
בְּשִׁכְנֵיהֶם, וּבְשָׂרָאָה יַעֲקֹב אֶת הַשְּׂכִינָה עָלָיו,
קָרָא לְשְׁנַיִם עָשָׂר בְּנָיו לְהַתְּחַבֵּר עִמָּה.

וּבֵא וְרֵאָה, מָטָה שְׁלֵמָה לֹא נִמְצָאָה מִיּוֹם
שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כִּאֲוֹתָהּ הַשְּׁעָה שְׂרָצָה ^{(דף רלה}
יַעֲקֹב לְהַסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם. אֲבָרְהָם מִיִּמִּינוֹ, ^{ע"ב)}

יִצְחָק מִשְׂמָאלוּ (ד"ו), יַעֲקֹב הָיָה שׁוֹכֵב בִּינֵיהֶם,
שְׁכִינָה לְפָנָיו. כִּיּוֹן שְׂרָאָה כֹּף יַעֲקֹב, קָרָא לְבָנָיו,
וְאַחַז אוֹתָם סְבִיב הַשְׁכִּינָה, וְסִדֵּר אוֹתָם בְּסִדּוֹר
שָׁלֵם.

מִנֵּין לָנוּ שְׁסִדְרָם סְבִיב הַשְׁכִּינָה? שְׁכָתוֹב
הָאִסְפוּ, וְאִז נִמְצְאָה שָׁם שְׁלֵמוֹת הַכֹּל,
וּכְמָה מְרַכְבוֹת עֲלִיזוֹת סְבִיבָם. פְּתַחוּ וְאָמְרוּ,
לָךְ ה' הַגְּדֵלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. אִז הִתְכַּנַּס הַשְּׁמַשׁ
אֶל הַלְּבָנָה, וְהִתְקָרַב מִזְרַח לַמַּעְרָב. זֶהוּ שְׁכָתוֹב
וַיֵּאֲסֹף רַגְלָיו אֶל הַמַּטָּה, וּמֵאִירָה הַלְּבָנָה,
וְנִמְצְאָת בְּשֵׁלֵמוֹת. וְאִז וַדַּאי שְׁנִינּוּ, יַעֲקֹב אָבִינוּ
לֹא יָמָת. כִּיּוֹן שְׂרָאָה יַעֲקֹב [סדר] צַד שָׁלֵם, מֵה
שְׁלֵא נִמְצָא כֹּף לְבָן אָדָם אַחֵר, שְׁמַח וְשִׂבְחָ אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּפְתַח וּבִרְךְ אֶת בְּנָיו, כָּל
אֶחָד וְאֶחָד בְּרָאוּ לֹ.

רַבֵּי יוֹסֵי וְרַבֵּי יִיסָא הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ, אָמַר
רַבֵּי יִיסָא, תְּרֵי וַדַּאי שְׁנִינּוּ, כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב
נִתְקָנוּ בְּסִדְר שָׁלֵם וְהִתְכַּרְבוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד

בְּרֵאשִׁי לוֹ, מַה נֹּאמֵר בַּפֶּסוּק הַזֶּה, שְׂכַתוֹב
 מֵאֲשֶׁר שְׂמְנָה לְחֶמוֹ וְגו' ? אָמַר לוֹ, לֹא יִדְעָתִי,
 כִּי לֹא שָׁמַעְתִּי מִהַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה, אֲלֵא אֶתָּה
 וְאֲנִי נִלְךְ לַמְנוּרָה הַקְדוּשָׁה. הִלְכוּ. בְּשֶׁהִגִּיעוּ
 לְרַבִּי שְׂמַעוֹן, אָמְרוּ דָּבָר וְשָׂאֵלוּ שְׂאֵלָה. אָמַר
 לָהֶם, וַיְדַאי סוּד תַּחְכְּמָה הוּא.

פְּתַח וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים ה) אֲשֶׁר יָשָׁב לְחוּף יַמִּים וְעַל
 מִפְרָצָיו יִשְׁכּוֹן. לָמָּה יָשָׁב שָׁם? אֲלֵא מִי
 שְׁיוֹשֵׁב עַל שֵׁפֶת הַיָּם, מִשְׁתַּמֵּשׁ בַּתַּפְנוּקֵי
 הָעוֹלָם. [וְכֵן אֲשֶׁר זָהוּ פְתַח עֲלִיּוֹן שֶׁל צְדִיק (שֶׁל צְדָקָה), בְּשֶׁמִּתְבָּרֵךְ
 לְחֹרֵיק בְּרָכוֹת לְעוֹלָם. וְכֵן סִמּוֹ לַפֶּסוּק הַזֶּה מֵאֲשֶׁר שְׂמְנָה, לַפְתַּח הָעֲלִיּוֹן,
 שְׁמֵשׁ מוֹרִיקִים בְּרָכוֹת לְעוֹלָם] וּפְתַח זֶה נוֹדַע תָּמִיד
 בַּבְּרָכוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אֲשֶׁר, וְזָהוּ עֲמוּד
 מֵאוֹתָם עֲמוּדִים שֶׁהָעוֹלָם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם.

וְהַמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא לָחֶם עֲנִי, מֵאוֹתוֹ מָקוֹם נִתְקַן
 [הַהוּא]. זֶהוּ שְׂכַתוֹב מֵאֲשֶׁר שְׂמְנָה
 לְחֶמוֹ. מַה שֶׁתִּיהָ לָחֶם עֲנִי, הַפֶּךְ לְהִיּוֹת לָחֶם [עֲנִי]
 פִּנָּג [שְׂמְנָה], מִשׁוּם שֶׁתִּרִיק וְזָרַק בּוֹ בְּרָכוֹת

וּתְפַנּוּקִים, וְסוּף הַפְּסוּק מוֹכִיחַ - וְהוּא יִתֵּן
 מֵעַדְנֵי מֶלֶךְ. מִי הַמֶּלֶךְ? זוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,
 שְׂמִינָה נִזּוֹן בְּתַפְנוּקֵי עוֹלָם, וְזֶה נֹתֵן לְמֶלֶךְ הַזֶּה
 כָּל הַכְּרָבוֹת, כָּל שְׂמִיחָה וְכָל טוֹב הוּא נֹתֵן,
 וּמִינָה יוֹצְאִים. אָמְרוּ, אִם לֹא כָּאֲנוּ לְעוֹלָם אֵלָּא
 בַּק לְדַעַת אֶת זֶה - טוֹב לָנוּ.

רְאוּבֵן הָיָה כְּבוֹד שֶׁל יַעֲקֹב. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, לוֹ
 רְאוּי הַכֹּל, וְהַכֹּל הָעֵבֶר מִמֶּנּוּ, וְנִתְּנָה
 הַמְּלָכוּת לִיהוּדָה, הַכְּבוֹרָה לְיוֹסֵף, וְהַכְּהֻנָּה
 לְלוֹי. זֶהוּ שְׂפָתוֹב פִּחוּ כַּמִּים אֵל תּוֹתֵר, לֹא
 תִשָּׂאֵר כְּהֵם. וּמָה שֶׁאָמַר כַּחַי וְרֵאשִׁית אוֹנֵי, כָּאֵן
 בְּרָכוּ וְהַפְּקִידוֹ אֵצֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

לְאַהוּב הַמֶּלֶךְ, [שֶׁבִקֵּשׁ מִהַמֶּלֶךְ לַעֲשׂוֹת לוֹ מוֹכֵחַ] [שֶׁהִנֵּה לוֹ בֵּן וְרָצָה
 שֶׁהַמֶּלֶךְ יַעֲשֶׂה לוֹ מוֹכֵחַ] יוֹם אֶחָד עֵבֶר בְּנוֹ
 בְּשׁוּק. אָמַר לְמֶלֶךְ, זֶה בְּנִי, וְרֵאֵי אֶהוּב נִפְשִׁי.
 שָׁמַע הַמֶּלֶךְ, וַיֵּדַע שֶׁזֶה בִּקֵּשׁ עַל בְּנוֹ. כִּךְ יַעֲקֹב
 אָמַר, רְאוּבֵן בְּכָרִי אֶתָּה כַּחַי וְגו'. כָּאֵן צְנֹחַ אֶת
 הַמֶּלֶךְ.

פָּחַז כַּמִּים אֵל תּוֹתֵר. כָּאֵן אָמַר מַה שְּׂאֲרַע לוֹ,
 שְׂלֵא נִשְׂאֵר [לוֹ] בְּאֶרֶץ וְנִזְרַק לְחוּץ לְאֶרֶץ.
 כְּנִגְדָּה זֶה מְמִנָּה [תַּחֲסוּם] אֶחָד מִצַּד הַמַּשְׁכָּן הָעֲלִיּוֹן
 שְׂמִמְנָה תַּחַת יַד מִיכָאֵל, וַיֵּשׂ אֹמְרִים תַּחַת יַד
 נְבִרְיָאֵל. וּמִיכָאֵל הוּא רֵאשׁ בְּכָל מְקוֹם מִצַּד שְׂל
 תַּחֲסוּ"ד, וְנְבִרְיָאֵל מִצַּד שְׂל שְׂמֵאל שְׂל גְבוּרָ"ה,
 וַיְהוּדָה עַד רָד עִם אֵל, צַד הַגְּבוּרָה, נִקְרָא בֵּית
 דִּין, וְסֻמוּךְ לוֹ רְאוּבֵן. וְאַף עַל גַּב שְׂמֵלְכוֹת
 הִיָּתָה שְׂל יְהוּדָה, רְאוּבֵן סֻמוּךְ כְּנִגְדָּו הָיָה.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, עֲתִידִים אֹתָם כְּנִי רְאוּבֵן
 לְעוֹרֵר שְׁנֵי קְרִבּוֹת בְּתוֹךְ הָאֶרֶץ. כֹּא
 רֵאָה, כְּתוּב כְּחִי - בְּגִלוֹת מִצְרַיִם. וְרֵאשִׁית אוֹנֵי
 - שְׂהֵם הָיוּ רֵאשׁוֹנִים לְאַחִיהֶם לְקָרֵב. יִתֵּר שְׂאֵת
 - לְגִלוֹת אֲשׁוּר, שְׂמִשָּׁם גָּלוּ כְּנִי גַד וְכְנִי רְאוּבֵן
 רֵאשׁוֹנִים מִכָּלֶם, וְסָבְלוּ כְּפָה רְעוּת, וְכַפָּה
 עֲנוּיִים סָבְלוּ, וְלֹא שָׁבוּ עַד כְּפַעַת.

וַיִּתֵּר עֵז - לְזִמֵּן שְׂמֵלְךָ הַמַּשִּׁיחַ יִתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם,
 הֵם יֵצְאוּ וַיַּעֲרְכוּ קְרִבּוֹת בְּעוֹלָם וַיִּנְצְחוּ,

וַיִּתְחַזְקוּ עַל הָעַמִּים, וּבְנֵי הָעוֹלָם יִפְחָדוּ מֵהֶם
וַיִּרְתְּתוּ לְפָנֵיהֶם ^(דף רלו ע"א) וַיִּחְשְׁבוּ לְהִתְנַבֵּר
בַּמַּלְכוּת, וְלֹא יִשְׁאַרוּ בָהּ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב פִּחֹז
בַּמַּיִם אֵל תּוֹתֵר. מָה הַפֵּעַם שָׁלֵא יִשְׁאַרוּ בָהּ
וְאִפְלוּ בְּצַד אֶחָד שֶׁל הָעוֹלָם? מִשּׁוֹם כִּי עֲלִיתָ
מִשְׁכְּבֵי אֲבִיךָ, שְׁעֵתִידִים לְהַכְנִס וּלְעַרְךָ קִרְבוֹת
בְּתוֹךְ הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, מִשְׁכְּבֵי אֲבִיךָ בְּדוֹקָא, זֶה
יְרוּשָׁלַיִם.

בֵּא רֵאָה, לְאַרְבַּעַת צַדֵּי הָעוֹלָם הַתְּפוּרוֹ בְּנֵי
רְאוּבֵן בְּנִלּוֹת, בְּנִנְדָּה כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּלּוּ
לְנִלּוֹת אַרְבַּע פְּעָמִים בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם. זֶהוּ
שְׂפָתוֹב כַּחֲי - אֶחָד, וְרֵאשִׁית אוֹנֵי - שְׁנַיִם, יִתֵּר
שְׂאֵת - שְׁלֹשָׁה, וַיִּתֵּר עֹז - אַרְבָּעָה. כְּמוֹ כֵּן
עֲתִידִים הֵם לְעַרְךָ קִרְבַּ בְּאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם
וְלִשְׁלֹט בְּקִרְבָּם עַל הַכֹּל, וַיִּנְצְחוּ עַמִּים רַבִּים
וַיִּשְׁלְטוּ עֲלֵיהֶם.

פִּחֹז בַּמַּיִם אֵל תּוֹתֵר כִּי עֲלִיתָ עַל מִשְׁכְּבֵי אֲבִיךָ.
כָּאֵן נִרְמֹז עַל הַרְהוֹר רֵאשׁוֹן שְׁתֵּיחַ לְיַעֲקֹב

בַּטָּפָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּרַחֵל, שְׂאֵל־מָלֵא הַרְהוֹר שָׁל
 אוֹתָהּ טָפָה הָיָה בְּמִקּוֹמָהּ, נִשְׁאָר הָיָה רְאוּבֵן
 בְּכָל, אֲבָל פָּחַז בְּמַיִם אֵל תּוֹתֵר כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי
 אָבִיךָ. עָלִיתָ - בְּהַרְהוֹר אַחֵר, אִזוּ חִלַּלְתָּ וְגו'.

דָּבָר אַחֵר פָּחַז בְּמַיִם אֵל תּוֹתֵר - שְׁהָרִי בַּאֲשֶׁר
 יַעֲרֹבוּ קָרֵב בְּנֵי רְאוּבֵן בְּעוֹלָם וַיִּנָּצְחוּ
 עַמִּים רַבִּים, לֹא יִשְׁאָרוּ בַּמְלָכוֹת, מָה הַטַּעַם?
 כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ, שְׁעֵתִידִים לַעֲרֹךְ קָרֵב
 בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה דְּוָקָא, שְׁפָתוֹב כִּי עָלִיתָ מִשְׁכְּבֵי
 אָבִיךָ, [זו ירושלים. משכבי?!] מִשְׁכָּב הָיָה צָרִיךְ לְכַתּוּב!
 אֲלֹא אָבִיךָ, זֶה יִשְׂרָאֵל תּוֹקֵן. מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ וְלֹא
 מִשְׁכָּב, מִשּׁוֹם שְׁהָרִי פְּעַמִּים נִבְנְתָה יְרוּשָׁלַיִם,
 וּפְעַם שְׁלִישִׁית לְזַמְנוֹ שֶׁל מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וְלָכֵן
 מִשְׁכְּבֵי אָבִיךָ. וְכֵאֵן הַתְּגַלְתָּה בְּרַכָּה, וּמָה שְׁהָיָה
 בְּאוֹתוֹ זְמַן, וּמָה שְׁהָיָה בְּשִׁנְכֵנְסוֹ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ,
 וּמָה שְׁהָיָה בְּזַמַּן מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ בְּמַעֲשֵׂה רְאוּבֵן.

שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כָּאֵן אַחֵר
 אוֹתָם בְּצַד שְׂמֵאל שֶׁל הַשְּׂכִינָה, שְׁרָאָה

מַעֲשִׂים שֶׁל דִּין קָשָׁה שְׁלֵא יָכוֹל הָעוֹלָם לְסַבֵּל.
 אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, הַבְּרָכָה שְׁלָהֶם אֵיפֹה הִיא? אָמַר
 רַבִּי יִצְחָק, שְׁמַעוֹן לֹא רָאוּי לָזֶה, שְׂרָאָה לֹא כִמְהָ
 מַעֲשִׂים רָעִים, וְלוֹי שְׂפָא מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה,
 וּבְרָכָה לֹא תְלוּיָהּ בּוֹ, וְאַפְלוּ כְּשִׂפָא מַעֲשִׂה לֹא
 תָּלָה בּוֹ בְּרָכָתוֹ, שְׂכָתוֹב (דברים לג) בְּרַךְ ה' חֵילוֹ
 וּפְעַל יָדָיו תִּרְצֶה. תְּלוּי בְּקֻדוֹשׁ-כְּרוֹךְ-הוּא.

בֵּא רְאֵה, כְּתוֹב (תהלים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל וְרַחֵב
 יָדָיִם שָׁם רָמַשׁ וְאִין מְסַפֵּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם
 גְּדוֹלוֹת. זֶה הַיָּם גְּדוֹל - זֶה הַשְּׂכִינָה שְׁעוֹמְדַת עַל
 יַעֲקֹב, כְּשִׁרְצָה לְהַסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם. וְרַחֵב יָדָיִם -
 שְׁחַרְי כָּל הָעוֹלָם מִתְמַלֵּא וְנִשְׁלָם וּמְצַטְמָצֵם שָׁם.
 שָׁם רָמַשׁ וְאִין מְסַפֵּר - שְׂכַמְהָ מְלֵאכִים עֲלִיוֹנִים
 וְקֻדוֹשִׁים נִמְצְאוּ שָׁם. חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת -
 אֵלוֹ הֵם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי שְׁבַטִים, בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנִמְצְאוּ
 בָהֶם בְּשִׁלְמוֹת, אֶחָד אֵילָה, וְאֶחָד זֵאב, וְאֶחָד
 אָרִי, וְאֶחָד טֹלָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲרִיָּה אֶחָד,
 וְטֹלָה אֶחָד, אֶחָד זֵאב, וְאֶחָד גְּדִי, וְכֵן כָּלָם,
 לְהַמְצִיא חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַכֹּל יָפֵה, אֲבָל יְהוּדָה אַרְיָה
 וְשִׁמְעוֹן שׁוֹר, וְהָרִי פִּרְשׁוּתָּהּ הַחֲבָרִים שֶׁהָיוּ
 מִשְׁנִיחִים זֶה בְּנֶגְדֵּךְ זֶה, זֶה מִיְּמִין וְזֶה מִשְּׂמָאל.
 לְשׁוֹר שֶׁפִּעֲשָׂיו רָעִים, אָמְרוּ נִצְיָר דְּמוֹת שְׁל
 אַרְיָה בְּרַפְתָּ שְׁלוֹ, וְיִסְתַּכֵּל בְּזֶה וְיִפְחַד מִפָּנָיו. כִּף
 שִׁמְעוֹן שׁוֹר, יְהוּדָה אַרְיָה.

שִׁמְעוֹן לֹא זָכָה לְבְרָכוֹת, אֵלָּא הַדְּבִיק אוֹתוֹ
 מִיָּשָׁה לְיְהוּדָה. כָּתוּב כָּאֵן (דְּבָרִים ל"ג) שִׁמְעָה
 ה' קוֹל יְהוּדָה, וְכָתוּב שָׁם (בְּרֵאשִׁית כ"ט) כִּי שִׁמְעָה ה'
 כִּי שָׁנוּאָה אֲנֹכִי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שִׁמְעוֹן וְלוֹי,
 אֲבִיָּהֶם הֵעֲלָם לְמִיָּשָׁה. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי, מָה
 הִטְעַם אֲבִיָּהֶם הֵעֲלָם לְמִיָּשָׁה? אָמַר לוֹ, אֵף אֲנִי
 נִעְלָהוּ לְמִנּוּרָה הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיזוּנָה.

כָּאֵן וְשָׂאוֹ אֶת רַבִּי שִׁמְעוֹן. אָמַר, כִּמְהַ חֲבִיבִים
 דְּבָרִים אֵלָּו. טַפַּח בְּיָדוֹ וּבְכָה. אָמַר, מִי
 יִנָּלֶה אוֹתְךָ נֶאֱמָן הַקְּדוּשָׁה? הַתְּעִלִּיתָ בְּחִיָּךְ עַל
 בְּנֵי אָדָם, הַתְּעִלִּיתָ בְּפִטְרִתְךָ וְנִסְתַּרְתָּ דְּמוֹתְךָ.
 מִפְּתֻחוֹת רַבּוֹנְךָ נִמְסְרוּ בְּיָדְךָ תְּמִיד.

בַּא רֵאָה, לַיַּעֲקֹב הָיוּ אַרְבַּע נָשִׁים, וְהוֹלִיד בָּנִים
 מִבְּלָן, (דף רלו ע"ב) וְהִתְעַלָּה [וְנִתְקַוָּן] בְּנִשְׁוֹתָיו.
 בְּשִׁרְצָה יַעֲקֹב לְהַסְתַּלֵּק, עֲמָדָה עָלָיו שְׂכִינָה.
 רָצָה לְבָרֵךְ אֶת אֱלֹה וְלֹא יָכַל, מִלְּפָנֵי הַשְּׂכִינָה
 שְׁפָחַד. אָמַר, אֵיךְ אֶעֱשֶׂה, שְׁחָרֵי שְׂנִיָּהֶם בָּאוּ
 מִצַּד חֲדָיִן חֲקֻשָּׁה? אִם אֲחֻזֵּק בְּשְׂכִינָה - לֹא
 יִכְלֹתֵי, שְׁחָרֵי הָיוּ לִי אַרְבַּע נָשִׁים וְנִתְקַנְתִּי בָהֶן,
 אֲלֹא אֶעֱלֶה אוֹתָן לְבַעַל חַבִּית, שְׁחָרֵי [פּוֹ] חַבִּית
 עוֹמֵד בְּרִשְׁוֹתוֹ, וְיָמָה שְׁשִׁירְצָה - יַעֲשֶׂה.

בְּךָ יַעֲקֹב אָמַר, חֲלָקִים שָׁל נָשִׁים וּבָנִים חָרֵי
 לְקַחְתִּי בְּעוֹלָם הָיָה וְנִשְׁלַמְתִּי, וְאֵיךְ אֶתְחַזֵּק
 בְּנִבְיָרָה יוֹתֵר? אֲלֹא אֶעֱלֶה חֲדָבָרִים לְבַעַל
 חֲנִבְיָרָה, וְהוּא יַעֲשֶׂה מָה שְׁשִׁירְצָה, וְלֹא יִפְחַד.

בַּא רֵאָה מָה פְּתוּב, (דברים לג) וְזֹאת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר
 בִּרְךָ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים, בְּעַל חַבִּית, בְּעַל
 חֲנִבְיָרָה, פְּתוּב (במדבר ל) אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה
 יִפְרְנוּ, שְׁחָרֵי (שם ו) פְּלוֹת מֹשֶׁה פְּתוּב. וְעַל כֵּן
 מֹשֶׁה מְבָרֵךְ אֶת מִי שְׂרוֹצָה בְּלֵי פַחַד, כְּמוֹ

שְׁפִאֲרָנוּ. וְלִכְּזֹ אָמַר יַעֲקֹב, הֲרִי רְאִיתִי שְׁפָנִי
 אֵלֶּה הֵם בְּצַד הַדִּין הַקָּשָׁה, [וְיֵאָו] יִבְּא בַּעַל הַבַּיִת
 וַיִּבְרַךְ אוֹתָם.

מִיֵּשָׁה וַדַּאי אִישׁ הָאֱלֹהִים הָיָה, וְרָצוֹנוֹ עוֹשֶׂה
 בְּבֵיתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אִישָׁה יִקְיָמְנוּ, זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב (שם י) וַיֹּאמֶר מִיֵּשָׁה קוֹמָה ה'. וְאִישָׁה
 יִפְרְנוּ, זֶהוּ שְׁפָתוֹב וּבְנֵחָה יֹאמֶר שׁוֹבָה ה'. וַדַּאי
 שְׁבַעַל הַבַּיִת עוֹשֶׂה אֶת רָצוֹנוֹ וְאִין מוֹחָה בְּיָדוֹ,
 כְּמוֹ לְאָדָם שְׁגוֹזָר עַל אִשְׁתּוֹ, וְהִיא עוֹשֶׂה רָצוֹנוֹ.
 וְעַל כֵּן יַעֲקֹב, אֵף עַל גַּב שְׁחִיָּה אַחוֹז בְּעֵין
 הַחַיִּים, לֹא הָיָה בַּעַל הַבַּיִת אֶלָּא לְמִטָּה. מִיֵּשָׁה
 הוּא לְמַעְלָה, וְלִכְּזֹ הַעֲלָה אוֹתָם לְבַעַל הַבַּיִת.

בְּסוֹדָם אֵל הַבְּא גַּבְשִׁי וְגו'. רַבִּי אַבְנָא פָּתַח
 וַאֲמַר, (תהלים כה) סוֹד ה' לִירְאָיו וְגו'.
 סוֹד ה' לִירְאָיו - הַסּוֹד הַעֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה לֹא
 נָתַן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶלָּא לְאוֹתָם יְרַאֲי חֲטָא,
 וְכִי שֶׁהֵם יְרַאֲי חֲטָא, מִתְנַלָּה לָהֶם סוֹד עֲלִיּוֹן שֶׁל

תּוֹרָה. וּמִיָּהוּ סוּד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַתּוֹרָה? הֲיֵנִי אֹמֵר
 זו אֹת בְּרִית קֶדֶשׁ, שֶׁנִּקְרְאת סוּד ה' בְּרִית קֶדֶשׁ.
 שְׂמִיעוֹן וְלוֹי הַטְּרִיחוּ עֲצָמָם עַל סוּד זֶה בְּאֲנָשֵׁי
 שָׂכָם שִׁימּוּלוּ עֲצָמָם וַיִּקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם סוּד
 זֶה, וְהִפְסוּק מֵעִיד שֶׁבְּמִרְמָה. וְעוֹד, בְּמַעֲשֵׂה זְמָרִי
 בֶּן סָלוּא שֶׁפָּסַל אֶת הַסּוּד הַזֶּה. וַיַּעֲקֹב אָמַר,
 בְּסוּדָם אֵל הִבְאֵ נַפְשִׁי. מִי זֶה נַפְשִׁי? זֶה נַפְשִׁי
 שֶׁנִּכְנַסְתָּ וְנִאֲחָזְתָּ בְּבְרִית הָעֲלִיּוֹנָה לְמַעַלָּה,
 וְנִקְרְאת נַפְשִׁי צָרוּר הַחַיִּים.

בְּקִהְלָם אֵל תִּתַּח בְּבוּדֵי, הֲרִי פִרְשׁוּהָ, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טו) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קִרְחָה.
 אֵל תִּתַּח בְּבוּדֵי - זֶה בְּבוּד יִשְׂרָאֵל סֶתֶם. וְלִכּוֹן
 לֹא בִרְךְ אֹתָם אֲבִיָּהֶם, מִשּׁוּם שֶׁהֵעֵלָה אֹתָם
 לְמַעֲשֵׂה. רַבִּי חֵיִיא אָמַר, מִהִפְסוּקִים הִלְלוּ [וּמְשׁוּם
 כֶּה] [מִשְׁמַע] שֶׁלֹּא נִאֲחָזוּ זֶה בְּזוֹה, וְהִצְטַרְךְ כֶּה. וְלִכּוֹן
 יֵשׁ בּוֹ הַכּוֹל, וְאִין לָךְ דּוֹר בְּעוֹלָם שֶׁלֹּא יוֹרֵד דִּין
 שְׁלָהֶם לְקַטְרַג בְּעוֹלָם, וּמִתְרַבִּים הַמְּחַזְרִים עַל
 הַפְּתָחִים שֶׁל בְּנֵי אָדָם. הִנֵּה לָךְ הַכּוֹל [זֶה בְּנִיגַד זֶה].

יְהוּדָה אֶתְּהָ יוֹדוּךָ אֶחִיךָ יִדְךָ בְּעֶרְףְּ אִיְכִיךָ וְגו'.

רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים קד) עָשָׂה יְרַח
 לְמוֹעֲדִים וְגו'. עָשָׂה יְרַח, בְּדִי לְקַדֵּשׁ בּוֹ רְאֵשֵׁי
 חֳדָשִׁים וְרְאֵשֵׁי שָׁנִים. וְלַעוֹלָמִים הַלְבָּנָה מְאִירָה
 בַּקֶּמֶן הַשָּׁמֶשׁ, וּבְשֵׁשׁוֹלָטַת הַשָּׁמֶשׁ - לֹא שׁוֹלָטַת
 הַלְבָּנָה, וּבְשֵׁמֶת־בְּנֶסֶת הַשָּׁמֶשׁ, אִזּוֹ שׁוֹלָטַת
 הַלְבָּנָה, וְאִין חֲשַׁבּוֹן לְלִבְנָה אֵלָּא בַּקֶּמֶן
 בְּשֵׁמֶת־בְּנֶסֶת הַשָּׁמֶשׁ.

וּשְׁנֵי־הֵם עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהָאִיר, זְהוּ
 שְׁכַת־טוֹב (בראשית א) וַיִּתֵּן אֶתְּהם אֱלֹהִים
 בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם לְהָאִיר עַל הָאָרֶץ וְגו'. וְהָיוּ
 לְאֹתוֹת - אֵלּוֹ שְׁכַתוֹת, שְׁכַת־טוֹב (שמות לא) כִּי אֹת
 הִיא. וְלְמוֹעֲדִים - אֵלּוֹ יָמִים טוֹבִים. וְלְיָמִים -
 אֵלּוֹ רְאֵשֵׁי חֳדָשִׁים. וְלְשָׁנִים - אֵלּוֹ רְאֵשֵׁי שָׁנִים.
 שְׁיִהְיוּ אֹמֹת הָעוֹלָם עוֹשִׂים חֲשַׁבּוֹן לְשָׁמֶשׁ,
 וַיִּשְׂרָאֵל לְלִבְנָה.

וְזֶה הוֹלֵךְ כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, כְּתוּב (ישעיה
 ט) הַרְבִּיתָ חֲגוּוֹי לוֹ הַגְּדִלְתָּ הַשְּׂמֹחָה. הַרְבִּיתָ

הגוי - אלו ישראל, שכתוב בהם (דברים ה) כי מי גוי גדול, וכתוב גוי אחד בארץ. לו - בשבילו. הגדלת השמחה [משש] - זו הלבנה שמתגדלת באור בשביל ישראל. אמות העולם לשמש, וישראל ללבנה, איזה מהם עדיף? ודאי הלבנה למעלה, והשמש של אמות העולם תחת הלבנה הוא, ואותו השמש מזו [הצד] הלבנה מאיר.

ראה מה בינם לבין ישראל. ישראל אחוזים בלבנה, והשתלשלו בשמש העליונה, ונאחזו במקום [בו] [שמאיר לשמש] שמאירה מהשמש העליון ונדבקים בו, שכתוב (דברים ה) ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם חיים.

יהודה אתה וגו'. רבי שמעון אמר, מלכות התקיימה ליהודה, והינו מה שאמרנו, מהו שכתוב (בראשית כט) הפעם אודה את ה', משום שהוא רביעי אודה את ה', משום שהוא רגל רביעי לכסא. יה"ו זה רשם של השם

הַעֲלִיזוּן, וּבְכֹה נִשְׁלָם? בְּה"א [בְּדָל"ת], וְהִינּוּ ה"א
 אַחֲרוֹנָה שֶׁל הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ נִשְׁלָם
 בְּאוֹתֵינוּתֵינוּ, וְקָשָׁר שְׂאוֹחַז אוֹתוֹ, עַל כֵּן יוֹדוּךְ
 אַחֲרָיִךְ, שְׁהַמְלִכוֹת לְךָ רְאוּיָה לְהִתְקַיֵּם וְדַאי. (הושע
 י) וַיְהוּדָה עַד רֹד עִם אֵל וְעִם קְדוֹשִׁים נְאֻמָּן. מִי
 הַקְּדוֹשִׁים? אֵלֹהֵי קְדוֹשִׁים עֲלִיזוּנִים, שְׂפָלָם מוֹדִים לוֹ
 וְשָׂמוּ אוֹתוֹ נְאֻמָּן, לְכֵן הוּא רֵאשׁוֹן בְּכֹל, הוּא מְלֹךְ
 עַל כָּלֵם.

רַבִּי שְׂמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (תהלים מה) כָּל כְּבוֹדָה בַּת
 מְלֹךְ פְּנִימָה. כָּל כְּבוֹדָה - זוֹ כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל.
 כְּבוֹדָה - מִשׁוֹם שֶׁהוּא כְּבוֹד, זֶה עַל זֶה. זֶה זָכָר
 וְזוֹ נְקִיבָה [זוֹ נְקִיבָה], וְנִקְרְאָת כְּבוֹדָה. בַּת מְלֹךְ - תִּינּוּ
 בַּת שְׁבַע, בַּת קוֹל שֶׁהוּא קוֹל גְּדוֹל, וְזֶהוּ מְלֹךְ
 הַעֲלִיזוֹן. פְּנִימָה - מִשׁוֹם שֶׁיֵּשׁ מְלֹךְ שְׂאִינּוּ לְפָנִים
 כְּמוֹתוֹ, וְזוֹ כְּבוֹדָה בַּת מְלֹךְ.

מִמִּשְׁכָּבוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה, מִשׁוֹם שֶׁהִתְלַבְּשָׁה
 וְנִאֲחָזָה בְּכְבוֹדָה עֲלִיזוּנָה, וְגַם זֶה
 נִקְרָא מְלֹךְ, וּבִשְׁבִילָה עוֹמְדַת הָאָרֶץ, מִתִּי? בְּשַׁעָה

שְׁנֵי אֲחֻזֹת בְּמִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כט) מֶלֶךְ
בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ. וְלוֹ קוֹרְאִים מַלְכוּת הַשָּׁמַיִם,
וַיְהוּדָה נֶאֱחָז בָּהּ, וַיֵּרֶשׁ הַמַּלְכוּת שְׁבַע אָרְצִים.

רַבִּי [אבא] יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק הָיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ.
אָמַר רַבִּי יִצְחָק, נִפְתַּח בְּדִבְרֵי תוֹרָה וְנִלְךָ.
פָּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (בראשית ג) וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם
וַיֵּשְׁבֶן מִקֶּדֶם לְגִן עֵדֶן וְגו'. פָּסוּק זֶה בִּיאֲרוּהוּ
הַחֲבֵרִים, אֲבָל וַיִּגְרַשׁ, כְּמוֹ כֵּן אָדָם שֶׁמִּגְרַשׁ אֶת
אִשְׁתּוֹ, אֶת הָאָדָם דְּוִקָא.

כֹּאֲ רֵאָה סוּד הַדְּבָר, אָדָם נִתְפָּס בְּמַחֵ שְׁחָטָא,
וְגַרְם מוֹת לוֹ וְלִכְלֵ הָעוֹלָם, וְגַרְם לְאוֹתוֹ עֵץ
שְׁחָטָא כּוֹ גְרוּשִׁים, לְהַגְרִישׁ כּוֹ וְלְהַתְגַּרֵּשׁ כְּבָנָיו
לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, אֶת
דְּוִקָא, כְּכַתוּב (ישעיה ו) וְאִרְאָה אֶת ה'. אִתּוּ כֹאֲ אֶת
הָאָדָם.

וַיֵּשְׁבֶן מִקֶּדֶם לְגִן עֵדֶן וְגו' - זֶה לְמַטָּה. כְּמוֹ
שְׁכַרוּבִים לְמַעְלָה, יֵשׁ כְּרוּבִים לְמַטָּה,
וְהַשָּׂרָה הָעֵץ תְּהִי עֲלֵיהֶם. וְאֶת לַחַט הַחֲרָב

הַמֵּת־הַפֶּכֶת אֵלּוּ הַנִּמְתַּ שְׁלַחֲכֶת שֶׁל אִישׁ מֵאוֹתָהּ
 הַחֶרֶב שְׁמֵת־לְהַטֵּת. הַמֵּת־הַפֶּכֶת - זֶה הַחֶרֶב הַזֶּה,
 שִׁינֹקֶת בְּשָׁנַי צָרָדִים, וּמֵת־הַפֶּכֶת מֵצַד זֶה לְצַד
 אַחֵר.

דָּבָר אַחֵר, הַמֵּת־הַפֶּכֶת - זֶה לְהַט אֹתָן צוֹרוֹת
 הַשְּׁלַחֲכֶת [שֶׁל הַמַּלְכוּת] שְׁאֵמְרָנוּ, שְׁמֵת־הַפֶּכֶת
 לְפַעֲמִים גְּבָרִים וְלְפַעֲמִים נָשִׁים, וּמֵת־הַפֶּכֶת
 מִמְּקוֹמָם לְכָל, וְכָל זֶה כִּדִּי לְשָׁמַר אֶת דְּרֹךְ עַיִן
 הַחַיִּים. אֵיזוֹ דְרֹךְ? כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם מ) הַנּוֹתֵן כֶּסֶם
 דְּרֹךְ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יָפָה, וְכֵן זֶה וְדַאי שְׁנַרְם אָדָם
 לְאוֹתוֹ עַיִן שְׁחָטָא בּוֹ לְהַתְנַגֵּשׁ, וְגַם לְשָׂאֵר
 בְּנֵי הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שם נ) וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחֲהָ
 אִמְכֶם, אֲבָל יָפָה אָמַרְתָּ, שְׁחַרֵי מִמְּקוֹמוֹ מִשְׁמָע,
 שְׁכַתוֹב וַיִּנְרֵשׁ אֶת הָאָדָם, מִשּׁוֹם שְׁזוּהֵי שְׁלֵמוֹת
 הָאָדָם.

וּמֵאוֹתוֹ יוֹם גְּבֻנָּה הַלְבָּנָה, עַד שְׁכָא גַח וְנִבְנִים
 בְּתִשׁוּבָה [לְתַבְחָה]. כָּאוּ הָרָשָׁעִים וְנִבְנִים.

עַד שָׁבָא אֲבָרְהָם [וְעֶמְדוֹ] וְעֶמֶד בְּשָׁלְמוֹת שָׁל יַעֲקֹב
 וּבָנָיו. וּבָא יְהוּדָה וְאָחִיו בָּתָּה, וְהִתְחַזַּק בַּמְּלָכוֹת,
 וַיִּרְשׁ אוֹתָהּ יִרְשֵׁת עוֹלָמִים הוּא וְכָל בָּנָיו אַחֲרָיו.
 זֶהוּ שְׁפָתוֹב יְהוּדָה אֶתָּה יוֹדוּךָ אֲחִיךָ. [מִשּׁוֹם שְׁחַמְלָכוֹת
 שָׁלוֹ עֲלֵיכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים-א ה) כִּי יְהוּדָה נָבַר בְּאֲחִיו. יוֹדוּךָ אֲחִיךָ]
 וַדָּאֵי בְּשַׁעָה שְׁעֶמְדוֹ יִשְׂרָאֵל עַל חַיִּים, שְׁכָלָם הוֹדוּ
 לוֹ וַיִּרְדּוּ אַחֲרָיו לַיָּם.

יָדָךְ בְּעֶרְףְּ אֲבִיךָ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שׁוֹפְטִים א) יְהוּדָה
 יַעֲלֶה [בַּתְּחִלָּה]. יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אָבִיךָ, כָּלֵל
 שָׁל כָּל אוֹתָם שָׂאָר הַשְּׁכָבְטִים, מִשּׁוֹם זֶה בְּנֵי
 אָבִיךָ וְלֹא בְּנֵי אִמָּךְ. בְּנֵי אָבִיךָ - תְּרֵי כָּל שָׂאָר
 הַשְּׁכָבְטִים. שָׂאָף עַל נָב [שֶׁהֵם נִחְלָקוּ] שְׁנַחְלָקוּ לְשֵׁנֵי
 מְלָכִיּוֹת, בְּשַׁחֲיוֹ עוֹלָיִם לִירוּשָׁלַיִם חָיו כּוֹרְעִים
 וּמִשְׁתַּחֲוִים לַמֶּלֶךְ שְׁבִירוּשָׁלַיִם, (דף רלו ע"ב) מִשּׁוֹם
 שְׁחַמְלָכוֹת יְרוּשָׁלַיִם מַמְלָכוֹת תְּקַדּוּשָׁה. [שׁוֹלְטָת]
 מִמֶּנּוּ הִיָּתָה

יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ, וְלֹא כְּתוֹב וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ, שָׂאָם כְּתוֹב
 וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ - לְהוֹסִיף אֶת שָׂאָר הָעַמִּים.

לא כתוב וישתחוו אלא בזמן שיבא מלך
 המשיח, שכתוב (ישעיה טז) שרים וישתחוו. עכשו
 שאמר וישתחוו, להראות שכל ישראל לבדם,
 בלם יעבדו לראש הגולה, לראש של בבל, ולא
 שאר העמים.

גור אריה יהודה, בתחלה גור ואחר כך אריה.
 וסוד הדבר - בתחלה נער ואחר כך איש,
 (שמות טו) ה' איש מלחמה. מטרה בני עליה, מה
 זה מטרה? להכליל את מלאך המות, שהוא
 עומד על טרה לבלות את בני העולם ולא
 מציל, כמו שנאמר (מיכה ה) וטרה ואין מציל. [ומהו]
 ומאותו טרה מסתלקת השכינה.

פרע - בגלות בבל. רבין - בגלות אדום. באריה
 - שהוא חזק. וכלביא - שהוא יותר חזק,
 כך ישראל הם חזקים, שבני העולם עובדי
 כוכבים ומזלות מפתים ודוחקים אותם, והם
 עומדים בדתם ובמנהגייהם באריה וכלביא.

כִּי שְׂכִינָה, שְׂאֵף עַל גַּב שְׂכָתוֹב (עמוס ה) נִפְלָה
 לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוֹלֵת יִשְׂרָאֵל, הִיא חֲזָקָה
 כְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא בְּנִפְיָהּ הַזֶּה. מָה אֲרִיָּה וְלָבִיא
 לֹא נוֹפְלִים אֲלָא כִּדֵּי לְטָרֵף טָרֵף וְלִשְׁלֹט, שְׁחָרֵי
 מִרְחוֹק מֵרִיחַ אֶת טָרְפוֹ, וּמִשְׁעָה שְׁמֵרִיחַ נוֹפֵל,
 וְלֹא קָם עַד שְׁקוֹפֵץ עַל טָרְפוֹ וְאוֹכְלוֹ, כִּי
 שְׂכִינָה לֹא נוֹפֵלֶת אֲלָא כְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא, כִּדֵּי
 לְנַקֵּם מֵעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת
 וְלִקְפֹץ עֲלֵיהֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סג) צִעָה בָּרַב
 כַּחוֹ.

מִי יְקִימֵנוּ - הוּא לֹא יְקוּם לְנַקֵּם מֵהֶם נִקְמָה
 קַטְנָה, אֲלָא מִי יְקִימֵנוּ. מ"י, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (איכה ב) מִי יִרְפָּא לָךְ, וְהוּא עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן שָׁבוּ
 שְׁלֵטוֹן לְחֲזֵק לְכָל, וּכְתוּב (איוב לח) מִכֶּטֶן מִי יֵצֵא
 הַקֶּרֶת, וּבְאֲרוֹתָ.

לֹא יִסוּר שֶׁבֶט מִיחֻדָּה וְגו', בְּאֲרוֹ הַחֲבֵרִים,
 אֲבָל עַד כִּי יָבֹא שִׁיל"ה, בְּה"א, מִשׁוּם
 שֶׁבֶשְׂאָר בּו', לְחִרְאוֹת כָּאֵן אֶת סוּד [כָּאֵן] הַשָּׁם

הַקְדוֹשׁ י"ה. בְּמָקוֹם אַחַר שִׁילֹו בְּלִי ה"א,
 וּבְמָקוֹם אַחַר שְׁלֵה בְּלִי יו"ד, וְכֵאֵן שִׁיל"ה בְּיו"ד
 ה"א, סוּד הַשֵּׁם הַקְדוֹשׁ הָעֲלִיוֹן, שֶׁשְׂכִינָה תִקּוּם
 בַּשֵּׁם [נְה] שֶׁל י"ה, וְהוּא סוּד שֶׁל י' [מ"י], כְּפִי
 שְׂאֵמָרְנוּ.

השלמה מההשמטות (סימן בא)

אֶסְרִי לְגִפְן עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנִי אֶתְנוּ כְּפִים בְּיַיִן
 לְבָשׁוּ וּבָדָם עֲנָבִים סוּתָה (בראשית מט).
 שְׂמוּנָה דְרָגוֹת כְּלוּלוֹת בְּכֶסֶם וְהָ. אֲרַבַּע מֵהֵן
 דוּמוֹת זו לְזוֹ, שְׂתִיבִים מֵהֵן דוּמוֹת זו לְזוֹ, וּשְׂתִיבִים
 אַחֲרוֹת דוּמוֹת זו לְזוֹ. אֲרַבַּע שְׂדוּמוֹת זו לְזוֹ הֵן
 גִּפְן שְׂרָקָה, הִינֵנו גִּפְן הִינֵנו שְׂרָקָה, שְׂמֵהֶם יוֹצְאִים
 עֲנָבִים וּמֵהֶם נַעֲשֶׂה יַיִן שֶׁנִּקְרָא יַיִן, וְכֵן סוּד
 אֶחָד וּמִשְׁרָשׁ אֶחָד יוֹצְאוֹת וְשׁוֹפְעוֹת. וּשְׂתִיבִים
 שְׂדוּמוֹת זו לְזוֹ - עִירָה אֶתְנוּ, הִינֵנו עִירָה הִינֵנו
 אֶתְנוּ, וְסוּד אֶחָד הֵם, וּבְדִרְגָּה אַחַת כְּלוּלוֹת
 וּמִסוּד אֶחָד שׁוֹפְעוֹת.

לְבַשׁוּ סוּתָה זֶה דְּבַר אֶחָד וְסוּד אֶחָד, (שמות כב)
 כִּי הִיא כְּסוּתָה לְבָדָה הִיא שְׂמֹלֶתוֹ
 לְעָרוֹ. פַּעַם קוֹרְא לּוֹ כְּסוּת, וּפַעַם אַחֲרַת
 קוֹרְאִיהוּ לְבוּשׁ, וּפַעַם אַחֲרַת קוֹרְאִיהוּ שְׂמֹלֶת,
 וְכֵלָם מְשַׁרְשׁ אֶחָד שׁוֹפְעִים וְדְבַר אֶחָד עוֹשִׂים,
 וְחִלּוּף הַשְּׂמוֹת כְּלוּלִים בָּהֶם סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, וְמִי
 שְׂדִיק טָעַם מִשְׁחָהוּ, וְמִי שֶׁלֹּא דִיֵּק - לֹא טָעַם וְלֹא
 מִשְׁחָהוּ. וְשְׂמוֹנָה הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ רְמוּזִים בְּהֵן
 סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים, אֲבָל הַפְּסוּק עוֹמֵד בְּפִשְׁטוֹ.

בֹּא רְאֵה, יַעֲקֹב הַשְּׁלֵם שְׂפָאָבוֹת הָיָה, כְּמוֹ
 שְׂנֵאֲמַר (בראשית כה) וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם וְגו'. מַה
 זֶה אִישׁ תָּם? שְׂנֵתִקֵּן מִן הַתְּחִמָּה שְׁלִמְעָלָה
 וּמִתְּחִמָּה שְׁלִמְטָה, וְחִינוּ שְׂפָתוֹב יֵשֵׁב אֲהָלִים.
 שְׁנֵי אֲהָלִים הֵם - אֲהֵל שְׂנִקְרָא לְפָנִים מִן
 הַפְּרָגוֹד, וְאֲהֵל שְׂנִקְרָא אַחֲרֵי הַפְּרָגוֹד, וְכָלוּל
 הָיָה מִשְׁנֵי אֲדָרִים - מִבְּתִים פְּנִימִיִּים וּמִבְּתִים
 חִיצוֹנִיִּים, וְמִי לְמַד אֶת יַעֲקֹב כֹּל זֶה?

בא ראה, שְׁהָרִי אוֹתָן שָׁנִים שְׁהָיָה מָמוֹן וְגָנוּז
 עִם שֵׁם וְעֵבֶר, שֵׁם לְמַד אוֹתוֹ חֲכָמָה
 עֲלִיוֹנָה שֶׁל פְּתִים פְּנִימִיִּים. וְעֵבֶר לְמַד אוֹתוֹ
 בְּשֵׁפוֹת [חֲכָמָה] תַּחְתּוֹנָה, וְסִימָן לְדָבָר - (יהושע כד)
 בְּעֵבֶר הַנָּהָר יֵשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם. מַה זֶה
 בְּעֵבֶר הַנָּהָר? אֵלֶּא סוּד הוּא, שֶׁכָּל יְמֵיהֶם שֶׁל
 אוֹתָם קְדֻמוֹנִים לֹא הָיוּ לוֹמְדִים אֵלֶּא חֲכָמָה
 תַּחְתּוֹנָה שֶׁפָּאָה מִפְּתִים חִיצוֹנִיִּים שֶׁנִּקְרְאוּ
 אַחוּרֵי הַפְּרָגוֹד, וּבְאוֹתָם שְׁאַחוּרֵי הַפְּרָגוֹד הָיוּ
 דְּבָקִים, וְהָיוּ מוֹדִיעִים לָהֶם דְּבָרִים שֶׁעֲתִידִים
 לָבֹא לְעוֹלָם, טוֹב אוֹ רַע, וְאִזּוֹ הָיוּ כָּל אוֹתָם
 דוֹרוֹת, עַד שֶׁפָּא אוֹתוֹ צַד הַקְּדֻשָּׁה וְהַמְּשִׁיךְ לוֹ
 לְאַבְרָהָם וְהוֹדִיעוּ דְּבָרִים שֶׁל שְׂרָשׁ שֶׁנִּמְשָׁכִים
 לְעוֹלָם שֶׁלָּהֶם מִפְּתִים פְּנִימִיִּים, וּמִשָּׁם שׁוֹאֲבִים
 כָּל אֵלוֹ שֶׁנִּקְרְאוּ פְּתִים חִיצוֹנִיִּים, וּמִשָּׁם
 מִתְּהוִיִּים קֶצֶת דְּבָרִים, לֹא הַכֹּל, וְסִימָן לְדָבָר -
 מִתְּמַצִּית גּוֹפָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הָעוֹלָם שׁוֹתָה.
 וּמִשְׁעָה זֹו שֶׁעֲמַד אַבְרָהָם אָבִינוּ, עָלָיו הַשָּׁלוֹם,
 עַל אוֹתוֹ צַד הַקְּדֻשָּׁה, שֶׁמִּמֶּנּוּ הַכֹּל

יִוצֵא וְשׁוֹפֵעַ וּבֹהַב הַכֹּל תְּלוּי, יִצָּא לוֹ לְשַׁעְתּוֹ מִצַּד
 זֶה שֶׁהֵם בְּנֵי עֶבֶר הַנְּהָר, וּבָא לוֹ לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ
 בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. וְהוּא שְׂכֵתוֹב (יהושע כד) וְאִקַּח אֶת
 אֲבִיכֶם אֶת אֲבָרְהָם מֵעֶבֶר הַנְּהָר וְאוֹלָךְ אוֹתוֹ
 בְּכָל אֶרֶץ בְּנֵעֻז, אֶרֶץ בְּנֵעֻז מִמֶּשׁ, אֶרֶץ שְׁשָׂאֵר
 הַחִילוֹת הָעֲלִיּוֹנִים נִשְׁפָּרִים תַּחְתֵּיהָ שָׁם, וְאִין
 לָהֶם כִּיּוֹם עֲמָה: ע"ב מההשמטות

אֲסָרִי לְגִפְנֵי עִירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו וְנֹו'. רַבִּי
 חֲזִיָּא פְתַח, (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע
 יִשְׁמַר אֶת נַפְשֶׁךָ. כִּיּוֹן שְׂאֵמַר ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל
 רָע, לְשֵׁם מָה יִשְׁמַר אֶת נַפְשֶׁךָ? אֵלֵּא ה' יִשְׁמְרֶךָ
 מִכָּל רָע - בְּעוֹלָם תְּהֵא, יִשְׁמַר אֶת נַפְשֶׁךָ -
 בְּאוֹתוֹ עוֹלָם.

שְׂמִירָה שֶׁל הָעוֹלָם תְּהֵא הוּא, לְהִיּוֹת הָאָדָם
 שְׂמֹר מִכַּפָּה מִיָּנִים רָעִים מְקַטְרָגִים
 שְׂהוֹלְכִים לְקַטְרָג בְּנֵי הָאָדָם בְּעוֹלָם וְלִדְבַק בָּהֶם.
 בְּאוֹתוֹ הָעוֹלָם מָה זֶה? כְּמוֹ שְׂאֵמַרְנוּ, כְּשִׁיּוֹצֵא
 אָדָם מִן הָעוֹלָם תְּהֵא, אִם הוּא זוֹכֵה - נִשְׁמָתוֹ

עוֹלָה וּמִתְעַטְּרֶת בְּמִקּוֹמָהּ, וְאִם לֹא - כַּמָּה
 קְבוּצוֹת שֶׁל מְחַבְּלִים מְזַמְּנִים לְמִשְׁךְ אוֹתוֹ
 לְגִיחָנָם וְלְמִסַּר אוֹתוֹ בְּיַדֵי דוּמָה, שֶׁנִּמְסָר לְמִמְנָה
 עַל הַגִּיחָנָם, וְשֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה אֲלֶף רַבּוֹא מְמַנִּים
 עִמּוֹ, וּבָלָם מְזַמְּנִים עַל נַפְשׁוֹת הָרָשָׁעִים.

בֵּא רְאֵה, שֶׁבָּעָה מְדוּרִים יֵשׁ בְּגִיחָנָם, וְשֶׁבָּעָה
 פְּתָחִים. וְנִשְׁמַת הָרָשָׁע נִכְנָסֶת, וְכַמָּה
 מִלְּאֲכֵי חֲבָלָה, רוּחוֹת, שׁוֹמְרֵי הַשְּׁעָרִים, וְעֲלִיָּהֶם
 מְמַנָּה אֶחָד בְּכָל שַׁעַר וְשַׁעַר, וְנִשְׁמוֹת הָרָשָׁעִים
 נִמְסָרוֹת לְאוֹתָם מְמַנִּים עַל יַדֵי דוּמָה. כִּיּוֹן
 שֶׁנִּמְסָרוֹת בְּיַדֵּיהֶם, סוֹתְמִים שְׁעָרִים שֶׁל אִישׁ
 לוֹהֵט.

שְׁחָרֵי יֵשׁ שְׁעָרִים אַחַר שְׁעָרִים. כָּל הַשְּׁעָרִים
 פְּתוּחִים וְסוֹתוּמִים, הַחִיצוֹנִיִּים פְּתוּחִים
 וְהַפְּנִימִיִּים סוֹתוּמִים, וּבְכָל שַׁבָּת וְשַׁבָּת כָּלָם
 פְּתוּחִים, וְיוֹצְאִים הָרָשָׁעִים עַד לְאוֹתָם הַשְּׁעָרִים
 הַחִיצוֹנִיִּים, וּפּוֹגְשִׁים נִשְׁמוֹת אַחֲרוֹת
 שְׁמֵתֵי עֲכָבוֹת בְּפְתָחִים הַחִיצוֹנִיִּים. וְכִשְׁיוֹצְאֵת

שָׁבַת, הִכְרִיזוּ עוֹמְדֵי כָּל פֶּתַח וּפֶתַח וְאָמְרוּ:
(תהלים ט) יָשׁוּבוּ רַשְׁעִים לְשִׂאוֹלָה וְגו'.

בֵּן רֵאָה, נְשִׁמוֹת הַצְּדִיקִים הִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
שׁוֹמֵר אוֹתָן שְׁלֵל וּמְסֵרוֹ לְיַדֵי דוּמָה, שֶׁהוּא
הַמְּמַנֶּה. זֶהוּ שְׁבַת־טוֹב יִשְׁמַר צִאֲתָךְ וּבּוֹאֶךָ, וְכַתּוּב
יִשְׁמַר אֶת נַפְשְׁךָ. (דף רלח ע"א)

אִסְרֵי לְגִפְּן עִירָה. מַהֵי הַגִּפְּן? זֶה בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים פ) גִּפְּן מִמְצָרִים תִּסְיַע,
וְכַתּוּב (שם קכח) אֲשַׁתְּךָ בְּגִפְּן פְּרִיָּה. אֲשַׁתְּךָ בְּגִפְּן
הִקְדוּשָׁה הִזּוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, זֶה הַגִּפְּן שֶׁמְבָרְכִים
בָּהּ בּוֹרֵא פְּרֵי הַגִּפְּן. בּוֹרֵא - הִינּוּ שְׁבַת־טוֹב (בראשית
א) עֵץ עֹשֶׂה פְּרִי. פְּרֵי הַגִּפְּן - זֶה עֵץ פְּרִי. עֹשֶׂה
פְּרִי - זָכַר. עֵץ פְּרִי - זֶה נִקְבָּה. מִשּׁוּם כֶּךָ בּוֹרֵא
פְּרֵי הַגִּפְּן, זֶה זָכַר וְנִקְבָּה בְּאַחֵר. [נְשִׁמוֹת הַצְּדִיקִים הֵן

פְּרֵי הַגִּפְּן, כְּמוֹ שֶׁאָמַר בּוֹרֵא פְּרֵי הַגִּפְּן.]

אִסְרֵי לְגִפְּן עִירָה - זֶה מְלַךְ הַמְּשִׁיחַ שֶׁעָתִיד
לְשַׁלֵּט עַל כָּל חֵילוֹת הָעַמִּים, הַחֵילוֹת
הַמְּמַנֶּים עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, וְהֵם

חֹזֵק שְׁלָחֵם לְהַתְחַזֵּק, וְעַתִּיד מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ
לְהַתְנַבֵּר עֲלֵיהֶם.

מִשּׁוּם שֶׁנֶּפֶן זֶה שׁוֹלֵטָת עַל כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים
הַתְּחַתּוֹנִים שְׁשׁוֹלְטִים בָּהֶם עַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת בּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת, זֶה מְנַצַּחַת לְמַעַלָּה.
יִשְׂרָאֵל, שָׁהֶם שֶׁרְקָה, יִבְלוּ וַיִּנְצַחוּ הַחִילּוֹת
הָאַחֲרִים לְמַטָּה, וְעַל כֵּן יִתְנַבֵּר מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ.
זֶהוּ שְׁכַתּוֹב (זכריה ט) עָנִי וְרִכֵּב עַל חֲמֹר וְעַל עֵיר.
עֵיר וְחֲמֹר הֵם שְׁנֵי כְּתָרִים שְׁשׁוֹלְטִים בָּהֶם עַמִּים
עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת בּוֹכָבִים וּמְזוֹלוֹת, וְהֵם מִצַּד
הַשְּׂמָאל, צַד הַחַל.

וַיֵּמָּה שֶׁאָמַר עָנִי - וְכִי מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ נִקְרָא עָנִי?
אֵלָּא כִּי אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, מִשּׁוּם שֶׁאֵין לוֹ
מִשְׁלוֹ, וְקוֹרְאִים לוֹ מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ. זֶהוּ הַלְּבָנָה
הַקְּדוּשָׁה לְמַעַלָּה שֶׁאֵין לָהּ אוֹר אֵלָּא מִן הַשֶּׁמֶשׁ.
מִלֶּךְ הַמְּשִׁיחַ הַזֶּה יִשְׁלַט בְּשִׁלְטוֹנוֹ, יִתְיַחַד
בְּמִקוֹמוֹ, וְאִז (שם) תֵּנֶה מִלְכָּךְ יָבוֹא לָךְ,
סֶתֶם. אִם לְמַטָּה - עָנִי הוּא, שְׁתֵּרֵי בְּצַד הַלְּבָנָה

הוא. אם למעלה - עני, אם פקלריה שאינה מאירה, לחם עני. ועם כל זה, רכב על חמור ועל עיר, חזקם של עמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות לכפותם תחתיו, ויתחזק הקדוש ברוך הוא במקומו.

כבם ביין לבושו, כמו שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מארזם חמוץ בגדים מבצרה, וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבם ביין - זה הצד של גבורה, דין הקשה, להיות על עמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות. וכדם ענבים סוטה - זה העץ למטה, בית דין שנקרא ענבים, ותיין נמסר [נשמר] בדם ענבים כדי להתלבש בשניהם, לשבר תחתיו כל שאר העמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות ומלכי העולם.

רבי יוסי פתח ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב (בראשית ט) ובגפן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה. בא ראה פמה אטומים הם בני אדם שלא יודעים ולא משגיחים בכבוד רבונם ולא

מִסְתַּכְּלִים בְּדַבְרֵי הַתּוֹרָה וְלֹא יוֹדְעִים דְּרַכֵּיהֶם
בְּמַה יִתְּפָסוּ, שְׂכָתוֹב (מִשְׁלֵי ה) דְּרַךְ רְשָׁעִים כְּאִפְלָה
לֹא יוֹדְעוּ בְּמַה יִכָּשְׁלוּ.

בְּזִמְן קַדְמוֹן הִיָּתָה נְבוּאָה שׁוֹרָה עַל פְּנֵי אָדָם,
וְהָיוּ יוֹדְעִים וּמְתַבּוֹנְנִים לְדַעַת בְּכַבּוֹד
הָעֲלִיּוֹן. כִּיּוֹן שְׂפָסְקָה מֵהֶם נְבוּאָה, הָיוּ
מְשַׁתְּמָשִׁים בְּבַת קוֹל. עֲכָשׁוּ פְּסָקָה נְבוּאָה
וּפְסָקָה בַת קוֹל, וְלֹא מְשַׁתְּמָשִׁים בְּנֵי אָדָם אֵלֶּא
בְּחֵלוֹם.

וְחֵלוֹם הוּא דְרָגָה תַּחְתּוֹנָה הִיא חִיצוֹנָה, שְׁחֵרֵי
שְׁנִינּוּ, חֵלוֹם הוּא אֶחָד מִשְׁמָשִׁים שֶׁל
נְבוּאָה, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׂפָא מִדְּרָגָה שְׁשִׁית
לְמַטָּה, וְחֵרֵי נִתְּבָאֵר. כֹּא רְאָה, הַחֵלוֹם נִרְאָה
לְכֻלָּם, מִשּׁוֹם שֶׁחֵלוֹם כֹּא מִצַּד הַשְּׂמָאל, וַיּוֹרֵד
בְּכַמָּה דְרָגוֹת, וְנִרְאָה חֵלוֹם, אִפְלוּ לְחֵיבִים
וְאִפְלוּ לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

מִשּׁוֹם שֶׁלְּפַעְמִים לֹקְחִים חֵלוֹם וְשׁוֹמְעִים אוֹתָם
הַמֵּינִים הָרַעִים, וּמוֹדִיעִים לְבְנֵי אָדָם.

מֵהֶם שְׂצוּחִים [בָּהֶם] עַל בְּנֵי אָדָם וּמוֹדִיעִים לָהֶם
דְּבָרִים כּוֹזְבִים, וְלַפְעָמִים שׁוֹמְעִים דְּבָרֵי אֱמֶת,
וְלַפְעָמִים שָׁהֶם שְׁלוּחִים לְרַשָּׁעִים וּמוֹדִיעִים לָהֶם
דְּבָרִים עֲלִיוֹנִים.

מַה כָּתוּב בְּרַשָּׁע הַזֶּה? רָאָה חֵלוֹם אֱמֶת,
שְׂכָתוֹב וּבִגְפוֹן שְׁלָשָׁה שָׁרִיגִם. מַהִי גְפוֹן? זוֹ
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שְׂכָתוֹב (תהלים פ) הַכֹּט מִשָּׁמַיִם
וְרָאָה וּפְקַד גְּפוֹן זֹאת. מִשָּׁמַיִם, שְׁתַּרְי מִמָּקוֹם זֶה
נִזְרְקָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איכה ב) הַשְּׁלִיף מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ.
וּפְקַד גְּפוֹן זֹאת, גְּפוֹן שָׁחִיא זֹאת, וַדַּאי.

שְׁלָשָׁה שָׁרִיגִם - כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כט) שְׁלָשָׁה
עֲדָרֵי צֹאן רֹבְצִים עָלֶיהָ. וְהִיא כְּפִרְחַת
- שְׂכָתוֹב (מלכים א ה) וַתֵּרֶב חֲכַמַת שְׁלֹמֹה,
שֶׁהֵאִירָה הַלְּבָנָה. עֲלֵתָה נֶצֶה - זוֹ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל
מִטָּה.

דְּבָר אַחַר עֲלֵתָה נֶצֶה - לְמַעְלָה, אוֹתָה דְרָגָה
שְׁעוֹמְדַת עָלֶיהָ וּמִיִּנְקָה אוֹתָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דף רלח ע"ב) (בראשית א) אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ עַל הָאָרֶץ.

הַבְּשִׁילוֹ אֲשַׁכְּלְתֶיהָ עֲנָבִים - לְשֹׁמֵר בָּהֶם יִזְן
הַמְּשֹׁמֵר.

רְאֵה בַּמָּה רָאָה אוֹתוֹ רָשָׁע. מַה בָּתוֹב? (שם מ)
וְכֹס פִּרְעָה בְּיָדִי וְאֶקַּח אֶת הָעֲנָבִים
וְאֲשַׁחֵט אֹתָם. כָּאֵן רָאָה אוֹתָהּ כֹּס הַתְּרַעְלָה,
יְנִיקַת בֵּית הַדִּין, שִׁיּוּצֵאֵת מֵאוֹתָם עֲנָבִים שְׁנֵתָנוּ
לְפִרְעָה וְשָׁתָה אוֹתוֹ, כְּמוֹ שֶׁהִיָּה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל.
כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַע אֶת זֶה יוֹסֵף, שָׁמַח וַיֵּדַע דְּבַר אֱמֶת
בְּחִלּוֹם הַזֶּה. לָכֵן פָּתַר לוֹ חִלּוֹם לְטוֹב עַל שֶׁבָּשָׂר
אֶת יוֹסֵף בָּזָה.

בֹּא רְאֵה, אִסְרֵי לְגִפְן עִירָה - שְׁנִבְכָּיִם תַּחַת
הַגִּפְן הַזֹּאת כָּל אוֹתָם תְּחִלּוֹת חֲזָקִים שֶׁל
עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, בְּשִׁבִיל
גִּפְן זֹאת נִקְשָׁר וְנִבְכָּה אוֹתוֹ תַּכַּח שְׁלָהֶם,
וְנִתְבָּאֵר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יֵשׁ גִּפְן וַיֵּשׁ גִּפְן. יֵשׁ גִּפְן
קְרוּשָׁה עֲלִיזָנָה, וַיֵּשׁ גִּפְן שְׁנִקְרָאת (דברים לב)
גִּפְן סְדוּם, וַיֵּשׁ (ירמיה ב) גִּפְן נִבְרָיָה בַּת אֵל נִבְרָ.

משום כך כתוב גפן זאת, אותה שנקראת כלה
 ירע אמת. שורק - אלו ישראל שיוצאים מהגפן
 הזו. כשחטאו ישראל ועזבו את הגפן הזו, מה
 כתוב? כי מגפן סדום גפנם וגו', ולכן יש גפן
 ויש גפן.

רבי יהודה ורבי יצחק היו הולכים בדרך. אמר
 רבי יהודה לרבי יצחק, גלך בשדה הזו,
 שהוא דרך יותר ישרה. הלכו עד שהלכו, אמר
 רבי יהודה, כתוב (משלי לא) לא תירא לגיתה
 משלג כי כל ביתה לבש שנים. פסוק זה רבי
 חזקיה חברנו באר בו, שאמר, דין הרשעים
 בגיהנם שנים עשר חדש, תצי מהם בתמה וחיצי
 מהם בשלג.

בשעה שנכנסים לאש, הם אומרים: זהו ודאי
 גיהנם. נכנסים לשלג, אומרים: זו
 חריפות החורף [מקר] של הקדוש פרוץ הוא.
 מתחילים ואומרים: זה, ואחר כך אומרים: וי.

וְדוֹד אָמַר, (תהלים מ) וַיַּעֲלֵנִי מִבּוֹר שָׁאוֹן מִטֵּיט תִּינוּן
וַיַּקֶּם וַגּוֹ'. מִמָּקוֹם שָׁאוֹמְרִים וְהוּא, וְאַחַר כֵּן וַיִּ.

וְהֵיכָן נִתְקַנּוּת נַפְשָׁם? בַּשָּׁלֵג, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים סח) בְּפִרְשׁ שַׁדֵּי מְלָכִים כָּה תִשְׁלַג
בְּצִלְמוֹן. יְכוּל אֵף יִשְׂרָאֵל כֵּן? תִּלְמוּד לֹזֵמֵר, לֹא
תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלָג. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל
בֵּיתָהּ לָבֵשׁ שָׁנִים. אֵל תִּקְרִי שָׁנִים אֲלֵא שָׁנִים,
כִּמּוֹ מִלָּה וּפְרִיעָה, צִיצִית וְתַפְלִין, מְזוּזָה וְנֵר
חֲנֻכָּה וְכוּ'.

בֹּא רֵאה, לֹא תִירָא לְבֵיתָהּ מִשְׁלָג - זוֹ כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא כָּל בֵּיתָהּ לָבֵשׁ שָׁנִים, כִּמּוֹ
שֶׁאֲמַרְנוּ, שְׁכָתוּב (ישעיה סג) חֲמוּץ בְּגָדִים וַגּוֹ',
לְבוּשׁ שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, לְהַפְרֵעַ מֵעַמִּים עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה, וְעַתִּיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְלָבֵשׁ
לְבוּשׁ אָדָם וְחָרַב אֲדָמָה וּלְהַפְרֵעַ מֵהָאָדָם. לְבוּשׁ
אָדָם, שְׁכָתוּב חֲמוּץ בְּגָדִים, וְכָתוּב (שם) מִדּוּעַ אָדָם
לְלָבוֹשׁוֹ. הַסִּיף אֲדָמָה, שְׁכָתוּב (שם לד) חָרַב לְה'
מְלֹאָה דָם. וּלְהַפְרֵעַ מִן הָאָדָם, שְׁכָתוּב כִּי זָבַח לְה'

בְּבִצְרָה וְגו'. עוֹד כִּי כָל בֵּיתָה לְבֶשׂ שָׁנִים - שְׁחָרֵי
זֶה בָּא מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וַדַּאי זֶה בְּךָ, אֲלֵא כָּל בֵּיתָה לְבֶשׂ
שָׁנִים, מָהֵם הַשָּׁנִים? אֵלּוּ שָׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת,
מִשּׁוּם שֶׁהֵיא נִבְלָלָת מִכָּלֵם וַיּוֹנְקָת מִכָּל הַצְּדָדִים,
בְּכַתוּב (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְּכִים אֶל הַיָּם.

עַד שֶׁהָיוּ הַזְּלָכִים, פָּנְשׁוּ בְּאוֹתוֹ תִּינוּק שֶׁהָיָה הַזְּלָךְ
לְקַפּוֹטְקֵיָא מֵאַחֲרֵי הַחֲמוּזָה, וְזָקֵן אֶחָד רוֹכֵב.
אָמַר אוֹתוֹ זָקֵן לְאוֹתוֹ תִּינוּק, בְּנִי, אָמַר לִי אֵת
פְּסוּקָךְ. אָמַר לוֹ, פְּסוּקִי אֵינּוּ אֶחָד, אֲלֵא רַד לְמַטָּה
אוֹ אֶרְכֵב לְפָנֶיךָ וְאָמַר לְךָ. אָמַר לוֹ, לֹא רוֹצֶה, אֲנִי
זָקֵן וְאַתָּה תִּינוּק, שְׂאֵשְׁקֵל אֵת עַצְמִי עִמָּךְ. אָמַר
לוֹ, אִם בְּךָ, אִזּוֹ לָמָּה שְׂאֵלְתָּ פְּסוּקִי? אָמַר לוֹ, בְּדִי
שְׁנִילָךְ בְּדָרְךָ. אָמַר, תִּפַּח רוּחֹו שֶׁל אוֹתוֹ זָקֵן, שֶׁהוּא
רוֹכֵב וְלֹא יוֹדֵעַ דָּבָר, וְאָמַר שְׂלֵא יִהְיֶה שְׁקוּל עִמִּי.
נִפְרַד מֵאוֹתוֹ זָקֵן וְהִלָּךְ לוֹ בְּדָרְךָ.

בְּשִׁתְּגִיעוֹ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִצְחָק, קָרַב אֲלֵיהֶם.
שְׂאֵלוּ אוֹתוֹ וְסַח לָהֶם אֵת הַמַּעֲשֵׂה.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, יָפָה עֲשִׂיתָ, לָךְ עֲמַנּוּ וְנִשְׁבַּח
 בָּאֵן וְנִשְׁמַע דְּבַר מִפִּיךָ. אָמַר לָהֶם, אֲנִי עֵיפָה, שְׁלֵא
 (דף רלט ע"א) אֲכַלְתִּי הַיּוֹם הַזֶּה. הוֹצִיאוּ לָחֶם וְנָתַנּוּ לוֹ.
 הִתְרַחַשׁ לָהֶם גַּם וּמָצְאוּ מֵעֵין מַיִם וַדְּקִיק פִּתְחַת עֵץ.
 שָׁתוּ מִמֶּנּוּ, וְהֵם שָׁתוּ וַיֵּשְׁבוּ.

פְּתַח אוֹתוֹ תִּינּוֹק וְאָמַר, (תהלים לו) לָדוֹד אֵל תִּתְחַר
 בַּמִּרְעִים אֵל תִּקְנֵא בְּעֵשִׂי עוֹלָה. לָדוֹד, אִם
 שִׁירָה - לֹא אָמַר, אִם תִּפְלָה - לֹא אָמַר. אֵלָּא בְּכָל
 מָקוֹם לָדוֹד סֶתֶם, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אָמַר אֶת זֶה.

אֵל תִּתְחַר בַּמִּרְעִים, מַה זֶה אֵל תִּתְחַר בַּמִּרְעִים?
 הָיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב) אֵל תִּתְחַפֵּר! אֵלָּא אֵל תַּעֲשֶׂה
 תַּחְרוֹת בַּמִּרְעִים, כִּי לֹא יִדְעָתָ יְסוֹד עֲצֻמְךָ וְלֹא
 תוּכַל לוֹ, אוֹלֵי הוּא עֵץ שְׁלֵא נִעְקַר לְעוֹלָמִים
 וְתִדְחַח מִלְּפָנָיו.

וְאֵל תִּקְנֵא בְּעֵשִׂי עוֹלָה, שְׁלֵא תִשְׁנִיחַ בְּמַעֲשֵׂיהֶם
 וְלֹא תִבֵּא לְקַנֵּא בָהֶם, שְׁפַל מִי שְׂרוּאָה אֶת
 מַעֲשֵׂיהֶם וְלֹא מְקַנֵּא לְקַדוֹשׁ-פְּרוּךְ-הוּא, עוֹבֵר
 עַל שְׁלֵשָׁה לְאוּיִם, שְׁפַתוֹב (שמות ב) לֹא יִהְיֶה לָךְ

אֱלֹהִים אַחֲרַיִם עַל פָּנָי. לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל וְכָל
תְּמוּנָה. לֹא תִשָּׂתַחֲוּה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי
ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא.

לָכֵן צִרִיךְ הָאָדָם לְהִפָּרֵד מֵהֶם וְלִסְטוֹת דְּרָכֵי
מֵהֶם, לָכֵן נִפְרַדְתִּי וְסָטִיתִי אֶת דְּרָכֵי.
מִכָּאן וְהִלָּאָה שְׂמֻצְאוֹתֵי אֶתְכֶם, אֲנִי אוֹמֵר
פְּסוּקִים הִלְלוּ לְפָנֵיכֶם.

פָּתַח וְאָמַר, וַיִּקְרָא אֶל מִשְׁתֵּה, כָּאֵן אֶל"ף קַטְנָה
לְמַת. מִשׁוּם שְׂקָרִיאוֹה זֹו לֹא הִיָּתָה
בְּשִׁלְמוֹת. מָה הַטַּעַם? שְׁוִיה לֹא הִיָּה אֶלָּא
בְּמִשְׁכּוֹן, וּבְאָרֶץ אַחֲרַת מִשׁוּם שְׂשִׁלְמוֹת לֹא
נִמְצְאוֹת אֶלָּא בְּאָרֶץ הַקְּדוֹשָׁה.

עוֹד, כָּאֵן שְׂכִינָה, [שָׁם, נִקְבָּה] שָׁם שְׁלֵמוֹת שָׁל זָכָר
וְנִקְבָּה, אָדָם יֵשֶׁת אֲנוּשׁ. אָדָם - שְׁלֵמוֹת
זָכָר וְנִקְבָּה. כָּאֵן נִקְבָּה. עוֹד, סוּף הַפְּסוּק, וַיִּדְבֵּר
ה' אֵלָיו מֵאֶחָל מוֹעֵד לְאֹמַר, מִשׁוּם כֶּךָ אֶל"ף
קַטְנָה.

עוֹד אֶל־ף קַטְנָה, מְשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהִיא יוֹשֵׁב
 בְּכֶסֶּאָו וְכֶתֶר הַמַּלְכוּת עָלָיו, נִקְרָא מֶלֶךְ
 עֲלִיּוֹן. בְּשִׁוּרְד וְהוֹלֵךְ לְבֵית עַבְדּוֹ, נִקְרָא מֶלֶךְ
 קַטָּן. כִּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כֹּל זְמַן שֶׁהוּא
 לְמַעַלָּה עַל הַכֹּל, נִקְרָא מֶלֶךְ עֲלִיּוֹן. כִּינּוֹן שֶׁהוֹרֵד
 מְדוּרָו לְמַטָּה, הוּא מֶלֶךְ, אֲבָל לֹא עֲלִיּוֹן כְּמוֹ
 מִקְדָּם, וְלָכֵן אֶל־ף קַטְנָה.

וַיִּקְרָא, כִּף שְׁנִינּוּ, זְמַן אוֹתוֹ לְהִיכָלוֹ. מֵאֵהָל
 מוֹעֵד, מַה זֶה אֵהָל מוֹעֵד? הָאֵהָל שְׁבוּ
 תְלוּיִים מוֹעֵד וְחַג וְשֶׁכֶת לְמִנּוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (בראשית א) וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים. כּוּ מֵתְחִיל
 תְּחַשְׁבוֹן לְהַמִּנּוֹת, וּמִיָּהוּ? הַלְכַנָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (ישעיה לג) אֲהֵם כֹּל יִצְעֲן כֹּל יִסַּע יִתְדוֹתָיו לְנֻצָּח.

לֵאמֹר, מַה זֶה לֵאמֹר? כִּדְי לְגִלּוֹת [אֲבָל הַכֹּל אֶחָד

וְנִסָּה הוּא, מְשׁוּם שֶׁחַשְׁלָמוֹת וְחִיפֵי הוּא מְקוּם לְגִלּוֹת] מַה

שֶׁהִיא נִסְתָּר פְּנִימָה. וּבְכֹל מְקוּם לֵאמֹר, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, שְׁנַתְּנָה רְשׁוֹת

לְגַלוֹת, אֲבָל הַכֹּל אַחֵר, וַיָּפֶה הוּא, מִשׁוֹם שְׁחֵרֵי
 נִמְנָה לְלִבָּנָה הַדְּבָר הַהוּא, מִמָּקוֹם שְׁמִעָה עוֹמֵד.
 וַיְדַבֵּר ה' - לְמַעַלָּה. אֵל מִשָּׁה - בְּאִמְצַע. לֵאמֹר -
 אַחֲרוֹן, מָקוֹם שְׁיִישׁ רִשׁוֹת לְגַלוֹת. וְעוֹד וַיִּקְרָא
 אֵל מִשָּׁה, מַה כָּתוּב לְמַעַלָּה? (שמות טל) וַיָּבִיאוּ אֶת
 הַמִּשְׁכָּן אֵל מִשָּׁה וְגו'. לָמָּה אֵל מִשָּׁה? כִּי אָמְרוּ,
 מִשׁוֹם שְׁמִעָה רָאָה אוֹתוֹ כְּהָר, וְהַקְדוּשׁ כְּרוֹךְ הוּא
 הָרָאָה לוֹ בְּמִרְאֵה הָעַיִן, כִּמּוֹ שְׁנֵאמַר (שם כו) כַּאֲשֶׁר
 הָרָאָה אֶתְךָ כְּהָר. וְכָתוּב וְכִתִּיב, (המדבר ח) כַּמִּרְאֵה
 אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת מִשָּׁה וְגו'. (שמות כה) וַרְאֵה וַעֲשֵׂה
 כְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֶתָּה מִרְאֵה כְּהָר. עֲכָשׁוּ הִבִּיאוּ לוֹ
 כִּדֵי שְׁמִירָאָה, אִם הוּא כִּמּוֹ אוֹתוֹ מִשְׁכָּן שְׁרָאָה.

אֲבָל לָמָּה וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֵל מִשָּׁה? אֵלֵּא,
 לְמַלְךְ שְׁרָצָה לְבָנוֹת פְּלִטְרִין לְגַבִּירָה, צְוָה
 אֶת הָאֲמָנִים: הֵיכָל זֶה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְהֵיכָל זֶה
 בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, כָּאֵן מָקוֹם לְמִטָּה, וְכָאֵן מָקוֹם
 לְמִנּוּחָה. כִּיּוֹן שְׁעָשׂוּ אוֹתָם הָאֲמָנִים, הָרָאוּ לְמַלְךְ.
 כִּי וַיָּבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֵל מִשָּׁה, בַּעַל הַבַּיִת, אִישׁ

הָאֱלֹהִים. בִּיּוֹן שְׁנַשְׁלֵם הַהִיכָל, הַזְמִינָה הַגְּבִירָה אֶת
הַמְּלֶךְ לַהִיכָל, הַזְמִינָה אֶת בַּעֲלָהּ אֶתָּה, מִשׁוּם כְּךָ
וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה.

וּמִשׁוּם שְׁמֹשֶׁה הוּא בַּעַל הַבַּיִת, מָה כְּתוּב? (שמות
ג) וּמֹשֶׁה יָקַח אֶת הָאֱהֶל וְנָטָה לוֹ מִחוּץ
לַמִּחֲנֶה. מֹשֶׁה שְׁתוּא בַּעַל הַבַּיִת ^(דף רלט ע"ב) עָשָׂה כֵּן,
מָה שְׂאִין רְשׁוֹת לְאִישׁ אַחֵר לַעֲשׂוֹת כֵּן.

וַיִּדְבַר ה' אֵלָיו - דְּרָגָה אַחֲרַת עֲלִיּוֹנָה. וְאִזּוּ, בְּשָׁעָה
שֶׁהַזְּדִמָּן מֹשֶׁה לְהַכְּנִים, אִזּוּ פָתַח וְאָמַר,
אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מָה אָדָם עוֹשֶׂה כָּאֵין? אֵלֹא
בְּשֶׁהִתְחַבְּרוּ שְׂמֵשׁ וּלְבָנָה כְּאַחֵר, פָּתַח וְאָמַר אָדָם,
כְּכַתוּב (חֲבִקוּק ג) שְׂמֵשׁ יֵרַח עֶמֶד זְבֻלָּה. עֶמֶד, וְלֹא
עֶמֶדוֹ.

כִּי יִקְרִיב מִכֶּם - כָּאֵין נִרְמָז, מִי שִׁיעֲשֶׂה עֲבוֹדַת
קָרְבָן הַשָּׁלֵם, שְׂיִמְצֵא זָכָר וְיִקְבָּה. מִשְׁמַע
שְׁכַתוּב מִכֶּם, שְׂיִמְצֵא בַּמְרָאָה שְׁלָכֶם. קָרְבָן לַה' -
שְׂמִקְרִיב הַכֹּל לְהֵאָחוּז כְּאַחֵר, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

מִן הַבְּהֵמָה - לְהִרְאוֹת אָדָם וּבְהֵמָה הַכֹּל כְּאַחַד.
מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן - אֵלֹו הַמְּרֻכָּבוֹת
הַטְּהוֹרוֹת. שְׂכִינֵן שְׂאֵמֵר מִן הַבְּהֵמָה, יְכוּל מִן הַכֹּל,
בֵּין טְהוֹרוֹת וּבֵין טְמֵאוֹת? תּוֹר וְאֵמֵר מִן הַבְּקָר וּמִן
הַצֹּאן.

תִּקְרִיבוּ אֶת קִרְבְּנֵיכֶם, קִרְבְּנֵי תִּיהַ צְרִיד (לְכַתֵּב)!
מַה זֶה קִרְבְּנֵיכֶם? אֵלֵא בַּתְּחִלָּה קִרְבֵּן
לֵה', וְעַכְשָׁו קִרְבְּנֵיכֶם. קִרְבֵּן לֵה' אָדָם. קִרְבְּנֵיכֶם מִן
הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן, לְהִרְאוֹת יַחֲוֹד
מְלֻמְטָה לְמַעְלָה וּמְלֻמְטָה לְמַטָּה. מְלֻמְטָה לְמַעְלָה
תִּינֹו קִרְבֵּן לֵה'. מְלֻמְטָה לְמַטָּה תִּינֹו קִרְבְּנֵיכֶם.

לְמִלְךָ שִׁיּוֹשֵׁב עַל הַר עֲלִיּוֹן, לְמַעְלָה לְמַעְלָה,
וְכַסֵּא מִתְקַן עַל אוֹתוֹ הַר, וּמִלְךָ עֲלִיּוֹן עַל
הַכֹּל. אָדָם שֶׁמְקָרִיב הוֹרוֹן לְמִלְךָ, צְרִיד לְעֹלוֹת
מִדְרָגָה לְדְרָגָה עַד שְׁעוֹלָה מְלֻמְטָה לְמַעְלָה, לְמָקוֹם
שֶׁהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עֲלִיּוֹן עַל הַכֹּל, וְאִזּוּ יוֹדְעִים שְׁחֵרֵי
מַעְלִים הוֹרוֹן לְמִלְךָ, וְאוֹתוֹ הוֹרוֹן הוּא שֶׁל הַמֶּלֶךְ.
יִזְרַד הַהוֹרוֹן מְלֻמְטָה לְמַטָּה, תְּרֵי יוֹדְעִים שְׁאוֹתוֹ

דוֹרוֹן שֶׁל הַמֶּלֶךְ יוֹרֵד מִלְמַעְלָה לְאַהוּב הַמֶּלֶךְ
שֶׁהוּא לְמַטָּה.

כִּי בִּתְחִלָּה, אָדָם עוֹלָה בְּדַרְגוֹתָיו מִלְמַטָּה
לְמַעְלָה, וְאִזּוֹ קָרָבָן לַה'. מִן הַבְּהֵמָה מִן
הַבְּקָר, יוֹרֵד בְּדַרְגוֹתָיו מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, וְאִזּוֹ זֶה
קָרְבַּנְכֶם. וּמִשּׁוּם כִּי פָתוּב (שִׁיר ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרֵי עֵם
דְּבָשִׁי שְׁתִּיתִי יַיִן עִם חֶלְבִי, תִּינּוּ אָדָם וְקָרָבָן לַה'.
אֲכָלוּ יַרְעִים, תִּינּוּ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן,
וְאִזּוֹ תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם.

כִּי רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה וּנְשָׁקוּתוֹ עַל רֵאשִׁי.
אָמְרוּ, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׂוֹכֵינוּ לְשִׁמְעַ אֶת זֶה,
וּבְרוּךְ הַרְחֵמֵן שֶׁלֹּא נִאֶבְדּוּ הַדְּבָרִים הַלְלוּ פְּאוֹתָיו
וְקוֹ. קָמוּ וְהִלְכוּ. עַד שֶׁחִיו הוֹלְכִים, רָאוּ גִפְנֵי אַחַת
נְטוּעָה בְּגִנְתָּה אַחַת.

פָּתַח אוֹתוֹ תִּינּוּק וְאָמַר, אֲסִרִּי לְגִפְנֵי עִירָה
וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתוֹנוֹ. פָּסוּק זֶה הוּא סוּד
עֲלִיוֹן. אֲסִרִּי?! אֲסִר הִיא צָרִיךְ לְכַתֵּב! עִירָה?! עִיר
הִיא צָרִיךְ לְכַתֵּב! אֲלֵא סוּד הוּא לְדַרְדְּקִים שֶׁהֵם

בְּבֵית רַבֵּן לְהַשְׁמֵר מֵאוֹתוֹ הַחֵץ שֶׁל עֵיר, וְהַשֵּׁם
הַקָּדוֹשׁ נִכְלָל שָׁם י"ה.

וּכְמוֹ שֶׁפָּאן רָמזוּ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, כֶּךָ גַּם וְלִשְׁרָקָה,
שׂוֹרֵק הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב! נִכְלָל שָׁמָּה ו"ה.
בְּנִי?! בֵּן הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב! שׂוֹרֵק, בְּכַתּוּב (ירמיה
ב) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךְ שׂוֹרֵק. בֵּן, בְּכַתּוּב (זכריה ט) בֵּן
אֶתְנֹת. לָמָּה שִׁרְקָה, וְלָמָּה בְּנִי?

אֶלֶּא, כְּמוֹ שֶׁיֵּשׁ שֵׁם קָדוֹשׁ לְכַפּוֹת אֶת הָעֵיר,
כֶּךָ גַּם יֵשׁ שֵׁם קָדוֹשׁ לְכַפּוֹת כַּח אַחֵר,
שֶׁהוּא חֲמוּר, שְׂאֵל־מְלֵא הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ רָמזוּ פָּאן,
הָיוּ מִתְרַיְבִים עוֹלָם, י"ה בְּכַח זֶה, [ו"ה] ו"ה בְּכַח
זֶה, לְשֹׁמֵר מֵהֶם אֶת הָעוֹלָם, וְלִשְׁמֵר אֶת הָאָדָם
שֶׁלֹּא יִשְׁלֹטוּ בוֹ בְּעוֹלָם.

אֶסְרִי לְגַפְּנִי, אֵיזוֹ גַּפְּנִי? זֶה בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל. וְלָמָּה
נִקְרְאת גַּפְּנִי? אֶלֶּא מֵה גַּפְּנִי לֹא מִקְּבָלַת
עָלֶיךָ נִטְיַעָה אַחֲרַת, כֶּךָ גַּם בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל לֹא
מִקְּבָלַת עָלֶיךָ אֶלֶּא אֶת הַקָּדוֹשׁ פָּרוּךְ הוּא,
וּמִשּׁוֹם בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל נִכְפָּיִם לְפָנֶיךָ כָּל הַכַּחוֹת

הָאֲחֵרִים וְלֹא יְכוּלִים לְהִרְעֵ וְלִשְׁלַט בְּעוֹלָם, וְלִכְן
הִטִּיל הַכֶּתוּב אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בֵּינֵיהֶם כְּצַד זֶה
וּכְצַד זֶה. כְּנִי אֲתַנּוּ, שְׁנַעְקַר מִשׁוּם אוֹתוֹ שׁוֹרֵק,
כְּמוֹ שְׁנַאֲמַר וְאֲנֹכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוֹרֵק וְגו'.

כַּכֵּם בֵּינָן לְבָשׂוּ וְגו'. כַּכֵּם?! כּוּבֵם הָיָה צָרִיךְ
לְכַתּוּב! אֵלֶּךָ כַּכֵּם מִיּוֹם שְׁנִכְרָא הָעוֹלָם,
וּמִיְהוּ? זֶה מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. בֵּינָן - צַד הַשְּׂמֵאל.
וּכְדָם עֲנֻכִים - צַד הַשְּׂמֵאל, לְמַטָּה. וְעַתִּיד מְלֶךְ
הַמְּשִׁיחַ ^(דף רמ ע"א) לִשְׁלַט לְמַעְלָה עַל כָּל הַכַּחוֹת
הָאֲחֵרִים שֶׁל הָעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמְזֻלוֹת, וְלִשְׁבֹּר אֶת כַּחַם מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה.

דְּבַר אַחַר כַּכֵּם בֵּינָן לְבָשׂוּ - כְּמוֹ תֵינָן תֵּיזָה,
מִרְאֵה שְׂמֻחָה, וְכֵלּוֹ דֵינָן [לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת
כוֹכָבִים וּמְזֻלוֹת]. כֶּךָ גַּם מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, יִרְאֶה שְׂמֻחָה
לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵלּוֹ דֵינָן לְעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים
וּמְזֻלוֹת. כְּתוּב (כְּרֵאשִׁית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֵף עַל
פְּנֵי הַמַּיִם, זֶה רוּחוֹ שֶׁל מְלֶךְ הַמְּשִׁיחַ, וּמִיּוֹם
שְׁנִכְרָא הָעוֹלָם הוּא רוּחֵן לְבוֹשׂוּ בֵּינָן הָעֲלִיּוֹן.

רֵאָה מַה פְּתוּב אַחֲרָיו, חֲכַלְיִי עֵינַיִם מִיַּיִן וּלְבָן
 שְׁנַיִם מִחֻלָּב. זֶה יַיִן הָעֲלִיּוֹן, [שְׁמֵרָה שֶׁל הַתּוֹרָה]
 שֶׁל הַתּוֹרָה שְׁמֵרָה, מִמֶּנּוּ שׁוֹתָה. וּלְבָן שְׁנַיִם
 מִחֻלָּב, שְׁתֵּרֵי הַתּוֹרָה יַיִן וְחֻלָּב, תּוֹרָה שְׁפָכְתָּב
 וְתוֹרָה שְׁפָעַל פֶּה.

פְּתוּב (תהלים קד) וַיַּיִן יִשְׁמַח לֵבֵב אֲנוּשׁ [לְמַה? מִשׁוּם
 שְׁמֵמָקוֹם שֶׁל שְׂמִחָה הוּא בָּא, וּמֵהוּ סוּף הַפְּסוּק?] לְהַצְהִיל
 פָּנִים מִשְׁמֵן, וְדַאי מִמָּקוֹם שֶׁנִּקְרָא שְׁמֵן. בָּא
 רֵאָה, שְׂרֵת הַיַּיִן חֲדוּת, הוּא מָקוֹם שֶׁכָּל שְׂמִחָה
 יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, וְסוּפוֹ דִיין, מָה הַטַּעַם? מִשׁוּם
 שְׁסוּפוֹ מָקוֹם כְּנוּם שֶׁל חֶבֶל, דִּיין הוּא, וְכוּ נִדוּן
 הָעוֹלָם, וּלְבָן רֵאָשִׁית חֲדוּת, וְסוּף דִּיין. מִשׁוּם כִּד
 לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁמֵן, מִמָּקוֹם שֶׁכָּל חֲדוּת יוֹצֵאת
 מִמֶּנּוּ.

וְלָחֶם לֵבֵב אֲנוּשׁ יִסְעֵד, אֵיזָה לָחֶם? אֵלֶּא לָחֶם
 סוּעֵד [סוּעֵד] אֵת הָעוֹלָם. וְאִם תֵּאמַר שְׂבו
 תְּלוּי לְבָדוּ סֵעַד הָעוֹלָם - לֹא כִּד, שְׁתֵּרֵי לִילָה
 בְּלִי יוֹם לֹא נִמְצָא, וְלֹא צָרִיךְ לְהַפְרִידָם. וּמִי

שְׁמִפְרִידָם יתְפַרֵּד מֵהַחַיִּים, וְהִינוּ שְׁפָתוֹב (דברים ח)
 לְמַעַן הוֹדִיעָךְ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יחַיָּה
 הָאָדָם, מִשּׁוּם שְׁלֹא צָרִיךְ לְהַפְרִיד.

וְאִם תֹּאמַר, דָּוֵד אֵיךְ אָמַר וְלֶחֶם לִבִּי אֲנוֹשׁ
 יִסְעַד, הוֹאִיל וְלֹא תִלּוּי בּוֹ לְבַדּוֹ סֵעַד כָּל
 הָעוֹלָם? אֵלֶּא דִּיוֹק תְּדַבֵּר וְלֶחֶם, וְא"ו הַתּוֹסֵף,
 כִּמוֹ וְה', וְעַל זֶה הַכֹּל נִמְצָא כְּאַחֵד.

כֹּא רֵאָה, מִי שְׁמַבְרִךְ עַל תְּמוּזָן, לֹא יִבְרַךְ עַל
 שְׁלֶחַן רֵיק, וְצָרִיךְ לְהַמְצִיא לֶחֶם עַל הַשְּׁלֶחַן
 וְכוּם שֶׁל יֵיזן בְּיָמֵינוּ, מָה הַטַּעַם? בְּשִׁבִיל לְקַשֵּׁר
 שְׁמַאל בְּיָמֵינוּ, וְלֶחֶם שִׁיתְבְּרִךְ מֵהֶם וְלִהְתְּקַשֵּׁר
 בָּהֶם, וְלִהְיוֹת הַכֹּל קַשֵּׁר אַחֵד, לְבְרִךְ אֶת הַשֵּׁם
 הַקָּדוֹשׁ כְּרֵאוּי. שְׁתַּרְי לֶחֶם נִקְשֵׁר בְּיֵינוּ, וְיֵינוּ
 בְּיָמֵינוּ, וְאִז הַכְּרֻכּוֹת שׁוֹרֹת בְּעוֹלָם, וְהַשְּׁלֶחַן
 נִתְקַן כְּרֵאוּי.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵלְמֵלֵא לֹא הוֹדֵמְנָה לָנוּ דְרָךְ
 זֶה אֵלֶּא לְשִׁמְעַ תְּדַבְּרִים הַלָּלוּ - דִּי לָנוּ.
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, נָאָה הוּא לְתִינוּק זֶה שְׁלֵא יַדַע

כָּל זֶה, וְאֲנִי פוֹחֵד עָלָיו אִם יִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם מִשׁוֹם
 זֶה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְלָמָּה? אָמַר לוֹ, מִשׁוֹם
 שְׁתִּינּוֹק זֶה יִכּוֹל לְהִסְתַּכֵּל בְּמָקוֹם שְׂאִיז רְשׁוֹת
 לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, וְאֲנִי פוֹחֵד עָלָיו, שְׁעַד שֶׁלֹּא
 יִגִּיעַ לְפָרְקוֹ יִשְׁגִּיחַ וְיִסְתַּכֵּל וְיַעֲנִישׁוּ אֹתוֹ.

שָׁמַע אֹתוֹ הַתִּינּוֹק. אָמַר, אֵינִי פוֹחֵד מִעַנְשׁ
 לְעוֹלָמִים, שְׁחֵרִי בְּשַׁעַה שְׂאִיבָא הִסְתַּלַּק
 מִן הָעוֹלָם, בִּרְךְּ אֹתִי וְהִתְפַּלֵּל עָלַי, וְיִדְעֵתִי
 שְׂזִכּוֹת אָבִי תִּגַּן עָלַי. אָמְרוּ לוֹ, וּמִי הוּא אָבִיךָ?
 אָמַר, [אִין רַבִּי יְהוּדָה] בְּנֵו שָׁל רַב הַמְּנוּנָא הַזֶּקֶן. לְקַחוּ
 אֹתוֹ וְהִרְכִּיבוּ אֹתוֹ עַל בְּתֻפִּיהֶם שְׁלֹשָׁה מִלִּין.

קָרְאוּ עָלָיו, (שׁוֹפְטִים יד) מִהָאֵכֶל יֵצֵא מֵאֵכֶל וּמִעֵז
 יֵצֵא מִתּוֹק וְגו'. אָמַר לָהֶם אֹתוֹ תִינּוֹק,
 דְּבָר בָּא לִידִיכֶם, פְּרָשׁוּ אֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ, הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא זְמַן לָנוּ אֶת דְּרָךְ הַחַיִּים, אָמַר אֶתָּה.

פָּתַח וְאָמַר, מִהָאֵכֶל יֵצֵא מֵאֵכֶל וּמִעֵז יֵצֵא
 מִתּוֹק, פְּסוּק זֶה יֵשׁ לָנוּ בּוֹ סֶמֶךְ. מִהָאֵכֶל
 - זֶה צְדִיק, שְׂפָתוֹב (מִשְׁלֵי יג) צְדִיק אֵכֶל לְשַׁבַּע

נִפְשׁוּ. צְדִיק אֹכֵל וְדַאי וְנוֹטֵל הַכֹּל, לָמָּה? לְשֶׁבַע נִפְשׁוּ, לָתֵת שֶׁבַע לְאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִקְרָא נִפְשׁ דְּדוּד. יֵצֵא מֵאֲכָל - שְׂאֵלְמָלְא אוֹתוֹ צְדִיק לֹא יֵצֵא מִזֶּזֶן לְעוֹלָמִים וְלֹא יוּכַל הָעוֹלָם לְעִמְד [ב'ו]. וַיִּמְעַז יֵצֵא מִתּוֹק - זֶה יִצְחָק שְׁבַרְדֵּי אֶת יַעֲקֹב (בראשית כו) בְּטַל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַיִ הָאָרֶץ.

עוֹד, אַף עַל גַּב שֶׁהַכֹּל אֶחָד, אֵלּוּלֵא תִקְרָה הַדִּין הַקְּשָׁתָה, לֹא יוֹצֵא דְבֶשׁ. מִי הַדְּבֶשׁ? זֶה תוֹרָה שְׁבַעֲל פֶּה, שְׂכָתוֹב (תהלים יט) וּמִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ וְנִפְתַּת צוֹפִים. וַיִּמְעַז - זֶה תוֹרָה שְׂכָבְתָב, שְׂכָתוֹב (שם כט) ה' עֵז לְעַמּוֹ יִתֵּן. יֵצֵא מִתּוֹק - זֶה תוֹרָה שְׂבַעֲל פֶּה. (דף רמ ע"ב)

הִלְכוּ בְּאֶחָד שְׁלֹשָׁה יָמִים, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְמַבְוֵי שֶׁל הַקִּיר שֶׁל אִמּוֹ. בִּיּוֹן שְׂרָאֲתָה אוֹתוֹ, סִדְרָה אֶת הַבַּיִת, וַיֵּשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה יָמִים אַחֲרָיִם. בְּרָכוּ אוֹתוֹ וְהִלְכוּ, וְסִדְרוּ דְבָרִים לְפָנָי רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר, וְדַאי יִרְשֵׁת הַתּוֹרָה יִרְשֵׁ, וְאֵלְמָלְא זְכוּת אָבוֹת יַעֲנִשׁ מְלַמְעָלָה. אֲבָל

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתָם שְׁהוֹלְכִים אַחַר
 הַתּוֹרָה, יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ יֵם וּבְנֵיהֶם לְעוֹלָמִים. זֶהוּ
 שְׁכַתוֹב (ישעיה נט) וַאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אוֹתָם אֹמֵר ה'
 רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְגו'.

וְבוֹלֵן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית
 וַיִּרְכָּתוּ וְגו'. רַבִּי אַבְא פָּתַח, (תהלים מה)
 חֲגוּר תְּרַבֵּךְ עַל יַרְךָ גְּבוּר הוֹדֵךְ וַתְּדַרְךָ. וְכִי זֶה
 הוֹד וְהִדָּר לְחֲגוּר כְּלֵי זֵיץ וּלְהוֹדְרוֹ כְּזֶה? מִי
 שְׂמַשְׁתִּידֵּל בַּתּוֹרָה וְעוֹרֵךְ קָרַב בַּתּוֹרָה וּמְזִירוֹ
 עֲצָמוֹ כֶּה - זֶהוּ שְׂבַח [שְׁל רַבּוֹנוֹ], זֶהוּ הוֹד וְהִדָּר,
 וְאַתָּה אוֹמֵר חֲגוּר תְּרַבֵּךְ?

אַלֵּא וַדַּאי שְׁעַקֵּר הַדְּבָר, אוֹת בְּרִית הַקְדוֹשׁ נִתֵּן
 הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְרָשָׁם אוֹתוֹ כְּבָנֵי אָדָם
 כִּדִּי שִׁישְׁמְרוּ אוֹתוֹ וְלֹא יִפְגְּמוּ אוֹתוֹ בְּפָנָם אֶת
 רָשָׁם תְּמַלֵּךְ תּוֹה, וְכִי שְׂפוּנָם אוֹתוֹ, הִרִי עוֹמֶדֶת
 נִגְדוֹ (ויקרא כו) תְּרַב נִקְמַת נִקָּם בְּרִית, לְנִקָּם נִקְמַת
 הַבְּרִית הַקְדוֹשׁ שְׁנִרְשָׁם כּוּ, וְהוּא פּוֹנָם אוֹתוֹ.

וּמִי שְׂרוּצָה לְשֹׁמֵר מְקוֹם זֶה, יוֹדְרוּ וַיִּתְקַן עֲצֻמוֹ
 וַיֵּשִׁים כְּנִגְדּוֹ בְּשָׁעָה שְׁתַּיִצֵּר תוֹקֵף אוֹתוֹ אֶת
 הַחֶרֶב שְׁעוֹמֶדֶת עַל הַיָּרֵךְ, לְהַפְרֵעַ מִמִּי שְׁפוּנִים
 מְקוֹם זֶה, וְאִזְ חַגּוֹר חֲרָבָךְ עַל יָרֵךְ גְּבוּרָה. גְּבוּרָה הוּא,
 וּגְבוּרָה נִקְרָא. וְעַל כֵּן הוֹדְרָךְ וַחֲדָרְךָ.

דָּבָר אַחֵר חַגּוֹר חֲרָבָךְ עַל יָרֵךְ גְּבוּרָה - מִי שִׂוֵּצָא
 לְדָרְךָ, יִתְקַן עֲצֻמוֹ בְּתַפְלָה שֶׁל רַבּוֹנוֹ וַיִּוְדְרוּ
 בְּצַדֵּק הַזֶּה, חֶרֶב עֲלִיוֹנָה, בְּתַפְלָה וּבִקְשׁוֹת עַד
 שְׁלֹא יֵצֵא לְדָרְךָ, כִּכְתוּב (תהלים פח) צִדֵּק לְפָנָיו יִחַלֵּךְ
 וַיֵּשֶׁם לְדָרְךָ פְּעַמָּיו.

בֹּא רֵאֵה, זְבוּלוֹן תָּמִיד יֵצֵא לְדַרְכִּים וְלִשְׁבִילִים
 וְעַרְףְךָ קָרְבוֹת, וְהוֹדְרוּ בַּחֶרֶב הָעֲלִיוֹנָה הַזֶּה
 בְּתַפְלָה וּבִקְשׁוֹת עַד שְׁלֹא יֵצֵא לְדָרְךָ, וְאִזְ נִצַּח אֶת
 הָעַמִּים וְהַתְּנַבֵּר עֲלֵיהֶם. וְאִם תֹּאמַר, יְהוּדָה הִרִי
 נִתְקַן לָזֶה לְעַרְףְךָ קָרְבוֹת וְתַקּוּנִים בַּחֶרֶב הַזֶּה, לָמָּה
 זְבוּלוֹן?

אֲלֵא. בֹּא רֵאֵה, שְׁנַיִם עֲשָׂר הַשְּׂבָטִים הִלְלוּ, בְּלֶם
 תַּקּוּן שֶׁל הַמְּלָכָה הֵם. שְׁנַיִ תַּקּוּנִים שֶׁל

נְקֻבוֹת אָמַר שְׁלֹמֹה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, אֶחָד לְרוּעָה
הֶעֱלִיזוֹן - יוֹבֵל, וְאֶחָד לַכֹּהֵן - שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה. תְּקוּן
אֶחָד לְמַעְלָה, וְתְקוּן אֶחָד לְמִטָּה. גַּם מַעֲשֵׂה
בְּרֵאשִׁית הוּא כֹה, בְּשָׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת הַלְלוּ. מַעֲשֵׂה
אֶחָד לְמַעְלָה, וּמַעֲשֵׂה אֶחָד לְמִטָּה, וְלִכְּן נִפְתְּחָה
הַתּוֹרָה בְּכ', מַעֲשֵׂה שְׁלֹמֹה בְּמַעֲשֵׂה שְׁלֹמֹה. זֶה
עוֹשֶׂה עוֹלָם הֶעֱלִיזוֹן, וְזֶה עוֹשֶׂה עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן. כְּמוֹ
זֶה.

שְׁנֵי תְקוּנִים שֶׁל נְקֻבוֹת אָמַר שְׁלֹמֹה, אֶחָד לְמַעְלָה
וְאֶחָד לְמִטָּה. אֶחָד לְמַעְלָה - בְּתְקוּן עֲלִיזוֹן שֶׁל
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. אֶחָד לְמִטָּה - בְּתְקוּן תְּחִתּוֹן כְּמוֹ
שְׁלֹמֹה.

בַּאֲרֵא, אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הַקָּדוֹשׁ שְׂוֹכָה
לָזֶה. וְהָרִי נִתְבָּאֵר, מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם לֹא
נִמְצְאָה מִטָּה שְׁלֹמֹה כְּמוֹ מִטָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב,
וּבְשָׂעָה שְׁרָצָה לְהַסְתִּילֵק מִן הָעוֹלָם, אִזּוּ הָיָה שָׁלֵם
בְּכָל צַדִּיקוֹ. אֲבָרְתָם מִימֵינוּ, יִצְחָק מִשְׁמֵאלוֹ,
הוּא בְּאִמְצַע, שְׂכִינָה לְפָנָיו. כִּיּוֹן שְׂרָאָה יַעֲקֹב

אֵת זֶה, קָרָא לְבָנָיו וְאָמַר לָהֶם הַאֲסֹפוּ, בְּדִי
שְׂמִימָצֵא תִקּוּן שְׁלֹמֵעָלָה וְשְׁלֹמֵטָה.

בֹּא רֵאֵה אֵת סוּד הַדְּבָר. שְׁנֵי תִקּוּנִים נִמְצְאוּ
שָׁם, אֶחָד עֲלִיּוֹן וְאֶחָד תַּחְתּוֹן, שְׂיִתְיָה הַכֹּל
שְׁלֵם בְּרֵאוּי. תִּקּוּן עֲלִיּוֹן, תִּקּוּן נִסְתָּר וְנִגְלָה,
שְׁתֵּרֵי תִקּוּן שֶׁל הַיּוֹבֵל הוּא, אוֹתוֹ שְׂאֲמַר שְׁלֵמָה
בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, הָרֵאשׁ הַנִּסְתָּר
שְׁלֵא הַתְּנַלְתָּ כָּאֵן וְלֹא יָפָה לְנִלּוֹתוֹ. הַזְּרוּעוֹת
וְהַגּוֹף הַתְּנַלְלוּ, וְהֵם יְדוּעִים. שׁוֹקֵים נִסְתָּרוּ וְלֹא
הַתְּנַלְלוּ. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁנִבּוּאָה לֹא שׁוֹרָה כִּי
אִם בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְתִקּוּן זֶה נִסְתָּר וְנִגְלָה.

תִּקּוּן אַחֵר לְמֵטָה - תִּקּוּן הַכֹּלָה שְׂאֲמַר שְׁלֵמָה
בְּשִׁיר הַשִּׁירִים, זֶהוּ תִקּוּן שְׂהַתְּנַלְתָּ יוֹתֵר,
וְתִקּוּן זֶה בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁכַבְטִים, (דף רמא ע"א) שְׁהֵם
תַּחְתִּיָּה, וְתִקּוּן הַגּוֹף שְׁלָה.

פָּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר, (מלכים-א ז) וַיַּעַשׂ אֵת הַיָּם
מוֹצֵק וְגו'. וְכַתּוּב עִמָּד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר
שְׁלֹשָׁה פָּנִים צְפוּנָה וְשְׁלֹשָׁה פָּנִים יָמָה וְשְׁלֹשָׁה

פְּנִים נִגְבָּה וְגו' וְהָיָם עֲלֵיהֶם מְלֻמְעָלָה וְגו'.
 וְכַתּוּב וְאֵת הַבְּקָר שְׁנַיִם עֶשֶׂר תַּחַת הַיָּם [וְגו'].
 עִמַּד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר, בְּךָ הוּא וַדַּאי, שְׁתֵּי
 הַיָּה מִתְקַן בְּשְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, בְּשְׁנַיִם
 עֶשֶׂר לְמַעְלָה מִרְכָּבוֹת מְמַנּוֹת לְמַעְלָה בְּשְׁנַיִם
 עֶשֶׂר, לְמַטָּה שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים. כִּיּוֹן שְׂרָאָה
 יַעֲקֹב אֵת הַתְּקוּן הָעֲלִיּוֹן וְרָאָה שְׁכִינָה עוֹמֶדֶת
 מוֹלֹ, רָצָה לְהַשְׁלִים תְּקוּנֶיהָ. קָרָא לְשְׁנַיִם עֶשֶׂר
 בְּנָיו, וְאָמַר לָהֶם הֵאֱסָפוּ, הַתְּקִינוּ עֲצַמְכֶם
 לְהַשְׁלִים אֵת הָאֱמוּנָה.

בֹּא רְאֵה, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים בְּאַרְבָּעָה דְּנָלִים
 בְּאַרְבָּעָה צְדָדִים, שְׁלֹשָׁה פּוּנִים צְפוֹנָה,
 וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים יָמָה, וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים נִגְבָּה, וּשְׁלֹשָׁה
 פּוּנִים מְזֻרְחָה, וְהָיָם עֲלֵיהֶם. וְכָךְ הוּא וַדַּאי,
 שְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְכָל צֶדֶד, לְאַרְבָּעָה רוּחֹת
 הָעוֹלָם, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה
 שְׁבָטִים לְזֵרוּעַ שְׂמָאל, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ
 יְמִין, וּשְׁלֹשָׁה שְׁבָטִים לְיָרֵךְ שְׂמָאל, וְגוֹף הַשְּׁכִינָה
 עֲלֵיהֶם. וְהוּ שְׁפָתוֹב וְהָיָם עֲלֵיהֶם.

מָה הַטַּעַם שְׁלֹשָׁה שַׁבָּתִים לְזֵרוּעַ וְשְׁלֹשָׁה
 שַׁבָּתִים לְיָרֵךְ וְכֵן לְכָל? אֵלֶּא סוּד הַדְּבָר
 - שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם בְּזֵרוּעַ יָמִין, וְשְׁלֹשָׁה
 בְּשִׁמְאֵל, וְשְׁלֹשָׁה בְּיָרֵךְ יָמִין, וְשְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים
 בְּיָרֵךְ שְׁמֵאל. נִמְצְאוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר קְשָׁרִים
 לְאַרְבָּעָה צְדָדִים, וְהַגּוֹף עֲלֵיהֶם. נִמְצְאוּ שְׁנַיִם
 עֶשֶׂר עִם הַגּוֹף כְּמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה. מַנִּין לָנוּ? שְׁכַת־טוֹב
 (בראשית מט) כָּל אֵלֶּה שַׁבָּטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עֶשֶׂר,
 וְזֹאת, מִשּׁוֹם שְׁכָה הַשְּׁתֵּלָם הַחֲשֻׁבּוֹן, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה עֲלֵיהֶם מְלִמְעָלָה.

שְׁכַת־עֵינֵי ה' (זכריה ז) - הֵם שְׁכַת־עֵינֵי הָעֵדָה,
 שְׁכַת־עֵינֵי סִנְהֶדְרִין. שְׁעֵרוֹתֶיהָ, כְּמוֹ
 שְׁכַת־טוֹב (במדבר ב) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחֲנֵה יְהוּדָה
 מֵאֵת אֶלְפָּה וְגו'. כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחֲנֵה רְאוּבֵן, וְכֵן
 לְכָלֶם.

וְאֵם הַתְּאֵמָר, בְּמִצְרַיִם בְּהַסְתַּלְקוֹת יַעֲקֹב
 מִהָעוֹלָם, שֶׁנִּמְצְאָה שְׁלֵמוֹת בְּאוֹתָהּ
 שְׁעָה, כָּל זֶה אֵיפֹה הוּא? וְדַאי שְׁכַת־עֵינֵי נְפֻשׁוֹת

היו, וְכָל אוֹתָם שֶׁהוֹלִידוּ בְּשִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנִים
 שָׁמַיִן לָהֶם חֲשֹׁבוֹן, כְּכַתוּב (שמות א) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאד מְאֹד, וְכַתוּב
 (תהלים ב) עָצְמוּ מִשִּׁעְרוֹת רֵאשִׁי. אֲשֶׁרֵי חָלְקוּ שָׁל
 יַעֲקֹב הַשָּׁלֵם, שֶׁהוּא הַשְּׁתֵלֵם לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַאי כֹּה־הוּא, אֲבָל בְּתַקוּן
 הָעֲלִיּוֹן שֶׁל הַיּוֹבֵל אֵיךְ נִמְצָא כָּל זֶה?
 אָמַר לוֹ, אַרְיָה, כִּיּוֹן שֶׁסִּדֵּר רַגְלָיו לְהַכְנִים לְכַרְם,
 מִיְהוּ שִׁיכְנִים עִמּוֹ?

פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (איוב כג) וְהוּא בְּאַחַד וּמִי
 יִשִּׁיכְנוּ וְנִפְשׁוּ אוֹתָהּ וַיַּעֲשׂוּ. זֶה תַקוּן
 הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, הוּא הַכֹּל אַחַד, לֹא הִיָּה בּוֹ פְּרוּד
 בְּתַחְתּוֹן הַזֶּה, שֶׁחֲרִי כְּתוּב (בראשית ב) וּמִשָּׁם יִפְרֹד
 וְהִיָּה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים. וְאִף עַל גַּב שְׂיֵשׁ בּוֹ
 פְּרוּד, כְּשִׁיתְבוֹנְנוּ בְּדַבָּרִים, הַכֹּל עוֹלָה לְאַחַד.

אֲבָל תַקוּן הַיּוֹבֵל הַזֶּה עוֹמֵד עַל שָׁנִים עֶשְׂרֵה,
 כְּמוֹ הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה, וְאִף עַל גַּב שֶׁהוּא
 אַחַד, הָאֶחָד הַזֶּה מִשָּׁלִים לְכֹל צַד, כְּצַד זֶה וּכְצַד

זֶה. אֹתָם שָׁשָׁה צָדָדִים עֲלִיּוֹנִים הֵם שָׁנַיִם עֶשְׂרֵה,
שָׁכַל אֶחָד מִלֹּה לַחֲבֵרוֹ וְנִכְלָל מִמֶּנּוּ, וְנִמְצְאוּ
שָׁנַיִם עֶשְׂרֵה, וְהַגּוֹף וְהַכֹּל עוֹמֵד עַל שָׁנַיִם עֶשְׂרֵה.
מִי הַגּוֹף? זֶה יַעֲקֹב, וְהָרִי נְתַבְּאָר, אֵלֶּה רֵאשֵׁי
וּגּוֹף בְּאֶחָד עוֹמְדִים.

עוֹד שָׁנַיִם עֶשְׂרֵה - שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל זְרוּעַ יָמִין,
חֶסֶד חֲסָדִים. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים שֶׁל זְרוּעַ
שְׂמָאל, גְּבוּרָה גְּבוּרוֹת. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בְּיָרֵךְ
יָמִין, נִצְחָה נִצְחִים. שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים בְּיָרֵךְ שְׂמָאל,
הו"ד וְהוֹדוֹת - תְּרֵי שָׁנַיִם עֶשְׂרֵה. וְהַגּוֹף עוֹמֵד
עֲלֵיהֶם - תְּרֵי שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵה. עוֹד, בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה
מִדּוֹת הַתּוֹרָה מִתְּפַרְשֵׁת, וְהַכֹּל אֶחָד, מְלַמֵּעֵלָה
לְמַטָּה בְּיַחְדוֹ, עַד אֹתוֹ מְקוֹם שֶׁעוֹמֵד עַל פְּרוּד.

שְׁבַע עֵינַיִם עֲלִיּוֹנִים, אֵלֶּה שְׁכָתוֹב (זכריה ד) עֵינַי
ה' הִמָּה מְשׁוֹטְטִים, זְכָרִים, שְׁתֵּרֵי זֶהוּ
מְקוֹם שֶׁל זְכָר הוּא. כָּאֵן עֵינַי ה' מְשׁוֹטְטוֹת,
בְּתַקּוֹן הַשְּׂכִינָה לְמַטָּה, מְקוֹם שֶׁל הַנְּקִבָה [עוֹמְדָת].
שְׁבַע עֵינַיִם עֲלִיּוֹנוֹת כְּנֻגָד זֶה שְׁכָתוֹב לָךְ ה'

ע"ב) הַגְּדִלָה וְהַגְּבוּרָה וְגו'. מָקוֹם זֶה מִשְׁלִים לְכָל צַד.

עוֹד הַשְּׁעָרָה, בְּכַתוּב (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה'. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (שם מ) עֲצָמוֹ מִשְׁעָרוֹת רֵאשִׁי. וְכַתוּב (איכה ג) חֲסִדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנֹו וְגו'. וְתִקְוֹנִים אֵלֹו הַתְּעֵלוּ [ממקום] לְמָקוֹם אַחֵר. וְאַף עַל גַּב שְׂכָאן נְאֻמַר יוֹתֵר, וְעֵלָה בְּמִשְׁקַל עֲלִיּוֹן וְתַחֲתוֹן, וְשִׁלְמָה הַמְלִיךְ אֲמָרָם וְהַצְטַרְכְנוּ לְפָרְשָׁם. אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שָׁל הַצְדִיקִים יוֹתֵר, שְׂיִוְדָעִים דְּרָךְ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכָאן הַכֹּל הַתְנַלָּה לְיִוְדָעֵי מִדּוֹת.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זְבוּלָן וְיִשְׁשָׁכָר הִנְאִי עָשׂוּ. אַחֵר יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, וְאַחֵר יוֹצֵא וְעוֹשֶׂה מִסְחָר, וְתוֹמֵךְ בְּיִשְׁשָׁכָר, שְׂפָתוֹב (משלי ג) וְתִמְכִּיָה מֵאֲשֶׁר. וְהָיָה פּוֹרֵשׁ לַיָּמִים לַעֲשׂוֹת מִסְחָר, וְחֶלְקוֹ כֶּף הָיָה, שְׁחֵרֵי הַיָּם הָיָה יִרְשָׁתוֹ. וְלִבָּן קוֹרָא לוֹ יִרְדָּה. דְּרָךְ תִּירְךְ לְצֵאת וְלְהִכָּנֵם. זֶהוּ שְׂפָתוֹב (דברים לג) שְׂמַח זְבוּלָן בְּצֵאתָךְ וְיִשְׁשָׁכָר

בְּאַהֲלֵיךָ. לְחֹף יָמִים יִשְׁכַּן - בְּאוֹתָם יוֹרְדֵי הַיָּם
 לַעֲשׂוֹת מִסְחָר. לְחֹף יָמִים - אֵף עַל גַּב שָׁיִם
 אַחַד הָיָה בִּירֵשֶׁתוֹ, בְּשָׁנֵי יָמִים הוּא שׁוֹרָה.

רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, כָּל שְׂאֵר הַיָּמִים הָיוּ מְחַפְּשִׁים
 סְחוּרָה בַּיָּם שָׁלוֹ. וְהוּא לְחֹף אֲנִיָּת, מְקוֹם
 שֶׁשָּׁם נִמְצְאוֹת כָּל הָאֲנִיּוֹת לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה.
 וַיִּרְכָּתוּ, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, יִרְכָּתוּ מִגִּיעָה עַד גְּבוּל
 צִידוֹן, וְתַחֲוֹם שָׁלוֹ נִפְרָד עַד אוֹתוֹ מְקוֹם,
 וּסְחוּרָה שָׁל כָּל בַּעֲלֵי הַסְּחוּרָה סוֹבְבִים, וְשָׂבִים
 בְּסְחוּרָתָם לְאוֹתוֹ מְקוֹם.

רַבִּי אַחָא אָמַר, כְּתוּב (ויקרא ב) וְלֹא תִשְׁבִּית מְלַח
 בְּרִית אֶל־הֵיךְ מִעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קָרְבְּנֶיךָ
 תִּקְרִיב מְלַח. וְכִי לָמָּה מְלַח? אֵלֶּא מִשּׁוּם שֶׁהוּא
 מְמַרְק וּמְבַשֵּׂם אֶת הַמֶּר לָתֵת לוֹ טַעַם, וְאִם לֹא
 הָיָה [מִשּׁוּם] מְלַח, לֹא יָכוֹל הָעוֹלָם לְסַבֵּל אֶת הַמֶּר.
 וְהוּ שְׂכַתוּב (ישעיה כו) כִּי בֹאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאָרֶץ
 צָדֵק לָמְדוּ יִשְׁבִּי תִבֵּל. וְכַתוּב (תהלים פט) צָדֵק
 וּמִשְׁפָּט מְכוֹן בְּסֵאֵף.

וּמַלַּח הִיא בְּרִית שְׁהֶעוֹלָם עוֹמֵד בּוֹ, שְׁכַתוֹב
 (ירמיה לג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקוֹת
 שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי. וְלָכֵן נִקְרָא בְּרִית
 אֱלֹהֵיךָ, וְנִקְרָא יָם הַמַּלַּח, וְהָיָם נִקְרָא עַל שְׁמוֹ.

רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּתוּב (תהלים יא) כִּי צַדִּיק ה'
 צַדְקוֹת אָהֵב, זֶה הַמַּלַּח בֵּינָם [בַּמַּיִם], וְכִי
 שִׁמְפְּרִידֵם גּוֹרֵם לְעֶצְמוֹ מִיָּתֶהּ, לָכֵן כְּתוּב לֹא
 תִּשְׁבִּית מַלַּח, שְׁחֲרִי זֶה לֹא הוֹלֵךְ בְּלִי זֶה.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, יָם אֶחָד הוּא, וְנִקְרָא יַמִּים.
 אֲלֵא יֵשׁ מְקוֹם בֵּינָם שֶׁהוּא מַיִם צְלוּלִים,
 וַיֵּשׁ מְקוֹם שָׁבוּ מַיִם מְתוּקִים, וַיֵּשׁ מְקוֹם בּוֹ מַיִם
 מָרִים, וְלָכֵן קוֹרְאִים יַמִּים, וְעַל זֶה לְחוּף יַמִּים.
 אָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל שֶׁכַּט וְשֶׁכַּט וְכָל אֶחָד וְאֶחָד
 קָשָׁר אֶחָד מֵאוֹתָם קָשָׁרִים שְׁמַת־חֲבָרִים בְּגוּף.

רַבִּי אֲבָא הָיָה יוֹשֵׁב לַיְלָה אֶחָד, וְקָם לַעֲסֹק
 בַּתּוֹרָה. עַד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב, כָּא רַבִּי יוֹסִי
 וְהִכָּה בַּפֶּתַח. אָמַר, בְּתַבַּת הַשָּׁרִים מְצוּיִים
 תְּכַשִּׁיטִים.

יֵשְׁבוּ וְעִסְקוּ בַתּוֹרָה. בֵּין כֶּךָ קָם בֶּן הַמְּאָרֶחַ
 וַיֵּשֶׁב לְפָנֵיהֶם. אָמַר לָהֶם, מַה שְּׂכָתוֹב (יהושע
 ב) וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְאֶת אִמִּי וְגו', וְכָתוּב וּנְתַתֶּם
 לִי אֹת אֱמֶת, מָה רָצָתָה מֵהֶם? אָמַר רַבִּי אֲבָא,
 יָפָה שְׂאֵלָתָּ, אֲבָל אִם שָׁמַעְתָּ דְּכָר - אָמַר בְּנִי.
 אָמַר, עוֹד שְׂאֵלָתָּ, שְׁחַרְי הֵם נִתְּנוּ לָהּ מַה שְּׂלֵא
 רָצָתָה מֵהֶם, שְּׂכָתוֹב אֶת תְּקוּנַת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה
 תְּקַשְּׂרֵי בְּחֵלוֹם וְגו'.

אֲלֵא כֶּךָ לְמַדְּנוּ, הִיא רָצָתָה סִימָן חַיִּים, שְּׂכָתוֹב
 וְהַחֲיִיתֶם אֶת אָבִי וְגו', וְאֲמָרָה, סִימָן חַיִּים
 אֵינּוּ שׂוֹרָה אֲלֵא בְּאוֹת אֱמֶת, וּמַהִי אֹת אֱמֶת? זֶה
 אֹת ו', מְשׁוּם שָׁבוּ שְׂרוּיִים חַיִּים. כֶּךָ לְמַדְּנוּ, סִימָן
 שֶׁל מֹשֶׁה בְּקִשָּׁה, וְהֵם לָמָּה נִתְּנוּ לָהּ תְּקוּנַת חוּט
 הַשְּׁנִי?

אֲלֵא, הֵם אָמְרוּ, מֹשֶׁה הָרִי הַסְּתֵלֵק מִן הָעוֹלָם,
 שְׁחַרְי הַתְּכַנֵּם הַשְּׂמֵשׁ, וְהָרִי הַגִּיַע זְמַן
 הַלְּבָנָה לְשֵׁלֵט, סִימָן שֶׁל הַלְּבָנָה יֵשׁ לָנוּ לְתֵת לָהּ,
 וּמַהוּ? תְּקוּנַת חוּט הַשְּׁנִי הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ד)

בְּחוּט הַשְּׁנֵי שְׂפָתוֹתַי. סִימָן שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ יְהִיָּה
 אֶצְלָה, מִשּׁוֹם שְׂפָעַת שְׁלֹטוֹן הַלְּבָנָה. קָמוּ רַבֵּי אַבְא
 וְרַבֵּי יוֹסִי ^(דף רמב ע"א) וּנְשָׁקוּהוּ. אָמְרוּ, וַדַּאי עָתִיד אֲתָה
 לְהִיּוֹת רֹאשׁ יְשִׁיבָה אִו אִישׁ גָּדוֹל בְּיִשְׂרָאֵל, וּמִיָּהוּ?
 רַבֵּי בּוּן.

עוֹד שָׂאל וְאָמַר, כָּל בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר
 שְׂבָטִים, הִסְתַּדְּרוּ לְמִטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה,
 לָמָּה הִקְדִּים בְּפָרְכוֹת אֶת זְבוּלוֹן לְיִשְׁשָׁכָר תַּמִּיד,
 וְהֵרִי יִשְׁשָׁכָר הַשְׁתַּדְּלוֹתוֹ בַּתּוֹרָה, וְתוֹרָה מִקְדִּימָה
 בְּכָל מְקוֹם? לָמָּה הִקְדִּים אֶת זְבוּלוֹן בְּפָרְכוֹת?
 אָבִיו הִקְדִּים אוֹתוֹ, מִשָּׁה הִקְדִּים אוֹתוֹ?

אֶלָּא זְבוּלוֹן זָכָה עַל שֶׁהוֹצִיא פֶת מִפִּיו וְנָתַן לְפִיו
 שֶׁל יִשְׁשָׁכָר, מִשּׁוֹם כֶּךָ הִקְדִּימוֹ בְּפָרְכוֹת.
 מִכָּאן לְמִדְּנוּ, מִי שֶׁסּוֹעֵד אֶת בַּעַל הַתּוֹרָה, נוֹטֵל
 בְּרָכוֹת לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׂזוּכָה
 לְשֵׁנֵי שְׁלַחֲנוֹת, מֵה שְׂלֵא זוֹכָה בֶּן אָדָם אַחֵר. זוֹכָה
 לְעֵשֶׂר שְׁיִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם תְּהֵא, וְזוֹכָה לְהִיּוֹת לוֹ חֵלֶק
 בְּעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׂפָתוֹב זְבוּלוֹן לְחוּף יָמִים יִשְׁכַּן

וְהוּא לְחוּף אֲנִית. בִּינוּן שְׁכַתוּב לְחוּף יָמִים, אָז
 לָמָּה וְהוּא לְחוּף אֲנִית? אֵלֶּא לְחוּף יָמִים - בְּעוֹלָם
 הַזֶּה, לְחוּף אֲנִית - בְּעוֹלָם הַבָּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים
 קד) שָׁם אֲנִיּוֹת יִתְלַכּוּן וְגו'. שֵׁשׁ הוּא שְׁפַע הָעוֹלָם
 הַבָּא.

פָּתַח וְאָמַר, (שיר ה) הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם
 אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ שְׁחוֹלֵת
 אֶהְבֶּה אֲנִי. וְכִי מִי קָרוֹב לְמֶלֶךְ כְּמוֹ בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל,
 שֶׁהִיא אוֹמֶרֶת, אִם תִּמְצְאוּ אֶת דּוֹדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ?
 אֵלֶּא בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אֵלּוּ הֵם נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים,
 שֶׁהֵם תָּמִיד קָרוֹבִים לְמֶלֶךְ, וּמוֹדִיעִים לְמֶלֶךְ בְּכָל
 יוֹם אֶת עֲסָקֵי הַגְּבִירָה.

שֶׁכֶּךָ לְמַדְנֹו, בְּשַׁעַה שֶׁהַנְּשָׂמָה יוֹרֶדֶת לְעוֹלָם,
 בְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל נִכְנָסֶת עֲלֶיהָ בְּקִיּוֹם שֶׁל
 שְׁבוּעָה, שֶׁתִּגִּיד לְמֶלֶךְ וְתוֹדִיעַ לוֹ אֶהְבֶּתָּה אֵלָיו,
 כִּדִּי לְהַתְפִּיִם עִמּוֹ.

וּבַמָּה? מִשּׁוּם שֶׁחַיּוֹב עַל בֶּן אָדָם לְיַחַד אֶת הַשֵּׁם
 הַקָּדוֹשׁ בְּפֶה, בְּלֵב וּנְפֶשׁ, וְלִקְשֹׁר הַכָּל

כְּשֶׁלֶהֱבִית הַקְּשׁוּרָה בַּנְּחֻלָּת, וּבְאֹתוֹ הַיַּחֲוֹד
שְׁעוֹשָׂה, גֹרֵם לְפָנִים הַמְּלֹךְ עִם הַנְּבִירָה, וּמִוֹדִיעַ
לְמֶלֶךְ אֱהָבָתָהּ אֱלֹיוּ.

דָּבָר אַחֵר בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם - אֵלֹוּ שְׁנַיִם עֲשָׂר
שְׁבָטִים, שְׁשָׁנִינוּ, יְרוּשָׁלַיִם עֹמְדָת עַל שְׁנַיִם
עֲשָׂר הָרִים. וּמִי שָׁאֵמַר עַל שְׁבָעָה, לֹא אָמַר
לְהַשְׁלִים שְׁלֵמוֹת. וְאִף עַל גַּב שְׁהַכֵּל אֶחָד, שְׁיֵשׁ
שְׁבָעָה וַיֵּשׁ אֶרְבָּעָה וַיֵּשׁ שְׁנַיִם עֲשָׂר, וְהַכֵּל אֶחָד.

וְדַאי עַל שְׁנַיִם עֲשָׂר הָרִים עֹמְדָת, שְׁלֹשָׁה הָרִים
לְצַד זֶה, וּשְׁלֹשָׁה הָרִים לְצַד זֶה, וְכֵן לְאַרְבַּע
זְוִיּוֹת, וְאִזּוּ נִקְרְאָת חֲתִיה, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (יחזקאל י) הִיא
הַחֲתִיה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וְאֵלֶּה
נִקְרְאוֹת בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, מִשּׁוּם שְׁעֹמְדָת עֲלֵיהֶן,
וְהֵן מְעִידוֹת עֲדוֹת לְמֶלֶךְ עַל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. זֶהוּ
שְׁכָתוֹב (תהלים קכב) שְׁבָטִי יְהִי עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת
לְשֵׁם ה'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֲשֶׁרֵי חֶלְקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שְׂיֻדְעִים וְדָרְכֵי הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא, עֲלֵיהֶם כְּתוּב

(דברים יד) כִּי עִם קְרוֹשׁ אֲתָה לֵה' אֶלְהִיךָ וּנְבִיךָ בְּחַר
ה' וְגו'.

יִשְׁשַׁכֵּר חֵמֶר נְרָם רַבִּץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים. אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, וְכִי יִשְׁשַׁכֵּר נִקְרָא חֵמֹזֶר? אִם
מִשּׁוֹם שֶׁהִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, נִקְרָא לוֹ סוּם אוֹ אֲרִיָּה
אוֹ נִמֵּר, לָמָּה חֵמֹזֶר? אֵלֶּא אָמְרוּ, מִשּׁוֹם שֶׁחֵמֹזֶר
נּוֹשֵׂא מִשָּׂא, וְלֹא בּוֹעֵט בְּאֲדוֹנָו כְּמוֹ שְׂאֵר
הַבְּהֵמוֹת, וְאִין בּוֹ גְּסוֹת הָרוּחַ, וְלֹא חוֹשֵׁשׁ לְשַׁכַּב
בְּמָקוֹם מְתֻקָּן. אֵיךְ כָּךְ יִשְׁשַׁכֵּר, שֶׁהִשְׁתַּדַּלּוֹתוֹ
בַּתּוֹרָה, נוֹטֵל מִשָּׂא הַתּוֹרָה, וְלֹא בּוֹעֵט
בְּקְרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְאִין בּוֹ גְּסוֹת הָרוּחַ, כְּמוֹ
הַחֵמֹזֶר שֶׁלֹּא חוֹשֵׁשׁ לְכַבּוֹדוֹ אֵלֶּא לְכַבּוֹד רַבּוֹנוֹ
[רבנן]. רַבִּץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרָנוֹ (אבות פ"ו)
וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן, וְחַיִּי צַעַר תִּתְחַנֶּה, וּבַתּוֹרָה אֲתָה
עֹמֵל.

דָּבָר אַחֵר יִשְׁשַׁכֵּר חֵמֶר נְרָם רַבִּץ וְגו' - פֶּתַח
וְאָמַר, (תהלים כו) לָדוֹד ה' אוֹרִי וַיִּשְׁעֵי מִמִּי
אִירָע ה' מְעוֹז חַיִּי מִמִּי אֶפְתָּח. פְּתַח חֲבִיבִים הֵם

דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, כְּמֵה חֲבִיבִים אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים
 בַּתּוֹרָה לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָל מִי
 שְׁמִשְׁתַּדְּל בַּתּוֹרָה, לֹא פוֹחַד מִפְּנֵי הָעוֹלָם,
 שְׁמוֹר הוּא לְמַעַלָּה, שְׁמוֹר הוּא לְמַטָּה. וְלֹא עוֹד,
 אֲלֵא (דף רמב ע"ב) שְׁכוּפֵת כָּל פְּנֵי הָעוֹלָם וּמוֹרִיד
 אוֹתָם לְעַמְּק תְּהוֹם רַבָּה.

בֵּיא רֵאָה, בְּשָׁעָה שְׁנַכְנֵם הַלְּיָלָה, הַפְּתָחִים
 נִסְתָּמִים, וּכְלָבִים וַחֲמוֹרִים שׁוֹרִים
 וּמְשׁוֹטְטִים בְּעוֹלָם, וְנִתְּנֵת רְשׁוֹת לְהִשְׁחִית, וְכָל
 בְּנֵי הָעוֹלָם יִשְׁנִים בְּמִטּוֹתֵיהֶם, וְנִשְׁמֹת הַצְּדִיקִים
 עוֹלוֹת לְהַתְּעַנֵּג לְמַעַלָּה. כְּשִׁמְתַּעֲוֹרֶרֶת רוּחַ צָפוֹן
 וְנִחְלַק הַלְּיָלָה, הַתְּעוֹרְרוֹת קִדְשָׁה מִתְּעוֹרֶרֶת
 בְּעוֹלָם, וְזֶה נֵאָמַר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת.

אֲשָׁרֵי חָלְקוּ שָׁל אוֹתוֹ אָדָם שְׁעוֹמֵד בְּאוֹתָהּ
 שָׁעָה וּמִשְׁתַּדְּל בַּתּוֹרָה. כִּיּוֹן שֶׁהוּא
 פּוֹתֵחַ בַּתּוֹרָה, אֵת כָּל אוֹתָם הַמִּינִים הָרָעִים
 הוּא מְכַנֵּים לְנֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה, וְכוּפֵת אֵת

הַחֲמוּר, וּמוֹרִידוֹ בַּשָּׂרִים שֶׁתַּחַת הָעֶפֶר שֶׁל זֵהֶמֶת
הַקָּשָׁר.

מִשּׁוֹם כֵּן יִשְׁשַׁכֶּר, שֶׁהַשְּׂתִדְלוּתוֹ בַּתּוֹרָה, כּוֹפֵת
אֶת הַחֲמוּר וּמוֹרִיד אוֹתוֹ מֵאוֹתוֹ גָּרֶם
הַמַּעֲלוֹת, שֶׁהוּא עוֹלָה לְהַזִּיק לְעוֹלָם, וְשֵׁם מְדוּרוֹ
בֵּין הַמַּשְׁפָּטִים, בֵּין זֵהֶמֶת הַשָּׂרִים שֶׁבְּעֶפֶר.

בֹּא רֵאֵה מַה פְּתוּב, וַיֵּרָא מְנַחֵה כִּי טוֹב וְאֵת
הָאָרֶץ כִּי נָעֲמָה וַיֵּט שִׁכְמוֹ לְסִבְל וַיְהִי לְמַם
עִבֵד. וַיֵּרָא מְנַחֵה כִּי טוֹב - זֶה תּוֹרָה שֶׁבְּכַתָּב.
וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נָעֲמָה - זֶה תּוֹרָה שֶׁבְּעַל פִּה. וַיֵּט
שִׁכְמוֹ לְסִבְל - לְסִבְל עַל הַתּוֹרָה וְלִדְבַק בָּהּ יָמִים
וְלִילּוֹת. וַיְהִי לְמַם עִבֵד - לְהִיּוֹת עוֹבֵד אֶת הַקְּדוֹשׁ
כְּרוֹךְ הוּא וְלִדְבַק בּוֹ וּלְהַתִּישׁ אֶת עַצְמוֹ בָּהּ.

רַבִּי שְׂמַעוֹן וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי חֲזִיָּא הָיוּ תּוֹלְכִים
מֵהַגָּלִיל הָעֲלִיּוֹן לְמִבְּרִיָּה. אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן,
נִלְךָ וְנִשְׁתַּדַּל בַּתּוֹרָה, שֶׁכָּל מִי שִׁיּוֹדַע לְהַשְׁתַּדַּל
בַּתּוֹרָה וְלֹא מִשְׁתַּדַּל - מִתְחַיֵּב בְּנַפְשׁוֹ, וְלֹא עוֹד,
אֲלֹא נוֹתְנִים עֲלָיו עַל הָאָרֶץ וְשַׁעֲבוֹד רַע, שֶׁכְּתוּב

בְּיִשְׁשָׁכָר וַיֵּט שִׁכְמוֹ לְסֹכֵל. מַה זֶה וַיֵּט? סָטָה, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוּאֵל א ח) וַיֵּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ. מִי שֶׁסּוֹטָה
 דְּרָכּוֹ וְעֲצָמוֹ שָׁלֵא לְסֹכֵל עַל תּוֹרָה, מִיָּד וַיְחִי לְמַם
 עֵבֶר.

פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (מְשָׁלִי ח) לְהִנְחִיל אֶהְבִּי יֵשׁ
 וְאַצְרִיתֵיהֶם אִמְלֵא. אֲשֶׁרִיחֶם בְּנֵי הָעוֹלָם,
 אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, שָׁכַל מִי שְׁמִשְׁתַּדְּלֵל
 בַּתּוֹרָה, נֶאֱהָב לְמַעַלָּה וְנֶאֱהָב לְמַטָּה, וַיּוֹרֵשׁ בְּכָל
 יוֹם יְרֵשֶׁת הָעוֹלָם הַבָּא. זֶהוּ שְׁפָתוֹב לְהִנְחִיל אֶהְבִּי
 יֵשׁ. מַה זֶה יֵשׁ? זֶהוּ עוֹלָם הַבָּא שֶׁלֹּא פּוֹסְקִים
 מִיָּמִיו לְעוֹלָמִים וְנוֹטֵל שְׁכָר מִטּוֹב עֲלִיוֹן שֶׁלֹּא זוֹכֵה
 בּוֹ אָדָם אַחֵר, וּמִיָּהוּ? י"ש. וּמִשּׁוֹם כֶּךָ רָמַז לָנוּ
 בְּשֵׁמוֹ שֶׁל יִשְׁשָׁכָר שְׁהִשְׁתַּדְּלֵל בַּתּוֹרָה - יֵשׁ שְׁכָר.
 זֶהוּ שְׁכָר שֶׁל אוֹתָם שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, י"ש.

כְּתוּב (דְּנִיאל ז) חָזָה חַיִּית עַד דֵּי כְּרָסוֹן רָמִיו וְעַתִּיק
 יוֹמִין יִתֵּב וְגו' חָזָה חַיִּית עַד דֵּי כְּרָסוֹן רָמִיו
 - כְּשֶׁנֶּחְרַב בֵּית הַמְּקוֹדֵשׁ, שְׁנֵי כִסְאוֹת נִפְלוּ, שְׁנַיִם
 לְמַעַלָּה וְשְׁנַיִם לְמַטָּה. שְׁנַיִם לְמַעַלָּה, כִּי הִתְרַחַקָה

הַתְּחִינָה מִהָעֲלִיזָה. כִּסָּא שֶׁל יַעֲקֹב הַתְּרַחֵק
 מִכִּסֵּא דָוִד, וְכִסֵּא דָוִד נִפְלֵא. זֶהוּ שְׂכָתוֹב (איכה ב)
 הַשְּׁלִיךְ מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ. שְׁנֵי כִסְאוֹת לְמַטָּה -
 יְרוּשָׁלַיִם, וְאוֹתָם בְּעָלֵי הַתּוֹרָה. וְהַכִּסְאוֹת שֶׁלְמַטָּה
 כְּמוֹ הַכִּסְאוֹת שֶׁלְמַעְלָה, בְּעָלֵי הַתּוֹרָה, תִּינּוּ כִּסֵּא
 שֶׁל יַעֲקֹב. יְרוּשָׁלַיִם תִּינּוּ כִּסֵּא שֶׁל דָּוִד. וְעַל זֶה
 כְּתוּב עַד דֵּי כְרִסּוֹן, וְלֹא כִסֵּא. כִּסְאוֹת רַבִּים נִפְלוּ,
 וְכֻלָּם לֹא נִפְלוּ אֶלָּא מִעֲלֻבּוֹנָה שֶׁל תּוֹרָה.

בֵּא רֵאה, כְּשִׂאוֹתָם צְדִיקֵי אֱמֶת מִשְׁתַּדְּלִים
 בַּתּוֹרָה, כָּל אוֹתָם כַּחוֹת שְׂאֵר הָעַמִּים, שֶׁל
 שְׂאֵר הַחַיִּלוֹת, כָּל הַחַיִּלוֹת שֶׁלָּהֶם נִכְפִּים וְלֹא
 שׂוֹלְטִים בְּעוֹלָם, וְיִשְׂרָאֵל [ויש] מְזַמְּנִים עֲלֵיהֶם
 לְהַעֲלוֹתָם עַל הַכּוֹל. וְאִם לֹא, תִּמּוֹר גּוֹרֵם לְיִשְׂרָאֵל
 לְלַקֵּת לַגְּלוּת וְלִפְלֵי בֵּין הָעַמִּים וְלִשְׁלֹט עֲלֵיהֶם,
 וְכֵן זֶה לָמָּה? מִשּׁוּם וַיֵּרָא מְנַחֵה כִּי טוֹב, וּמִתְקַן
 לְפָנָיו, וַיִּכּוֹל לְהַרְוִיחַ בְּגִלְגָּלָה כַּמָּה טוֹבוֹת וְכַמָּה
 כְּסוּפִים, וְהָטָה דְרָכּוֹ שֶׁלֹּא לְסַבֵּל עַל תּוֹרָה, מִשּׁוּם
 כִּדְ וַיְהִי לָמָּס עֵבֶר.

פְּתוּב (שיר ז) הַדּוֹדָאִים נָתְנוּ רֵיחַ וְעַל פְּתַחֵינוּ כָּל
 מְגָדִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים וְגו'. הַדּוֹדָאִים
 נָתְנוּ רֵיחַ - [הַדּוֹדָאִים] אֵלּוּ אוֹתָם שְׁמָצָא רְאוּבֵן, כְּמוֹ
 שְׁנָאִימֵר (בראשית ל) וַיִּמְצָא ^(דף רמג ע"א) דּוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה, וְלֹא
 הִתְחַדָּשׁוּ דְבָרֵי תוֹרָה אֲלָא עַל יְדֵיו בְּיִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ
 שְׁנָאִימֵר וּמִכְּנֵי יִשְׁשַׁכָּר יוֹדְעֵי בִינָה לְעֵתִים וְגו'.

וְעַל פְּתַחֵינוּ כָּל מְגָדִים - הֵם גָּרְמוּ לְהִיזוֹת עַל
 פְּתַחֵינוּ, עַל פְּתַחֵי בְּתֵי כְּנֻסִיּוֹת וּבְתֵי
 מְדַרְשׁוֹת, כָּל מְגָדִים. חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים - כַּמָּה
 דְּבָרִים חֲדָשִׁים וְעֵתִיקִים שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁהִתְגַּלּוּ עַל
 יְדֵיהֶם, לְקָרֵב אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שְׁלֹמֶעֱלָה. זֶהוּ
 שְׁכַתוּב לְדַעַת מַה יַּעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל.

דּוֹרֵי צַפְנָתֵי לָךְ (שיר ז) - מִכָּאן לְמִדְנֹה, שְׁכַל מִי
 שְׁמַשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה כְּרֵאוּי וַיּוֹדַע לְחַדָּשׁ
 דְּבָרִים וּלְחַדָּד דְּבָרִים כְּרֵאוּי, אוֹתָם הַדְּבָרִים עוֹלָיִם
 עַד כִּסּא הַמְּלָךְ, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל פּוֹתַחַת לָהֶם
 שְׁעָרִים וְגוֹנְזוֹת אוֹתָם. וּבַשְּׁעָה שְׁנַכְנַם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגוֹן עֲדוֹן, מוֹצִיאָה

בַּא רְאֵה, כִּינּוּן שְׂיִהוּדָה וְרֵאוּבֵן נוֹסְעִים, הַלּוּיִם
 וְהָאֲרוֹן פּוֹרְשִׁים דְּגָלִים, וְנוֹסֵעַ דְּגָל אֶפְרַיִם
 שְׂהוּא לְמַעְרַב. יִרְדֵּי יָמִין נוֹסֵעַת מִחֲלִיּוֹת הַמְּדָה.
 וְאִם תֵּאמַר, זְבוּלוֹן שְׂהוּא נִכְנָס וְיוֹצֵא, שְׂכַת־וֹב
 בּוֹ (דְּבָרִים ל"ג) שְׂמַח זְבוּלוֹן בְּצֵאתָהּ, וְכַתוּב וַיִּרְכָּתוּ
 וְגו'. אֵלֶּה וְדֵאֵי יְהוּדָה נִכְלָל מִהַכֹּל.

בַּא רְאֵה, מַלְכוּת הָעֲלִיּוֹנָה נִכְלָלָת מִהַכֹּל,
 וִיהוּדָה הוּא מַלְכוּת תַּחְתּוֹנָה. כְּמוֹ
 שְׂמַלְכוּת עֲלִיּוֹנָה נִכְלָלָת מִהַכֹּל, כֶּף גַּם מַלְכוּת
 תַּחְתּוֹנָה נִכְלָלָת מִהַכֹּל, מִגּוֹף, מִיֶּרֶךְ, כְּרִי
 לְתַתְּנִיבֵר כְּכַחוֹ.

כַּתוּב מִיַּמֵּינֵי א"ש ד"ת לְמוֹ. תוֹרָה נִתְּנָה מִצַּד
 הַגְּבוּרָה, וְגְבוּרָה נִכְלָלָת בְּיָמִין וּבְגּוֹף
 וַיִּרְדֵּי וּבַכֹּל. כֶּף גַּם הַסֵּדֶר הָרֵאשׁוֹן הוּא יְהוּדָה,
 מַלְכוּת שְׂכַאָּה מִצַּד שֶׁל גְּבוּרָה וְנִכְלָלָת בְּיָמִין,
 בְּגּוֹף וּבְיֶרֶךְ, וּבַכֹּל נִכְלָלָת, כְּמוֹ שְׂחַמְלְכוּת
 הָעֲלִיּוֹנָה נִכְלָלָת מִהַכֹּל.

סֵדֶר שְׁנֵי רְאוּבֵן, שֶׁהוּא לְצַד דָּרוֹם, וְדָרוֹם הוּא
 יָמִין. אֵת כָּל כַּח הַיָּמִין נָטַל יְהוּדָה, מִשּׁוֹם
 [שְׁנַעֲשֵׁתָה] שֶׁהֶעֱבְרָה הַמַּלְכוּת מִרְאוּבֵן, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 פִּיחוּ כַּמִּים אֶל תּוֹתֵר, וְנָטַל אוֹתָהּ יְהוּדָה,
 וְהִתְנַבֵּר בְּתַקְוָה הַיָּמִין שֶׁתִּהְיֶה מִרְאוּבֵן, וְכֵן כָּתוּב
 בְּדוֹר, (תהלים קיא) נֶאֱמַר ה' לֹאדֹנִי יָשַׁב לְיָמֵינִי, מִשּׁוֹם
 שֶׁשָּׂמַאל נִכְלָלָת בַּיָּמִין וּמִתְחַזַּק בְּכַחוֹ. זֶהוּ
 שֶׁכָּתוּב (שם קיח) יָמִין ה' עֲשָׂה חֵיל וְגו'. יְהוּדָה
 וְרְאוּבֵן הֵיוּ שְׁתֵּי זְרוּעוֹת.

סֵדֶר שְׁלִישֵׁי אֶפְרַיִם, שֶׁהוּא יָרֵךְ יָמִין, וְנוֹסֵעַ
 לְפָנֵי הַשָּׂמַאל תָּמִיד. וְדָן [וְהָ], שֶׁהוּא יָרֵךְ
 שָׂמַאל, נוֹסֵעַ בַּסּוּף, וְעַל כֵּן הוּא הַמְּאַסֵּף לְכָל
 הַמִּתְחַנְּוֹת לְעֲבָאוֹתָם וְהוֹלֵךְ בַּסּוּף.

יְהוּדָה נוֹטֵל כַּח בְּשְׁתֵּי זְרוּעוֹת, מִשּׁוֹם שֶׁרְאוּבֵן,
 שֶׁהוּא יָמִין, [הֶעֱבְרָה] אֶבְרָה מִמֶּנּוּ הִכְבוֹרָה,
 הִכְהַנָּה וְהַמַּלְכוּת, וְעַל זֶה כָּתוּב בְּיְהוּדָה (דברים לג)
 יָדְיוֹ רַב לוֹ וְעֶזְרֹ מִצָּרָיו תִּתֵּן.

בַּא רְאֵה, כָּתוּב (מלכים-א י) וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
כֶּסֶף שֵׁן גָּדוֹל. הַכֶּסֶף שֶׁל שְׁלֹמֹה עָשָׂה
אוֹתוֹ כִּמּוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכָל הַדְּיוֹקְנָאוֹת [שֶׁל בָּאֵן]
שְׁלֹמֶעֱלָה עָשָׂה כָּךְ. וְעַל זֶה כָּתוּב וַיֵּשֶׁב שְׁלֹמֹה
עַל כֶּסֶף ה' לְמֶלֶךְ, מֶלֶךְ דְּבָר סְתוּם הוּא. וְכֵן
(מלכים-א ב) וּשְׁלֹמֹה יָשָׁב עַל כֶּסֶף דָּוִד אָבִיו וַתִּכַּן
מִלְכָּתוֹ מְאֹד, שְׁעֵמֻדָּה הִלְבְּנָה בְּשִׁלְמוֹת.

דִּן יְדִין עֲמוֹ - בְּהִתְחַלָּה, וְאַחַר כֶּךָ שְׂכֵטֵי יִשְׂרָאֵל
כְּאַחַד, כִּיחֻדּוֹ שֶׁל עוֹלָם, (דף רמנ ע"ב) כִּמּוֹ שְׁתֵּי
בְּשִׁמְשׁוֹן, שֶׁהוּא יְחִידֵי עָשָׂה דִין בְּעוֹלָם, וְדִן וְחֻדּוֹ
כְּאַחַד, וְלֹא הִצְטַרֵּךְ סִמְךָ.

דִּן יְדִין עֲמוֹ. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, דִּן, הִינּוּ נִחָשׁ,
אוֹרֵב עַל דְּרָכִים וּשְׂכֵילִים. וְאִם תֹּאמַר עַל
שְׂמִשׁוֹן לְבָדוֹ הוּא, אַף כֶּךָ גַּם לְמַעְלָה, זֶהוּ נִפְשׁ
אַחֲרַת [נִחָשׁ גָּזוֹן] מְאִסֵּף לְכָל הַמַּחְנוֹת, וְאוֹרֵב
בְּדְרָכִים וּבְשְׂכֵילִים. אַחַר כֶּךָ מִכָּאֵן יוֹצְאִים
חֵילוֹת וּמַחְנוֹת, אוֹתָם שְׂאוֹרְכִים לְאֲנָשִׁים עַל
חֲטָאִים, שְׂאוֹרְקִים אוֹתָם לְאַחֹר אַחֲרֵי כִּתְפִיחָם.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נְחֹשׁ הַקְּדֻמוֹנִי לְמַעְלָה, עַד שֶׁלֹּא
יִתְבַּסֵּם בְּיַיִן שֶׁל שְׂמֻחָה.

נְחֹשׁ עָלֵי דְרָךְ. בֵּא רֵאָה, כְּמוֹ שֵׁישׁ דְּרָךְ
לְמַעְלָה, כְּךָ גַם יֵשׁ דְּרָךְ לְמַטָּה, וְהָיִם
נִפְרָד לְכַמָּה דְרָכִים בְּכָל צַד. וַיֵּשׁ דְּרָךְ אַחַת
שְׂפָאָה וּמִגְדִּילָה אֶת הַיָּם, וּמִגְדִּיל דְּגָיִם רָעִים
לְמִינֵיהֶם. כְּמוֹ שֶׁהוֹצִיאוּ מִיָּם לְמַטָּה, דְּגָיִם
טוֹבִים, דְּגָיִם רָעִים, דְּגֵי צַפְרֵדַע, כְּמוֹ זֶה דְּגָיִם
רָעִים לְמִינֵיהֶם.

וּכְשֶׁמִּשְׁתַּמְּטִים מִדְּרָךְ הַיָּם, נִרְאִים רוֹכְבִים
עַל סוּסֵיהֶם. וְאֵלְמָלֵא הַנְּחֹשׁ
הַזֶּה, שֶׁהוּא בּוֹנֵם אֶת כָּל הַמַּחְנוֹת, אֹרֵב בְּסוּף
הַדְּרָכִים וּמַפְזֵר אוֹתָם לְאַחֹר, הָיוּ מַחְרִיבִים אֶת
הָעוֹלָם. מִצַּד שֶׁל אֵלֶּה יּוֹצְאִים מְכַשְׁפִּים לָעוֹלָם.
בֵּא רֵאָה, בְּבִלְעָם כְּתוּב, (במדבר כד) וְלֹא הָלַךְ
בְּפַעַם בְּפַעַם לְקִרְאָת נְחֹשִׁים, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם
עוֹמְדִים לְלַחֵשׁ בְּכַשְׁפֵי הָעוֹלָם.

ראה מה כתוב? יהי דן נחש עלי דרך. מה זה עלי דרך? אלא נחש, מי שמשתדל אחריו, מבחיש פמליה של מעלה, ומיהו? אותה דרך עליונה שיוצאת מלמעלה, כמו שנאמר (ישעיה מג) הנותן פים דרך וגו'. נחש, מי שמשתדל אחריו, באלו הולך על אותה דרך עליונה להבחישו, משום שמאותה דרך נזונים העולמות העליונים.

ואם תאמר, דן למה הוא בדרך זה? אלא בכתוב (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עץ החיים. כך גם הנשף עקבי סוס וגו', כדי לשמר אותו לכל המתחנות. אמר רבי אלעזר, תקוון תפסא הוא. בא ראה, כפא של שלמה תמלך, נחש אחד מנענע בקשרי השרביט שלמעלה מהאריות.

כתוב (שופטים ג) ותחל רוח ה' לפעמו במחנה דן וגו'. בא ראה, שמשון תיה נזיר עולם, ופרוש מן העולם הוא, והתנבר בו פת חוק,

וְהוּא הָיָה נְחֹשׁ בְּעוֹלָם הָיָה בְּנִגְדַּי עַמִּים עוֹבְדֵי
 עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, שְׁחֵרֵי יִרְשָׁת חֵלֶק
 בְּרַכַּת דָּן אָבִיו יִרְשׁ, שְׁכָתוֹב יְהִי דָן נְחֹשׁ עָלַי
 דְּרַךְ וְגו'.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, נְחֹשׁ יְדוּעַ, שְׁפִיפּוֹן מֵהוּ? אָמַר
 לוֹ, סוּד הַתְּקוּן שֶׁל מְכַשְׁפִּים שֶׁנְּחֹשׁ הוּא
 שְׁפִיפּוֹן, כִּךְ גַּם אוֹתוֹ בְּלָעַם הָרָשָׁע, בְּכֹל הָיָה
 יוֹדֵעַ. בֵּא רְאֵה, כָּתוּב (במדבר כג) וַיִּלְךְ שָׁפַי,
 לְפַעַמִּים בְּזָה וְלְפַעַמִּים בְּזָה.

וְאִם תֹּאמַר, דָּן אֵין דְּרַגְתּוֹ בְּזָה - כִּךְ זֶה וְדֹאֵי,
 אֵלֶּא הַתְּמַנָּה עַל דְּרַגְתָּה זוּ [לְאוֹתוֹ] לְהִיזוֹת צַד
 אַחֲרוֹן, וְשִׁבַּח הוּא שְׁלוֹ, מְמַנִּים שֶׁל הַמְּלָךְ בְּזָה,
 וּמְמַנָּה עַל זֶה, וְכָבוֹד הוּא לְכֹל אוֹתָם הַמְּמַנִּים.
 וְכִסָּא הַמְּלָךְ נִתְקַן בְּכֹל אוֹתָם הַמְּמַנִּים, בְּכֹל
 אוֹתָם הַמְּמַנִּים שְׁתַּחֲתִיָּהֶם נִפְרָדוֹת דְּרָכִים
 וְדְרַגּוֹת, הֵן לְטוֹב וְהֵן לְרָע, וְכָלם נְאַחֲזִים
 בְּתַקּוּנֵי חֲכָמָא הַלְלוּ. וְלָכֵן דָּן לְצַד צְפוּן, בְּנִקְב
 תְּהוּם רַבָּה. שְׁכָצַד צְפוּן כְּמָה קְבוּצוֹת מְחַבְּלִים

הוֹדַמְנוּ לְשֵׁם, וְכֻלָּם שָׂרִים מְמַנִּים לְהַרְעֵ אֶת
הָעוֹלָם.

לָכֵן הִתְפַּלֵּל יַעֲקֹב וְאָמַר לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה',
בְּכָל הַשְּׂבָטִים לֹא אָמַר לִישׁוּעָתְךָ אֵלָּא
בְּזֶה, מִשּׁוֹם שֶׁרָאָה לוֹ תִקְוָה חֲזָק שֶׁל הַנְּחֻשׁ,
מֵרַחֵשׁ דִּין לְהַתְנַבֵּר.

רַבֵּי יוֹסֵי וְרַבֵּי חֲזַקְיָה הָיוּ הוֹלְכִים לְרֵאוֹת אֶת
רַבֵּי שְׂמַעוֹן בְּקַפּוֹטְקִיָּא. אָמַר רַבֵּי חֲזַקְיָה
זֶה שְׂאֵמְרָנוּ לְעוֹלָם יְסֻדֵּר אָדָם שֶׁבָּחוּ שֶׁל רַבּוֹנוּ
וְאַחַר כֵּן יִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. מִי שֶׁלָּבֹו טָרוּד וְרוֹצֵה
לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, וְהוּא בְּצָרָה, וְלֹא יָכוֹל לְסֻדֵּר
אֶת שְׂבַח רַבּוֹנוּ כְּרֵאוּי, מַה הוּא?

אָמַר לוֹ, אֵף עַל גַּב שְׂלֵא יָכוֹל לְבַוֵּן לְבוֹ
וְרִצּוֹנוֹ, סְדוּר וְשְׂבַח שֶׁל רַבּוֹנוּ לְמָה
שְׂיִנְרַע? אֵלָּא יְסֻדֵּר אֶת שְׂבַח רַבּוֹנוּ אֵף עַל גַּב
שְׂלֵא יָכוֹל לְבַוֵּן, וְיִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ. זֶהוּ
שְׂפִתוֹב תְּפִלָּה לְדוּד שְׂמַעָה ה' צָדֵק הַקְּשִׁיבָה
רְנָתִי. שְׂמַעָה ה' צָדֵק - בְּתַחֲלָה, מִשּׁוֹם שֶׁהוּא

סְדוּר שֶׁל שְׂבַח רַבּוֹנוֹ. וְאַחַר כֵּן הִקְשִׁיבָה רַנְתִּי
הַאֲזִינָה תְּפִלָּתִי. מִי שֶׁיִּכּוֹל לְסִדֵּר שְׂבַח רַבּוֹנוֹ
וְלֹא עוֹשֶׂה, עָלָיו כָּתוּב (ישעיה א) גַּם כִּי תִרְבוּ
תְּפִלָּה אֲיַנְנִי שְׁמִיעַ יְדֵיכֶם וְגו'.

כָּתוּב (שמות כט) אֵת הַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקֶר
וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים.
תְּפִלוֹת כְּנֶגֶד תְּמִידִין תִּקְנֹם. בֹּא רְאֵה,
בְּהַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלֵמֻטָּה מִתְּעוֹרֵר גַּם לְמַעְלָה,
וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלֵמֻטָּה גַּם כֶּן לְמַעְלָה מִמֶּנּוּ, עַד
שְׁמִנְיָעָה הַהַתְּעוֹרְרוֹת לְמָקוֹם שֶׁצָּרִיךְ הַנֵּר
לְהַדְלִק וְנִדְלָק, וּבְהַתְּעוֹרְרוֹת הָעֵשֶׂן שְׁלֵמֻטָּה
נִדְלָק גַּר לְמַעְלָה, וּכְשֶׁזֶּה נִדְלָק [מְנוֹרוֹת], כָּל
הַמְּנוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹת הוֹלְקוֹת, וּמִתְּפָרְכִים מִמֶּנּוּ
כָּל הָעוֹלָמוֹת. נִמְצָא שֶׁהַתְּעוֹרְרוֹת הַקָּרְבָן תִּקּוּן
הָעוֹלָם וְהַתְּפָרְכוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת.

הֲרֵי כִיצַד? מִתְחִיל הָעֵשֶׂן לַעֲלוֹת, אוֹתָם
דְּיוֹקְנָאוֹת קְדוֹשִׁים שְׁמִמְנִים עַל הָעוֹלָם
נְהַנִּים [נְהַנִּים] לְהַתְּעוֹרֵר, וּמִתְּעוֹרְרִים אֵת הַדְּרָגוֹת

בַּת־שׁוֹקָה עֲלִיזָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קד) הַכְּפִירִים
שָׂאֲנִים לַטָּרֶף וְגו'. אֵלֶּה מְעוֹרְרִים לְדַרְגּוֹת
עֲלִיזוֹת שֶׁמֵּעֲלִיחַן עַד שֶׁהִתְעוֹרְרוּת מְנִיעָה, עַד
שְׂרוּצָה הַמְּלֶךְ לְהִתְנַבֵּר בַּנְּבִיחָה.

וּבַת־שׁוֹקָה שְׁלֵמָה נוֹבְעִים מִים תַּחְתּוֹנִים כְּנֶגֶד
מִים עֲלִיזִים, שֶׁהֲרִי לֹא נוֹבְעִים מִים
עֲלִיזִים אֲלָא בְּהִתְעוֹרְרוֹת שֶׁל הַשׁוֹקָה שְׁלֵמָה,
וְאִזּוֹ הַתְּשׁוּקָה נִדְּבָקָת, וְנוֹבְעִים מִים תַּחְתּוֹנִים
כְּנֶגֶד מִים עֲלִיזִים, וְהַעוֹלָמוֹת מִתְּבַרְכִּים, וְכָל
הַמְּנוֹרוֹת דּוֹלְקוֹת, וְעֲלִיזִים וְתַחְתּוֹנִים נִמְצְאִים
בְּבִרְכוֹת.

בֹּא רֵאָה, כְּהֲנִים וְלוֹיִם מִתְעוֹרְרִים לְחִבְר שְׁמַאל
בְּיָמִין. אָמַר רַבִּי חֻזְקִיָּה, הַכֹּל כֶּךָ הוּא וְדַאי,
אֲבָל כֶּךָ שָׁמַעְתִּי, כְּהֲנִים וְלוֹיִם, זֶה מְעוֹרֵר
שְׁמַאל, וְזֶה מְעוֹרֵר יָמִין, מִשּׁוֹם שֶׁהִתְחַבְּרוּת זָכַר
אֶל הַנְּקֵבָה אֵינוֹ אֲלָא בְּשְׁמַאל וְיָמִין, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ב) שְׁמַאלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי וְיָמִינוֹ
תַּחְתְּבִּנָּי. וְאִזּוֹ מִתְּתִיבֵר תּוֹכֵר בַּנְּקֵבָה, וְהַשׁוֹקָה

נִמְצְאָתָּה, וְהָעוֹלָמוֹת מִתְבָּרְכִים, וְעֲלִיוֹנִים
וְתַחְתּוֹנִים בְּשִׂמְחָה.

וְלִבֵּן כְּהֵנִים וְלוֹיִם מְעוֹרְרִים דְּבָר לְמִטָּה, לְעוֹרֵר
תְּשׁוּקָה וְחִבֻּבוֹת לְמַעְלָה, שֶׁהַכֹּל תְּלוּי
בְּיָמִין וּבְשִׂמְאַל. נִמְצָא שֶׁהַקָּרְבָּן יְסוֹד הָעוֹלָם,
הַתְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם, שִׂמְחָה שֶׁל עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.
אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, וַדַּאי יָפָה אִמְרָתָּה, וְכֵן הוּא, וְכֵן
שָׂמַעְתִּי הַדְּבָר וְשִׂכַחְתִּי אוֹתוֹ, וְאַנִּי שָׂמַעְתִּי זֶה,
וְהַכֹּל בְּאַחַד עוֹלָה.

עֲכָשׁוּ תְּפִלָּה בְּמִקּוֹם קָרְבָּן, וְצָרִיךְ אָדָם לְסִדֵּר
שֶׁבַח רַבּוֹנוֹ בְּרֵאוּי, וְאִם לֹא יִסְדֵּר, אֵינֶנּוּ
תְּפִלָּתוֹ תְּפִלָּה. בֵּא רֵאָה, סְדוּר שְׁלֵם שֶׁל שִׂבְחוֹ
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - מִי שִׁיּוּדֵעַ לִיַּחַד אֶת
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּרֵאוּי, שֶׁבִּזְמַן מִתְעוֹרְרוֹת וְנִשְׁפָּעוֹת
בְּרָכוֹת לְכֹל הָעוֹלָמוֹת.

אָמַר רַבִּי תוֹקְנִית, לֹא הִשְׁרָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אֶת יִשְׂרָאֵל בְּנִלוֹת בֵּין הָעַמִּים אֲלָא בְּרֵי

שְׂתַבְּרְכוּ שְׂאֵר הָעַמִּים בְּגִלְגָּלָם, שְׂתַּרִּי הֵם
מִשְׁפִּיעִים בְּרָכוֹת מְלִמְעָלָה לְמַטָּה בְּכָל יוֹם.

הִלְכוּ. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, רָאוּ נָחֵשׁ אֶחָד שֶׁהָיָה
מִסְתַּוְּבַב [וּמְצַדֵּד] בְּדַרְדָּר, וְסָמוּ מִן הַדַּרְדָּר.
בָּא אֵלֵיהֶם אִישׁ אֶחָד. הֲרַג אֹתוֹ הַנָּחֵשׁ. הִחֲזִירוּ
רְאֵשֵׁיהֶם וְרָאוּ אֶת אֹתוֹ אִישׁ שְׂמֵת. אָמְרוּ, וַדַּאי
אֹתוֹ נָחֵשׁ עָשָׂה אֶת שְׁלִיחוֹת רַבּוֹנוֹ. בְּרוּךְ
הַרְחֵמֵן שֶׁהִצִּילָנוּ.

פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, יְהִי דָן נָחֵשׁ עָלֵי דָרְדָר,
מַתִּי הָיָה דָן נָחֵשׁ? בִּימֵי יַרְבְּעָם, שְׂפַתּוֹב
(מלכים-א יב) וְאֶת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן. לָמָּה נָתַן שָׁם עָלֵי
דָרְדָר, עַל אֹתוֹ הַדַּרְדָּר? בְּדִי לְמַנְעַ [אֹתוֹ דָרְדָר שְׁעוּלִים]
שְׂלֵא יַעֲלוּ לִירוּשָׁלַיִם [וְלֹא יַעֲלוּ שָׁם]. וְזֶה דָן הָיָה לָהֶם
נָחֵשׁ לְיִשְׂרָאֵל עָלֵי דָרְדָר, עָלֵי דָרְדָר וַדַּאי, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וַיּוֹעֵז הַמֶּלֶךְ וְגו'. שְׂפִיפֵן עָלֵי אֶרֶת,
שְׁעַבְדֵן אֶת יִשְׂרָאֵל. וְהַכֹּל לֹא הָיָה אֱלֹא עָלֵי דָרְדָר
וְעָלֵי אֶרֶת, לְמַנְעַ מִיִּשְׂרָאֵל שְׂלֵא יַעֲלוּ לִירוּשָׁלַיִם

לְחַנּוּג חַגֵּיהֶם וּלְהַקְרִיב קַרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת וְלַעֲבֹד
שָׁם. (דף רמד ע"ב)

בֹּא רֵאָה, בְּשַׁעַה שְׁהַגִּיעוּ הַפְּרָכוֹת לְיַד מֹשֶׁה
לְבָרֵךְ אֶת כָּל הַשְּׂכֵטִים, רֵאָה אֶת דָּן שְׁהִיָּה
קָשׁוּר בְּנִחְשׁ, חֲזַר וְקָשַׁר אוֹתוֹ בְּאַרְיֵה, זֶהוּ
שְׂכֵטוֹב (דברים לג) וּלְדָן אָמַר דָּן גּוֹר אַרְיֵה יִזְנַק מִן
הַבָּשָׂן. מָה הַטַּעַם? כִּדְרִי [שְׁהוּא] שְׁהִיָּה רֵאשִׁית
וְסוֹף, שָׁל אַרְבָּעָה הַדְּגָלִים קָשׁוּר בִּיהוּדָה, שְׁהוּא
מְלֶךְ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גּוֹר אַרְיֵה יְהוּדָה, וְהוּא
רֵאשִׁית הַדְּגָלִים, וְסוֹף הַדְּגָלִים הוּא דָן, שְׂכֵטוֹב
דָּן גּוֹר אַרְיֵה וְגו', לְהִיּוֹת רֵאשִׁית וְסוֹף קָשׁוּרִים
בְּמָקוֹם אֶחָד.

לְיִשׁוּעָתֶךָ קוּיָתִי ה'. רַבִּי חֲזִיָּא אָמַר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שופטים יג) וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ
אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. אָמַר [רַבִּי אֲחֵיָא], וְכִי לָמָּה
קוּיָתִי, וְהָרִי הַסְּתֵלֶק יַעֲקֹב מִן הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ
הַזְּמַן מִלְּפָנַי שָׁנִים? לָמָּה אָמַר שְׁהוּא מְחַבֵּה
לְאוֹתָהּ תִּישׁוּעָה? [אֵלָא וַדַּאי] אָמַר לוֹ, וַדַּאי סוֹד

הַדָּבָר כְּכַתּוּב (שמות יז) וְהָיָה כִּי־אֲשֶׁר יָרִים מִיֶּשֶׁה יָדוֹ
וְגַבַּר יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָתָם. אַף כָּאֵן וְהוּא יַחַל
לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל - יִשְׂרָאֵל סָתָם. לָכֵן אָמַר
לִישׁוּעָתְךָ קוֹיִתִּי ה'.

אָמַר רַבִּי חֲזִינָא, וְהֵאֵי כֶּף הוּא, וְיִפְתָּה. אֲשֶׁרִי
חֶלְקָם שָׁל תַּצְדִּיקִים שִׁיזְדַּעִים לְהַשְׁתַּדֵּל
בַּתּוֹרָה כִּדְרֵי לְזִכּוֹת כָּהֵן בַּחַיִּים שְׁלִמְעָלָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ל) כִּי הוּא תִּיִף וְאַרְךָ יָמָיִךְ לְשֶׁבֶת
עַל הָאָדָמָה וְגו'.

גַּד גְּדוּד יְגוּדְנוּ וְהוּא יְגַד עֲקֵב. רַבִּי יִיסָא אָמַר,
מִגַּד נִשְׁמַע שְׁחֵרֵי תְּחִלּוֹת יִצְאוּ לְעֶרְךָ קָרָב,
מִשְׁמַע שְׁכַתּוּב גַּד. בְּכָל מְקוֹם גִּימ"ל דְּל"ת,
תְּחִלּוֹת וּמַחֲנוֹת יוֹצְאִים מֵהֶם, שְׁחֵרֵי גִימ"ל נוֹתֵן
וְדָל"ת לֹקֶת, וּמִכָּאֵן [וּמִשְׁכַּת] כְּמָה תְּחִלּוֹת וְכְמָה
מַחֲנוֹת תְּלוּיִים בָּהֶם.

כֵּן רֵאָה, אוֹתוֹ נָהַר שִׁשׁוּפַע וַיּוֹצֵא מִעֶרְךָ, לֹא
פּוֹסְקִים מִיָּמִיו לְעוֹלָמִים, וְהוּא מִשְׁלִים
לְעַנְיִים, וְלָכֵן עוֹמְדִים כְּמָה תְּחִלּוֹת וְכְמָה מַחֲנוֹת

וְנִזְוֵנִים מִכָּאֵן. וְעַל זֶה זָר, זֶה מוֹצִיא וְנִזְוֵנִי, וְזֶה לֹקֵט וְלֹקֵחַ, וְנִזְוֵנִים חֲבִית וְכָל אֲנָשֵׁי חֲבִית.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵלְמָלָא שְׁתִּיחַ זָר מִכְּנֵי חֲשָׁפוֹת, חֲשָׁפָה עֲמָדָה לוֹ לְהַשְׁלִים יוֹתֵר מִחֶבְל. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית ל) בָּא זָר, קָרִי, וְכָתוּב בְּגַד חֶסֶד אֶל"ף, שְׁתִּירֵי חֲשָׁפָה עוֹמְדָת בְּשִׁלְמוֹת, וְהִסְתַּלְּקָה מִמֶּנּוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (איוב ו) אַחֵי בְּגָדוֹ כְּמוֹ נְחָל, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ נָהַר שְׁשׁוּפֵעַ הִסְתַּלְּק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, וְכָתוּב בְּגַד חֶסֶד אֶל"ף, וְלִכֵּן לֹא זָכָה בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה וְהִסְתַּלְּק מִמֶּנָּה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, מִנֵּינ לְרֵאוּבֵן שְׁתִּיחַ בְּזֶה? בְּכָתוּב פִּתּוֹ כַּמִּים אֵל תוֹתֵר, שְׁהִסְתַּלְּקוּ חַמִּים וְלֹא שְׁפָעוּ, וְהִירֵי נִתְבָּאֵר בְּמָה פָּנִם, וְשִׁנְיָהֶם לֹא זָכוּ בְּאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה, וְחִילוֹת וּמַחֲנוֹת לְחֲנִיחִיל לְיִשְׂרָאֵל אֵת הָאֶרֶץ. בָּא רֵאֵה, מָה שְׁנַפְנָם בְּגַד, חֲשָׁתִּילָם בְּאֶשֶׁר. זֶהוּ שְׁכָתוּב מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֶמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מֶלֶךְ. עַכְשָׁו חֲשָׁלִים גִּימ"ל לְדָל"ת.

רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא נִשְׁמְטוּ בְּמַעְרַת לֹדָה,
 שְׁנַכְנְסוּ מִפְּנֵי תַקְוַת הַשְּׁמַשׁ, שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים
 בְּדֶרֶךְ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, נְסוּבְכּ אֶת הַמַּעְרָה הַזֹּאת
 בְּדַבְרֵי תוֹרָה. פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, שְׂיִמְנִי
 בַּחֲוֹתֶם עַל לְבָבְךָ בַּחֲוֹתֶם עַל זְרוּעֶךָ וְגו', רְשָׁפִיָּה
 רְשָׁפִי אֵשׁ שְׁלֵהֶבֶת יְהוָה. בְּפֶסוּק זֶה הִתְעוֹרְרָנוּ,
 אֲבָל לִילָה אֶחָד הָיָה, בְּשִׁחִייתִי עוֹמֵד לִפְנֵי אַבָּא
 וְשִׁמְעֵתִי מִמֶּנּוּ דְבַר, שְׂאִין שְׁלֵמוֹת וְרָצוֹן
 וְהַתְּשׁוּבָה בְּנֶפֶשׁ יִשְׂרָאֵל בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵלֶּךָ
 בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם מְעוֹרְרִים נְבִיעַת הַפִּי
 הַתְּחַתּוֹנִים בְּנֶגֶד הָעֲלִיּוֹנִים, וּבְאֹתָהּ שָׁעָה
 שְׁלֵמוֹת הַרָצוֹן וְהַתְּשׁוּבָה בְּדַבְּקוֹת אַחַת לַעֲשׂוֹת
 הַרְוֹת.

בא ראה, אחר שִׁנְדְּבְקוּ זֶה בָּזָה וְהִיא קַבְלָה
 רָצוֹן, הִיא אוֹמְרָת, שְׂיִמְנִי בַּחֲוֹתֶם עַל לְבָבְךָ.
 לָמָּה בַּחֲוֹתֶם? אֵלֶּךָ דְּרָבּוּ שָׁל חוֹתֶם, כִּיּוֹן
 שְׁנִדְּבַק בְּמָקוֹם אֶחָד, אֵף עַל גַּב שְׂוֹן מִמֶּנּוּ, הָרִי
 נִשְׁאָר רִשָּׁם בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְלֹא זֶו מִמֶּנּוּ, שְׁכָל
 הַרִשָּׁם וְכָל הַדְּמוּת שָׁלוּ נִשְׁאָר בּוֹ. כֶּךָ אִמְרָה

בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל, הִרִי נִדְבַקְתִּי בְךָ, אֵף עַל גִּב
 שְׁזִוְתִי מִמֶּךָ וְהִלַּכְתִּי ^(דף רמה ע"א) לְגִלּוֹת, שְׁיִמְנִי
 בַּחֲוֹתָם עַל לְבָבְךָ, כִּדִּי שְׁיִשְׂאֵר כָּל דְּמוֹתֵי בְךָ
 בַּחֲוֹתָם הִנֵּה שְׁיִשְׂאֵר כָּל דְּמוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם
 שְׁנִדְבַק בּוֹ.

כִּי עֲזָה בְּמִוֶּת אֲהַבָּה, חֲזָקָה הִיא, בְּפִרְדַּת הָרוּחַ
 מִהַגּוֹף. שְׁשָׁנִינוּ, בְּשַׁעַח שְׂאֵדָם מִנִּיעַ
 לְהַסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם וְרוּאָה מֵה שְׂרוּאָה, הָרוּחַ
 הוֹלֶכֶת בְּכָל אֵיבָרֵי הַגּוֹף וְהַגְּלִים עוֹלִים, כְּמִי
 שְׁהוֹלֵךְ בַּיָּם בְּלִי מְשׁוֹטִים, עוֹלָה וְיוֹרֵד וְלֹא
 מוֹעִיל לוֹ. בָּא וְנִפְרָד מִכָּל אֵיבָרֵי הַגּוֹף, וְאִין [לְהַם]
 קָשִׁי כְּמוֹ הַיּוֹם שְׁנִפְרָדַת הָרוּחַ מִהַגּוֹף. כֶּךָ חֲזָק
 הָאֲהָבָה שֶׁל בְּנִסְתַּי יִשְׂרָאֵל לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 בַּחֲזָק הַמְּוֶת בְּשַׁעַח שְׂרוּצָה הָרוּחַ לְהַפְרֵד מִהַגּוֹף.
 קָשָׁה בְּשֵׂאוֹל קִנְיָה, כָּל מִי שְׂאוּהָב וְלֹא קוֹשֵׁר
 עִמּוֹ קִנְיָה, אִין אֲהַבְתּוֹ אֲהַבָּה. כִּיּוֹן
 שְׂקִנְיָה, הִרִי הָאֲהָבָה הַשְּׁלֵמָה. מִכָּאן לְמַדְנֵנו
 שְׂצָרִיךְ אָדָם לְקִנְיָה לְאִשְׁתּוֹ כִּדִּי שְׁיִתְקַשֵּׁר עִמָּה

אֶהְבֶּה שְׁלֵמָה, שְׁהֲרִי מִתּוֹךְ כֶּךָ לֹא יִתֵּן עֵינֵי
 בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת. מַה זֶה קָשָׁה בְּשִׂאוֹל? אֵלֶּא מַה
 שְׂאוֹל קָשָׁה בְּעֵינֵי הַרְשָׁעִים לְרֹדֵת אֵלָיו, כֶּךָ
 קִנְיָה קָשָׁה בְּעֵינֵי מִי שְׂאוֹהֵב וּמְקַנֵּא לְהַפְרִד.
 מֵאֶהְבֶּה.

דְּבַר אַחֵר קָשָׁה בְּשִׂאוֹל קִנְיָה - מַה שְׂאוֹל,
 בְּשָׁעָה שְׂמוֹרִידִים אֵלֶיָּה אֶת הַרְשָׁעִים,
 מוֹדִיעִים לָהֶם חֲטָאֵיהֶם עַל מָה הוֹרִידוּ אוֹתָם,
 וְקָשָׁה לָהֶם, כֶּךָ מִי שְׂמְקַנֵּא, הוּא תוֹבֵעַ עַל
 חֲטָאוֹ וּמְחַשֵּׁב [וְחוֹשֵׁר] כִּמְה מַעֲשִׂים, וְאִזּוּ נִקְשָׁר בּוֹ
 קָשָׁר הָאֶהְבֶּה.

רְשָׁפִיָּה רְשָׁפִי אִשׁ שְׁלֵהֶבֶת יָהּ, מַה זֶה שְׁלֵהֶבֶת
 יָהּ? זֶה שְׁלֵהֶבֶת שְׂבוּעָרֶת וַיּוֹצֵאת מִתּוֹךְ
 שׁוֹפֵר שֶׁהוּא מִתְעוֹרֵר וְשׁוֹרֵף, וּמִיָּהּ? הַשְּׂמֵאל.
 זֶהוּ שְׂכַת־טוֹב (שִׁיר ב) שְׂמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי, זֶה
 שׁוֹרֵף שְׁלֵהֶבֶת שְׁלֵהֶבֶת שְׁלֵהֶבֶת שְׁלֵהֶבֶת יִשְׂרָאֵל אֵל
 תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְלִכְּנֹן (שם ה) מִיָּמַי רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבֹּת אֶת
הָאֱהָבָה. אֲשֶׁר־יִפְּשָׁא בְּשִׁפְּא הַיָּמִין אֲשֶׁר־הוּא מִיָּמַי,
מוֹסִיף שְׂרִפַּת הָאֱהָבָה, וְלֹא נִכְבְּתָה שְׁלֵהָבַת
הַשְּׂמַאל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּמְיֵנוּ תְּחַכְּכֵנִי, וְהוּא מִיָּמַי
רַבִּים לֹא יוּכְלוּ לְכַבֹּת אֶת הָאֱהָבָה, וְכֵן הַכֹּל
כְּגֹוֹן תִּהְיֶה.

עַד אֲשֶׁר־יִוָּשְׁבִים, שְׁמַעוּ אֶת קוֹלוֹ שֶׁל רַבִּי
שְׁמַעוֹן אֲשֶׁר־הָיָה בָּא בְּדֶרֶךְ, הוּא וְרַבִּי יְהוּדָה
וְרַבִּי יִצְחָק. הִתְקַרְב לַמַּעְרָה, יֵצְאוּ רַבִּי אֶלְעָזָר
וְרַבִּי אֲבָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִכַּתְּלֵי הַמַּעְרָה
רֵאִיתִי שֶׁשְׂכִינָה בָּאֵן. יָשְׁבוּ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
בְּמָה עִסְקִיתֶם? אָמַר רַבִּי אֲבָא, בְּאֱהָבַת כְּנֻסַּת
יִשְׂרָאֵל לְקַדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְרַבִּי אֶלְעָזָר פִּרְשׁ
פְּסוּק וְהַ כְּנֻסַּת יִשְׂרָאֵל, שִׁימְנֵי כַחוֹתֶם עַל לִבְךָ
וְגו'. אָמַר לוֹ, אֶלְעָזָר, בְּאֱהָבָה עֲלִיוֹנָה וְקִשְׁר
הַחֲבִיבוֹת הַסִּתְּכֵלֶת.

אֲשֶׁר־תִּקְרַב רַבִּי שְׁמַעוֹן שָׁעָה. אָמַר, בְּכֹל מְקוֹם צְרִיךְ
שְׁתִּיקָה, חוּץ מִשְׁתִּיקָה שֶׁל הַתּוֹרָה. גְּנִיזָה

אחת יש לי גנוזה, ואיני רוצה שתאבד מכם,
והיא דבר עליון, ומצאתי אותו בספרו של רב
המנונא הזקן.

בא ראה, בכל מקום הזכר רודף אחר הנקבה
ומעורר אליה אהבה, וכאן מצאנו שהיא
מעוררת אהבה ורודפת אחריו, ודרך העולם
שאינן שבת הנקבה לרדף אחרי הזכר, אלא דבר
נסתר הוא, ודבר עליון מבית גנוי המלך.

בא ראה, שלש נשמות הן, והן עולות בדרגות
עליונות ידועות, ועל שהן שלש - הן
ארבע. אחת נשמה עליונה שלא נתפסת ולא
מתעורר בה הגזבר [הגוי] של האוצר העליון, כל
שכן התחנות. וזו נשמה לכל הנשמות, והיא
נסתרת ולא נגלית לעולמים ולא נודעת, וכלם
בה תלויות.

וזו מתעטפת בעטוף של זהר הכרמל [של הכדולח]
בתוך הזהר, ונוסף טהות מרגליות,
ונקשרים כלם באחד, כמו תקשרים של איברי

גוֹף אֶחָד, וְהוּא נִכְנָם לְתוֹכָם וּמְרֹאָה בָּהֶם
מֵעֲשָׂיו. הוּא וְהֵם אֶחָד הֵם, וְאִין בָּהֶם הַפְּרָדָה.
זוֹ נִשְׁמָה עֲלִיוֹנָה מְמִירָה שֶׁל הַכֹּל.

נִשְׁמָה אַחֶרֶת נִקְבָּה נִסְתָּרָת בְּתוֹךְ חֵילוֹתֶיהָ,
וְהִיא נִשְׁמָה לָהֶם, וּמֵהֶם אֶחָדוּ (דף רמה ע"ב)
הַגּוֹף לְהִרְאוֹת בָּהֶם מֵעֲשִׂיהָ לְכֹל הָעוֹלָם, כְּמוֹ
גוֹף שֶׁהוּא כְּלִי לְנִשְׁמָה לַעֲשׂוֹת בּוֹ מֵעֲשֶׂה, וְאֵלֶּה
כְּמוֹ אוֹתָם הַקְּשָׁרִים הַטְּמִירִים שֶׁלְמַעְלָה.

נִשְׁמָה אַחֶרֶת הִיא נִשְׁמַת הַצְּדִיקִים לְמַטָּה.
נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים כְּאוֹת מְאוֹתָן נִשְׁמוֹת
עֲלִיוֹנוֹת, מִנִּשְׁמַת הַנִּקְבָּה וּמִנִּשְׁמַת הַזִּכְרָה, וְלִבֵּן
נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים הֵן עֲלִיוֹנוֹת עַל כָּל אוֹתָם
הַחֵילוֹת וְהַמְּחַנּוֹת שֶׁלְמַעְלָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי הֵם עֲלִיוֹנִים מִשְׁנֵי צְדָדִים,
לָמָּה יִרְדּוּ לְעוֹלָם הַזֶּה וְלָמָּה הִסְתַּלְּקוּ
מִמֶּנּוּ? לְמַלְךְ שֶׁנוֹלַד לוֹ בֶּן, שָׁלַח אוֹתוֹ לְכַפֵּר
אֶחָד לְגִדְלוֹ, וְלִגְדֹל אוֹתוֹ עַד שִׁיגְדֹל לוֹ, וְיִלְמְדוּ
אוֹתוֹ דְרָכֵי הַיִּבֵל הַמְּלָךְ. שָׁמַע הַמְּלָךְ שֶׁהֲרִי כְּנוֹ

גִּדְל וְהַתְגַּדְל, מָה עָשָׂה בְּאַהֲבַת בָּנוּ? שׂוֹלַח לוֹ
 אֶת הַגְּבִירָה אָמוּ בְּשִׁבְלֹו, וּמְכַנְיָם לְהִיכְלוֹ,
 וְשָׂמַח עִמּוֹ כָּל הַיּוֹם.

כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹלִיד בֵּן מִהַגְּבִירָה,
 וּמִיָּהוּ? זֶה נִשְׁמָח עַל־יִזְנָה קְדוֹשָׁה. שְׂלַח
 אוֹתָהּ לְכַפֵּר, לְעוֹלָם תְּהֵא, שְׁתַּתְגַּדְל בּוֹ וַיִּלְמְדוּ
 אוֹתָהּ דְרָכֵי הַיִּכְלָה. בִּיּוֹן שְׂיִזְדַּע הַמְּלָךְ
 שְׁתֵּרֵי בָנוּ גִדְל בְּכַפֵּר תְּהֵא וְזִמְן הַנִּיעַ לְהַכִּיאוֹ
 לְהִיכְלוֹ, מָה עָשָׂה בְּאַהֲבַת בָּנוּ? שׂוֹלַח אֶת
 הַגְּבִירָה בְּשִׁבְלֹו וּמְכַנְיָם אוֹתוֹ לְהִיכְלוֹ. הַנִּשְׁמָח
 לֹא עוֹלָה מִן הָעוֹלָם תְּהֵא עַד שְׂכַאָה הַגְּבִירָה
 בְּשִׁבְלָהּ, וּמְכַנְיָם אוֹתָהּ לְהִיכְלוֹ הַמְּלָךְ, וַיּוֹשְׁבֵת
 שָׂם לְעוֹלָמִים.

וְעַם כָּל זֶה, דְרָךְ הָעוֹלָם שְׂאוֹתָם בְּנֵי הַכַּפֵּר
 בּוֹכִים עַל פְּרִדַּת בֵּן הַמְּלָךְ מֵהֶם. פִּקְח
 אֶחָד תְּהֵא שָׂם, אָמַר לָהֶם, עַל מָה אַתֶּם בּוֹכִים,
 וְכִי לֹא בֵּן הַמְּלָךְ הוּא, וְלֹא נִרְאָה יוֹתֵר לְדוֹר
 בֵּינֵיכֶם אֶלָּא בְּהִיכְלוֹ שָׂל אָבִיו? כִּי מִשָּׁה, שְׁתֵּיחַ

בַּקֶּחַ, רָאָה בְּנֵי כֹפֶר שֶׁהָיוּ בּוֹכִים, וְעַל זֶה אָמַר
(דברים יד) בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ.

בֹּא רֵאָה, אֵלֹו הָיוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה כָּל הַצְּדִיקִים,
הָיוּ שֹׂמְחִים אוֹתוֹ יוֹם שֶׁמְּגִיעַ לָהֶם לְהַסְתַּלֵּק
מִן הָעוֹלָם, וְכִי לֹא כְבוֹד עֲלִיּוֹן הוּא שֶׁהַגְּבִירָה בָּאָה
בְּשִׁבְלָם, וּלְהוֹבִיל אוֹתָם לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ שִׁישְׁמַח
בָּהֶם הַמֶּלֶךְ כָּל יוֹם? שֶׁהָרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא
מִשְׁתַּעֲשֵׂע אֲלָא בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים.

בֹּא רֵאָה, הַתְּעוֹרְרוֹת הָאֲהָבָה שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, נִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים לְמַטָּה
מִתְעוֹרְרִים אוֹתָהּ, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם בָּאִים מִצַּד הַמֶּלֶךְ,
מִצַּד הַזְּכָר, וְהַתְּעוֹרְרוֹת זֹו מְגִיעָה לְנִקְבָּה מִצַּד שֶׁל
הַזְּכָר, וּמִתְעוֹרְרַת אֲהָבָה. נִמְצָא שֶׁזְּכָר מִתְעוֹרֵר
חֲבִיבוֹת וְאֲהָבָה לְנִקְבָּה, וְאִזּוֹ הַנִּקְבָּה נִקְשָׁרַת
בְּאֲהָבָה לְזָכָר.

כִּמוֹ זֶה הַתְּשׁוּקַת הַנִּקְבָּה לְשִׁפּוֹךְ מַיִם תַּחַת זִנְיָם
בְּנֶגֶד מַיִם עֲלִיּוֹנִים אֵינָה אֲלָא בְּנִשְׁמוֹת
הַצְּדִיקִים. אֲשֶׁרִי הַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם

הבא, שְׁעֲלֵיהֶם קִנְיָמִים עֲלִיזִים וְתַחֲתוֹנִים, וְעַל זֶה
(משלי ח) וְצַדִּיק יִסּוֹד עוֹלָם, כְּתוּב סֵתָם.

וְסוֹד הַכֹּל - צַדִּיק, הוּא יִסּוֹד שְׁלֹמֶעֱלָה, וְהוּא
יִסּוֹד לְמִטָּה, וּכְנֻסַת יִשְׂרָאֵל נִכְלָלָת מִצַּדִּיק
מִלְּמַעְלָה וּמִמַּטָּה. צַדִּיק מֵצַד זֶה וְצַדִּיק מֵצַד זֶה
יִרְשִׁים אוֹתָהּ. וְהוּ שְׁכָתוּב (תהלים לו) צַדִּיקִים יִרְשׁוּ
אֶרֶץ, יִרְשׁוּ אֶרֶץ וְדָאִי.

בֵּא רֵא, צַדִּיק יִרְשׁ אֶרֶץ זו וּמִזִּיק עֲלֵיהָ כְּרֻכּוֹת
כָּבֵל יוֹם, וְנוֹתֵן לָהּ תַּפְנוּקִים וְעֵדוּנִים בְּשִׁפְעַ
עֲלִיזוֹן שְׁשׁוּפַע עֲלֵיהָ, וְחָרִי בְּאֶרְנוֹ אֶת הַדָּבָר.

וְסוֹד הַכְּתוּב - (בראשית מט) מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לַחֲמוֹ
וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מֶלֶךְ. וְעַם כָּל זֶה דָּבָר
אַחַר, שְׁכָתוּב (שיר ו) רְאוּהָ כְּנוֹת וַיֵּאשְׁרוּהָ, וְעַל זֶה
אֶמְרָה לֵאמֹר, (בראשית ל) בְּאֲשֶׁרֵי כִי אֲשָׁרוּנִי כְּנוֹת,
וְהַכֹּל יָפָה.

וּבֵא רֵא, מִן הָעוֹלָם הַבֵּא נְמוֹשָׁךְ וְשׁוּפַע לְצַדִּיק
הַזֶּה לְתַת תַּפְנוּקִים וְעֵדוּנִים לְאֶרֶץ הַזֶּה,
שְׁהִיא לָחֶם עֲנִי, וְנַעֲשֶׂה לָחֶם מְעַנָּה. וְהוּ שְׁכָתוּב

מֵאֲשֶׁר שְׂמֵנָה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מֶלֶךְ, וְדַאי,
וְחֵרֵי בְּאַרְנוֹ. (דף רמו ע"א)

בֹּא רֵא, מֵאֲשֶׁר שְׂמֵנָה לַחֲמוֹ, זֶהוּ מְקוֹם שְׂהַכֵּל
מֵאֲשָׁרִים אוֹתוֹ, וּמִיָּהוּ? הָעוֹלָם הַבֹּא,
שְׂהַעֲלִיזִים וְהַתְּחַתּוֹנִים מֵאֲשָׁרִים אוֹתוֹ
וּמִשְׂתוֹקְקִים אֵלָיו. שְׂמֵנָה לַחֲמוֹ, מִי? עַד כָּאן
לֹא פִרַשׁ מִי הוּא הַמְּקוֹם. אֵלָּא, יֵשׁ לָחֶם וְיֵשׁ
לָחֶם, כְּמוֹ שְׂיֵשׁ אֵילָן וְיֵשׁ אֵילָן. יֵשׁ עֵץ הַחַיִּים,
וְיֵשׁ עֵץ שְׂתָלוֹי בּוֹ הַמּוֹת. יֵשׁ לָחֶם שְׂנִקְרָא לָחֶם
עֲנִי, וְיֵשׁ לָחֶם שְׂנִקְרָא לָחֶם מְעַנָּה. וּמִיָּהוּ [לָחֶם]?
זֶה ו', וְזֶה הוּא לַחֲמוֹ, לָחֶם ו', וְעַל זֶה כָּתוּב
(שְׂמוֹת טו) הַנְּנִי מִמְטִיר לָכֶם לָחֶם מִן הַשָּׁמַיִם, מִן
הַשָּׁמַיִם וְדַאי.

וְעַל זֶה, מֵאֲשֶׁר שְׂמֵנָה לַחֲמוֹ, לָחֶם ו', שְׂחֵרֵי
מִפְּנֵי נִזּוֹן הָעֵץ הַזֶּה, וְהוּא מְעַטֵּר אוֹתוֹ,
כְּכַתוּב (שִׁיר ג) כְּעֶטְרָה שְׂעֶטְרָה לוֹ אָמוֹ. וּכְשֶׁהוּא
לוֹקֵחַ, וְדַאי הוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מֶלֶךְ. וּמִי הַמֶּלֶךְ? זֶה
כְּנִסֵּת יִשְׂרָאֵל, שְׂחֵרֵי מִפְּנֵי נִזּוֹנִית, וְהוּא נוֹתֵן לָהּ

על יד הצדיק דרנה קדושה אות הברית, ומכאן לשאר הדרגות שלמה, וכלם כמו שלמעלה.

בספרו של רב המנונא הוקן אמר כך: מאשר שמנה לחמו - זה לחם שפת, שהוא מענג, על אחד שנים, כפתוב לקטו לחם משנה. מה זה לחם משנה? אלא שני לחם, לחם מן השמים ולחם מן הארץ. זהו לחם ענג, וזהו לחם עני. ובשפת נכלל לחם התחתון בלחם העליון, ומתברך זה משום זה, והוא לחם משנה.

ועוד היה אומר, לחם משנה של שפת לוקח משפת העליונה ששופעת ומאירה לכל, ומתחבר לחם בלחם, והוא משנה. ובכל מקום סוד של לחם נקבה היא, משום כך שמנה כתוב ולא שמן, וכתוב (בראשית לט) כי אם הלחם אשר הוא אוכל, זו אשתו.

ואם תאמר, (שמואל א' ט) ותלחם איל מפלינו, ולא כתוב אזלה? לשאר המזון קוראים לחם, והדברים ידועים מה הוא שאר המזון ומה הוא

לָחֶם מִמַּשׁ. לָחֶם שְׁלִמְעָלָה בְּכָל מְקוֹם זָכָר, לָחֶם
 תַּחְתּוֹנוֹן בְּכָל מְקוֹם נִקְבָּה. וְאֵנוּ מַצְאֵנוּ שְׁלִפְעָמִים
 בְּתוֹב זָכָר וְלִפְעָמִים נִקְבָּה, וְהַכֹּל דְּבָר אֶחָד, זֶהוּ
 כְּמוֹ זֶה, וְהַכֹּל יָפָה.

בֵּא רֵאָה, אֲשֶׁר רָשׁוּם לְמַעְלָה וְרָשׁוּם לְמַטָּה
 בְּתַקוּנֵי כְּלָה, וְעַל כָּל שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַשְּׂבָטִים
 הָיִם עוֹמֵד עֲלֵיהֶם וְנִתְקַן בָּהֶם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב
 (מַלְכִים-א ז) וְהָיִם עֲלֵיהֶם מְלַמְעָלָה. וְסוּד הַדְּבָר -
 נִתְקַן לְמַעְלָה וְנִתְקַן לְמַטָּה בְּאֶרֶץ. נִתְקַן לְמַעְלָה
 בְּתַקוּנֵי יְדוּעִים כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, וְנִתְקַן
 לְמַטָּה בְּשְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַשְּׂבָטִים הַלְלוּ כְּמוֹ
 שְׁלִמְעָלָה, וְעַל כֵּן שְׂכִינָה לְמַעְלָה וְשְׂכִינָה לְמַטָּה
 בְּשִׁבְלִי [בְּתוֹכָם שָׁל] יִשְׂרָאֵל, וּבְשְׁנַיִם עֶשְׂרֵי שְׂבָטִים
 [וּבְשְׁנַיִם שְׂבָטִים] [וּבְשְׁנַיִם אֲדָרִים] נִכְלָלָת וְנִתְקַנְתָּ. אֲשֶׁר
 בְּתַקוּנֵיהָ עוֹמֵד כְּשֶׁאֵר הַשְּׂבָטִים.

וְאִם לֹא שְׁנֵלָה מַשָּׂה - לֹא נוֹדַע, שְׂכַתוֹב (דְּבָרִים
 ל) וְטַבֵּל בְּשִׁמּוֹן רַגְלוֹ, לְהִרְאוֹת אֵיפָה
 חֶקְאֶשֶׁר שְׁלוֹ בְּמְקוֹמוֹ, שֶׁהוּא מִשְׁפִּיעַ אוֹתוֹ שְׁמֹן

מִשְׁחָה מְלֻמְעָלָה. מִשּׁוּם כֶּךָ כְּתוּב כָּרוּךְ מִבְּנִים
אֲשֶׁר וְגו'.

רַבִּי שְׂמֵעוֹן פָּתַח וְאָמַר, נִפְתְּלֵי אֵילָה שְׁלַחַה
הִנֵּתָן אֲמָרֵי שְׁפָר. הֲרֵי נֶאֱמַר שְׁחַעוּלָם
הָעֲלִיזוֹן הוּא עוּלָם שֶׁל זָכָר. בֵּינָן שְׁחַעוּלָה דְּכָר
מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמְעָלָה, הַכֹּל הוּא זָכָר. מִנֵּיִן
לָנוּ? מְעוּלָה. לָמָּה נִקְרְאתָ עוּלָה? מִשּׁוּם שְׁחַעוּלָה
מְעַל הַנְּקֻבָּה, וּמִשּׁוּם כֶּךָ (וַיִּקְרָא א) עָלָה זָכָר תָּמִים
יִקְרִיבוּ וְגו'.

לָמָּה תָּמִים? וְכִי תְּחִיבוֹת תְּחִיבוֹת צָרִיךְ אוֹתוֹ
שְׂאוּמֵר תָּמִים?! מַה זֶה תָּמִים? אֵלָּא
כְּכַתוּב, תְּתַהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים. מָתִי תָּמִים?
בְּשַׁעַת [בְּמָקוֹם] שְׁנַמּוּל, שְׁחַרֵי הַזָּכָר אֵינּוּ, וְלֹא נוֹדַע
אֵלָּא רַק בְּאוֹתוֹ מָקוֹם שְׁנִקְרָא תָּמִים, וּמַהוּ? זֶה
אוֹת הַבְּרִית, שְׁפָה נוֹדַע הַזָּכָר מִן הַנְּקֻבָּה,
כְּכַתוּב (שם י) אִישׁ צָדִיק תָּמִים הָיָה. מִשּׁוּם כֶּךָ
זָכָר תָּמִים, שְׁנוֹדַע בּוֹ אֵיבָר זֶה וְלֹא יִסְרֹסוּ אוֹתוֹ.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרֵי פְתוּב (ויקרא ד) נִקְבָּה תְּמִימָה?
 כִּךְ הוּא וְדַאי. כִּמוֹ שֶׁנִּקְרָא צְדִיק תְּמִים,
 כִּךְ נִקְרָא צְדֵק תְּמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהַכֹּל נִטְלָה
 מִמֶּנּוּ. מִשּׁוּם כִּךְ עוֹלָה, שְׁעוֹלָה מִן הַנִּקְבָּה
 לְזָכַר, וּמִמָּקוֹם זֶה וּמֵעֵלָה הַכֹּל הוּא זָכַר, וּמִן
 הַנִּקְבָּה (דף רמו ע"ב) וּמִטָּה הַכֹּל הוּא נִקְבָּה, וַחֲרֵי
 בְּאַרְנוֹ.

וְאִם תֹּאמַר, כִּךְ גַּם הַנִּקְבָּה שְׁלֵמָעֵלָה. אֵלֶּא
 סִיּוּם הַגּוֹף מִרְאָה עַל כָּל הַגּוֹף שֶׁהוּא
 זָכַר, רֹאשׁ הַגּוֹף נִקְבָּה, עַד שִׁיּוֹרֵד לְסִיּוּם,
 וְכִשְׁתִּסִּיּוּם נִרְאָה, הֲרֵי עוֹשֶׂה הַכֹּל זָכַר. אֲבָל
 כָּאֵן רֹאשׁ וְסוֹף נִקְבָּה, שְׁחֲרֵי כָּל תְּקוּן הַגּוֹף
 נִקְבָּה.

בֵּא רֵאָה, סוֹד עֲלִיּוֹן אַחַד יֵשׁ בְּדָבָר זֶה, שְׁחֲרֵי
 רְאִינוּ שִׁיעֲקֹב בִּרְךְ אֶת יוֹסֵף בְּתוֹף אֶחָיו.
 כִּיּוֹן שְׁצוּהָ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲרַבְעָה דְגָלִים
 בְּשִׁכְיָנָה, בְּשָׁנִים עָשָׂר שְׁכָטִים לְחִתְקוֹן כְּתָם, גִּרְע
 מִתָּם אֶת יוֹסֵף, וְשָׁם בְּמִקוֹמוֹ אֶת אֶפְרַיִם. מָה

הטעם הסתלק מהם יוסף? אם תאמר משום
חטאו - לא כן, שחרי הוא צדיק.

אלא סוד הדבר - יוסף היה רשם של זכר,
שפתוב בן פרת יוסף בן פרת עלי עיו,
זכתוב משם רעה אכן ישראל, משם נזונית אכן
ישראל הזאת. אכן - זו כנסת ישראל, ועליה
אמר דוד (תהלים קיח) אכן מאסו הבונים היתה
לראש פנה. ומשום שיוסף הוא רשם של זכר,
נקרא יוסף הצדיק, שחרי הוא ודאי צדיק, משם
רעה אכן ישראל.

ומשום שכל תקוני השכינה הן נקבות,
הסתלק יוסף משם והתמנה תחתיו
אפרים, והוא נקבה לתקוניה. ומשום שהוא כן,
התמנה לצד מערב, מקום ששורה הנקבה,
ואותו רשם שהוא זכר הסתלק מתקוניה, משום
שהוא עולם של נקבה ולא עולם של זכר, וכל
תקוניה דורשים נקבות.

וּמִשׁוּם כֹּה, יוֹסֵף שֶׁהוּא צָדִיק, הִסְתַּלַּק
 מִתְּקוּנָתָהּ, וְהִתְמַנָּה אֶפְרַיִם תַּחְתָּיו.
 וְעַל כֵּן כָּל שְׁנַיִם עָשָׂר הַשָּׁבָטִים הֵם תְּקוּנִים שֶׁל
 שְׂכִינָה, וּבָלָם צָרִיכִים כָּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה, חוּץ
 מִדְּרֹגַת הַצָּדִיק שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כָּל הָאֵיבָרִים זָכָר,
 וְלֹא צָרִיךְ לְהַכְחִישׁ [אוֹתוֹ].

נִפְתָּלִי אֵיךְ שֶׁלַּח הַנֶּתֶן אֲמַרִי שֶׁפֶר, הִינּוּ מֵה
 שְׂפָתוֹב (שִׁיר ה) וּמִדְּבַרְךָ נְאוּה. מִשׁוּם
 שֶׁקוֹל מִנְהִיג אֶת הַדְּבוּר, וְאִין קוֹל בְּלִי דְבוּר.
 וְאוֹתוֹ הַקוֹל נִשְׁלַח מִמְּקוֹם עֵמֶק שְׁלֹמֹעַלָה,
 וְשִׁלּוּחַ מִלְּפָנָיו לְהַנְהִיג הַדְּבוּר, שְׂאִין קוֹל בְּלִי
 דְבוּר, וְלֹא דְבוּר בְּלִי קוֹל. וְזֶה כִּלְלֵ שְׂצָרִיךְ אֶת
 הַפֶּרֶט, וּפֶרֶט שְׂצָרִיךְ אֶת הַכִּלְלֵ, וְזֶה קוֹל שְׂיֹצֵא
 מִדְּרוֹם וּמִנְהִיג אֶת הַמַּעְרָב, יוֹרֵשׁ לְשָׁנֵי צְדָדִים.
 וְזֶהוּ שְׂפָתוֹב (דְּבָרִים לג) וּלְנִפְתָּלִי אֲמַר וְגו', יָם וְדְרוֹם
 יִרְשָׁה. לְמַעַלָה זָכָר, לְמַטָּה נִקְבָּה. מִשׁוּם כֹּה נִפְתָּלִי
 אֵיךְ שֶׁלַּח, נִקְבָּה לְמַטָּה. כָּמוֹ זֶה זָכָר לְמַעַלָה,
 שְׂפָתוֹב הַנֶּתֶן אֲמַרִי שֶׁפֶר. הַנֶּתֶן כָּתוּב, וְלֹא
 הַנּוֹתֵנָת.

בא ראה, מחשבה ראשית הכל, ומשום שהיא
מחשבה, היא בפנים נסתרת ולא נודעת,
כאשר מתפשטת מחשבה זו יותר, באה למקום
ששורה הרוח, וכשמגיעה לאותו מקום נקראת
בינ"ה, וזה לא נסתר כבתחלה. ואף על גב שהיא
נסתר, רוח זו מתפשטת ומוציאה קול כלול מאש
מים ורוח, שהם צפון דרום ומזרח. והקול הזה
כלל של כל שאר החילות, וקול זה מנהיג את
הדבור, וזה נותן דבר מתקן, משום שקול נשלח
ממקום הרוח, ובא להנהיג הדבור, להוציא דברים
ישרים.

וכשתסתכל בדרגות, הוא מחשבה, הוא בינה,
הוא קול, הוא דבור, והכל אחד.
והיא היא המחשבה, ראשית הכל, ולא תהי פרוד,
אלא הכל אחד וקשר אחד, שהיא מחשבה ממש
שנקשרה באין ולא נפרד לעולמים, וזה הוא (זכריה
י"ד) ה' אחד ושמו אחד. ועל זה תנתן אמרי שפר
בתוב, זה הגוף.

סִיּוּם הַגּוֹף, זֶה שְׂפָתוֹב בֵּין פֶּתַח יוֹסֵף בֵּין פֶּתַח עֲלִי
 עֵינַי. לָמָּה פְּעָמִים? אֵלֶּא בֵּין פֶּתַח לְמַעְלָה, בֵּין
 פֶּתַח לְמַטָּה. וְלָמָּה אֵינִי בֵּין פֶּתַח לְמַטָּה בְּתַקּוּנֵי
 הַמְּלָכָה? מִשּׁוּם שְׂפָנוֹת צְעָדָה לְהִיּוֹת עֲלֵי שׁוּר,
 שְׂצָרִיכִים בָּנוֹת לְתַקּוּנֶיהָ וְלֹא בָנִים, כְּמוֹ שְׂנֵאמַר
 (מִשְׁלֵי לֵא) רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְגו'. רַבּוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ
 חֵיל, אֵלֹו שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי שְׂבָטִים.

בֵּא רְאֵה, מְלָכוֹת הַקְּדוּשָׁה לֹא מְקַבְּלֵת מְלָכוֹת
 קְדוּשָׁה שְׁלֵמָה עַד שְׂמֵת־חֶפְרֵת בְּאֲבוֹת,
 וּכְשֵׁמֵת־חֶפְרֵת בְּאֲבוֹת, נִבְנְהָ בְּנֵינָן שְׁלָם מִהָעוֹלָם ^{דף}
 הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא עוֹלָם הַזְּכָר, וְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן ^{רמז ע"א}
 נִקְרָא שְׁבַע שָׁנִים, כִּי כָּל שְׁבַע הַשָּׁנִים בּוֹ.

וְסִיּוּן לְדָבָר - (מְלָכִים א-ו) וַיִּבְנְהוּ שְׁבַע שָׁנִים, זֶה
 עוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְלֹא כְּתוּב בְּשְׁבַע שָׁנִים,
 כְּמוֹ שְׂנֵאמַר (שְׁמוֹת לֵא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת
 הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ, וְלֹא כְּתוּב בְּשֵׁשֶׁת יָמִים, וְכְתוּב
 (בְּרֵאשִׁית ב) אֵלֶּה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה,
 בְּאֲבֻרָתָם. וְאֲבֻרָתָם נִקְרָא שְׁבַע יָמִים, וְכוּ' נִבְנְהָ

הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן [כְּמוֹ זֶה וַיִּבְנֶהוּ שִׁבְעַת שָׁנִים], וְאַלֶּה נִקְרָאִים
עוֹלָם הַזְּכוֹר [וְכוּ נִבְנָה הָעוֹלָם שְׁלֵמָה].

כְּמוֹ זֶה לְמַטָּה יֵשׁ שִׁבְעַת שָׁנִים, סוּד הָעוֹלָם
הַתַּחְתּוֹן, וְסוּד זֶה שְׁפָתוֹב (מַלְכִים-א ה) שְׁבַעַת
יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים אַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם. שְׁפִינֹן
שָׂאֵמַר שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים, לֹא יִדְעֵנוּ
שֶׁהֵם אַרְבַּעַת עָשָׂר? אֵלֶּא לְהִרְאוֹת עוֹלָם עֲלִיּוֹן
וְעוֹלָם תַּחְתּוֹן, וְהֵם שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים.
אֵלֹו זְכוֹרִים וְאֵלֹו נִקְבוֹת. אֵלֹו הַנִּקְבוֹת הָעוֹלָם
הַזֶּה עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי לֹא) רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ
חֵיל, אֵלֹו שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטִים שֶׁהֵם עָשׂוּ חֵיל,
בְּפָתוֹב (בַּמְדַּבֵּר ב) כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה יְהוּדָה וְגו',
וְכוּ בְּלָם.

וְאֵם תֵּאֵמַר רַבּוֹת, וְהִרִי הֵם שְׁנַיִם עָשָׂר וְלֹא
יֹוֹתֵר, חוּץ מֵאוֹתוֹ הַחֵיל שֶׁעָשׂוּ, מַה זֶה
רַבּוֹת? אֵלֶּא כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית יח) וְעַקַּת סָדֵם
וְעַמְרָה כִּי רַבָּה, כְּמוֹ גְדֻלָּה. וְכוּ רַבּוֹת גְּדוּלוֹת,
עֲלִיוֹנִים וְגְדוּלִים עַל הַכֹּל, וְאֵלֹו נִקְרָאִים (תַּהֲלִים קד)

חיות גדלות. עשו חיל - אותו חיל שעשו
 שפסמוכים עליהם נקראים חיות קטנות עם
 גדולות, להתחבר באחד, לתקן בהם את
 המלכה, לשמח בהם עליונים ותחתונים, כמו
 שנאמר (שם) לוייתן זה יצרת לשחק בו. משום כך
 רבות פנות עשו חיל. [ואת עלית על בלנה, כמו שנאמר

(מלכים-א ז) עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה וגו', וכתוב

והים עליהם מלמעלה. הינו ואת עלית על בלנה.]

ועל זה פנות צעדה עלי שור. פנות צעדה!
 צועדות הנה צריך לכתב! אלא אותה
 העין שכתובה למעלה, ומיהו? עין משפט, והוא
 עומד עלי עין, והוא עין, צעדה ופוסעת לקחת
 פנות לתקונייה, וזהו פנות צעדה, ולא בנים.
 פנות צעדה, הסתכלה לתקונייה, ולא בנים.
 וימררוהו ורבו - בהסתכלות של אהבה אליו,
 בכתוב (שיר ו) הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבני.
 ועל זה וישמחהו בעלי חצים.

וַיָּשָׁב בְּאִיתָן קִשְׁתּוֹ, וְזוֹ קִשְׁתּוֹ. מַה זֶה קִשְׁתּוֹ? זֶה
 בֵּית זַוְנוֹ. בְּאִיתָן - חֹזֵק הַלְבִּישָׁה עָלָיו,
 שֶׁלֹּא נִחְלַשׁ כְּחָה, שֶׁהָרִי יִדְעָה שְׂיוֹסָף לֹא יִסְטָה
 בְּאוֹתָהּ וְדָרְגָה שֶׁל אוֹת הַכְּרִית שֶׁלוֹ לְיָמִין
 וְלִשְׂמָאל.

וַיִּפְזֹוּ, מַה זֶה וַיִּפְזֹוּ? אֵלֶּךָ כִּמּוֹ שְׂכַתְנוֹב (תהלים יט)
 הַנִּחַמְדִים מִזֶּהָב וּמִפֶּזֶז רָב, וְכַתְנוֹב (איוב כח)
 וְתַמּוֹרְתָהּ כְּלִי פֶזֶז. הַתְּכַבְּרוּ זְרוּעוֹתָיו בְּמַרְגְּלִית
 עֲלִיוֹנָה. מִיַּדִּי אֲבִיר יַעֲקֹב - מֵאוֹתָם שְׁנֵי צְדָדִים
 שֶׁהַתְּחִיב בָּהֶם יַעֲקֹב. מִשָּׁם רָעָה אֲבֹן יִשְׂרָאֵל -
 מִשָּׁם נִזְוִיַת אוֹתָהּ אֲבֹן יִקְרָה, כִּמּוֹ שְׂאֲמָרְנוּ.
 עוֹד, מֵאוֹתָם שְׁנֵים עָשָׂר צְדָדִים נִזְוִיַת אוֹתָהּ
 אֲבֹן יִקְרָה, שֶׁהֵם צְפוֹן וְדָרוֹם, וְהֵיא נִתְנָה
 בֵּינֵיהֶם וְהַתְּכַבְּרָה מֵהֶם, וְנִזְוִיַת מֵהֶם עַל [וְדָרְגָתָהּ] יַדֵּי
 צְדִיק.

בֹּא רֵאָה, לְיוֹסֵף נּוֹסֶפֶה בְּרָכָה אַחֲרָתָהּ, כִּמּוֹ
 שְׂנֵאָמַר מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזְרֶךָ וְגו'. פָּסוּק זֶה
 קִשְׁתּוֹ. מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזְרֶךָ, אֵל אָבִיךָ יַעֲזְרֶךָ צְרִיךְ

לְהִיּוֹת! מַה זֶה מֵאֵל אֲבִיךָ וְאַחַר כֵּן וַיַּעֲזֹרְךָ?
 וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל שְׂדֵי צָרִיךָ לְהִיּוֹת, כְּמוֹ שְׂכַתוֹב
 (בראשית מג) וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָהֶם רַחֲמִים לְפָנַי הָאֵישׁ.
 וַיְבָרְכֵךָ, וַיְבָרְכֵךָ צָרִיךָ לְהִיּוֹת!

אֵלָא הוֹרִישׁוּ מְלַמְעָלָה וּמִטָּה. הוֹרִישׁוּ
 מְלַמְעָלָה, מֵאֵל אֲבִיךָ, שֶׁהוּא יִרְשָׁה
 עַלְיוֹנָה, מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁמַיִם. וַיַּעֲזֹרְךָ, כִּדֵּי שֶׁלֹּא
 יִחְלִיף מְקוֹם זֶה לְמְקוֹם אַחֵר, וְשִׁסְיוֹעוֹ יִהְיֶה
 מְקוֹם זֶה וְלֹא מֵאַחֵר.

וְאֵת שְׂדֵי, מַה זֶה וְאֵת שְׂדֵי? אֵלָא זוֹ דַּרְגָּה
 אַחֲרַת תַּחְתּוֹנָה, שֶׁחֲרֵי שְׁנֵינּוּ, בְּכָל מְקוֹם
 אֵת ה' - זוֹ הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ (ישעיה ו) וְאָרָא אֵת ה',
 אֵת לְרֵבּוֹת. וְאֵת - לְהַכְלִיל יוֹם בְּלֵילָה וְלֵילָה
 בְּיוֹם, כְּכַתוּב וְאֵת שְׂדֵי, שֶׁחֲרֵי מִשָּׁם יוֹצְאוֹת
 בְּרָכוֹת לְבָרְךָ אֵת הָעוֹלָמוֹת.

עוֹד, לָמָּה לֹא אָמַר וְאֵל שְׂדֵי, שֶׁחֲרֵי גַם בֵּין
 מִשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, שְׂכַתוֹב וְאֵל שְׂדֵי
 יִתֵּן לָכֶם רַחֲמִים, הַכֹּל מְקוֹם אַחָד הוּא, לָמָּה

השָׂאִיר ל' וְכַתַּב ת' אֵלָּא זֶהוּ סוּד, שְׂפָשְׂפוּתָם
 שְׂבִילִים יוֹצְאִים מְלַמְעָלָה, (דף רמז ע"ב) כָּלֵל שֶׁל
 הַתּוֹרָה, מוֹרִישׁ אֶת הַשָּׁמַיִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אֵת
 הַשָּׁמַיִם - כָּלֵל שֶׁל עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת.
 וּמִכָּאֵן יוֹצְאִים לַתּוֹרָה שְׂפָעֵל פֶּה שֶׁנִּקְרָאת אֶרֶץ,
 כְּמוֹ שֶׁאֶמְרֵנוּ וְאֵת הָאֶרֶץ - כָּלֵל שֶׁל עֲשָׂרִים
 וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת. וְהַשָּׁמַיִם כּוֹלְלִים הַכֹּל בְּאַחַד,
 וְאִזּוּ מִתְעַפְּרֶת הַלְבָנָה בְּכֹל וַיּוֹשֶׁבֶת בְּשָׁלְמוֹת,
 וְהַבְּרָכוֹת שׁוֹפְעוֹת אִזּוּ מִשָּׁם, וְעַל זֶה וְאֵת שְׂדֵי.
 וַיְבָרְכֵךָ, בְּדֵי שְׂיִהְיָה לוֹ תָמִיד קִיּוּם וַיּוֹתֵר,
 שְׁחֵרֵי בְּכֹל מְקוֹם שְׂיִישׁ בּוֹ וְא"ו, יֵישׁ
 לוֹ תוֹסֵפֶת וְקִיּוּם. עַד כָּאֵן כָּלֵל, וְאַחַר כֵּן עֲשֵׂה
 פְּרָט, שְׂפָתוֹב בְּרַכַּת שָׁמַיִם וְגו'.

בְּרַכַּת אֲבִיךָ נִבְרָו עַל בְּרַכַּת הוֹרֵי. וְדֵאִי
 שֶׁבְּרַכַּת אֲבִיךָ נִבְרָו, שְׁחֵרֵי יַעֲקֹב
 הוֹרִישׁ שְׂבַח שֶׁל הַכֹּל יוֹתֵר מִהָאֲבוֹת, שְׁחֵרֵי הוּא
 הָיָה שָׁלֵם בְּכֹל, וְהַכֹּל נָתַן לְיוֹסֵף. מָה הַטַּעַם?
 מִשּׁוֹם שֶׁכֵּן רָאוּי, שְׁחֵרֵי צְדִיק נוֹטֵל הַכֹּל וַיּוֹרֵשׁ

הַכֹּל כְּאַחַד, וְכָל הַבְּרָכוֹת שְׂרוּיֹת בּוֹ. הוּא
מוֹרִיק בְּרָכוֹת מִהֲרֹאשׁ לְמַעַלָּה, וְכָל אֵיבָרֵי הַגּוּף
בְּלִם נִתְקַנּוּ לְהוֹרִיק בּוֹ בְּרָכוֹת, וְאִזּוּ נִעֲשֶׂה נְהַר
שְׂיוֹצֵא מֵעֶדֶן.

מַה זֶה מֵעֶדֶן? אֵלֶּא בְּכָל שָׁעָה שֶׁכָּל הָאֵיבָרִים
יוֹשְׁבִים בְּקֶשֶׁר אַחַד, וְהֵם בְּעֶדֶן שֶׁל
הַשְּׁתוֹקְקוֹת מִהֲרֹאשׁ לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, וְכָלֵם
מֵעֶדֶן וְהַשְּׁתוֹקְקוֹת שֶׁלָּהֶם מְרִיקִים בּוֹ, וְנִעֲשֶׂה
נְהַר שְׂשׁוֹפֵעַ וְיוֹצֵא מֵעֶדֶן וְדֹאֵי. עוֹד מֵעֶדֶן -
מִחֲכָמָה עֲלִיוֹנָה שׁוֹפֵעַ הַכֹּל לְהַמְשִׁיךְ, וְעוֹשֶׂה
נְהַר, וְנִמְשָׁךְ עַד שֶׁמִּגִּיעַ לְדַרְגָּתָהּ הַזֹּאת, וְאִזּוּ הַכֹּל
בַּבְּרָכוֹת, וְהַכֹּל אַחַד.

עַד תִּתְּאוֹת גְּבַעַת עוֹלָם, [וְהָ עַד] תִּתְּשׁוּקַת אוֹתָן
גְּבַעוֹת עוֹלָם, וּמִי הֵם? שְׁתֵּי נְקֻבוֹת, אַחַת
לְמַעַלָּה וְאַחַת לְמַטָּה, שֶׁכָּל אַחַת נִקְרְאת עוֹלָם.
וְתִשׁוּקַת כָּל אֵיבָרֵי הַגּוּף בְּאוֹתָן שְׁתֵּי אִמָּהוֹת.
תִּשׁוּקָה לִינֵק מִהֵאֵם הָעֲלִיוֹנָה (בִּינָה), וְתִשׁוּקָה
לְהַקְשִׁיר בָּאֵם הַתַּתְּחוֹנָה, וְתִשׁוּקַת הַכֹּל אַחַד.

מִשׁוּם כִּךְ כֵּלָם [כְּרֵאוֹי]. תִּתְיַיֵּן לְרֵאשׁ יוֹסֵף וְגו',
 לְהַתְּכַרֵּךְ אוֹתָהּ דְרָגָה שֶׁל צַדִּיק וְלִטַּל הַכֹּל
 כְּרֵאוֹי.

אֲשֶׁרִי אוֹתָם שֶׁנִּקְרְאוּ צַדִּיקִים, שְׁחֵרִי צַדִּיק
 לֹא נִקְרָא אֱלֹא מִי שֶׁשׁוֹמֵר דְרָגָה זוֹ,
 אוֹת הַכְּרִית הַקְּדוּשָׁה הַזוֹ, אֲשֶׁרֵיהֶם בְּעוֹלָם הַזֶּה
 וּבְעוֹלָם הַבָּא. יֵצְאוּ מִן הַמַּעְרָה. אָמַר רַבִּי
 שְׂמֵעוֹן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֹאמֵר דְבַר, וְנִלְךְ בְּדַרְךְ.

פְּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר פְּסוּק אַחֲרָיו, בְּנִימִין זֵאב
 יִטְרַף וְגו'. בְּנִימִין זֵאב יִטְרַף, לָמָּה זֵאב?
 אֱלֹא מִשׁוּם שֶׁכָּךְ נִרְשָׁם בַּכֶּסֶף, שְׁחֵרִי כָּל
 הַחַיּוֹת, קְטַנּוֹת וְגִדּוּלוֹת, רְשׁוּמוֹת שָׁם, כַּכְּתוּב
 (תְּהִלִּים קד) חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדוּלוֹת, וְהַכֶּסֶף שֶׁעָשָׂה
 שְׁלֵמָה כִּךְ נִרְשָׁם, כִּמוֹ שֶׁלְמַעַלָּה.

עוֹד זֵאב יִטְרַף, שְׁחֵרִי הַמְּזַבֵּחַ הָיָה בְּחֶלְקוֹ,
 וּמְזַבֵּחַ הוּא זֵאב. שָׂאֵם תֹּאמֵר שֶׁבְּנִימִין
 הוּא זֵאב - לֹא כִּךְ, אֱלֹא הַמְּזַבֵּחַ שְׁחֵרִי בְּחֶלְקוֹ
 הוּא זֵאב, שְׁחֵרִי אוֹכֵל בְּשָׂר כָּל יוֹם, וּבְנִימִין הָיָה

זן אותו. משום שְׁהָרִי הָיָה בְּחֶלְקוֹ, כְּכִיכּוֹל הוּא
 מְפָרְנֵם וְזֶן אֶת הַזֵּאֵב הַזֶּה. עוֹד זֵאֵב יִטְרַף - זֵאֵב
 יִזוֹן, וּמִיָּהוּ? אֵלֶּה בְּעֲלֵי יְרִיבוֹת שְׁעוֹמְדִים
 לְמַעַלָּה לְקַטְרֵנִי, וּבְכֵם נִהְנֵנוּ וְנִתְקַנּוּ מִהַקְרָבָן,
 וּמַעוֹרְרִים הַתְּעוֹרְרוֹת שְׁלִמְעָלָה.

בַּבֶּקֶר יֹאכֵל עֵד וְלַעֲרֵב יַחֲלֵק שְׁלָל. מַה זֶה
 בַּבֶּקֶר יַחֲלֵק עֵד? אֵלֶּה בַּבֶּקֶר, שְׁאֲבָרָהֶם
 מִתְּעוֹרֵר בְּעוֹלָם וְנִמְצְאָת שְׁעַת רְצוֹן, הַקְרָבָן
 עוֹשֶׂה הַתְּעוֹרְרוֹת וְנִחַת רוּחַ וְעוֹלָה עַד ע"ד,
 אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁכֵתוֹב (דברים ל) וְשִׁכְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ.

עוֹד בַּבֶּקֶר, מַה זֶה בַּבֶּקֶר? זֶה אֲבָרָהֶם, כְּמוֹ
 שְׁאֲבָרָנוֹ, שְׁכֵתוֹב (בראשית כב) וַיִּשְׁכַּם אֲבָרָהֶם
 בַּבֶּקֶר. בְּזִמְנֵן שֶׁנִּמְצְאָ רְצוֹן, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לֹא הָיָה
 אוֹכֵל קְרָבָן אַחֵר, וּמַה הָיָה אוֹכֵל? אוֹתוֹ מְקוֹם
 שְׁנִקְרָא ע"ד, וְהוּא כִּסֵּא עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא עֲדֵי עֵד,
 כְּכִיכּוֹל עֲדֵי עֵד וְגו'. וְזִמְנֵן אֲכִילָה בַּבֶּקֶר שֶׁל ע"ד
 הוּא, וְהַע"ד הָיָה [כָּד נִמְצָא] לְמַעַלָּה [כָּד נִקְרָא], שְׁכֵתוֹב

(ישעיה כו) בָּטַחוּ בַּה' עַדִּי עַד. וּבִבְקָר, תִּינּוּ קָרְבָּן
לַה' וַדַּאִי. יֹאכַל עַד, וְלֹא אַחֵר.

עוֹלָה עֵשׂוֹן, וְהַתְּעוֹרְרוֹת הָאֵהָבָה נִקְשָׁרֶת,
וּמַתְּעוֹרְרֶת לְמַעַלָּה וְעוֹמְדִים זֶה כְּנֶגְדֵךְ
זֶה, (דף רמח ע"א) וַאֲשׁ [וְגַר] דּוֹלְקֶת וּמְאִירָה בְּהַתְּעוֹרְרוֹת
הַזֵּוּ שְׁלֵמֻטָּה, וְכִהֵן מַתְּעוֹרֵר, וְלוֹיִם מְשֻׁבָּחִים
וּמְרִאִים שְׂמֻחָה, וְאִזּוּ מִתְּנַסֵּף תִּינּוּ לְהַתְּקַשֵּׁר
בְּמִים, וְתִינּוּ מְאִיר וּמְרִאֵה שְׂמֻחָה. מְשׁוּם כֵּן, יִיז
טוֹב לְמֻטָּה לְחִרְאוֹת שְׂמֻחָה לִינּוּ אַחֵר שְׁלֵמֻעָלָה,
וְהַכֹּל מַתְּעוֹרֵר לְקַשֵּׁר שְׂמֵאל בְּיָמִין.

וְלָחֶם שֶׁהוּא סֵלֶת, מְלֻכּוֹת שְׂמֻעוֹרְרֶת
הַתְּעוֹרְרוֹת, לּוֹקְחִים אוֹתָהּ שְׂמֵאל
בְּיָמִין, וּמְקַשְׁרִים אוֹתָהּ בְּגוֹף, וְאִזּוּ שׁוֹפֵעַ שְׂמֻן
עֲלִיּוֹן, וְלוֹקְטֶת אוֹתוֹ עַל יַד הַצַּדִּי"ק. וְעַל זֶה
צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַתְּעוֹרְרוֹת שֶׁל סֵלֶת בְּשְׂמֻן, וְנִקְשָׁר
הַכֹּל בְּאַחֵר, וְאִזּוּ עֵדוֹן וְנִחַת שֶׁל יַחֲוֹד אַחֵר,
וְלוֹקְטִים עֵדוֹן וְנִחַת שֶׁל הַיַּחֲוֹד כֹּל אוֹתָם

בְּתָרִים, וְנִקְשָׁרִים זֶה בְּזֶה, וְהַלְבָּנָה מְאִירָה,
וְנִקְשָׁרֶת בְּשֶׁמֶשׁ, וַיּוֹשֶׁב הַכֹּל בְּעֵדוּן.

וְאִז קָרְבָן לַה', וְלֹא לְאַחֵר, וְעַל זֶה בִּבְקָר יֹאכֵל
עֵד, וְלֹא לְאַחֵר [עֵד]. יֹאכֵל עַד וַיִּתְעַדֵּן
וַיִּתְקַשֵּׁר בְּקִשְׁרוֹ בְּתַחֲלָתָהּ. מִתִּי? בִּבְקָר, שְׁצַרִיד
לְהַתְבָּרֵד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ בְּתַחֲלָתָהּ, וְאַחֵר בְּדָ
יִתְבָּרְכוּ הָאֲחֵרִים.

וְעַל בְּדָ אָסוּר לוֹ לְאָדָם לְבָרֵךְ אֶת חֲבֵרוֹ בִּבְקָר
עַד שְׂיִבְרֵךְ אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא
צַרִיד לְהַתְבָּרֵךְ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְהִינּוּ בִּבְקָר יֹאכֵל עֵד,
וְאַחֵר יִתְבָּרְכוּ הָאֲחֵרִים. וְלְעָרֵב יִחַלֵּק שְׁלָל,
שְׁתֵּרֵי הַקָּרְבָּנוֹת שֶׁהֵיוּ בִּבְקָר, הַכֹּל נִקְרָב לְקָדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְהַתְעוֹרְרוֹת עוֹלָה לְשָׁם. וּמִשׁוּם
שֶׁהוּא הַתְבָּרֵךְ, הִיָּה קוֹשֵׁר קְשָׁרִים לְכָל שְׂאֵר
הַחֲיִלוֹת הָעֲלִיּוֹנִים, וּמִחֲלֵק לָהֶם בְּרָכוֹת לְכָל
אֶחָד וְאֶחָד בְּרֵאוּי, וְנֶאֱחָ לּוֹ, וְהָעוֹלָמוֹת
מִתְבַּשְׂמִים, וּמִתְבָּרְכִים עֲלִיּוֹנִים וְתַחֲתוֹנִים.

וְחִינּוּ סוּד הַפֶּתוּחַ (שיר ה) אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבָשִׁי
 וְגו', בַּתְּחִלָּה. אַחַר כֵּן חָלַק לְכֻלָּם,
 וְאָמַר, אֲכֹלוּ רַעִים שְׂתוּ וְשָׂכְרוּ דוּדִים. מוֹרִיק
 בְּרֻכּוֹת לְכֻלָּם, וּמְחַלֵּק לָהֶם לְכֹל אֶחָד וְאֶחָד
 בְּרֵאשִׁי לוֹ, וְלִבְנֵי וְלַעֲרַב יַחֲלֵק שְׁלָל, שְׁהָרִי הַשָּׁמַיִם
 הַקְּדוֹשׁ יִתְפָּרֵד בַּתְּחִלָּה, וְכַעֲת מְחַלֵּק בְּרֻכּוֹת
 לְכֹל הָעוֹלָמוֹת. שְׁלֵא תֵאמַר שֶׁהַקְּרָפֶן נִקְרָב לָהֶם
 וְלֹא לְשׁוֹם כַּח אַחַר, אֲלֵא הַכֹּל נִקְרָב
 לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהוּא מוֹרִיק בְּרֻכּוֹת וּמְחַלֵּק
 בְּרֻכּוֹת לְכֹל הָעוֹלָמוֹת, וּמְשׁוֹם כֵּן קְרָפֶן לֵה',
 וְלֹא לְאַחַר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּנֵי יִפְחָ אָמַרְתִּי. עוֹד,
 הַתְּעוֹרְרוֹת אַחֲרַת שֵׁל הַקְּרָפֶן, [הַכֹּל] בְּרֵי
 לְמִשְׁךְ בְּרֻכּוֹת וְלַעוֹרֵר בְּרֻכּוֹת, שִׁיתְּפָרְכוּ כָּל
 הָעוֹלָמוֹת. בַּתְּחִלָּה קְרָפֶן לֵה', וְלֹא לְאַחַר. עַכְשָׁן
 תִּקְרִיבוּ אֶת קְרַבְנֵיכֶם, שִׁיתְּקַשְׁרוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת
 כְּאַחַד, וְיִתְחַבְּרוּ וְיִתְפָּרְכוּ עֲלֵיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

פְּתַח רַבִּי אֲבָא וְאָמַר פָּסוּק אַחֲרָיו, כָּל אֱלֹה
שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר וְגו'. כָּל אֱלֹה
שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל?! הֲיָה צָרִיךְ (לְהַתִּב) אֱלֹה שְׁבִטֵי
יִשְׂרָאֵל, מַה זֶה כָּל אֱלֹה? אֵלֶּא לְחַבֵּר [לְהַתִּבם]
אוֹתָם לְמָקוֹם שְׁכָל הַתְּבָרְכוֹת מוֹרִיקִים לְשֵׁם
שְׁנַיִם עָשָׂר. שְׁנַיִם עָשָׂר וַדַּאי, קְשָׁרִים שֶׁל תְּקוּנֵי
הַגְּבִירָה, וְהִיא מֵתְחַבֵּרַת עִמָּם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב שְׁנַיִם
עָשָׂר. וְזֹאת אֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֵךְ אוֹתָם,
שְׁתֵּרֵי בְּמָקוֹם זֶה תִּדְבֹּר שׁוֹרָה.

אֲשֶׁר דִּבֶּר, כֵּאֵן קָשָׁר אֶחָד לְהַתְּחַבֵּר מִלְּמִטָּה
לְמַעְלָה, וּמִלְּמַעְלָה לְמִטָּה. מִלְּמִטָּה
בְּשְׁנַיִם עָשָׂר הַשְּׁבִטִים הַלְלוּ, וְזֹאת הַתְּחַבֵּרָה
עִמָּם. אֲשֶׁר דִּבֶּר, חֲרֵי תְּבוּר זָכָר וַיִּנְקְבָה קָשׁוֹר
לְשֵׁנֵי צְדָדִים, מִלְּמִטָּה וּמִלְּמַעְלָה. לְסוּף קָשָׁר
אוֹתָם בְּמָקוֹם שְׁלִמְעָלָה, זָכָר וַיִּנְקְבָה כְּאַחֵד, זֶהוּ
שְׁפָתוֹב אִישׁ אֲשֶׁר כְּבִרְכָתוֹ וְגו'. מַה זֶה
כְּבִרְכָתוֹ? אֵלֶּא כְּבִרְכַת בַּת זִוְגוֹ. אִישׁ אֲשֶׁר
כְּבִרְכָתוֹ, שְׁנֵיהֶם כְּאַחֵד.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קכח) יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן וְרָאָה
בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם וְגו'. יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן,
שְׂמַמְנוּ יוֹצְאִים בְּרָכוֹת לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּזֶן, וְהוּא
בּוֹלֵל כָּל הַבְּרָכוֹת וְנוֹתֵן לָהּ. וְאַחַר כֵּן וְרָאָה
בְּטוֹב יְרוּשָׁלַם, לְהִרְאוֹת שְׁכַל הַבְּרָכוֹת בְּאוֹת
מְזוֹכָר וּנְקֻבָה. כְּמוֹ זֶה (במדבר ו) יְבָרְכֶךָ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ.
יְבָרְכֶךָ ה' - מְזוֹכָר, וַיִּשְׁמְרֶךָ - מְנַקְבָה. יְבָרְכֶךָ ה'
- מְזוֹכָר, וַיִּשְׁמְרֶךָ - מְשֻׁמֵּר, וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד,
מִשׁוֹם שְׂמִשְׁנֵיהֶם יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת לְעוֹלָמוֹת. וְעַל
זֶה, אִישׁ ^(דף רמח ע"ב) אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוֹ בִּרְךָ אֹתָם.

רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח פְּסוּק וְאָמַר, וַיִּבֶל יַעֲקֹב לְצוֹת
אֶת בְּנָיו וְגו'. וַיִּבֶל יַעֲקֹב לְצוֹת אֶת בְּנָיו,
לְצוֹת? הֲיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב) לְבָרֶךְ! אֵלָּא שְׂצוּה אֹתָם
אֶל הַשְּׂבִינָה לְהִתְקַשֵּׁר אֵלֶיהָ. עוֹד, שְׂצוּה אֹתָם
עַל עַסְקֵי הַמַּעֲרָה, שֶׁהִיא קְרוּבָה לְגַן עֵדֶן, שְׁשָׁם
קְבוּר אָדָם הָרִאשׁוֹן.

בֵּא רְאָה, אוֹתוֹ מְקוֹם נִקְרָא קְרִיַת אֲרֻבַּע. מָה
הַטַּעַם? מִשׁוֹם שְׁשָׁם נִקְבְּרוּ אֲרֻבַּעַה זּוּגוֹת:

אָדָם וְחַוָּה, אֲבָרָהָם וְשָׂרָה, יִצְחָק וְרַבֵּקָה, יַעֲקֹב
וְלֵאָה.

הֲרִי יֵשׁ כָּאֵן קִשְׂיָא, שְׁשִׁינֵנוּ, הָאֲבוֹת הֵם
מְרַבְּכָה קְדוּשָׁה, וּמְרַבְּכָה לֹא פְחוֹת
מֵאֲרַבְּעָה, וְשִׁינֵנוּ שְׁהַקְדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא חֵבֵר אֶת
דְּוֵד הַמֶּלֶךְ עִמָּהֶם וְנַעֲשׂוּ מְרַבְּכָה שְׁלֵמָה, זְהוּ
שְׁכֵתוֹב (תהלים קיח) אֶכֶן מָאִסוּ הַבוֹנִים וְגו', שְׁדוּד
הַמֶּלֶךְ הַתְּחִיב לְהִיּוֹת מְרַבְּכָה שְׁלֵמָה עִמָּהֶם. אִם
כֵּן, דְּוֵד צָרִיךְ [לְהַתְקַשֵּׁר] לְהַקְבֵּר בְּתוֹךְ הָאֲבוֹת,
וַיְהִי קְרִיַת אֲרַבַּע עָמוּ, אִזּוּ מָה הַטַּעַם לֹא נִקְבְּר
עִמָּהֶם?

אֵלָּא, דְּוֵד הַמֶּלֶךְ מְקוּם מְתִקֵּן הָיָה לוֹ כְּרִיאָי,
וּמִיָּהוּ? צִיּוֹן, לְחֵבֵר אוֹתוֹ כְּאַחֵד. וְאָדָם
שְׁנִקְבְּר בְּתוֹךְ הָאֲבוֹת, הֲרִי הֵם נִקְבְּרוּ עָמוּ,
מִשּׁוּם שֶׁהוּא הָיָה מֶלֶךְ רֵאשׁוֹן, וְנַעֲבָרָה מִמֶּנּוּ
הַמְּלָכוֹת וְנִתְּנָה לְדוּד הַמֶּלֶךְ, וּמִיָּמֵינוּ שֶׁל אָדָם
הַתְּקִיִּים דְּוֵד הַמֶּלֶךְ, שְׁעַל אָדָם נִגְדְּרוּ אֵלֶיךָ שְׁנִיִּים,
וְהַעֲבְרוּ מִמֶּנּוּ שְׁבַעִים שְׁנִיִּים, יָמֵינוּ שֶׁל דְּוֵד הַמֶּלֶךְ,

והוא נתן אותם, והאבות איך יקומו עד שיבא דוד המלך? אלא זכה למקומו כראוי לו, משום כך לא נקבר עם האבות.

זאת ועוד, האבות שרויים במקום של זכר, ודוד במקום של נקבה, והאבות נקברו עם הנקבות, ודוד נקבר והתחבר במקום של זכר, דבר כראוי לו.

ויאסף רגליו אל המטה, משום שהרי הוא יושב במקום של חיים. כשרצה להסתלק מהעולם, הוריד רגליו אל המטה, והתכנס והסתלק מן העולם. זהו שכתוב ויגוע ויאסף אל עמיו. פתח ואמר, (שם פב) נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה'. דבר זה הרי בארוהו החברים.

אבל בא ראה, יש מדורים תחתונים ויש מדורים עליונים. בפעליונים לא [מדורים] שורים שם, ומי הם? אותם בָּתִּים פְּנִימִיִּים וּבָתִּים חִיצוֹנִיִּים הם נקראים חצרות ה', משום

וְשֵׁם עוֹמְדִים שָׁם בְּאַהֲבָה וּתְשׁוּבָה אֶל הַנִּקְבָּה.
 בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁנִּשְׁמָה עוֹלָה, הַכֹּל מִתְעוֹרֵר לְנִקְבָּה,
 שֶׁהָרִי הֵיא אַחֲזוּזָה בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְנִקְשָׁרֵת בּוֹ.
 יַעֲקֹב לֹא מֵת, מִשּׁוּם כֶּךָ לֹא נֶאֱמַר בּוֹ מוֹת,
 אֲלֵא וַיִּגָּע וַיֵּאָסֶף אֶל עַמּוּיוֹ. רְאֵה מֵה
 בְּתוֹב, וַיֵּאָסֶף רַגְלָיו אֶל הַמַּטָּה, שֶׁהַתְּכִנּוּם הַשְּׂמֵשׁ
 אֶל הַלְּבָנָה. הַשְּׂמֵשׁ לֹא מֵת, אֲלֵא מִתְכַּנֵּם מִן
 הָעוֹלָם וְהוֹלֵךְ לְלִבָּנָה.

בֹּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שֶׁהַתְּכִנּוּם יַעֲקֹב, הַאִירָה
 הַלְּבָנָה, וּתְשׁוּבָת הַשְּׂמֵשׁ הָעֵלְיוֹן
 הִתְעוֹרְרָה אֵלָיו, מִשּׁוּם שֶׁכֵּאֲשֶׁר הַשְּׂמֵשׁ עוֹלָה,
 מִתְעוֹרֵר שְׂמֵשׁ אַחֵר, וְנִדְבָקִים זֶה בְּזֶה וְהַלְּבָנָה
 מְאִירָה.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, יָפָה אִמְרָתְךָ, אֲבָל הָרִי נִתְבָּאֵר
 שֶׁהָעֵלְיוֹן, עוֹלָם הַזְּכָר, נִקְשָׁר בְּתַחְתּוֹן,
 שֶׁהוּא עוֹלָם הַנִּקְבָּה, וְהַתְּחִתּוֹן נִקְשָׁר לְעֵלְיוֹן,
 וְהַכֹּל זֶה כְּמוֹ זֶה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שְׁנֵי עוֹלָמוֹת הֵם, כְּפֶתוּב מִן הָעוֹלָם
וְעַד הָעוֹלָם. וְאֵף עַל גַּב שְׁשִׁיתִי נִקְבוֹת הֵן

- אֶחָד מִתְקַן בְּזֶכֶר וְאֶחָד בְּנִקְבָה. זֶה שְׁבַע [שְׁבַת],
וְזֶה בַת שְׁבַע. זוֹ אִם וְזוֹ אִם. זוֹ נִקְרְאת אִם
הַפְּנִים, וְזוֹ נִקְרְאת אִם שְׁלֵמָה, כְּפֶתוּב (שִׁיר ג)
צְאִינָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלְךָ שְׁלֵמָה וְגו'.
בְּמִלְךָ שְׁלֵמָה - בְּמִלְךָ שְׁכָל הַשְּׁלוֹם שְׁלוֹ, זוֹ אִם
שְׁלֵמָה, כְּפֶתוּב (מַלְכִים-א יא) בַת שְׁבַע אִם שְׁלֵמָה.

וְכֶתוּב (שֵׁם ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֵמָה. חֲכָמַת שְׁלֵמָה
- זוֹ אִם שְׁלֵמָה, שְׁכָפֶתוּב (מַשְׁלִי ל"א) דְּבָרֵי

לְמוֹאֵל מִלְךָ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוֹ. דְּבָרֵי
לְמוֹאֵל מִלְךָ, פְּסוּק זֶה לֹא נוֹדַע מֵהוּ הַסֶּתֶר שְׁלוֹ,
אֵלָּא דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מִלְךָ - דְּבָרִים שְׁנֵאנְאֶמְרוּ מִשׁוּם
אֵל ^(דף רמט ע"א) שְׁהוּא מִלְךָ. וּמִיְהוּ? זֶה (תְּהִלִּים ז) וְאֵל

זַעַם בְּכָל יוֹם. וְאֵל שְׁדֵי, כְּמוֹ שְׁנֵתְבָאֵר. לְמוֹאֵל,
כְּמוֹ שְׁנֵאנְאֶמַר (אִיּוֹב ב) לְמוֹ פִי. לְמוֹאֵל מִלְךָ, שְׁהוּא
בַת שְׁבַע. מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוֹ, כְּשֶׁהִתְגַּלְּהָ
עָלָיו בְּגִבְעוֹן בְּחֵלּוֹם הַלִּילָה.

בֹּא רֵאָה, יַעֲקֹב הַתְּבַנִּים לְלִבְנָה וְעָשָׂה כָּה פִּירוֹת
 לְעוֹלָם, וְאִין לָךְ הוֹר כְּעוֹלָם שְׂאִין כּוּ פְּרִי
 שֶׁל יַעֲקֹב, מִשּׁוּם שְׁחֵרֵי הוּא עוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת
 לְמַעַלָּה, מִשּׁוּם שְׂכָתוֹב וַיֵּאסֹף רַגְלָיו אֶל הַמַּטָּה,
 שְׁחֵיָא מִטָּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב וּדְאִי.

אֲשַׁרִּי חֶלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, שְׁחֵרֵי הַשְּׂתַלֵּם לְמַעַלָּה
 וּלְמַטָּה, שְׂכָתוֹב (ירמיה ל) וְאִתָּה אֵל תִּירָא
 עֲבָדֵי יַעֲקֹב נֵאֵם ה' וְגו' כִּי אֶתְּךָ אָנִי. כִּי אִתִּי
 אִתָּה לֹא נֵאמַר, אֶלָּא כִּי אֶתְּךָ אָנִי, וְחֵרֵי נִתְכַּבֵּר.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וַיִּבְאֵו עַד גֶּרֶן הָאֶמְטָד
 וְגו', וְכָתוֹב וַיִּרָא יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת
 הָאֵבֶל בְּגֶרֶן הָאֶמְטָד וְגו'. בְּפֶסְוּקִים הֶלְלוּ יֵשׁ
 לְהַתְּבוֹנֵן בָּהֶם, מָה אִכְפַּת לָנוּ שְׁחֵם כָּאוּ עַד גֶּרֶן
 הָאֶמְטָד? וּמָה הַטַּעַם כִּנּוּ אֵבֵלוֹת זֶו לְמַצְרַיִם, חֵרֵי
 צָרִיף חָיָה לְכַתֵּב אֶבֶל יִשְׂרָאֵל, מָה הַטַּעַם
 לְמַצְרַיִם?

אֶלָּא כִּךְ אָמְרוּ, כָּל אוֹתוֹ זְמַן שְׁחֵיָה יַעֲקֹב
 בְּמַצְרַיִם, הַתְּכַרְכָּה הָאָרֶץ בְּגִלְלוֹ, וְנִילוּם

הָיָה יוֹצֵא וּמִשְׁקָה אֶת הָאָרֶץ. וְעוֹד, שְׁפָסַם
הָרָעַב בְּגִלְלַל יַעֲקֹב, וְעַל כֵּן הַמְצָרִים עָשׂוּ אִכָּל,
וְהִתְכַנְּהוּ עֲלֵיהֶם.

פָּתַח וְאָמַר, (תהלים קו) מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ
כָּל תְּהִלָּתוֹ. פָּסוּק זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אִכָּל מִה
זֶה יִמְלֵל? יִדְבֵּר הָיָה צָרִיךְ לְכַתֵּב! וְאִם תֹּאמַר
שׂוּ דַרְךְ הַכָּתוּב, שְׁתִּירֵי הַפָּסוּקִים הֵם כֵּן - לֹא,
שְׁכַלְמָם בָּאִים לְהִרְאוֹת דְבָר, אֵף כֵּן בָּא
לְהִרְאוֹת דְבָר. מִי יִמְלֵל [גְּבוּרוֹת ה'], כִּכְתוּב (דברים כג)
וְקִטְפָה מְלִילָת. גְּבוּרוֹת ה', מִשׁוֹם שְׁחָם רַבִּים,
שְׁתִּירֵי כָּל גְּזֵרַת הַדִּין בָּאָה מִשָּׁם, וְלָכֵן מִי הוּא
שְׁיִסְלַק וְיַעֲבִיר גְּזֵרָה אַחַת מֵאוֹתָן גְּבוּרוֹת
שְׁעוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?

עוֹד, מִי יִמְלֵל וַיִּדְבֵּר, הַכֹּל אַחֵר. יִדְבֵּר, שְׁתִּירֵי
כַּמָּה וְכַמָּה גְּבוּרוֹת הֵן שְׂאִין לָהֶם חֲשִׁבוֹן,
כַּמָּה בַּעֲלֵי דִינִים, כַּמָּה בַּעֲלֵי מְגֻנִים, כַּמָּה
שׁוֹמְרֵי הַחֻקִּים, וְהַדְּבֹר לֹא יָכוֹל לְדַבֵּר לָהֶם.

וּבְמָה יְדוּעוֹת? כֻּלָּם בְּהִנָּדָה, שְׂיֵשׁ בָּהּ סוּד
 הַחֲכָמָה, שְׁהָרֵי בְּדָבוֹר וּבְאֲמִירָה לֹא
 יְכוּל לְדַבֵּר לָהֶם וְלִדְעַת אוֹתָם, אֲכַל בְּהִנָּדָה הֵן
 יְדוּעוֹת, כִּכְתוּב (תהלים קמה) הוֹר לְדוֹר יִשְׁפַח
 מִעֲשֵׂיָךְ וּגְבוּרָתֶיךָ יִגִּידוּ. בְּסוּד זֶה יוֹדְעִים, אֲכַל
 גְּבוּרָתֶךָ, שְׁהִיא גְבוּרָה תַּחְתּוֹנָה, יִדְבְּרוּ, שְׁכַתוּב
 וּגְבוּרָתֶךָ יִדְבְּרוּ.

יִשְׁמִיעַ כָּל תַּהֲלָתוֹ, שְׁרָבִים הֵם [מִדְּרָגוֹת] תְּהִינִים
 שְׁנוֹדְעִים וּמַחְפְּרִים בְּתַהֲלָה, וּבְמָה
 חִילוֹת וּבְמָה מַחֲנוֹת שְׁמַת־חֲפְרִים בָּהּ, כִּכְתוּב
 (איוב כה) הֵיִשׁ מִסֵּפֶר לְגִדּוּדָיו, וְעַל זֶה מִי יְכוּל
 לְהַשְׁמִיעַ כָּל תַּהֲלָתוֹ?

בֵּא רְאֵה, הַמַּצְרִים כֻּלָּם הָיוּ חֲכָמִים, וּמַצַּד
 הַגְּבוּרָה יִצְאוּ, כִּכְתוּב חִילוֹת וּבְמָה מַחֲנוֹת
 וּבְמָה דְרָגוֹת עַל דְּרָגוֹת, עַד שְׁמַנְיָעִים לְדְרָגוֹת
 הַתַּחְתּוֹנוֹת, וְהַמַּצְרִים הָיוּ מְכַשְׁפִּים וְחֲכָמִים
 בָּהֶם, וְיוֹדְעִים נִסְתָּרוֹת הָעוֹלָם, וְהַסְתַּכְּלוּ, שְׁהָרֵי
 שְׁבֻמֵּן שְׁיַעֲקֹב קָיָם בְּעוֹלָם, אִינן עִם שְׁיִשְׁלֹט עַל

בְּנֵיו, וַיִּדְעוּ שְׁהָרֵי יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּיִשְׂרָאֵל זְמַנִּים
רַבִּים.

כִּיּוֹן שִׁיעֲקֹב מֵת, שָׁמְחוּ. הִסְתַּכְּלוּ מַה יְהִיָּה
בְּסוּף, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְגֵרֶן הָאֶמֶד, שֶׁהוּא
גִּזְרַת הַדִּין הַשּׁוֹלֵט. אָמַר בְּנֵימְטָרְיָא יָד, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת י"ד) וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדֹלָה
וְגו'. כִּיּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לְמָקוֹם זֶה, רָאוּ הַגְּבוּרֹת
שִׁיוֹצְאוֹת מִהָאֶמֶד הַזֶּה. וְלָמָּה נִקְרָא אֶמֶד? אֵלֵּא
מָה אֶמֶד יוֹצְאִים קוֹצִים לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, כִּי
גַם י"ד יוֹצְאוֹת מִמֶּנָּה אֲצַבְּעוֹת לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה,
וְכָל אֲצַבְּעַ וְאֲצַבְּעַ עוֹלָה בְּכַמָּה גְבוּרֹת, בְּכַמָּה
דִּינִים, בְּכַמָּה הִנְהַגּוֹת, אִזּוּ וַיִּסְפְּדוּ שָׁם מִסְפַּד
גְּדוֹל וְכִבֵּד מְאֹד עַל כֵּן קָרָא שְׁמָה אֶבֶל מְצָרִים.
וַדַּאי אֶבֶל כָּבֵד זֶה לְמְצָרִים, וְלֹא לְאַחַר.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֵּרֵשׁ אֶת הַפְּרָשָׁה. יֵצְאוּ מִתּוֹךְ
הַמְּעָרָה. אָמַר, רָאִיתִי שְׁיוֹם זֶה יִפֹּל בַּיַּת
בְּעִיר, וַיַּעֲדְרוּ שְׁנֵי [בְּנֵי] רוּמָאִים מִקְטָרְנִים. אִם

אֲנִי בָּעִיר, לֹא יִפֹּל הַבַּיִת. חֲזְרוּ לְתוֹךְ הַמְּעָרָה
וַיֵּשְׁבוּ.

פָּתַח רַבִּי שְׂמֵעוֹן וְאָמַר, (ישעיה י) צַהֲלֵי קוֹלְךָ בַּת
גִּלְיָם וְגו'. (דף רמט ע"ב) צַהֲלֵי קוֹלְךָ, פְּסוּק זֶה
נֹאמַר לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, מִשּׁוּם שֶׁהִיא מְשַׁבַּחַת אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקוֹל מְשַׁבַּח, וְעַל כֵּן צַהֲלֵי
קוֹלְךָ. מִכָּאן לְמִדְנֹה, כָּל מִי שֶׁרוֹצֵה לְשַׁבַּח אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּקוֹל, צָרִיךְ לוֹ קוֹל נְעִים
שְׂיַעֲרֵב לְאַחֲרֵים שְׂשׂוֹמְעִים אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - לֹא
יָקוּם לְהָרִים קוֹל.

בֵּא רֵאחַ, לְוַיִּם שְׂפֵאוֹ מֵצַד זֶה, שְׂפַתְוֹב (במדבר ח)
וּמִכֵּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה יָשׁוּב מֵצָבָא הָעֵבְרָה. מָה
הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁקוֹלוֹ [בְּדִבְתוֹ, וְאִם] נְמוּדָה, וְלֹא יַעֲרֵב
לְאֲזֻנִים כְּשֶׁאֵר חֲבֵרִיו, אִזּוּ מֵעֲבִירִים מֵצָבָא
הָעֵבְרָה תִּזְחַח [מִתְחַלְלִים] שֶׁל מַעֲלָה, שְׂעוֹמְדִים לְנִגּוֹן
לְעֵבֹדָה הַזֶּה וְלִכְבוֹד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ כְּרֵאוּי.

תְּחִלּוֹת שְׂלֵמַעֲלָה, תְּחִלּוֹת וּמַחֲנוֹת כְּנָגֵד
הַתְּחִתּוֹנִים, לְשַׁבַּח אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ

וּלְאִמֹר לָהֶם, וּמִשׁוֹם כָּךְ יָשׁוּב מִצָּבֵא הָעֵבְרָה.
וּמִשׁוֹם שְׂכַנְּסֵת יִשְׂרָאֵל מִשְׁבַּחַת אֶת הַקְּרוֹשׁ
כְּרוֹךְ הוּא, אָמַר הַכְּתוּב צַהֲלֵי קוֹלְךָ בַּת גְּלִים,
בַּת הָאֲבוֹת.

עוֹד בַּת גְּלִים - הָעוֹלָם הֵבֵא נִקְרָא גְּלִים, מִשׁוֹם
שְׁחַבֵּל עוֹמֵד בּוֹ, וְנִכְלָל בּוֹ תִּלְי תִּלְי, וְיִוָּצֵא
מִמֶּנּוּ לְכֹל. עוֹד בַּת גְּלִים - כְּכַתוּב (שִׁיר ד)
גַּל נָעוּל, וְכֹל אֹתָם גְּלִים וּמַעֲיִנּוֹת, כֵּלָם יוֹצֵאִים
מִהָעוֹלָם הֵבֵא, וּכְנֻסֵת יִשְׂרָאֵל הִיא בַּת גְּלִים.

בֵּא רֵאָה, פָּסוּק זֶה קִשְׁתָּה. בַּתְּחִלָּה כְּתוּב צַהֲלֵי
קוֹלְךָ, שֶׁהוּא כְּרִי לְאִמֹר וּלְהָרִים קוֹל, וְאַחַר
כָּךְ כְּתוּב הַקְּשִׁיבִי. אִם כֵּן, אִזּוֹ לָמָּה צַהֲלֵי קוֹלְךָ,
כִּיּוֹן שְׂכַתוּב הַקְּשִׁיבִי? אֵלֶּא צַהֲלֵי כְּרִי לְשַׁבַּח
וּלְאִמֹר.

בֵּא רֵאָה, אִם יִשְׂרָאֵל מִתְּחִילִים לְשַׁבַּח וּלְאִמֹר
לְקְרוֹשׁ-כְּרוֹךְ-הוּא, אִזּוֹ כְּתוּב הַקְּשִׁיבִי, מָה
הַטַּעַם? בְּשִׁבִיל שִׁישְׂרָאֵל מִשְׁבַּחִים וּמִזְמֹרִים

בְּשִׁבְלָהּ לְקָדוֹשׁ כְּרוֹךְ הוּא, וְעַל זֶה כָּתוּב צִהְלִי
 קוֹלֶךָ, וְכָתוּב הַקְשִׁיבִי.

לַיִשָּׁה - מִשּׁוֹם שִׁבְאָה מֵצַד הַגְּבוּרָה, כְּמוֹ
 שִׁבְאָמֶר (מִשְׁלֵי ל) לַיִשׁ גְּבוּר בַּבְּהֵמָה.
 וְלַיִשָּׁה זוֹ גְּבוּרָה, לְשֹׁבֵר כַּחוֹת וְחֻזְקִים. עֲנִיָּה
 עֲנִתוֹת - מִשּׁוֹם שֶׁהִיא אִסְפָּק לְרִיָּה שְׁלֹא מְאִירָה
 [עֲלֶיהָ], עֲנִיָּה וְדַאי, אֵינן לָהּ לְלִבְנָה אֹר מִשָּׁל
 עֲצָמָה, אֵלֶּא רַק מֵה שְׁנוֹתֶינן לָהּ הַשְּׁמֶשׁ.

עֲנִתוֹת הוּא שְׂדָה, כְּפָר אַחַד, וְשׁוּרִים בּוֹ
 כְּהַגִּים עֲנִיִּים שִׁמְחֻזְרִים עַל הַפְּתָחִים
 [שָׁל הַלְוִיִּים], וְאֵינן מִי שִׁשְׁנִיחַ בָּהֶם, מִשּׁוֹם שֶׁכָּל
 אוֹתָם בְּנֵי אוֹתוֹ כְּפָר [מְלִים], בְּזוּיִים הָיוּ בְּעֵינֵי
 הָעָם, וּבֵיתָם יוֹתֵר רִיק מִכָּל הָעָם, פָּרַט לְמָה
 שְׁנוֹתָנִים לָהֶם, כְּמוֹ עֲנִיִּים [מְלִים] בְּזוּיֵי עָם. מִשּׁוֹם
 כִּי לְלִבְנָה אֵינן אֹר מִשָּׁל עֲצָמָה, אֵלֶּא בְּשַׁעַה
 שִׁמְחַתְּכֵר עֲמָה הַשְּׁמֶשׁ הִיא מְאִירָה.

בֹּא רֵאָה, שִׁבְתוּב (מְלִים-א ב) וְלֹאֲכִיָּתֵר הַכֵּהֵן אָמֵר
 הַמְּלֹךְ עֲנִתֵת לָךְ עַל שְׁדִיךְ כִּי אִישׁ מְוֹת

אָתָּה. וְכִי עַל שְׁהוּמֵינְךָ אֶת אֲדוֹנֵיךָ נִקְרָא אִישׁ
מָוֶת? אֵלֶּא מִשּׁוּם שְׁהֵיָה מִמָּקוֹם עָנִי, שְׁנִדְבָקָה
בּוֹ הַלְבָּנָה, שְׁהִיא עָנִיָּה עֲנֹתוֹת.

וְאִם תֹּאמַר, (ש) וְכִי הִתְעַנִּיתָ בְּכֹל אֲשֶׁר הִתְעַנָּה
אָבִי, מִשּׁוּם כֶּךָ צְדִיק שְׁלֹא הָרַג אֹתוֹ?
אֵלֶּא אֲבִיתָר, מִשּׁוּם שְׁהֵיָה מִמָּקוֹם עָנִי, זָכָה בּוֹ
דָּוֶד עַד שְׁלֹא עָלָה לִמְלָכוֹת, כְּשִׁהֵיָה אֹרֶב לּוֹ
לְשֵׁאוֹל, וְהֵיָה דָרְכוֹ בְּעָנִי, [אמר ב] כְּמוֹ זֶה אֲבִיתָר.
וְלִזְמַן שְׁשֻׁלְט שְׁלֹמֹה, עֲמָדָה הַלְבָּנָה בְּשִׁלְמוֹת,
וְהֵיָתָה בְּחֻדוֹה שָׁל עֶשֶׂר, שְׁהַכֹּל הָיָה לוֹ, לֹא זָכָה
בְּאֲבִיתָר.

וְדַאי שְׁדָה עֲנֹתוֹת סוּד תְּדַבֵּר הָיָה, וְיִרְמֵיָה
שְׁקָנָה אֹתוֹ, הַכֹּל הָיָה בְּשִׁבִיל לְרֵשֶׁת
סוּד עֲלִיּוֹן. בֵּא רֵאָה, כְּשִׁשׁוּלְטָת הַלְבָּנָה, הִיא
נִקְרָאת שְׁדָה תְּפוּחִים. כְּשִׁהִיא בְּעָנִי, שְׁדָה
עֲנֹתוֹת. מִשּׁוּם כֶּךָ תִּשְׁבַּחַת שְׁלֵמָטָה עוֹשֶׂה לָּהּ
עֶשֶׂר וְשִׁלְמוֹת.

כְּמוֹ שְׁדוּד, כָּל יָמָיו הִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת לָהּ
שְׁלֵמוֹת וּלְנַגֵּן מִיָּנִי וְאָמַר לֵאמֹר וּלְשַׁבַּח
לְמַטָּה, וּכְשֶׁדוּד הִסְתַּלֵּק מִהָעוֹלָם, הִשְׁאִיר אוֹתָהּ
בְּשֵׁלְמוֹת, וּשְׁלֵמָה לָקַח אוֹתָהּ בְּעֵשֶׂר, בְּשֵׁלְמוֹת,
שְׁתֵּרֵי הַלְּבָנָה יֵצְאָה מִהָעֵנִי וְנִכְנָסָה לְעֵשֶׂר, שְׁבַע עֶשְׂרֵי
הָזֶה שָׁלַט עַל כָּל מַלְכֵי הָאָרֶץ.

וְעַל זֶה, (שם י) אֵין כְּסָף [לא] נְחֹשֶׁב בְּיָמֵי שְׁלֵמָה.
אֵלֶּא הַכֹּל זָהָב, שְׁהַתְּרַבָּה הַזָּהָב, וּכְאוֹתוֹ
הַזְּמַן כְּתוּב (איו"ב כח) וְעִפְרַת זָהָב לוֹ, שְׁתֵּרֵי עֶפְרַיִם
שְׁלֵמָה עָלָה הָיָה מִסְתַּכֵּל בּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ, וּבַהִסְתַּכְּלוֹת
שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ וְתִקְפוֹ, הָעֶפְרַיִם נִעְשָׂה וּמִתְרַבָּה הַזָּהָב.

בֵּא רֵאָה, מִן הַהָרִים שְׁכַח הַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר שָׁם, עֶפְרַיִם
הָאָרֶץ שְׁבִין הַהָרִים בְּלֵם עוֹשִׂים זָהָב, (דף רנ ע"א)
וְאֵלְמָלֵא חֵיוֹת רָעוֹת שְׂרָבוֹת שָׁם, לֹא הָיוּ אֲנָשִׁים
עֲנִיִּים, מִשּׁוּם שֶׁתִּקַּף הַשֶּׁמֶשׁ מִרְבָּה אֶת הַזָּהָב.

מִשּׁוּם כִּדּוֹ בְּיָמֵי שְׁלֵמָה אֵין כְּסָף נְחֹשֶׁב לְמֵאוֹמָה,
שְׁתֵּרֵי תִקְוָה הַשֶּׁמֶשׁ מִסְתַּכֵּל בְּעֶפְרַיִם וּמִרְבָּה
אֶת הַזָּהָב. וְעוֹד, שְׁאוֹתוֹ עֶפְרַיִם הוּא צַד תְּדִין.

בְּשֵׁמֶתְכֶל בּוֹ הַשָּׁמַשׁ, נוֹטֵל הַתְּקוּף וּמִתְרַבֵּה זָהָב.
 בִּיּוֹן שְׁהֶסְתֵּכֶל שְׁלֹמֵה בָּהּ, שִׁבַּח זְהַכְרִיז וְאָמַר,
 (קהלת ג) הַכֹּל הָיָה מִן הָעֶפְרָר וְגו'.

וְעַל זֶה שְׁלֹמֵה לֹא הִצְטַרֵּךְ לְגַנֵּן כְּמוֹ דָּוִד, אֲלֵא
 שִׁירָה שְׁהִיא אֲהָבָה שֶׁל עֵשֶׂר, שְׁהִיא אֹר
 וְאֲהָבָה שְׁכָל הַתְּשֻׁבָּחוֹת שֶׁל הָעוֹלָם הָיוּ בָּהּ,
 הַשִּׁבַּח שֶׁל הַגְּבִירָה כְּשִׁינִישְׁבַת בַּכֶּסֶף כְּנֶגֶד הַמֶּלֶךְ
 הוּא אָמַר.

כְּתוּב (מלכים-א י) וַיִּתֵּן הַמֶּלֶךְ אֶת הַכֶּסֶף בִּירוֹשָׁלַם
 בְּאֲבָנִים, מִשּׁוֹם שֶׁהַכֹּל הָיָה זָהָב, וְהָעֶפְרָר
 נִקְוָר בְּשִׁמְאֵל בְּצַד הָאֲהָבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ב)
 שִׁמְאֵלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי, וְהַשָּׁמַשׁ גִּדְּבַק עִמָּה וְלֹא זָו
 מִמָּנָה.

שְׁלֹמֵה טָעָה בְּזֶה, שֶׁתְּרִי רָאָה שֶׁתְּלַבְּנָה קֶרֶבָה
 לְשָׁמַשׁ, וְהִימִין מִתְּבַקֵּת, וְהַשִּׁמְאֵל תַּחַת
 הָרֵאשׁ. בִּיּוֹן שֶׁהַתְּקָרְבוֹ זֶה לְזוֹ, אָמַר, תְּרִי תִתְּקָרְבוֹ
 בְּאֶחָד, יָמִין מֵהַ פֶּאֶן עוֹשֶׂה, שֶׁתְּרִי יָמִין אֵינָה אֲלֵא

בְּדֵי לְקָרֵב? בֵּינָן שְׁקָרְבוּ זֶה בְּזֶה, לָמָּה צָרִיד? מִיָּד
 אֵין כֶּסֶף [לא] נְחָשׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אַתָּה דְּחִיתָ אֶת הַיָּמִין
 - תִּיָּד, אַתָּה תִּצְטָרֵךְ לְחֶסֶד בְּנֵי אָדָם וְלֹא
 תִּמְצָא. מִיָּד סָטָה הַשָּׁמַיִשׁ מִבְּנֵי הַלְּבָנָה, וְהַלְּבָנָה
 הִתְחִילָה לְהַחְשֵׁף, וְהָיָה שְׁלֹמֹה מְחִזֵּר עַל הַפְּתָחִים
 וְאוֹמֵר (קהלת א) אֲנִי קִהַלְתִּי, וְלֹא הָיָה מִי שְׁיַעֲשֶׂה עִמּוֹ
 חֶסֶד. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שְׁדָחָה אֶת הַיָּמִין וְלֹא
 הִחְשִׁיב אוֹתוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (מלכים א י) אֵין כֶּסֶף [לא]
 נְחָשׁב בִּימֵי שְׁלֹמֹה לְמֵאוֹמָה.

וְלָכֵן כָּל הַמְּרָבָה תִּשְׁבָּחוֹת לְקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 מְרָבָה שְׁלוֹם לְמַעְלָה, מִשּׁוֹם כֶּךָ (ישעיה י)
 הִקְשִׁיבִי לַיְשָׁה. כָּתוּב (איוב ד) לַיֵּשׁ אֵבֶד מִכְּלֵי טָרֶף
 וְגו'. לַיֵּשׁ - הִינּוּ לַיְשָׁה, כִּכְתוּב חֵק חֲקָה. אֵבֶד -
 כִּכְתוּב (ישעיה כז) וּבָאוּ הָאֵבֶדִים. מִכְּלֵי טָרֶף - מִשּׁוֹם
 שֶׁהִיא בִקְשָׁה [כִּכְתוּב] עָלֶיהָ לָתֵת, כִּכְתוּב (משלי לא)
 וַתִּקַּם בְּעוֹד לַיְלָה וַתִּתֵּן טָרֶף לְבֵיתָהּ.

וּבְנֵי לָבִיא יִתְפָּרְדּוּ - מִשּׁוֹם שְׂכָל הַחַיִּלִּים, כְּשֶׁהִיא
 נוֹתֶנֶת לָהֶם מָרָף, כֵּלָם מִתְחַפְּרִים כְּאַחַד
 וַיּוֹנְקִים כְּאַחַד. וּכְשֶׁהִיא יּוֹשֶׁבֶת מִכְּלֵי מָרָף,
 שֶׁהַנְּלוֹת גּוֹרֵם, וַדַּאי כִּנֵּי לָבִיא יִתְפָּרְדּוּ, כֵּלָם
 נִפְרָדִים לְכַמָּה צְרָדִים וּדְרָכִים כִּדֵּי לְמַצָּא לַעֲשׂוֹת
 דִּין. וְלָכֵן כְּשֶׁתִּקְרָבֵן נַעֲשֶׂה, חֲכַל מִתְקַנֵּים
 וּמִתְקַרְבִּים כְּאַחַד, כִּמּוֹ שְׂאֵמְרָנוּ. עֲכָשׁוּ שְׂקָרְבֵן לֹא
 נַעֲשֶׂה, וַדַּאי שְׂבִנֵי לָבִיא יִתְפָּרְדּוּ, וּמִשּׁוֹם כִּךְ אֵין
 לָנוּ יוֹם שְׁלֹא נִמְצָא בּוֹ דִין, שְׁחֵרֵי לֹא מִתְעוֹרְרִים
 עַלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים בְּשִׁלְמוֹת עַלְיוֹנָה כִּמּוֹ שְׂאֵמְרָנוּ.
 בֵּא רֵאָה, עֲכָשׁוּ תִּפְלֵת הָאָדָם מְעוֹרְרַת שְׁלֵמוֹת
 לְמַעְלָה וְלִמְטָה, וּבִבְרָכָה שְׂמִבְרָךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מִתְבָּרְכִים עַלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְלָכֵן
 בְּתִפְלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרְכִים הָעוֹלָמוֹת. מִי
 שְׂמִבְרָךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - יִתְבָּרֵךְ. מִי שְׁלֹא
 מְבָרֵךְ אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - לֹא מִתְבָּרֵךְ. זֶהוּ
 שְׂפָתוֹב (שְׂמוּאֵל א ב) כִּי מִכְּבָדִי אֲכַבֵּד וּבְנֵי יִקְלוּ.

רַב הַמְנוּנָא הִזְקֵן לֹא נָתַן כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה לְאָדָם
 אַחֵר לְבִרְיָה, [שְׂרָצָה לְטַל] אֶלָּא הוּא הִקְדִּים וְנִטַּל
 אוֹתוֹ [בְּיָמֵי וּבְשֵׁמַאל] בְּשֵׁתֵי יָדָיו וּמְבָרְךְ. וַחֲרֵי אָמַרְנוּ
 שֶׁצָּרִיךְ לְטַל אוֹתוֹ בְּיָמֵי [וְלֹא בְשֵׁמַאל] וּבְשֵׁמַאל, וְאִם
 עַל גַּב שֶׁכֵּלֶם הִתְעוֹרְרוּ בּוֹ - יָפָה הוּא.

אֲבָל כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה כָּךְ צָרִיךְ כּוֹס, שְׂכַתוּב (תהלים
 קמ"ז) כּוֹס יְשׁוּעוֹת אִשָּׁא, שְׂחֵרֵי כּוֹס זוֹ
 שׁוֹפְעוֹת הַבְּרָכוֹת מֵאוֹתָן יְשׁוּעוֹת שְׁלִמְעֵלָה, וְהוּא
 נוֹטַל אוֹתָם וְכוּנֵם אוֹתָם אֵלָיו, וְשֵׁם נִשְׁמַר [לְהֵם] יֵין
 הָעֲלִיזִין וּמִתְכַּנֵּם בְּאוֹתוֹ כּוֹס, וְצָרִיכִים לְבִרְךְ אוֹתוֹ
 בְּיָמֵי [וּבְשֵׁמַאל] וְלֹא בְשֵׁמַאל, וְחֵינִין שֶׁהוּא כְּנוּס בְּכוֹס
 הַזֹּאת, שֶׁיִּתְבָּרְכוּ בְּאֶחָד, וְצָרִיכִים לְבִרְךְ אֶת
 הַשִּׁלְחָן שֶׁלֹּא יִתְּנָה רֵיק מִלְּחֵם וַיֵּין, הַכֹּל [אֶחָד]

בְּאֶחָד.

בֵּיא רֵאָה, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל נִקְרְאת כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה,
 וְכֵינֵן שֶׁהִיא כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, צָרִיךְ יָמִין
 וּשְׂמָאל [וְצָרִיךְ] לְטַל אוֹתָהּ, וְאוֹתָהּ כּוֹס נִתְּנָת בֵּין

יָמִין ^(דף רנ ע"ב) לְשֹׁמְאֵל, וְצָרִיכָה לְהִתְמַלֵּא יַיִן בְּשָׂבִיל
יַיִן הַתּוֹרָה שְׂיוֹצֵא מִן הָעוֹלָם הַבֶּא.

וּבֵא רְאֵה, כּוּם שֶׁל בְּרָכָה, [כָּאן] כְּזֶה הַתְּנַלּוֹ דְּבָרִים
עֲלִיוֹנִים כָּאן שְׁאֲנוּ בַּמַּעְרָה, אוֹמֵר כָּאן
נִתְנַלָּה סוּד הַמְרַכְּבָה הַקְדוּשָׁה, כּוּם שֶׁל בְּרָכָה
צָרִיךְ לְקַבְּלָהּ בְּיָמִין וּבְשֹׁמְאֵל, זֶה צָפוֹן וְדָרוֹם,
וְכוּם שֶׁל בְּרָכָה שְׂיִהְיֶה נוֹטֵל בְּרָכָה מֵהֶם.

מִי זֶה כּוּם שֶׁל בְּרָכָה? זֶה (שִׁיר ג) מִמָּתוֹ שֶׁלְשֹׁמְאֵה,
שְׁצָרִיךְ שְׂתַנְתֵּן בֵּין צָפוֹן וְדָרוֹם, וְצָרִיךְ לְהַנִּיחָה
בְּיָמִין, וְהַגּוֹף שְׂיִתְתַּקֵּן עִמָּהֶם, וַיִּשְׁנִיחַ בְּאוֹתָהּ כּוּם
שֶׁל בְּרָכָה לְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּאַרְבַּע בְּרָכוֹת, מִשּׁוּם
שְׁכַתוּב (דְּבָרִים י"א) תָּמִיד עֵינַי ה' אֵלֶיךָ כָּה וְגו'.
נִמְצָא בְכוּם שֶׁל בְּרָכָה סוּד הַתְּאֵמוּנָה, צָפוֹן וְדָרוֹם
וּמִזְרַח וּמַעְרָב, הֲרֵי מְרַכְּבָה קְדוּשָׁה כְּרֵאוּי לֹו.

וַיִּשְׁלַחַן בְּלֶחֶם, כִּדִּי שְׂיִתְבָּרֵךְ אוֹתוֹ לֶחֶם שֶׁלִּמְטָה
וַיִּתְבָּרֵךְ לֶחֶם עֵנִי, וַיִּתְּיָה לֶחֶם עֵנִי, וְהֲרֵי
בְאֲרָנוּ. וַיִּמְצָא שְׁכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל מִתְבָּרַכַת בְּאַרְבַּעַת
צָדְדֵי הָעוֹלָם, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, לְמַעְלָה [כָּאוֹתוֹ לֶחֶם שֶׁל

בְּרָכָה]. וְכֹסֶם שֶׁל בְּרָכָה, לְחֵבֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּאֲבוֹת,
וַיִּתְבָּרַךְ לְמַטָּה, שְׂוִיתְבָּרַךְ [וְחִשְׁלָחַן בְּלֶחֶם מִשּׁוּם שְׂוִיתְבָּרַךְ מִכָּל
הַצְּדִידִים, מִלְּמַעְלָה וּמִלְּמַטָּה לְמַעְלָה בְּסוּד כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה, שְׂוִיתְחֵבֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ
בְּאֲבוֹת וַיִּתְבָּרַךְ לְמַטָּה, שְׂוִיתְבָּרַךְ לְחֵם עֵינֵי וַיְהִי לְחֵם עֵינָי, וְחֵרֵי בְּאֲרָנֵי. וַיִּתְבָּרַךְ]
שְׁלָחָנוּ שֶׁל הָאָדָם, שְׂוִימַצָּא בּוֹ מִזֶּזֶן תְּמִיד.

קָמוּ בָּלָם וּנְשָׁקוּ יָדוֹ. אָמְרוּ, בָּרוּךְ הַרְחֵמֵן
שְׂנַבְנַנְנוּ לְכָאן וְשָׂמַעְנוּ דְּבָרִים אֵלֹו. יָצְאוּ
מִן הַמַּעְרָה וְהִלְכוּ. בְּשְׂנַבְנָסוּ לְעִיר, רָאוּ קְבוּצַת
אֲנָשִׁים שְׂמֵתוֹ, שְׂנַפַּל עֲלֵיהֶם בֵּית. יָשְׁבוּ, וְרָאוּ
שְׂסוּפָדִים לְאוֹתָם שְׂמֵתוֹ עִם אוֹתָם הָרוּמָאִים.

פְּתַח רַבִּי שְׂמַעוֹן וְאָמַר, וַיִּבְאוּ עַד גִּזְרֵן הָאָטָד, מַה
זֶה גִּזְרֵן הָאָטָד? אֵלֶּא כָּאן רָמוּז שְׂלִטוֹן
מִצְרַיִם שְׂיַעֲבָר. גִּזְרֵן הָאָטָד - זֶה מְמִינָה הַשְׂלִטוֹן שֶׁל
מִצְרַיִם שְׂיַעֲבָר מִלְּפָנֵי שְׂלִטוֹן יִשְׂרָאֵל, שְׂחֵרֵי רָאוּ
[גִּזְרֵן], כְּמוֹ שְׂנַפְאָמַר (מִלְכִים-א כג) מְלַכְשִׁים בְּגָדִים בְּגִזְרֵן.
וְעַל זֶה וַיִּסְפְּדוּ שָׂם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד וְגו'.

עַל כֵּן קָרָא שְׂמָה אָבִל מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה,
שְׂוִידָאֵי הָיָה מִמִּצְרַיִם. אֵף כָּאן לֹא שֶׁל יְהוּדִים

הם אלה בוכים, אף על גב שמתו בו יהודים,
ואלה יהודים, שאלמלא היו יהודים לא מתו, וכיון
שמתו, הקדוש ברוך הוא מכפר על עוונותיהם.

אמר רבי שמעון, בא ראה, שייעקב, אף על גב
שיצאה נשמתו במצרים, לא יצאה בראשות
אחרת, מה הטעם? כמו שנתבאר, מיום שנברא
העולם לא היתה מטה שלמה כמו מטתו של
יעקב. בשעה שהיה עולה מן העולם, נשמתו מיד
נקשרה למקומו, ותרי בארנו.

בא ראה, כשהיה יעקב נכנס למערה, נמצאו
במערה כל הריחות של גן עדן, והמערה
העלתה אור, ונר אחד הולק. וכשנכנסו האבות
ליעקב למצרים להמצא עמו, עלה אור הנר. כיון
שנכנס יעקב למערה, חזר הנר למקומו, ואז
השתלמה המערה מכל מה שצריך.

ועד ימי העולם לא קבלה המערה איש אחר ולא
תקבל, ונשמות שזוכות עוברות לפניהם
בבית המערה, כדי שיתעוררו ויראו את תורע

אֶתְשֹׂאֵירוּ בְּעוֹלָם, וַיִּשְׁמְחוּ לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
אָמַר רַבִּי אֲבָא, חֲנִיטָה שֶׁל יַעֲקֹב מַה הִיא? אָמַר
לוֹ, לֵךְ שְׂאֵל אֶת הַרוֹפֵא.

בַּא רְאֵה, פְּתוּב וַיֵּצֵא יוֹסֵף אֶת עַבְדָּיו אֶת
הַרְפָּאִים לַחֲנֹט אֶת אָבִיו וַיַּחֲנִטוּ הַרְפָּאִים
אֶת יִשְׂרָאֵל. הִתְעַלָּה עַל הַעֲתִיד שֶׁחֲנִיטָה זוֹ הִיְתָה
כְּמוֹ שֶׁל שְׂאֵר בְּנֵי אָדָם? אִם תֹּאמַר שֶׁבְשֵׁבִיל
הַדְּרֵךְ הוּא שְׁעָשׂוּ, הֲרֵי פְּתוּב וַיָּמַת יוֹסֵף בֶּן וְנוֹ'
וַיִּישָׂם בְּאֵרוֹן בְּמִצְרַיִם, הֲרֵי לֹא הִלְכוּ עִמּוֹ בַּדְּרֵךְ,
שֶׁהֲרֵי שָׁם נִקְבְּרָה, וּכְתוּב וַיַּחֲנִטוּ אֹתוֹ?

אֲלֵא הֵם דְּרַבֵּי הַמְּלָכִים, כִּדִּי לְהַעֲמִיד אֶת גּוֹפֵם
חֲנֻטִים אוֹתָם בְּשֶׁמֶן מִשְׁחָה, עֲלִיזוֹן עַל כָּל
הַשְּׂמָנִים, מְעַרֵב בְּבִשְׂמִים, וְשׂוֹאֲבִים אוֹתוֹ לַגּוֹף יוֹם
אַחַר יוֹם בְּאוֹתוֹ שֶׁמֶן טוֹב אַרְבָּעִים יוֹם, שְׁכַתוּב
וַיִּמְלְאוּ לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כֵן יִמְלְאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִים.
אַחַר שְׁוֵה הַשְּׁלֵם, עוֹמֵד הַגּוֹף שְׁלֵם זְמַן רַב.

מִשּׁוֹם שֶׁכָּל אוֹתָהּ אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶרֶץ מִצְרַיִם
מְבִלּוֹת וּמִרְקִיבוֹת אֶת הַגּוֹף (דף רנא ע"א) בְּזְמַן

קָצַר מִכָּל שְׂאֵר הָאָרְצוֹת, וּבְשָׂבִיל לְקַיֵּם אֶת הַגּוֹף
 עוֹשִׂים אֶת זֶה, וְעוֹשִׂים חֲנִיטָה זו מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ.
 מִתּוֹךְ שְׂשָׂמִים אוֹתוֹ שָׂמֵן עַל הַטֶּבּוֹר, הוּא נִשְׁאָב
 לְפָנִים מִן הַטֶּבּוֹר, וְנִשְׁאָב לְמַעְיוֹ, וּמַעְמִיד אֶת
 הַגּוֹף מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ זְמַן רַב.

וַיַּעֲקֹב כֹּךְ הָיָה בְּקִיּוֹם הַגּוֹף, וְכֹךְ צָרִיךְ, שְׁנוֹף
 הָאֲבוֹת הוּא, וְהָיָה בְּקִיּוֹם בְּגוֹף וְנִפְשׁ.
 כְּמוֹ זֶה לְיוֹסֵף שֶׁהוּא הַגִּמְתַּת הַגּוֹף, וְהוּא בְּקִיּוֹם שָׁל
 גּוֹף וְנִפְשׁ. בְּקִיּוֹם הַגּוֹף, שְׂכָתוֹב וַיַּחֲנִטוּ אוֹתוֹ.
 וּבְקִיּוֹם הַנִּפְשׁ, שְׂכָתוֹב וַיִּישָׂם בְּאֶרֶז בְּמִצְרַיִם.

וְשָׁנִינוּ, לְשֵׁם מָה שְׁנֵי יוֹדִי"ם? אֵלֶּא יוֹסֵף שָׁמַר
 אֶת הַבְּרִית לְמִטָּה, וְשָׁמְרוּ אוֹתָהּ הַבְּרִית
 שְׁלִמְעֵלָה. כְּשֶׁהִסְתַּלַּק מִהָעוֹלָם, הוּשֵׁם בְּשְׁנֵי
 אֶרֶזוֹת, [מְקוֹם] בְּאֶרֶז לְמִטָּה וּבְאֶרֶז לְמִעֵלָה. אֶרֶז
 שְׁלִמְעֵלָה מֵהוּ? אֵלֶּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחושע ג) הִנֵּה
 אֶרֶז הַבְּרִית אֶרֶז כָּל הָאָרֶץ, שְׁאֶרֶז שְׁלִמְעֵלָה
 נִקְרָא אֶרֶז הַבְּרִית, שְׁחֵרִי לֹא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ אֵלֶּא מִי

נְשָׁמַר בְּרִית, וּמַשׁוּם שְׁיוּסָף שָׁמַר אֶת הַבְּרִית,
הוּשִׁים בְּשָׁנֵי אַרְוֹנוֹת.

וַיִּשָּׂם בְּאֶרֶז בְּמִצְרַיִם, כִּי זֶה וַדַּאי. וְהַפְּסוּק
מוֹכִיחַ סוּד אַחֵר, שְׁאֵף עַל נֹב שְׁיִצְאָה
נִשְׁמָתוֹ בְּרִשׁוֹת אַחֲרָת, נִקְשָׁר בְּשִׁכְיָנָה. זֶהוּ שְׁכָתוֹב
וַיִּשָּׂם בְּאֶרֶז, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה, מַשׁוּם שֶׁהִיא צְדִיקָה,
שְׁכָל צְדִיק יוֹרֵשׁ אֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיזָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר וְעַמּוֹד כָּלִם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ נֹצֵר
מִטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפַאֵר. כְּרוּף ה' לְעוֹלָם אֱמֵן
וְאֱמֵן.

סְלִיק סֵפֶר בְּרֵאשִׁית